Anföranden vid Region Stockholms fullmäktigemöte den 15 september 2020

§ 133 Inledning

O r d f ö r a n d e n : Välkomna till dagens fullmäktigesammanträde. Som ni har noterat har vi en ganska diger dagordning. Detta är första gången på väldigt länge som vi faktiskt är full skara, även om de flesta deltar på närdistans – ett ord som jag utgår från kommer att komma in i Svenska Akademiens ordlista – för att vi ska kunna uppfylla kommunallagens behov. De sitter runt om i Landstingshuset och deltar i mötet digitalt.

Ni som deltar digitalt kan göra inlägg via det digitala mötet. Man anmäler sig precis på vanligt sätt via sin voteringsplatta. För oss som sitter i presidiet kan det ta en liten stund att se till att ni kommer i bild. Jag hoppas att ni har överseende med att det kan bli lite fördröjningar eftersom detta är ett arbetssätt som vi inte är så vana vid än. Ett begränsat antal av dem som deltar på närdistans är också välkomna att komma till fullmäktigesalen och göra inlägg från talarstolen.

Jag vill också påminna om att vi har en ny arbetsordning med några förändrade talartider. För interpellationer uppgår talartiderna till 3+2+1 minuter för interpellanten och den som svarar och 2+1 minuter för andra. För motioner är det 3+3+1 minuter. Tidigare hade första inlägget 5 minuter talartid. Har ni förberett ett långt brandtal om en motion kan det alltså vara en god idé att komprimera det något innan vi har kommit dit på dagordningen.

Vi kommer att bordlägga några motioner i dag på grund av sjukdom. Detta är överenskommet mellan de olika parterna. Vi tar upp det när vi kommer till respektive punkt på dagordningen.

Ni som är här nere i salen har kanske noterat att vi har lite ny konst på väggen. Det kan ju vara trevligt att veta vad det är man tittar på, och om man har en paus kan man drömma sig bort lite grann. Då kan det vara kul att veta vart det är man drömmer sig. Därför tänkte jag lämna över ordet till Anna Starbrink, ansvarigt regionråd för kultur, som ska berätta lite mer.

Anförande nr 1
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Det är fantastiskt vackert för oss som är i salen. Jag får rekommendera alla som inte är på plats här att vid tillfälle titta in och betrakta den konst som vi har fått placerad här i vår fullmäktigesal.

Den tidigare konsten var ett klassiskt 70-talsverk som upprörde en del men som inspirerade andra. Det var Olle Olssons betraktelse över skiftet från det gamla till det nya Hagalund. Det är nu väl omhändertaget och väntar på ny placering.

I stället har vi nya verk här av en konstnär som heter Emma Hartman, som är väldigt fascinerad av färgerna i konsten. Det är målningar på duk och på koppar. Det stora verket på bortre väggen här är, tänker jag, ett abstrakt landskap. På motsatta väggen har vi mindre verk som kanske för tankarna till något helt annat. Målningarna *Tidal*, olja på duk, och *Wetlands*, olja på koppar, återger, har jag fått berättat för mig, konstnärens minnen från barndomen. Vi kan fundera på vad hon hade för tankar i sin barndom.

Att vi har möjlighet att få denna fantastiska konst på plats här beror på att vi har enprocentsregeln, som innebär att vi avsätter en summa till konst när vi investerar i regionens fastigheter. För den nyfikne kan jag berätta att enprocentsregeln, som präglat svenskt konstliv starkt, faktiskt är sprungen ur bygget av gamla Karolinska sjukhuset i Solna på 30-talet. Det är något som vi verkar utifrån i dag också, och det känns som väl använda resurser.

Konsten är inte bara viktig under våra sammanträden här utan också för alla patienter och medarbetare runt om i hela regionen. Genom vår tillämpning av denna regel sedan 1970-talet har vi i dag en av Sveriges största och mest mångfasetterade konstsamlingar. Dessa nya verk är ett verkligt fint tillskott.

Den som vill se mer av Emma Hartmans konst kan besöka Södertälje sjukhus och deras rum för avsked, för även där är det hon som står för gestaltningen.

§ 134 Interpellation 2020:17 av Jens Sjöström (S) om revisorernas granskning av trafiknämndens investeringar

Anförande nr 2
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill börja med att tacka ansvarigt regionråd för svaret på interpellationen. Svaret var ganska väntat: Allt går åt rätt håll. Nya rutiner och processer införs. Det finns inget att oroa sig för, och majoriteten har full koll på styrning och ekonomi.

Känns retoriken igen? Samma sak sades för några år sedan om NKS. Det finns oändligt många bevis på att det är tvärtom: Majoriteten har tappat greppet om kostnadsutvecklingen och styrningen av investeringar långt innan pandemin slog till. Kostnaden för kollektivtrafiken i vårt län har under den senaste 20-årsperioden nästan fördubblats, och biljettpriserna har fått följa med och ökat med ca 80 procent under samma period. Trafik har dubbelt så hög uppräkning som sjukvården, och kapitalkostnadsökningen ligger på runt 6 procent per år.

Du skriver i ditt svar, Kristoffer Tamsons, att trafikförvaltningen under en lång följd av år har haft en genomsnittligt högre upparbetningsgrad än historiskt avseende sin investeringsbudget. Låt mig då påminna om att den år 2018 låg på 64 procent, och det tycker jag inte är något att skryta med. Man lyckas inte göra de investeringar som vi här inne har beslutat om. Investeringar blir kraftigt försenade och skjuts på framtiden, och budgetarna spräcks, vilket leder till ökade kapitalkostnader. Resultatet blir successivt ett minskat utrymme för att köra själva trafiken runt om i hela vårt län till rimliga kostnader och rimliga taxor.

I revisorernas rapport för 2018 skrivs uttryckligen: ”Nämndens långsiktiga ekonomiska styrning för en ekonomi i balans är otillräcklig.” Samma år skriver även trafikförvaltningen i sin interna analys, som nämnden tyvärr inte har fått ta del av, att ”det ekonomiska resultatet för verksamheten i det längre tidsperspektivet riskerar att bli negativt”.

Det finns starka skäl till oro över kollektivtrafikens utveckling, som skyndsamt måste hanteras för att inte äventyra regionens ekonomi. Revisorerna riktar nu åter hård kritik mot brister i trafiknämndens långsiktiga strategiska styrning av verksamheten och den långsiktiga ekonomiska utvecklingen. Nämnden har inte säkerställt att regionfullmäktige får en heltäckande bild av investeringarna. Man uppmanar åter nämnden att säkerställa styrning och uppföljning av infrastruktursatsningar, och de bedömer att trafiknämndens styrning och interna kontroll inte har varit helt tillräcklig.

Vi socialdemokrater har länge krävt att information om långsiktig ekonomisk utveckling ska delges nämnden, vilket den blågröna majoriteten kontinuerligt har avslagit. Uppenbarligen vill du fortfarande inte detta, Kristoffer Tamsons. Varför? Vad är det som är hemligt, och vad är det som är avslöjande?

Revisionen bedömer också att nämnden har tagit investeringsbeslut som klart överskrider dess befogenheter. Samma kritik riktas mot regionstyrelsen, där revisionen bedömer att uppsikten över regionens investeringsverksamhet 2019 inte har varit tillräcklig. Däribland finns ett antal investeringsärenden från trafiknämnden till regionstyrelsen som inte har varit i enlighet med de styrande principerna.

Anförande nr 3
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! Jens Sjöström håller talartiden här i salen som jag misstänker att Socialdemokraterna skulle hålla budget.

Denna interpellation handlar om den investeringspolicy som regionstyrelsen fattade beslut om 2018. Den implementerades under 2019 och var fullt ut på plats i december 2019. Det innebar en implementeringstid då den gamla policyn gällde men övergick i ett antal anvisningar som skulle vara i glappet däremellan. De tog fasta på mycket av det nya utan att det nya fullt ut var på plats. Ett glapp kan man kalla det för, och det uppstod ju vid ett antal tillfällen runt om i regionen då vissa investeringsbeslut skulle fattas. Det är detta som interpellationen tar fasta på, men kanske inte riktigt med den vändning som Jens Sjöström försöker ge denna debatt.

Vid ett tillfälle valde man i trafiknämnden att trycka ihop ett antal utrednings-, inriktnings- och genomförandebeslut i ett större ärende. Det ärendet ville man utifrån den gamla investeringspolicyn gå upp till regionstyrelsen och regionfullmäktige med. Men efter dialog med Regionledningskontoret fick man en anvisning som sade att nämnden i stället skulle börja tillämpa den nya investeringspolicyn, och därför borde besluten fattas enbart i trafiknämnden. Därför gick alltså ärendet tillbaka till trafiknämnden.

Då skedde det något intressanta. Man kan läsa det i Socialdemokraternas reservation. Då reserverade sig nämligen Jens Sjöström, lite stolt och sturskt, till förmån för att vi skulle ha fullföljt den felaktiga beslutsordningen, vilket alltså revisionen i efterhand sagt att vi inte skulle göra.

Det är lite symtomatiskt när det gäller Socialdemokraterna och investeringar i den här församlingen. Man har ständigt större ramar än majoriteten i sina budgetförslag. Senaste gången hade ni väl 10,3 miljarder mer i investeringsbudgeten i ert förslag än vad experterna och Regionledningskontoret sade var rimligt. Förra gången ni kunde styra i regionen och lade fram en budget hade ni en kostnadsökningstakt på 14 procent på ett år när det gällde trafiken. Under min tid har den legat på mellan 1,2 procent och 3,6 procent.

Ni har ofta på punkt efter punkt totalt missat att både fatta beslut om utredningar eller genomförande. Så sent som när vi senast debatterade budget ville ni rulla i väg mångmiljardsatsningar på statlig järnväg, helt utan någon form av konsekvensanalys.

Nej, det är inte ordning och reda på er oppositionsroll när det gäller de här frågorna. Jag vet att ni tycker om att läsa högt ur revisionen, men det kan jag också göra och konstatera en lång rad olika förbättringsuttalanden från dem. Det handlar om förbättrade förutsättningar för styrning, att de ser positivt på utvecklingsarbete när det gäller ekonomistyrningen, att de gillar inrättandet av vårt investeringsråd och att de konstaterar att det pågår utvecklingsinsatser som kommer till fromma för arbetet med att säkerställa bättre ordning på investeringarna. Det händer mycket, men vi jobbar vidare med frågorna.

Anförande nr 4
Regionrådet B r o b e r g (M): Jag tänkte lyfta blicken något, för detta handlar ju om grunden för allt, alltså en god ordning i ekonomin. Det är faktiskt vad vi moderater och majoriteten här har garanterat. Vi har visat svarta siffror i 13 år, och det är lika länge som vi också har styrt den här regionen. Detta är något som till och med Magdalena Andersson, den socialdemokratiska finansministern, har lyft fram, även om jag tror att hon glömde att nämna att det var just vi moderater och majoriteten här som var garanten för detta.

En viktig och nödvändig del i en stark och växande region som Stockholm är investeringar för framtiden. Vi har också gjort rekordstora investeringar både i sjukvården och i kollektivtrafiken. Många av dessa investeringar står nu klara, och vi har haft god nytta av dem, inte minst under den stora pandemi som drabbat Stockholm och hela världen. Där kunde vi ha parallella ingångar vid akuten på SÖS, och även Nya Karolinska har gjort ovärderliga insatser. De största insatserna har dock självfallet gjorts av våra medarbetare, och vi hoppas nu att vi ska slippa en andra våg.

Själv var jag initiativtagare till den investeringsstrategi som togs fram i Stockholms läns landsting för knappt tio år sedan. Därefter har vi gjort en hel del förändringar för att göra processen ännu vassare. Dem har Kristoffer redogjort för här, mycket förtjänstfullt. En viktig del i de här förändringarna är att de som ska använda investeringarna också ska vara medvetna om

kostnaderna fullt ut. De ska godkänna kostnaderna fullt ut och kunna bära driftskostnaderna för detta.

Revisorernas kloka synpunkter är en viktig del för att förbättra och göra våra processer ännu bättre, så även när det gäller våra investeringar. Medan S utmålar det mesta som svart och blickar bakåt väljer vi moderater och majoriteten att blicka framåt, mot fortsatt ansvarsfullt styre och goda finanser även framöver, om bara regeringen håller vad man lovar, det vill säga full kompensation för våra covid-19-kostnader.

Anförande nr 5
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter! Det är spännande att Moderaterna menar att man blickar framåt medan vi uppenbarligen blickar bakåt. Jag skulle dock vilja säga att det snarast är det omvända. Vi ska ju ta ansvar för ekonomin, men ni vänder er mot vad både revisorerna och den egna förvaltningen har sagt. Då riskerar man ekonomin på sikt. Man riskerar att få investeringar som blir för tunga och som utarmar både trafikinvesteringarna och trafikekonomin och också regionen. Kristoffer Tamsons talar om investeringar på 10 miljarder.

Precis som du, Kristoffer, vill vi utreda saker och ting i den här regionen, för vi tror att det är viktigt att man utreder innan man fattar beslut. Men låt mig ta några exempel på det senaste årets fördyringar på investeringssidan: Fridhemsplans upprustning blev 100 miljoner dyrare, Danviksbron 125 miljoner, signalbron Slussen 10 miljoner, Alkärrshallen 23 miljoner och Saltsjöbanan 166 miljoner. Bland sådant som är på kommande nämns Roslagsbanan med ½ miljard, depån för nya tunnelbanan 900 miljoner och inte minst själva utbyggnaden av tunnelbanan med 9 miljarder kronor.

Mycket riktigt har nu också regionstyrelsen bett om extratid för att svara på den kritik som har kommit. Det är ju inte bara trafiknämndens ekonomi och investeringsstyrning som ifrågasätts utan också regionstyrelsens. Regionstyrelsen har nu bett om extratid för att få svara och på ett vettigt sätt förklara vad som egentligen har skett.

Att trafikinvesteringarna har hållit budgetramarna är bra. Det är tack vare att andra investeringar har skjutits på framtiden och trängts ut. Regionfullmäktige har fattat beslut om viktiga satsningar som vi alla tror ska ligga som plan för de kommande åren men som inte kan genomföras som det var tänkt. Det är faktiskt dags för regionfullmäktige att inte förarsätet och inte tillåtas förpassas till passagerarsätet.

Anförande nr 6
Regionrådet S e h l i n (V): Fru ordförande, ledamöter! Tack, Jens, för en bra interpellation som just tar upp hur majoriteten har sin beslutsordning och de hål eller tillfälliga hål som har blivit i den beslutsordningen och som har skapat en del förvirring för oss som sitter i trafiknämnden och kanske också här i regionfullmäktige. Det är väl detta som är kärnan, och det är ju ni här i regionfullmäktige som faktiskt tar besluten om de stora investeringarna på trafikområdet. Men tyvärr är det svårt till och med för oss i trafiknämnden att ha överblick över investeringarna. Hur svårt är det då inte för er som sitter här?

Precis som Jens räknar upp blir de dyrare för varje gång. Varje gång investeringarna kommer tillbaka till nämnden för nya beslut blir de dyrare. Vi tycker att det är viktiga investeringar som vi vill förverkliga, men tyvärr blir de dyrare. Som politiker säger vi ja – vi säger ja till Danviksbron, ja till upprustningen av Fridhemsplan och i vissa fall ja till Roslagsbanan, för vi tycker att det är viktiga investeringar. Men om man aldrig någonsin får helhetsbilden är det svårt att se vad den totala kostnaden blir. Det är detta som interpellationen handlar om. Vi här i fullmäktige och i trafiknämnden måste ha en helhetsbild och se vartåt det bär – hur stora blir kostnaderna i regionen totalt?

Här finns det brister, och det är detta som regionrevisorerna återkommande har tagit upp under alla år. Jag har suttit här sedan 2010, och detta har varit återkommande under de åren. Det har ni i majoriteten inte lyckats hantera, trots att det är ert ansvar. Sedan kan man säga att Socialdemokraterna ska ha en bättre beslutsprocess, men det är ni i majoriteten som måste se till att investeringsprocessen blir transparent och att vi ser hur mycket det kostar.

Anförande nr 7
Regionrådet T a m s o n s (M): Det var intressant att höra en socialdemokratisk företrädare kalla sitt eget partis investeringsbudget för trams. Vi får säkert skäl att återkomma till detta i kommande budgetdebatter.

Låt oss bara återvända till det som revisionen slår fast i sina olika revisionsrapporter, kopplat till investeringsprocessen, och i årsrapporten. Man ser förbättrade förutsättningar för styrningen inom investeringsområdet. Man ser positivt på det utvecklingsarbete kring ekonomistyrning som pågår. Man ser positivt på inrättandet av ett investeringsråd. Man konstaterar att det pågår viktiga utvecklingsinsatser på flera områden kopplat till ekonomi och investeringsstyrning när det gäller nämndens verksamhet. Men bedömer vidare att det pågår bra arbete när det gäller roller och ansvar samt krav- och ärendehantering för att stärka nämndens program- och projektstyrning med mera.

Det pågår alltså väldigt mycket inom området och har gjort det under en mängd år. Varför är detta viktigt? Jo, ska vi ha ordning och reda i vår ekonomi, vilket vi har haft – det är överskott och låg kostnadsökningstakt, och det har levererat historiska investeringar – måste vi ha ordning och reda på annat.

Nästan alla de investeringsobjekt som tas upp här är sådana som har blivit dyrare eftersom förutsättningarna för dem har ändrats och är helt annorlunda 10–15 år efter att man gjorde den utredning som ligger till grund för dem. De blir dyrare om de överprövas. Om en enskild person begär att en väldigt stor investering ska överprövas kan den bli extremt fördyrad och försenad och måste kanske göras på ett annat sätt. Det kan handla om arbetsmiljöfrågor, som vi faktiskt inte vill tumma på när vi är inne och fingrar på en anläggning som kanske är 60–70 år gammal. Det kan handla om asbestfynd och annat. Då vill vi sätta arbetsmiljön och säkerheten för jobbarna främst. Menar ni att man ska tumma på detta och att det inte är viktigt? Är det kostnader som ska pressas tillbaka, eller ska vi lyfta upp dem till ytan och gemensamt ta tag i utmaningarna, för stockholmarna förtjänar en kollektivtrafik i världsklass?

Anförande nr 8
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Kristoffer, när det gäller arbetsmiljöfrågorna tror jag att vi har något bättre CV än du och Moderaterna har. Vi har velat föra in och jobba systematiskt med just denna typ av viktiga frågor.

Du talar om en process som ska vara genial och gäller hur verksamheten ska utvecklas. Ni har haft styrningen i regionen i 14 år nu. Du själv har varit ansvarig för styrningen i trafiknämnden i ungefär sex år. Fortfarande är kritiken återkommande och till och med förstärkt i många lägen.

Låt mig också påminna om att två av de beslut gällande investeringsärenden som inte följde de riktlinjer som fanns kom först efter att regionstyrelsen hade fattat beslut om nya. De kom nämligen först i november månad och sedan strax efter årsskiftet. Det du säger är alltså inte riktigt med sanningen överensstämmande, Kristoffer.

Anförande nr 9
M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande! Jag vill bara påminna om att den här interpellationen inte handlar om vad Socialdemokraterna har gjort fel utan om hur majoriteten har misslyckats med att styra ekonomin när det gäller investeringar. Jag skulle önska mig lite ödmjukhet när revisorerna

återkommande kritiserar styret för detta misslyckande. Det leder till slöseri med våra skattepengar, och det är allt annat än ordning och reda i ekonomin som majoriteten har, tyvärr.

Anförande nr 10
Regionrådet S e h l i n (V): Jag kan inte säga att jag hade väntat mig någon ödmjukhet. Men det som Kristoffer tog upp är också intressant. Precis denna ryckighet som du beskriver – att man tar upp ett investeringsärende efter ett antal år och måste göra om alla systemhandlingar och beräkningar– är ett av de grundläggande problemen i investeringsprocessen. Vi har investeringsprojekt som vi tar beslut om, men av olika anledningar, oftast ekonomiska, stoppas investeringsprojekten i papperskorgen efter en viss tid och måste göras om. Det kostar jättemycket pengar, konsulter har försvunnit och det finns kanske inte längre kompetens i förvaltningen att jobba med projekten och så vidare. Denna ryckighet blir väldigt dyrbar. Vi har ett sådant ärende i nämnden nu, och vi har också tidigare haft det.

Anförande nr 11
Regionrådet B r o b e r g (M): Ledamöter! Vi kan nog alla vara överens om att saker kan bli bättre. Det är också vad revisorerna har påpekat, men de har också sagt att vi har gjort mycket bra. De har också sagt att de har stor förståelse för att detta är ett långsiktigt arbete. Att vi har god ordning och reda i ekonomin säger sig självt. Vi har haft 13 eller 14 år med svarta siffror. Vi är helt unika bland alla regioner och landsting i hela Sverige, och till skillnad från alla andra regioner har vi här haft ett långsiktigt moderat styre. Jag tycker att vi ska ha all glädje och beröm för hur vi sköter detta. Som sagt: Vi jobbar på det. Vi ser att revisorerna har synpunkter. Då gör vi ännu fler förbättringar för att bli ännu vassare och bättre. Det är så man bedriver ett långsiktigt och bra förändringsarbete.

Anförande nr 12
M s c i w o j S w i g o n (SD): Fru ordförande! Jag tänkte från Sverigedemokraternas sida på något sätt bejaka kritiken, men jag håller inte med om att Jens eller Anna skulle göra ett bättre jobb när det gäller regionens ekonomi. Men jag kan hålla med om att styrningen och kontrollen måste bli bättre, just för att vi ska kunna möta framtiden med den växande region som vi har ansvar för.

Regionrevisorernas granskning har återigen påpekat att den interna styrningen över den långsiktiga kostnadsutvecklingen fortfarande inte är tillräcklig. Det är fakta. Det är inte första året i rad heller.

Jag håller med Kristoffer om att det sker förbättringar. Det gör det faktiskt. Men vi måste ha i åtanke att vi har en coronakris som redan har påverkat oss och kommer att påverka oss framöver, och då är det viktigt att ta det ansvaret och vara tydlig med sin planering.

Anförande nr 13
L a r s B r y n t e s s o n (S): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Jag brukar med intresse lyssna på interpellationsdebatterna och försöka höra på vad man säger i sak och om man respekterar varandras frågor. Återigen har vi sett en föreställning där ansvarigt regionråd försöker blanda bort korten och diskutera helt andra saker. Vi skulle naturligtvis också kunna gå i svaromål och tala om regionen med högst skatt och bäst förutsättningar, som slarvar bort en del möjligheter men under de gångna åren har räddats av yttre faktorer. Jag tänker dock inte nedlåta mig till att byta ämne utan tänker hålla mig till det som Jens har interpellerat om. Jag tror att frågan också är berättigad att ställa till regionstyrelsens ordförande – är inte du, Irene, lite orolig över de saker som belyses i rapporten från revisorerna?

Naturligtvis kan man börja diskutera andra saker, hänvisa till andra budgetförslag och så vidare. Men det som Jens tar upp är faktiskt en allvarligt menad fråga om att lyssna på revisorernas rapport. Jag ser inte mycket till svar på detta i det skriftliga svaret från Kristoffer Tamsons. Vi ska ju trots allt ta ställning till om interpellationen är besvarad eller inte om en liten stund.

Låt mig bara ta upp en enda fråga, som faktiskt handlar om demokrati och insyn. Jens har knutit an till att revisorerna tycker att det är märkligt att trafiknämnden inte får ta del av de långsiktiga ekonomiska analyserna. Jens ställer frågan till Kristoffer Tamsons: Är du beredd att, som revisorerna föreslagit, kräva att de långsiktiga ekonomiska analyserna faktiskt redovisas för trafiknämnden? Det är en demokratifråga och en insynsfråga. Du har inte svarat på den. Vad vill du svara på den?

Anförande nr 14
Regionrådet T a m s o n s (M): Den högt ärade ledamoten får gärna återkomma i en interpellation om just detta ämne. Det som han nu resonerar kring ligger ju bortom den här interpellationen.

Den här interpellationen handlar om ett antal konkreta beslut som den politiska revisionen har lyft upp. Där har interpellanten själv i trafiknämnden agerat mot det som är revisionens rekommendation, vilket är lite intressant.

Mycket av det övriga arbetet är något som vi har skäl att jobba vidare med. Jag kan bara konstatera att under min tid har vi pressat vår investeringsbudget med mellan 6 och 9 miljarder kronor, och det är ett arbete som fortgår. Jag hoppas i närtid kunna ge ytterligare besked i den riktningen. Vi har infört kanske ett 30-tal nya punkter som vi från förvaltningens och nämndens sida arbetar med för bättre ekonomistyrning, inte minst på investeringssidan. I år tillförs, tror jag, ytterligare omkring tio punkter i det arbetet.

Det är ett ständigt pågående arbete med att vässa sig i ett historiskt utväxlingsarbete både på sjukvårdssidan och trafiksidan. Vi gör mycket, men vi kommer att göra mer på området. Med detta har jag ingen mer talartid, och jag kommer därför inte att svara på fler frågor.

Anförande nr 15
L a r s B r y n t e s s o n (S): Nu blev jag riktigt orolig. Det verkar som om Kristoffer Tamsons inte ens läser de handlingar som blir inlämnade och som ställs till honom direkt. Han säger att jag ska gå upp i en annan interpellation, men det är ju just den här interpellationen som jag läser innantill. Om en stund ska vi ta ställning till huruvida interpellationen är besvarad eller inte.

På första sidan lyder fråga 4: Är du beredd att som revisorerna föreslagit kräva att de långsiktiga ekonomiska analyserna redovisas för trafiknämnden? Det är jättelätt att svara ja eller nej på den frågan, och den ingår i den här interpellationen, ingen annan. Varsågod, Kristoffer!

Anförande nr 16
Regionrådet H a d z i a l i c (S): Fru ordförande! Kristoffer Tamsons har varit lika nonchalant i sin ton och sitt svarande i replikskiftena här som han är i hanteringen av skattebetalarnas pengar. Precis som mina partikollegor efterlyser jag mer konkreta svar om hur ni ämnar hantera trafikförvaltningens ekonomi.

Det hade varit välkommet med mer ödmjukhet och ansvarstagande. Nog har Stockholmsregionen blivit notoriskt känd för sin dåliga hantering av skattepengar och sin ekonomi? Det är också något som har skadat oss internationellt, både Sverigebilden och Stockholmsbilden. Jag kan själv bara vittna om att jag för en vecka sedan blev intervjuad av exempelvis Le Monde, som kommer att skriva om Stockholms dåliga hantering av skattepengar. Det är inget som vi vill vara kända för globalt sett.

Jag konstaterar att våra skattepengar kan användas bättre. Sveriges rikaste region kan prestera bättre. Om vi hade agerat på ett mer ansvarsfullt sätt tror jag exempelvis att vi inte hade behövt rekordvarsla personal på Karolinska mitt i en vårdkris och mitt i en pandemi.

Anförande nr 17
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande, fullmäktige! Jag kan inte stillatigande åhöra när Aida Hadzialic, naturligtvis, talar om notoriskt dålig ekonomi och att vi inte har ordning och reda på regionens finanser. Vi är den enda region i hela Sverige som har haft budgetöverskott år in och år ut ända sedan ni lämnade över makten efter valet 2006, det sista året med underskott. Underskottet var då uppe i 2 miljarder kronor.

Apropå ödmjukhet, Aida, bör du faktiskt beakta att när ni har styrt i landstinget, numera regionen, har det alltid förenats med stora ekonomiska underskott. Med detta sagt ska vi självfallet alltid lära oss, utvecklas och förbättras.

Låt oss gå tillbaka till interpellationen. När fullmäktige på hösten 2019 fattade beslut om budgeten för 2020 innefattade det också tydligare beslut och förändringar i investeringsstyrningen i investeringsprocesserna. Det är något som jag ser framför mig att vi hela tiden fortsätter att förbättra, för vi ska ha koll på både driftsbudget och investeringsstyrning, och den har blivit betydligt bättre.

Om ni frågar revisorerna nu tror jag att de ser att vi har fattat en rad beslut redan hösten 2019 som har lett till betydligt bättre investeringsstyrning. Vi har historiska investeringsnivåer, för vi är i en växande region, där vi måste bygga ut kollektivtrafiken. Där hoppas jag för övrigt på fortsatt draghjälp för att få loss de pengar från staten som faktiskt behövs när kommunerna och regionen tillsammans ska fullfölja de åtagandena.

Anförande nr 18
Regionrådet H a d z i a l i c (S): Fru ordförande! Irene Svenonius, ni slår er för bröstet för att ni presterar en budget i balans i regionen. Det är inget att vara stolt över; det är något som kommunallagen faktiskt fordrar och något som man måste ta ansvar för. Det välkomnar jag förstås att ni gör, men detta är inte samma sak som att vi inte har ett stort skatteslöseri i den här regionen. Det konstateras gång på gång.

Jag hoppas att alla åhörare noterar och vet att Region Stockholm har den högsta skattesatsen i landet. Vi har den största skattekraften allra bästa ekonomin, men ändå räcker pengarna aldrig till, och vi måste gå med sparbössan i handen till regeringen för hjälp. Det ska vi vara tacksamma för.

Anförande nr 19
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Jag känner också att den här interpellationsdebatten har glidit i väg lite. Jag skulle nog också vilja få någon form av förtydligande från Socialdemokraterna hur man beskriver den kausala kedja som nu målades upp.

Man började med att tala om att vissa trafikinvesteringar inte håller sina ramar, vilket knappast är ett unikt dilemma för Region Stockholm utan är ett nationellt dilemma med många bottnar kopplat till byggprisindex – titta på Förbifarten, till exempel, som ju får anses stå på mitt och den socialdemokratiska regeringens konto. Den håller knappast budget, och vi kan göra en lång lista på investeringsprojekt som inte håller budget. Jag har svårt att se kopplingen till partifärgen på den som styr vid varje enskilt tillfälle.

Trafiken i den här regionen har under lång tid levererat ett överskott till den gemensamma regionkassan. Kanske har det till och med varit ett lite för stort överskott i förhållande till vad jag har tyckt varit rimligt. Det är svårt att påstå att trafiken och de ökade driftskostnader som trafikinvesteringarnas fördyring har gett upphov till har drabbat regionen som helhet. Trafiknämnden har ju ändå år efter år levererat överskott till den gemensamma kassan här i regionen. Där någonstans tappade ni nog mig i argumentationen, Aida Hadzialic. Hur kan man få fördyringarna i trafikinvesteringar att leda till varsel på Nya Karolinska? Den kedjan skulle jag nog gärna vilja få lite tydligare presenterad för mig.

Anförande nr 20
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande, fullmäktige! Jag tycker att avtal ska hållas. Region Stockholm har tillsammans med en rad kommuner i länet ett avtal med staten om att bygga ut infrastrukturen i länet. Jag tycker att staten ska hålla sin del av det ingångna avtalet. Det borde även Aida tycka, som ju normalt är besjälad av att vi ska ha tillväxt i den här regionen.

Vi måste se till att värna Stockholmsregionens intressen i de här samtalen. För mig är det oerhört viktigt att vi har stora investeringar i trafiken framöver. Det var inte under Socialdemokraternas styre fram till 2006 som man startade upp några stora investeringar, utan det är under borgerligt styre och nu då vi styr tillsammans med Miljöpartiet som vi bygger ut en klimatsmart stad och en klimatsmart region. Det gör vi för att vi håller ordning på ekonomin.

O r d f ö r a n d e n : Nu har vi hamnat i det läget att interpellanten har använt sina tre anföranden. Det kom en direkt fråga till Socialdemokraterna, och de socialdemokrater som har varit uppe har använt alla sina inlägg. I ett sådant läge finns det ett utrymme för presidiet att tillåta ytterligare inlägg, vilket jag har för avsikt att göra för Jens Sjöströms del.

Däremot har därefter Robert Johansson från Socialdemokraterna anmält sig. Han skulle egentligen också kunna svara å Socialdemokraternas vägnar. Jag flikar in den möjligheten. Man kan kanske överväga om de inlägg som planeras efter Jens Sjöströms redan beviljade inlägg behöver genomföras och om de tillför något viktigare. Jag bara flikar in detta eftersom vi nu gör ett undantag.

Ordningsfråga

Anförande nr 21
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande! Detta blir ju lite märkligt. Mig veterligen är interpellationen ställd till det föredragande regionrådet och inte till interpellanten själv. Det finns ett antal frågor som det svarande regionrådet förväntas besvara, och mig veterligen är den enda som blivit med namn apostroferad i de senaste inläggen jag själv. Likafullt beviljar du ordet till en socialdemokrat som har förbrukat sin tid. Jag tycker att det känns lite märkligt.

O r d f ö r a n d e n : Det är alldeles korrekt att jag beviljar ordet till en socialdemokrat som har förbrukat sin tid. Enligt arbetsordningen har fullmäktiges presidium möjlighet att bevilja ytterligare inlägg utöver tidsbegränsningarna i de fall vi upplever att den som begär ordet har blivit tilltalad i debatten. Grunden för ställningstagandet från min sida är: Nej, Jens Sjöström har inte blivit apostroferad, däremot apostroferades Socialdemokraterna som parti. Samtliga som hade varit uppe i debatten hade gjort av med samtliga sina inlägg, och därför tyckte jag att det var rimligt för dem att få svara på vad jag uppfattade som raka frågor från Tomas Eriksson.

Sedan redogjorde jag för att jag redan hade beviljat ytterligare ett anförande åt Jens Sjöström, och därefter anmälde det sig ytterligare socialdemokrater. De får själva ta ställning till om de behöver nyttja de anförandena.

Anförande nr 22
Regionrådet T a m s o n s (S): Ämnar presidiet i så fall bevilja mig talartid för att besvara de hela fem olika inlägg som jag har blivit apostroferad i? Och hur mycket tid kan jag i så fall få för att svara på dem?

O r d f ö r a n d e n : Vi hade redan beviljat dig ett anförande, men det trycktes bort från din voteringsplatta. Om Kristoffer Tamsons önskar göra ytterligare ett inlägg om en minut är det möjligt. Men en minut är alltså det som vi har för avsikt att tilldela, så den behöver i sådant fall användas väl. Vi kommer dock inte att bevilja fler inlägg åt respektive ledamöter. Den här

interpellationen har nu kunnat diskuteras i rejäl omfattning, och vill man fortsätta diskussionen finns det andra platser än fullmäktigesalen där man kan göra det.

Anförande nr 23
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Ja, Tomas, jag tycker nog att det är en ganska enkel kedja av retorik som det här handlar om. Vi har en ungefär dubblerad kostnad för kollektivtrafiken de senaste 20 åren. Biljettintäkterna har ökat också för att biljettkostnaderna för den enskilde resenären har ökat med ungefär 80 procent under samma period. Vi ser att trafiken får en allt större del av skatteintäkterna: Trafiknämnden och trafikförvaltningen tilldelas 3 procent i budget medan sjukvården får ungefär hälften.

Kostnadsutvecklingen har legat på 3,6 procent. Kapitalkostnadsökningen har legat på 6 procent under en räcka år, och vi har investeringar som går över ram. Det är klart att detta också till syvende och sist går ut över hur vi resursfördelar och prioriterar. Det är därför revisorerna och trafikförvaltningen också aviserar en rädsla för regionens långsiktiga ekonomi.

Anförande nr 24
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Det är naturligtvis så att fördyringar i trafikinvesteringsobjekt kan driva på kostnader för trafiken. Men jag vill poängtera två saker: Det första är att skattefinansieringsgraden under åtminstone den tid jag har suttit med i majoritet här har ökat, och den kommer att fortsätta öka. Det andra är att trafiken har lämnat överskott till den gemensamma regionkassan varje år, och den kan därför svårligen beskyllas för sjukvårdens ekonomiska problem.

Jens Sjöström talar om kostnadsutvecklingstakten i trafikens verksamhet. Man kan debattera om den är för hög eller inte. Men jag konstaterar att för akutsjukhusen, som Socialdemokraterna tar upp i debatten och anser är underfinansierade, har kostnadsutvecklingstakten varit 5,4 procent, alltså väsentligt högre än trafiken.

Anförande nr 25
Regionrådet T a m s o n s (M): Ett antal frågor har ställts i debatten. Låt mig besvara dem.

Finns det möjlighet att ta del av de långsiktiga ekonomiska utmaningarna kopplat till våra investeringar? Ja, sedan 2017 har jag tagit initiativ till att trafiknämnden minst en gång årligen ska fatta beslut om en tioårig investeringsplan, som läggs till handlingarna och sedan går vidare i samtliga partiers budgethantering. Därutöver finns årsredovisningar, tertialrapporter och månadsrapporter, som tar upp den här typen av frågeställningar. Där finns mycket att fördjupa sig i vid sidan av vad som tas upp vid de informationstillfällen för nämnden som jag tar initiativ till någon gång per år.

Sedan är det precis som Tomas säger: Retoriken haltar betänkligt när vi tittar på resultaten. Det talades om cv:n här tidigare. Mig veterligen är de enda gånger då vi har haft ohemult hög kostnadsökningstakt i kollektivtrafiken när Socialdemokraterna har styrt. Enda gången vi har haft stora underskott är då Socialdemokraterna har styrt. Nu har vi levererat överskott flera år i rad. Det ämnar vi försöka fortsätta göra, men i år kommer det att bli svårt på grund av corona, och så även nästa år.

Låt oss bara konstatera att här finns oerhört mycket arbete som har gjorts och som har fört oss på rätt köl och på rätt väg. Det är ett arbete som fortsätter, hur mycket ni än i politisk retorik vill hävda motsatsen.

Ordningsfråga

Anförande nr 26
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Fru ordförande! Nu får vissa majoritetsföreträdare faktiskt skärpa sig! Om man får en minut av det trevliga presidiet för att svara på frågor ska man inte göra det till ett polemiskt inlägg. I så fall har man inte riktigt förstått hur arbetsordningen fungerar. Då ber jag de politiska företrädare som inte har förstått detta att läsa arbetsordningen igen.

[O r d f ö r a n d e n : Jag vill gärna ta fasta på omnämnandet av oss i presidiet som trevliga.]

Anförande nr 27
G a b r i e l K r o o n (SD): Jag skulle bara vilja ställa en snabb fråga. Mitt intryck var att syftet med den nya arbetsordningen var att vi skulle förkorta debatterna. Det blir ju helt ohållbart om debatterna kan förlängas i det oändliga när man replikerar varandra och alltid får svara på en replik. Jag vill bara uppmärksamma presidiet och våra ledamöter på detta.

O r d f ö r a n d e n : Ni som brukar delta på fullmäktigesammanträdena vet att det definitivt tillhör ovanligheterna att vi tillåter ytterligare inlägg. Det är också en princip som vi kommer att fortsätta hålla oss till. Nu blev interpellationsdebatten väldigt lång, med många inlägg och många talare som kom in sent på talarlistan. Då blir det svårare för interpellanten och den som ska svara att avgöra när de ska göra sina inlägg. Detta tillsammans med raka frågor fick oss att göra bedömningen att tillåta två ytterligare anföranden. Det är dock fortsatt en restriktiv hållning som gäller.

Alla ni som deltar i interpellationsdebatterna kan också bidra till detta. Det finns fortsatt utrymme att vara politisk och att göra det bra, men ställer man många raka frågor och den ena partens tid är slut måste presidiet avgöra om det kan bli aktuellt med ytterligare anföranden.

§ 135 Interpellation 2020:18 av Gabriel Kroon (SD) om Region Stockholms samverkan med regeringen under Covid-19 pandemin

Anförande nr 28
G a b r i e l K r o o n (SD): Under de första vårmånaderna i mars hände det som få hade väntat sig. Ett nytt coronavirus började spridas i Europa. I Sverige tog det fart efter sportlovsveckorna, när resenärer från drabbade områden, främst i Italien och Iran, förde med sig smittan till Stockholmsregionen.

Allt eftersom smittan fick en ökad spridning i vår region fick sjukvården ställa om för att bekämpa covid-19. Många olika aktörer var inblandade i Sveriges och Region Stockholms virusbekämpning. Regeringen besatt verktygen för att kontrollera viruset vid våra flygplatser och nationsgränser, vilket dock inte genomfördes, utan mer generella restriktioner utfärdades i stället.

Socialstyrelsen hade den samverkande rollen, i alla fall i teorin. Men å andra sidan stod man passiv bredvid Folkhälsomyndigheten ända fram till dess att regeringen, först i ett senare skede, gav ett tydligare uppdrag om att bland annat samordna skyddsutrustningen.

Regeringen lämpade i sin tur över en omfattande del av smittobekämpningen på de kommunala äldreboendena och de regionala sjukvårdssystemen, vilket vissa kan tycka är helt i enlighet med den kommunala självstyresprincipen medan andra kan anse att det är ett tecken på passivitet och avsaknad av handlingskraft.

Region Stockholm då? Vi var ansvariga för hälso- och sjukvårdsinsatserna för covid-19 genom omställningen av vårt sjukvårdssystem, men även genom den möjlighet som vi hade till egna initiativ inom smittskyddet för att komplettera regeringens och dess myndigheters föreskrifter, förordningar och rekommendationer.

I en krissituation prövas vårt politiskt byggda system och vårt samarbete mellan regeringen, dess myndigheter och Region Stockholm. När nu covid-pandemin har lugnat sig är det en självklarhet att vår sjukvård har gjort en omställning som i efterhand framstår som väldigt bra, mycket tack vare vårdpersonalens oförtjänt hårda slit.

Sett i antal döda som andel av befolkningen jämfört med de andra nordiska länderna är resultatet dock slående. Sverige och region Stockholm har haft en mycket högre smittspridning och mycket högre dödlighet än resten av Norden, både i absoluta och relativa tal. Detta kan i sin tur inte ses som något annat än ett misslyckande, vems fel det än är. Vi politiker bör i det här läget fråga oss: Hur många dödsfall hade kunnat undvikas om vårt samarbete hade fungerat annorlunda.

Med anledning av detta vill jag fråga regionrådet: Anser hon att samarbetet mellan regionen och dess myndigheter har fungerat? Vilka lärdomar kan dras redan i det här läget?

Anförande nr 29
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande! Tack, Gabriel, för interpellationen! Ja, vi har gått igenom en vår som ingen av oss tidigare har upplevt med en enorm smittspridning och en helt ny sjukdom, där vårdens medarbetare i Sverige, Region Stockholm och hela världen har fått lära sig hur sjukdomen uppträder och vilka behandlingsmetoder som bäst hjälper patienterna. Det har varit ett lärande under den tid som pandemin har pågått.

Jag känner en väldigt stor ödmjukhet inför den enorma situation som våra medarbetare har arbetat i. Det har varit den svåraste sjukdom de kanske någonsin har mött. Detta vittnar alla de anställda om som jag har talat med via Skype.

Vad vi i Region Stockholm gjorde var från början att förbereda oss för det värsta och hoppas på det bästa. Våra förberedelser drog igång redan i januari månad, och det har varit ett väldigt nära samarbete med Region Stockholms sjukvårdsledning – först den vanliga sjukvårdsledningen i hälso- och sjukvårdsförvaltningen och sedan i vår särskilda sjukvårdsledning RSSL, sedan den aktiverats den 7 februari. Det har varit ett tätt samarbete med de olika statliga myndigheterna på olika nivåer – mellan smittskyddsläkare, hälso- och sjukvårdsdirektören med flera – där man har diskuterat och hittat gemensamma vägar. Det har handlat om skyddsutrustning, läkemedelsförsörjning, testning och en rad andra saker.

Jag uppfattar att våra medarbetare i hälso- och sjukvårdsförvaltningen och i ledningen tillsammans med sjukhusen har agerat väldigt proaktivt. De har hela tiden lyckats ligga steget före genom att bygga ut sjukvården. Genom att bygga ett nytt fältsjukhus såg de till att vi hela tiden hade högre kapacitet avseende vårdplatser än vad vi faktiskt behövde.

Kommer det att finnas saker som vi kommer att se att vi kunde ha gjort bättre? Ja, det kommer det att finnas. Kommer det att finnas saker där vi kommer att se att samverkan kunde ha fungerat bättre mellan staten och oss? Ja, det kommer vi att se. Det finns en viktig sak som vi ska bära med oss i Region Stockholm, i alla kommuner och i alla regioner och på statlig nivå, och det är att pandemier och svåra kriser är sådant som man ska lösa som ett land, inte som 290 eller 21.

Jag tycker dessutom, med stor ödmjukhet, att vi ska utvärdera först när vi har helheten och diskutera lärdomarna när vi ser vår utvärdering, när vi ser statens utvärdering och då dra lärdomarna.

Anförande nr 30
G a b r i e l K r o o n (SD): Tack för svaret! Jag instämmer i åsikten att den regionala utvärderingen är av stort intresse, men redan nu bör ju möjligheten till reflexion finnas i fråga om hur väl vårt samarbete med regeringen och dess myndigheter har fungerat, inte minst för att vi måste vara förberedda på våra brister inför en möjlig andra våg av corona-viruset.

För att återgå till den första vågen, så att säga, så kan jag bara konstatera det faktum att direktflyg fortfarande gick mellan Stockholm och Beijing en bit in i mars månad när resten av Norden började med sina inresekontroller. Det var ett ovanligt dåligt exempel på den svenska nationella smittskyddsbekämpningen.

När andra länder satte upp inresekontroller och restriktioner vid flygplatserna och utfärdade reseförbud, då stod vår regering och tittade på passivt. Och när resten av Europa säkerställde sina försörjningskedjor med utrustning av avgörande vikt kom återkommande larmrapporter från vår vårdpersonal om att utrustningen höll på att ta slut eller att den som fanns inte var tillräcklig.

Om det sistnämnda har med regeringens förväntan på oss att göra, det vill säga att regionerna själva skulle ha tillhandahållit utrustningslager, eller inte låter jag vara osagt, men tydligt är att Region Stockholms avsaknad av lager och regeringens avsaknad av ett helhetsansvar var slående. Det här kommer nog med all sannolikhet även att tydliggöras i framtida utredningar.

Jag vill ändå särskilt framhålla situationen beträffande testningen, för här rådde det för mig som både politiker och samhällsmedborgare stora oklarheter. När våra nordiska grannländer efterlevde strategin test, track, trace, alltså testa, isolera, spåra, så avvaktade vi med testning in i det sista. Om då regionmajoriteten likt oss sverigedemokrater hade velat se en mer handlingskraftig regering som kom i gång med testningen mycket tidigare så borde väl Region Stockholm ha kunnat föregå regeringen och inte bara infört testning i början på sommaren utan i takt med att våra grannländer införde den, alltså redan i mars–april. I stället kom vi i gång med testningen väldigt sent.

Frågan återstår vilka lärdomar vi kan dra av redan den första vågen.

Anförande nr 31
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande! Ja, det är alltid enkelt när vi står med facit i hand. Så är det ju.

Vi upptäckte en del saker, till exempel att det finns väldigt många olika statliga myndigheter med otydliga gränser för ansvaret dem emellan och att de gränserna behövde förtydligas. När detta förhållande uppdagades tycker jag att regeringen agerade väldigt snabbt, till exempel gavs ett förtydligat uppdrag till Socialstyrelsen. När man upptäckte att de inte hade något ansvar för att hjälpa till med skyddsutrustning så gav faktiskt regeringen, bara ett par dagar efter det att brevet hade kommit från mig och mina kolleger i Skåne och Västra Götaland, ett förtydligat uppdrag till Socialstyrelsen. Det var väldigt snabbt och bra agerat.

Vi har all anledning att se på utvärderingarna när de kommer, vår egen och den nationella utvärderingen. Jag tror också att vi ska med stor ödmjukhet invänta pandemins utveckling ett tag till innan vi jämför Sverige med andra delar av världen. Vi har tagit oss igenom en stor våg. Hur kommer den andra vågen att se ut? Kommer det att bli annorlunda i de andra länderna för att vi hittills har haft en annorlunda hantering av pandemin i Sverige. Vi kan nog inte sätta oss ner ännu och göra de helhetsbedömningarna, kanske inte förrän om kanske ett år. Tyvärr.

Det är klart att vissa dagar var väl även jag ganska frustrerad över att vi i vissa avseenden skulle möta den här pandemin som 21 länder, inte som ett land. Det var också därför som många regioner började samarbeta med varandra och lösa problem. Jag tror faktiskt att det är en väg framåt, alltså att 21 regioner frivilligt kan genomföra samarbeten. Vi gjorde det när det gäller läkemedelsinköp. Vi gjorde det när det gäller skyddsutrustning. När det gäller testning så gjorde vi ju faktiskt väldigt snabbt det som var vårt ansvar att göra. Vi var först ut att införa mobila testningar för att hjälpa till inom äldreomsorgen till exempel. I det fallet kom vi i gång väldigt, väldigt snabbt. Vi hade ett stort utbrott att hantera och se till att vårdplatserna till att börja med skulle räcka i mars månad.

Anförande nr 32
Gabriel Kroon (SD): Jag instämmer i mycket av det som du säger, Irene Svenonius, just om samverkan med de olika regionerna och samverkan med myndigheterna. Det kan vi väl konstatera i den här salen, att systemens uppbyggnad är ett generellt problem i svensk sjukvård.

Jag vill också påpeka att det inte är vår första pandemi, även om det kanske är vår första storskaliga. Vi hade svininfluensan år 2008, vi hade mers 2000. Det här är ett återkommande tecken i vårt samhälle och då måste vi vara mer rustade och mer sammanhållna än vad vi har varit.

I tider när regeringen och dess myndigheter inte är tillräckligt rustade eller proaktiva så måste vi i Region Stockholm som Sveriges största region gå före. Det var positivt att vi gick före med masstestningen, men vi väntade ändå alldeles för länge med densamma. Den borde ha att kommit till stånd mycket, mycket tidigare i enlighet med rekommendationerna från världshälsoorganisationen och i enlighet med hur våra nordiska grannländer, som man ännu kan jämföra sig med, i en mycket hög skala gjorde.

Anförande nr 33
Regionrådet Svenonius (M): Fru ordförande! Bara helt kortfattat. När regionen befinner sig mitt i en pandemi då måste vi kraftsamla. Kommunerna måste samarbeta, regioner måste samarbeta med den nationella nivån. Det är heller inte läge, när man står mitt i en pandemi, att hålla på med partipolitiskt käbbel. Det handlar faktiskt om att kavla upp ärmarna, lösa problem. Det gjorde vi i Region Stockholm, det gjorde det här länets 26 kommuner. Och det tycker jag faktiskt också att regeringen har gjort det. Jag har haft mest kontakter med socialministern, och hon har kavlat upp ärmarna.

Tycker jag att både socialministern och jag säkert hade kunnat göra saker bättre? Så är det absolut, för den ödmjukheten ska man ha i en situation, men jag tror att alla i ljuset av den svåraste sjukdom vi någonsin har mött har gjort vårt bästa som politiska ledningar för landet, regionen och kommunerna för att skydda vår befolkning.

§ 136 Interpellation 2020:19 av Talla Alkurdi (S) om den omfattande smittspridningen av Covid-19 i äldreomsorgen

Anförande nr 34
Regionrådet Alkurdi (S): Ordförande! Tack, Ella Bohlin, för svaret! Vid inledningen av pandemin var alla överens om att vi skulle skydda våra äldre. Det var det budskap som alla partier gick ut med, det gick ut från alla nivåer, från all vår personal. Det var en kraftsamling från hela samhället, från minsta individ till kollektiv. Vi skulle skydda våra äldre, för det är just de som är skörast och som också riskerar att drabbas hårdast av covid-19.

Under våren har det tyvärr visat sig att särskilt i Region Stockholm har många av våra svårt sjuka äldre drabbats av covid-19 och avlidit. Det här har många förklaringar, men en del härrör ju från hur den här regionen har tagit sig an sitt uppdrag att säkerställa vården för äldre på särskilda boenden. Det är utifrån den aspekten som den här interpellationen skrevs och väcktes i regionfullmäktige.

Vi hoppades på att kunna mötas blocköverskridande om att särskild granskning måste göras av hur vården på särskilda boenden har bedrivits, om man kan hitta andra former för att reformera de läkarinsatser som bedrivs i Region Stockholm där vi i Region Stockholm är rätt så unika på det sättet att vi har verksamheten i en vårdmarknad, så kallat vårdval. Men också andra delar som handlar om testning och stoppad smittspridning, som handlar om hur privata aktörer samverkar med basal vårdhygien och den Stockholmsdrivna delen där.

Jag tackar verkligen för svaret för jag tycker att Ella Bohlin möter upp vid att vilja granska. Däremot är det flera olika granskningar som jag har läst i medierna, som jag har läst i det här interpellationssvaret som gör mig lite konfunderad i vad det är vi vill titta på. Hur kan vi få en

uppsamlande bild så att vi kan arbeta med proaktivt med att se till att vi stoppar någon form av smittspridning men också att våra äldre inte ska hamna i kläm, att de inte ska hamna mellan stolarna.

DN:s rapportering om just läkarinsatsen på särskilda boenden är väldigt alarmerande. Här har ni ju era kolleger, bland annat Lidingö, har larmat och sagt att det inte har fungerat så som det borde ha gjort. Man har lagt för mycket på distans och för lite på fysiska möten.

Anförande nr 35
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter! Tack för frågan, Talla! De som är boende i Säbo tillhör ju de allra äldsta, de sjukaste och sköraste i vårt samhälle. De har också störst risk att drabbas av ett allvarligt sjukdomsförlopp vid covid-19.

Trots att det har varit och är Sveriges strategi att skydda de här grupperna äldre och sköra så har vi haft en omfattande smittspridning i Stockholm, och detta är mycket allvarligt.

Talla, du har ställt frågor om hur vården på särskilda boenden har fungerat under pandemin. Vård och omsorg på Säbo sker ju i samverkan mellan regionen och de 26 kommunerna. Det är regionen som står för läkarinsatserna och detta sker genom ett vårdval.

När det gäller vårdvalets läkarinsatser i särskilda boenden så finns det i dag nio utförare som är inriktade mot den här typen av vård. Man ska komma ihåg att det finns mer än trehundra boenden runt om i regionen. Äldre har rätt till sjukvård och omsorg av högsta kvalitet. Regionen har under pandemin sett över vårdkapaciteten i form av bland annat tillgång till mobila team och utökat uppdrag för ASIH.

Jag tänkte inledningsvis berätta lite om hur vården i särskilda boenden har fungerat och hur den är organiserad. Sedan avslutar jag med några ord om framtiden.

Särskilda boenden för äldre har blivit tilldelade ASIH-team utifrån de kluster som har skapats under pandemin. Läkare har remitterat till ASIH när behov har uppstått av den kompetens som ASIH kan bistå med. Det har bland annat rört sig om syrgas och smärtpumpar. Inom Säbo, LSS och socialpsykiatrin har Samariten ambulans och SLSO:s mobila provtagningsenheter åkt ut till särskilda boenden och provtagit efter det att läkare har ordinerat detta.

I slutet av mars startade SLSO:s mobila provtagningsenhet också en provtagningssupport för sjuksköterskor på Säbo, så att de själva skulle kunna ordinera provtagning. Man har hela tiden också haft stöd från regionen och våra egna myndigheter.

Talla, du undrar om en särskild utredning kommer att genomföras för att granska regionens insatser. Svaret på den frågan är ja, det kommer att genomföras inte bara en utredning utan det är olika delar som kommer att utredas, kan man säga.

Granskningens första del är att titta på statistik från våra vårdgivare och det som man har rapporterat till hälso- och sjukvårdsförvaltningen och regionen. Då gäller det såväl åtgärder och diagnoser som vilken öppen- och slutenvård som patienterna har fått. Del två är att göra en journalgranskning på det sätt som bland annat Östergötland har gjort. Det kan vara fler som har gjort det. Då handlar det om ett urval individer som har avlidit i covid-19, och man granskar de särskilda boendena. Syftet med detta är att säkerställa att boende på Säbo har fått vård, på rätt sätt och på den vårdnivå som de ska ha.

Anförande nr 36
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Herr ordförande! Kära ledamöter och åhörare! Jag vill börja med att tacka Talla för en viktig interpellation! Jag tänker nu ta ett halvt steg utanför ämnet, det är ett halvt steg, herr ordförande, så jag ska inte glida iväg alltför långt bort från ämnet. Det har att göra av majoritetens hantering av Tallas interpellation.

Majoritetens hantering visar någonting som jag tycker är återkommande i den här regionen och det är bristen på följsamhet till förvaltningslagens intentioner och praxis men också bristerna när det gäller hur man håller oppositionen informerad, något som är centralt om man tycker att långvariga relationer i syfte att få stabilitet över tid är något viktigt.

Men det kanske majoriteten inte tycker.

Som exempel kan jag berätta följande. Sent i går eftermiddag kom en nyhets-flash om att regionen tillsätter inte bara en utan två utredningar om hur vården av äldre fungerat under pandemin. I går eftermiddag hade regionen seniorvårdsberedning. Jag sitter inte i den beredningen, men jag frågade mina partivänner som gör det om de fått information om dessa utredningar. Inte en stavelse hade sagts.

Det finns andra exempel på det här med kommunikation. Praxis inom offentlig förvaltning är att tjänstemän kommunicerar tjänstemannabeslut och politiker kommunicerar politiska beslut. I Region Stockholm verkar det dock vara en annan praxis som gäller. Detta blir extra tråkigt och allvarligt sett i ljuset av att politiker kommunicerar positiva tjänstemannabeslut men låter styrelser och direktörer kommunicera när det handlar om negativa diton.

På den här punkten vill jag dock ge Ella en liten eloge. Hon har i alla fall i de artiklar som jag har sett haft den goda smaken att kommentera ett som jag förstår tjänstemannabeslut och inte kommunicerat detsamma. Det är någonting annat.

Fullmäktige, det måste bli ett slut på hur informationen i den här regionen förmedlas. Ni i majoriteten har ett val nu. Antingen ändrar ni er beträffande hur ni tänker på dialogen kring oppositionen och hur ni ser på förvaltningslagens intentioner och inser att det finns en risk för att den annars kan bita er där bak.

Jag tycker också att ni i början av den här pandemin, fram till juni, hade en otroligt bra kommunikation – vi hade i alla fall det i krisledningsnämnden. Men nu verkar regionen tyvärr vara tillbaka i gamla hjulspår.

Anförande nr 37
Ann Mari Engel (V): Ordförande, fullmäktige! Utvärderingarnas tid har bara inletts. Det kommer säkert att genomföras väldigt många utvärderingar av corona-strategin – analyser, forskningsrapporter, debattinlägg och det är väldigt bra. I morse fick vi läsa att det kommer två nya utredningar i regionen, men vi har inte riktigt fått veta vilka direktiv de har fått.

En sak verkar alla vara överens om redan, och det är att smittspridningen inom äldreomsorgen blev ett totalt misslyckande. För detta har alla partier ansvar, alla instanser, regeringen, kommunerna, regionerna. Det ska vi inte undandra oss, Ella Bohlin.

Som framgår av interpellationen kan man redan nu påpeka några uppenbara systemfel som ju inte har uppstått nu men som har visat sig ännu tydligare nu. Det handlar om brist på att samordna information, bristande läkarkontakter, brist på skyddsmaterial – och det är inte oundvikliga följder. Det är följder av medvetna politiska val som ni i den nuvarande majoriteten sedan många år har gjort. Ni har drivit på vårdvalen. I kommunerna har era partikamrater privatiserat stora delar av äldreomsorgen. Bristen på material beror på ett beslut som ni fattade när det inte fanns lager, det här just in time-systemet.

Därför vänder jag mig till dig, Ella Bohlin! Regionen ska utreda olika delar av det här, men ser inte ni sambandet mellan dessa systembrister och er politik, och om ni ser sambandet är ni i så fall beredda att ändra politik?

Anförande nr 38
Susanne Nordling (MP): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Covid-19 drabbade vår region med full kraft efter sportlovet, covid-19 hade okänd smittspridning, symtom, intensitet och dödlighet. Covid-19 drabbade oss olika beroende på faktorer som fortfarande är delvis okända. Men en faktor identifierades snabbt, nämligen att äldre sköra är mer känsliga för covid-19.

Folkhälsomyndighetens och Socialstyrelsens riktlinjer för att minska smittspridningen för äldre kom att krocka när det gäller att ersätta fysiska möten med konsultation per telefon eller digitalt vilket fått till resultat att läkarbesöken minskat kraftigt i vår region till en nivå som inte går att försvara enligt Socialstyrelsen som talar om vantolkning. Det är skarpa ord från Socialstyrelsen. Ivo har därför inlett en utredning. Det är utmärkt!

Region Stockholm har inlett två utredningar om hur regionen som helhet har motverkat smittspridning inom äldreomsorgen och fördjupad journalgranskning rörande äldre som har avlidit med covid-19, på samma sätt som Region Östergötland gjort. Den omfattar både dem som har dött på sjukhus och dem som har dött utanför sjukhus.

Våra äldre ska kunna känna trygghet, de ska känna att vi gör allt för att ta hand om dem på bästa sätt. Den tryggheten har under pandemin fått sig en knäck. Det är i sig ett svek. Det är också ett misslyckande att vi inte har kunnat ge dem den tryggheten att veta att den vård och omsorg som de får är på bästa kunskapsnivå och av högsta kvalitet.

Det finns anledning till ödmjukhet inför den situation som vi står inför med en pandemi som var okänd i Sverige och okänd i vår region. Men låt oss utreda och agera därefter för att göra det bättre.

Anförande nr 39
Hanna Stymne-Bratt (S): Jag tänkte prata lite om Norrtäljemodellen. Här i Norrtälje har vi ju en väldigt stor andel äldre och vi var väldigt oroliga när covidpandemin kom. Det visade sig att den sammanhålla vård och omsorg som finns i Norrtälje var till väldigt stor hjälp för att minska smittspridningen. Man kunde snabbt ställa om, man kunde samverka mellan sjukhuset, mellan de särskilda boendena, mellan primärvården och vid kundvalet.

Man bildade ett mobilt sjukhusteam som hemsjukvårdsteam som erbjöd multisjuka äldre en alternativ vård i hemmet. Denna verksamhet startade i januari, före covidpandemin, men det visade sig att den var till väldigt stor hjälp i covidpandemin för att minska smittspridningen. Man har dagligen vårdat 17–20 patienter.

Den sammanhållna vården och omsorgen och hemsjukvården i kundvalet tillsammans med hemtjänsten och äldrevården har gjort att man snabbt har kunnat ställa om, att man kunde få både skyddsmaterial och läkarinsatser. När man tittar på olika faktorer och gör en utvärdering så vill jag att man ska titta på de platser det har fungerat, för vi har haft väldigt låg smittspridning i Norrtälje.

Anförande nr 40
Bengt Larsson (V): Först tänkte jag säga något om begreppet våra äldre. Jag tycker att vi ska sluta använda det begreppet. Jag som äldre är äldre, jag är inte någons. Det tror jag att vi är överens om. Det var en liten utvikning.

Ordförande, fullmäktige, i dag läste vi i DN att man ska tillsätta två utredningar, vilket jag tycker är bra. Vet vi ju sedan länge att samverkan mellan olika vårdaktörer inte fungerar. Detta är väl belyst i många utredningar och rapporter, bland annat från Äldrecentrums sida där Ella är ordförande.

Det är svårt att samverka med ett stort antal aktörer inom äldreboendena. Man har också väldigt många olika ägare till vårdcentralerna. Jag förstår att det är svårt för sjukhusen att hålla kontakten, och sedan kommer hemtjänsten i olika kommuner med en mängd olika utförare. För några år sedan hade Stockholm närmare tvåhundra utförare.

Att man inte inser att det är det här som egentligen försvårar samverkan är beklagligt. Vi vet alla att det har saknats en mängd olika saker på äldreboendena, bland annat läkarkontakter, och detta är väl dokumenterat. Bland annat tar Staffan Lundström, forskningsansvarig på palliativregistret upp den frågan.

En fråga från pensionärsorganisationerna i pensionärsrådet handlade om hur många patienter respektive läkare har på äldreboendena, men den frågan kunde inte tjänstemännen inte svara på.

Vänsterpartiet har länge efterlyst en fungerande vårdkedja för bland annat multisjuka där det krävs en tydlig ansvarsfördelning.

Anförande nr 41
Lars Bryntesson (S): Ordförande! Jag vill börja med att tacka Ella Bohlin för ett bra svar. Jag tycker att det är riktigt bra, för det visar att du tar seriöst på frågorna, du svarar faktiskt på de frågor som Talla Alkurdi har ställt. Det är både förtroendeingivande och hoppingivande. Det skiljer sig avsevärt från den första interpellationsdebatten vi hade som blandade bort korten fullständigt. Här är vi ödmjuka och självkritiska, och det är faktiskt något som grundlägger en bra diskussion om de här viktiga frågorna.

Jag tycker också att en sådan här debatt är angelägen för att distansera sig från det mustiga språkbruk som ibland har präglat den nationella debatten, för då påstås tokiga saker som att regeringen med berått mot skulle ha ställt till det och liknande saker. Jag är glad, Ella, att du så tydligt inte deltar i den typen av diskussion.

Det som har drabbat oss i Region Stockholm är ju precis det som har sagts, något som är obehagligt på väldigt många olika sätt. Det är ju också vi i Region Stockholm som har drabbats hårdast i det här landet av pandemin. Ibland diskuterar man frågan om ifall Sveriges strategi har den varit speciellt lyckad eller misslyckad. Nu börjar det lite grand vända i diskussionen. Vi kan också märka att en del andra länder ser på Sverige med andra ögon än man gjorde för några månader sedan. Det är ju faktiskt så här att den region som har haft allra störst problem är Region Stockholm med våra äldreboenden. En väldigt stor andel har avlidit där.

Jag är glad för det svar som du har lämnat som faktiskt visar en seriös vilja att gå till botten med detta och inte ha några förutfattade meningar från början eller blanda ihop korten.

Det här med läkarkontakt per telefon är inte någon speciellt bra lösning. Detta måste styras upp på ett annat sätt. Jag tycker att det som Hanna säger om Norrtälje är väldigt bra att ha med i den utvärdering som ska göras.

Och precis som Susanne Nordling konstaterade var det skarpa ord från Socialstyrelsen. Vi måste ta till oss detta. Vi måste få en sammanhållen vård, och vi måste få en tydlig funktionsuppdelning mellan region och kommuner som garanterar en läkarkontakt framöver.

Anförande nr 42
Jonas Lindberg (V): Ordförande och ledamöter! Den här interpellationen berör kanske framför allt läkarstödet till äldreomsorgen under den här pandemin, eftersom det är den medicinska kompetensen som regionen ansvarar för och ska tillhandahålla äldreomsorgen.

Jag har personlig erfarenhet av att jobba med de här klustren som du talade om i början, Ella. Och när beslutet om att bilda kluster mellan särskilda boenden, äldreboenden, vårdcentraler och avancerad sjukvård i hemmet kom så tänkte jag att det här är väldigt bra. Det är väldigt bra på papperet att ha sådana typer av kluster och geografiska avdelningar, men det har inte fungerat. Jag tror att i den verksamhet som jag har jobbat så har vi fått tre eller fyra samtal på sex månader till den konsulttelefon som vi har öppnat – trots att vi har bra läkare, tillgång till syrgas, avancerad palliativ vård och annan medicinsk vård som vi kan erbjuda äldreboenden och särskilda boenden.

Jag undrar: Varför har det här inte fungerat? Det är ju rimligt att man utreder det, men jag tror att det här är ett sorgligt betyg till den struktur beträffande vården som vi har där vårdgivare och vårdverksamheter inte känner till varandra. De har inte krokat arm före pandemin och de har inte gjort det under pandemin. Personalen vet inte vilken kompetens som finns inom ASIH eller på vårdcentraler eller vem som ansvarar för vad. De känner inte till varandra personligen. Jag tror att den sortens kontinuitet ofta bygger på en personlig relation mellan vårdgivare men den existerar inte i det här totalt uppsplittrade vårdsystem som vi har infört i den här regionen och där de olika vårdgivarna dessutom ska samverka ett med ett precis lika fragmentiserat system av äldreomsorg i kommunen.

Jag är inte förvånad över att det ser ut som det gör, men vi vill gärna inte bara ha en utredning utan också handling efteråt.

Anförande nr 43
L o w i s a A n d e r z o n (S): Fantastiska presidium, vänner, kamrater, alla andra! Jag skulle vilja lägga till ytterligare än färg till detta. Att komma direkt efter Jonas är typiskt otaktiskt för vi har över huvud taget inte pratat om MAS:arnas roll, de medicinskt ansvariga sjuksköterskorna i kommunerna, och hur deras vardagliga kontakter fungerar, och framför allt hur de inte fungerar. Det har varit bristfälligt i flera år. Nätverket eller den kontakt de har, eller upplever sig ha, med regionen har också varit bristfällig i flera år.

Men när vi sedan kommer till läkarinsatserna — MAS:arna har fått ett medicinskt ansvar, och sedan ska någon utföra arbetet. Denna ”någon” är i majoriteten av fallen en timvikarie, en timvikarie som inte har en tillsvidareanställning, som förhoppningsvis har en bit av en utbildning, inte alls säkert, som inte får vara med på arbetsplatsmöten och som inte får gå på handledning. Timvikarierna får inte vara med i strukturen på arbetsplatsen, utan de är ständiga vikarier, år ut och år in. Att den personen ska kunna följa den basala vårdhygienen är en nästintill orimlig arbetsuppgift, skulle jag vilja påstå.

Vi har haft många olika fokusar i den här frågan, men fortfarande är det någon som står där och knackar på din mammas dörr och ska gå in. Vi måste se till att den personen har de bästa förutsättningar som går att få.

Anförande nr 44
Regionrådet A l k u r d i (S): Tack för en seriös debatt i ett oerhört viktigt ämne och i ett allvarligt läge. Jag tycker att Lowisas inlägg pekar på hur uppsplittrat det är inom seniorvården och omsorgen. Att då dessutom lägga till vårdmarknader som inte på något sätt innebär en större frihet eller valfrihet för den som vården avser utan snarare sätter ökad press på patienten, på brukaren, och på hens anhöriga. De rapporter som DN redogjort för visar hur anhöriga känt att de varit tvungna att armbåga sig fram för att deras nära och kära ska få den vård de behöver — och i tid.

Jag får inte riktigt svar på det som jag anser är den viktigaste frågan, nämligen: Är man beredd att se över systemet och strukturerna och ta steg mot en mer sammanhållen vård? Det jag vill belysa är varför vi behöver en särskild granskning. Vår region sticker ut på så många sätt och på så många nivåer när det kommer till smittspridning och dödlighet.

Men det handlar också om hur vi organiserat vården för svårt sjuka äldre. Det är väldigt uppsplittrat, och jag måste säga att jag verkligen delar Jonas inlägg om att det inte bara handlar om granskningen i sig, utan granskningen måste också leda till handling. Jag har en ganska bestämd uppfattning om att vi måste göra oss av med vårdval läkarinsatser och se till att vi pusslar ihop det med något annat och börjar arbetet mot en mer sammanhållen vård. Där är jag i dag.

Anförande nr 45
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium och ledamöter! Jag vill tacka Talla för en viktig interpellation. Att döma av talarlistan är det många som vill engagera sig i den här frågan, och det är bra och viktigt. Så länge vi har uppställningen med kommuner och regioner måste vi få samverkan att fungera. Den har alltid varit utmanande, men vi måste klara av det. Till skillnad från Talla och oppositionen tror jag inte att det så mycket handlar om den exakta aktören utan om kvaliteten på insatserna, om vikten av följsamhet vad gäller rutiner och riktlinjer som vi ställer upp från regionen. Vi kan bli väldigt bra beställare.

Parallellt med vår egen granskning genomför IVO en nationell granskning, och jag tror att vi tillsammans med vår egen granskning, IVO:s granskning, och det kan hända att det även finns ärenden hos patientnämnden i dessa fall, kommer att få ett mycket gott kunskapsunderlag att stå på. Det finns anledning att vara självkritisk, men jag tror att det är för tidigt att bedöma exakt vilka förändringar som kan bli aktuella. Vi behöver ta del av resultaten och sammanställa dem, den utvärdering som hälso- och sjukvårdsförvaltningen nu ska genomföra.

Slutligen: Pandemin är inte över, men möjligen har vi kommit igenom den värsta fasen. Ni såg säkert lägesrapporten som kom i går och som visar att ingen ny testats positivt för covid-19 sedan den 10 september då den senaste lägesrapporten kom. Det gäller alltså SÄBO. Jag tror därför att vi är igenom den värsta fasen, och det finns givetvis mycket som vi kommer att ha lärt oss av detta. Dessutom pågår väldigt mycket i regionen. Vi har lanserat sammanhållen vård för äldre. Vi har primärvårdsstrategin som också kommer upp och som tar sig an dessa frågor på ett tydligt sätt.

Jag kommer att fortsätta engagera mig i de här frågorna och se till att samverkan med kommunerna fungerar. Det måste den göra.

Anförande nr 46
A n n M a r i E n g e l (V): Ja, Ella Bohlin, jag beklagar att du inte vill ta en diskussion om de grundläggande systemfelen och strukturerna, som flera från oppositionen framhållit. Det är bra om vi understryker att det ska vara bättre samverkan, men det fungerar ju inte. Det fungerade inte före pandemin, och det har fungerat ännu mindre under pandemin. Att ha så många olika vårdval och aktörer när det redan finns stora problem med att samverka mellan region, kommuner, olika boenden och olika läkarinsatser fungerar inte. Jag hoppas att du vill fundera på den saken och ta till dig det som är det stora systemfelet, för systemfel kräver systembyte.

Anförande nr 47
Regionrådet A l k u r d i (S): Det är bra att man tillsätter särskilda granskningar, men jag har inte riktigt tolkat det så att alla dessa olika granskningar som vi fått redogjort för, antingen i interpellationssvar eller i medier, innebär att man de facto tittar på de organisatoriska utmaningarna, att man tittar på hur vården är organiserad och hur det påverkar.

Låt mig återigen lyfta fram siffran för de fysiska läkarbesöken. De minskade med 24 procent mellan mars och juli, och Socialstyrelsen har, vilket lyftes fram tidigare i debatten, riktat skarp kritik mot Region Stockholm beträffande hur aktörerna i Region Stockholm tolkat Socialstyrelsens rekommendationer genom att ta det hela alldeles för långt. Det är oerhört viktigt att vi nu antar någon form av målinriktning för varför vi vill genomföra granskningen, nämligen för att kunna bedriva vården bättre, organisera den bättre.

Anförande nr 48
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande! Vi är helt överens om att vården av äldre ska ha den högsta kvaliteten på de insatser som regionen står för. Vi som politiker ska inte bedöma om det var rätt med distanskontakt eller inte, utan det måste bedömas av professionen och det måste göras på medicinska grunder. Där kommer jag inte att gå in och bedöma det.

När det gäller vårdvalet läkarinsatser i särskilda boenden omfattar det inte många aktörer. Vi måste komma ihåg att det finns över 300 boenden runt om i regionen. Vi är landets största region. Vi har många boenden. Det faktum att det är relativt få vårdgivare som vi har avtal med underlättar möjligheten för oss att föra dialog med dem och att snabbt kunna sammankalla dem på ett smidigt sätt. Kommunernas vårdgivare har haft färre kontaktytor i alla de fall som gäller dem som bor och vistas på särskilt boende för äldre. Därför menar jag att det ännu är för tidigt att dra några slutsatser, utan vi ska vänta på de underlag som kommer in.

Anförande nr 49
J o n a s L i n d b e r g (V): Man kan titta på hur Stockholm utmärker sig i förhållande till resten av landet. Vi har våra läkarinsatser upphandlade på ett annat sätt än vad läkarstödet är i andra regioner. Jag tror att en modell som skulle vara bättre för oss att ta efter vore vårdcentraler med tydliga upptagningsområden där man även har ansvar, resurser och förutsättningar att sköta vissa typer av boenden, där man har kontinuerlig kontakt, där man etablerar relationer så att de som jobbar på boendena känner till vilka läkare de ska vända sig till och vice versa. Det system vi nu har tror jag har nått vägs ände, vilket också bevisas av den statistik vi ser. Om Stockholm har ett system som starkt skiljer sig från resten av landet och vi dessutom uppvisar medicinska resultat som är alarmerande dåliga bör vi rimligtvis inse att det är något knasigt med vår struktur.

Anförande nr 50
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Jag tycker att den här diskussionen är oerhört viktig och central, och det finns all anledning att granska allt det som hänt under pandemin och Sveriges, vårt lands, förmåga, kommunernas förmåga och regionernas förmåga att skydda dem som är utpekade som de allra mest sårbara, de äldre, de som redan från början hade andra sjukdomar, de som hade den sämsta hälsan. Det ska vi göra ansvarsfullt och seriöst.

Men jag tycker att det är olyckligt att det blir lite slängigt i debatten här. Socialstyrelsen riktar stark kritik mot Stockholm, säger någon, det har varit katastrof och liknande. Riktigt sådan är inte min bild. Jag har inte nåtts av någon rapport från Socialstyrelsen där de pekar ut Stockholm på ett negativt sätt. Jag har följt den mediediskussion som funnits. Jag har också följt den granskning som görs av IVO och som tittar på alla äldreboenden i landet och går vidare med ungefär 10 procent av dem, strax under 100. 15 av dem ligger i Stockholm. Det är jätteviktigt att gå i botten med det och se var bristerna finns. I stället för att komma med svepande kritik, eller försöka applicera den ideologi man hade redan före pandemin på pandemin och använda pandemin som ett extraargument, tycker jag att vi ska titta på de fakta vi får innan vi går vidare.

Ann Mari Engel säger att privat äldreomsorg är boven i dramat. Men den privata äldreomsorgen utmärker sig inte negativt. Tvärtom har den på flera sätt visat att den har bättre resultat än den offentliga. Ska jag då dra slutsatsen att allt måste bli privat? Nej, verkligen inte, för jag tror att det väldigt mycket är det lokala ledarskapet på äldreboendena som avgör, inte vem som äger äldreboendena. Samma sak när det gäller läkarkontakterna och hur de har fungerat. Vi ska gå till botten med det.

Anförande nr 51
S u s a n n e N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Man valde att lyfta upp ordet kontinuitet, och jag vill därför säga några ord om det. Om vi tänker oss att vi har få verksamheter och de jobbar kontinuerligt med samma boende får vi en annan typ av kontinuitet, det vill säga läkaren känner alla patienter som finns på boendet. Men om patienterna själva får välja vårdcentral kommer flera vårdcentraler i närmiljön att vara inne på boendet. Det skapar oro bland omsorgspersonalen på boendet eftersom det är olika läkare som kommer in. Jag tycker därför att vi har ett bra system. Även vårdval äldre har ofta lyft upp kontinuitetsfrågan och vårdkedjan, så systemet börjar bli riggat både för god kontinuitet och för att kunna hålla samman vårdkedjan. Nu gäller det bara att göra detta känt för de aktörer som behöver ta del av det.

Anförande nr 52
B e n g t L a r s s o n (V): Det vi från Vänsterpartiets sida pekar på i den här debatten är bristen på sammanhållen vård och de många aktörerna, vilket leder till den vårdsituation vi har och vilken ökat under epidemin. Det är själva poängen i vår kritik mot det nuvarande systemet som finns i regionen.

Visst, det finns privata aktörer som fungerar utmärkt. Det finns även offentliga aktörer som fungerar utmärkt. Men vår kritik handlar om att man delar upp hela systemet på en mängd olika utförare och olika ägare där det inte finns möjligheter till samverkan på ett annat sätt, till exempel så som Jonas föreslår, att man har en vårdcentral som har ett geografiskt ansvar.

Anförande nr 53
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Också jag tror att vi behöver se över hur vi kan skapa en sammanhållen vård inte minst för äldre personer och inte minst för dem som lever i särskilda boenden. Det pågår ett arbete i vår region där vi tillsammans med kommunerna försöker hitta vägar framåt för en sammanhållen seniorvård. Det är inte ett specifikt problem bara för Stockholm, utan SKR lyfter upp det som ett bekymmer för hela landet att vi har för dålig kontinuitet i svensk hälso- och sjukvård. Jag tror att ett svar på det är en fast husläkare — fasta läkarkontakter över huvud taget i mycket högre grad och även förstås andra professioner.

Om jag bara helt kort får lyfta fram en styrka som jag tror att vi ska jobba vidare med så är det den otroligt positiva respons vi får på det sammanhållna arbetssätt som har byggts upp inom primärvården och där SLSO varit en väg in för många företrädare för äldreomsorgen i kommunerna när det handlat om att komma i kontakt med vården. Det är något att bygga vidare på.

§ 137 Interpellation 2020:20 av Conny Fogelström (S) om uppföljning av färdtjänstavtal

Anförande nr 54
C o n n y F o g e l s t r ö m (S): Herr ordförande! Jag tror att det är Fredrik Wallén som skrivit svaret, även om Ella Bohlin är ansvarigt regionråd. Jag tackar därför Fredrik för svaret. Den här interpellationen är inte ny. Den skrevs redan i början av mars, och sedan kom corona. Den är alltså sprungen ur en normal situation för färdtjänsten, en situation som vi väl alla hoppas vi ska kunna komma tillbaka till ganska snart. Därför är det inte relevant att som i interpellationssvaret hänvisa till nöjdkundindex och siffror för augusti i år.

Det färdtjänstavtal som nu gäller trädde i kraft den 1 april 2019 och löper fram till 2022 med möjlighet till förlängning. Det mest dramatiska som hände vid den senaste upphandlingen var väl att Taxi Stockholm kom in och fick 10 procent av verksamheten. Det är alltså fortfarande Cabonline och deras dotterbolag Taxi Kurir och Sverigetaxi, som det numera heter, som i praktiken har monopol på färdtjänsten i Stockholmsregionen.

Men avtalet innehåller också en hel del förbättringar mot tidigare avtal. Bland annat ska utbildningen av chaufförerna när det gäller färdtjänstens speciella villkor med förstärkt service beträffande olika former av funktionsnedsättning förbättras. Därutöver ska förarnas lön, semester och arbetstider följa gällande kollektivavtal i branschen. Trots detta är det bara Taxi Stockholm som valt att skriva på kollektivavtal med Transportarbetareförbundet.

Det nya avtalet har inte varit gratis, ska vi veta. Regionens årliga merkostnad har ökat från drygt 1 miljard med det gamla avtalet till 1 ½ miljard med det nu gällande avtalet. Det kräver givetvis att vi har ett kontrollsystem som garanterar att vi verkligen får valuta för våra pengar, ett system som säkerställer att de förbättringar vi betalar för också levereras. De signaler som nått oss som sitter i färdtjänstnämnden säger dock någonting annat. Så är alltså inte fallet.

I och med att alla inte har kollektivavtal har vi i dag en ganska skev konkurrenssituation på den här marknaden, vilket inte gynnar vare sig mångfald eller höjd kvalitet trots ökade kostnader. Vi kan inte heller se att det nya avtalet har ökat resenärernas trygghet eller kundnöjdhet på något nämnvärt sätt. Därför har jag i interpellationen ställt tre frågor till ansvarigt regionråd avseende uppföljning av avtalet. Jag tycker dock inte att jag fått svar på frågorna i interpellationssvaret, och därför ställer jag dem igen och hoppas få ett muntligt svar här och nu.

De tre frågorna lyder: Känner du dig trygg med nivån av uppföljning som genomförs? Hur säkerställer du att uppföljningen är likvärdig så att företag som sköter sig inte ska missgynnas i en konkurrenssituation? Kan du garantera att alla förare som kör färdtjänst genomgått avtalad utbildning?

Anförande nr 55
Regionrådet B o h l i n (KD): Jag väljer att lämna över till Fredrik Wallén, som är färdtjänstnämndens ordförande.

Anförande nr 56
F r e d r i k W a l l é n (KD): Herr ordförande! Tack, Conny, för interpellationen! Det är väldigt intressant att få debattera ett slags normallägesfråga. Precis som Conny sade skrevs interpellationen under helt andra förutsättningar, men frågan är ändå inte inaktuell. Det kan vara bra för oss att komma ihåg att vår vanliga verksamhet, om man ska använda det uttrycket, pågår hela tiden. I alla våra nämnder, beredningar, utskott jobbar vi så mycket det bara är möjligt i skuggan av pandemin med det som står i våra verksamhetsplaner och som vi beslutade om redan 2019.

Låt mig använda mitt första inlägg till att efter bästa förmåga verkligen besvara Connys frågor. Conny frågade om jag känner mig trygg med nivån av uppföljning som genomförs enligt våra avtal. Ja, det gör jag. Jag känner mig trygg med den nivån på uppföljningen. Jag gör det utifrån mitt nämndordförandeuppdrag och med ödmjukhet. Det kan komma in påpekanden från avtalsparter som gör att såväl förvaltningen som ytterst nämnden i praktiken måste titta på ytterligare uppföljningsåtgärder. Det kan även hända andra saker i samhället. Vi får komma ihåg att när vi som mest intensivt debatterade kollektivavtal och kollektivavtalsliknande villkor hade vi ett annat lagstiftningsläge, med andra internationella avtal och sådant. Jag känner mig trygg med det här. Jag känner att vi inom ramen för vår nuvarande arbetsordning i nämnden och vårt uppdrag till förvaltningen säkerställer att uppföljningen är likvärdig. Företag som sköter sig missgynnas inte i uppföljningen, och det är min uppfattning att de inte heller missgynnas inför kommande upphandlingar.

Slutligen: Om det inte hade blivit en pandemisituation skulle jag ha kunnat säga att nu är alla förare utbildade, men som det står i svaret blev det en särskild undantagssituation här och nu. Vi var dock på god väg och är det fortfarande. Det stora avtalet — vi har egentligen tre avtal för den samlade färdtjänstverksamheten i Region Stockholm — med en tillkommande leverantör som utökade antalet bilar, trädde i kraft den 1 april förra året. Där har vi, vågar jag påstå, med stor kraft utökat just kravet på utbildning. Det har våra leverantörer svarat upp till. Det har de gjort kontinuerligt, och vi kände att vi kunde hävda att alla våra förare var utbildade. Men så kom pandemin, och då har de fått ställa in utbildningar. Vi betraktar det som en undantagssituation, men vi vet att de kommer att kunna hämta in det.

Anförande nr 57
R o l a n d J o h a n s s o n (SD): Ordförande, ledamöter och övriga! Tack för en intressant interpellation! Jag kan till stor del hålla med Conny Fogelström om frågeställningarna i interpellationen. Vi sverigedemokrater har ställt ett flertal frågor och skrivit motioner beträffande kvaliteten, hur man förbättrar den och hur man ökar motivationen hos utförarna i alla led inom färdtjänsten. Vi har dessvärre inte fått någon respons på dessa frågor. Det går lite långsamt med till exempel säkerhetsfrågorna. Varför nöjer man sig med att 30 procent av resenärerna ska vara

missnöjda med säkerheten när de åker färdtjänst? Nöjdheten har visserligen ökat med någon procent, men vi tycker att 70 procent är alldeles för dåligt. Dessutom är språkkunskaperna undermåliga. Jag håller med Conny om att uppföljningen behöver en liten uppryckning.

Anförande nr 58
Marta Aguirre (V): Herr ordförande, ledamöter i salen och via länk! Tack, Conny, för interpellationen! Vi i Vänsterpartiet blev lite bekymrade när vi läste svaret, att kontrollerna till ganska stor del skjuts över på Transportarbetareförbundet. Vi lyfte luren och ringde till Transportarbetareförbundet och frågade: Vad utför ni för kontroll?

Vad? frågade de. Ska vi utföra kontroller över att de har kollektivavtal? De enda vi har kollektivavtal med är Taxi Stockholm och Samtrans. De andra har vi inte befogenheter över. Vi har dessutom inte manskap till att utföra kontroller. Vi måste ha fysiska medlemmar för att ens få komma in på arbetsplatserna. Dessutom lämnas det inte ut vilka uppgifter som helst till fackföreningar.

Från vår sida ser vi det som självklart att det är trafiknämnden och regionen som ska vara kontrollenhet. Det är inte bara trafikutövarens siffror man ska gå efter. Nu frågar vi trafikutövaren vad de har för avtal, och så tar vi fasta på det. Det är ungefär som att den som kontrollerar resenärerna frågar vad de har för biljett och får svaret årskort. Så bra, och så kan de inte skriva ut någon böteslapp.

Vi tycker att det är ett bekymmer och vill se tydliga rutiner för hur man gör kontrollerna. Sådana måste finnas. Vi från Vänsterpartiet kräver alltid egenregi, det vet ni, men i brist på egenregi vill vi ha kollektivavtal. Jag tror att det gynnar de flesta om det står klart för alla hur det hela ska skötas och att olika utförare inte har olika avtal.

Anförande nr 59
Lars Bryntesson (S): Ordförande! Tack, Fredrik, för ditt svar! Nu ses vi även i detta sammanhang; vi känner varandra väl sedan tidigare. Och tack, Conny, för en bra interpellation! Jag hade inte planerat att gå upp i talarstolen, men jag gör det av två skäl. Det ena är att jag lite grann tar till mig detta personligt. Jag är just nu i en situation där jag försöker övertala min gamla mor, som håller på att bli blind, att hon ska börja använda färdtjänst. Hon vågar inte det. Hon beskriver att hon av sina vänner i Norrtälje hört alltför många historier om att det inte fungerar något vidare. Jag försöker övertyga henne om att det nog kan fungera bra, och det vill jag fortsätta att kunna säga. Jag litar på att det finns sådana ambitioner.

Det andra, och det jag framför allt begärde ordet för, var en formulering som du, Fredrik, hade och som jag inte riktigt kände igen hos dig. Jag undrar om du verkligen menade det. Det var att vi tycker att det är bra med regler som följs och att företag som sköter sig missgynnas inte. Det handlar om kvaliteten på färdtjänsten, men det handlar också om hur vi ser på företagandet i den här regionen. Om vi har inställningen att företag som sköter sig inte ska missgynnas då har vi en otroligt låg ambitionsnivå.

När det gäller avtal på marknaden, kollektivavtal och liknande, handlar det om avtal mellan parter för att ha spelregler på arbetsmarknaden, och vi vet alla att den som inte följer spelreglerna fuskar. Jag tycker inte att vi ska ha att göra med företag som fuskar. Vi ska kräva att företag som vi har en relation med sköter sig, inte bara att de som sköter sig inte ska missgynnas. Vi ska ställa oavvisligt krav på att de sköter sig i skattehänseende, när det gäller spelregler på marknaden och mycket annat. Jag tror att du håller med mig. Eller har jag fel, Fredrik?

Anförande nr 60
Conny Fogelström (S): Herr ordförande! Det som blir lite bekymmersamt i den här diskussionen är att ja, vi har avtal som ställer stora krav på leverantörerna, men vi måste också säkerställa att leverantörerna levererar det som står i avtalen. Där brister det lite grann. Ett

exempel är frågan om utbildning. Av kollektivavtalet med Taxi Stockholm framgår tydligt att de ska utbilda sina chaufförer. De gör det, men de ondgör sig över att de andra två leverantörerna, Sverigetaxi och Taxi Kurir, inte gör det på samma sätt. Och så lindas det in i något slags coronadiskussion om att man nu inte kan bedriva utbildning på grund av corona. Nej, det är klart att det är mer komplicerat nu, men det går att genomföra digitala utbildningar. Det kan man göra i gymnasieskolan via digitala möten.

Det där är någonstans ett sätt att komma undan ansvar och ett åtagande som vi faktiskt betalar för.

Vi tog upp den här frågan i färdtjänstnämnden redan i maj 2019, och svaret var då precis som nu ett icke-svar. Men på ett ställe var det väldigt tydligt. Vi ställde ett antal frågor om uppföljning. Det står att avtalsuppföljning av funktion redovisas löpande i olika delar vid nämndens möten under punkten Förvaltningschefens information. Det är sant. Det är olika nyckeltal och sådant. Vidare skrev man: Där det finns anledning till former av särredovisning i frågor så sker detta efter ordförandebeslut. Ordförande i nämnden är Fredrik Wallén. När vi yrkade på att detta skulle ske kvartalsvis med ordentliga uppföljningar när det gäller trygghet, utbildning och chaufförernas villkor röstades detta ned.

Jag är inte helt till freds. Jag är inte riktigt nöjd, Fredrik. Jag vet att du är en trevlig person på många sätt, men att låta sig luras av leverantörerna när de säger att de har avtal med Transport när de inte har det och att bara godta detta räcker inte, Fredrik.

Anförande nr 61
Fredrik Wallén (KD): Herr ordförande! Den ödmjuke ska naturligtvis säga att man alltid kan bli bättre, även om jag – och detta är ett känt faktum – ofta brukar nynna på ”Nobody Does it Better” när vi talar färdtjänst här i Region Stockholm, för vi har en verksamhet där vi har väldigt mycket att vara stolta över.

Tack också till Lars för inlägget! Detta med företag som sköter sig var ett tappert försök att svara rakt på Connys fråga, där han uttryckte lite oro för att de företag som sköter sig bäst missgynnas i konkurrenssituationen, därav den formuleringen.

När det gäller detta med kollektivavtal och kollektivavtalsliknande lösningar finns det en rekommendation från Konkurrensmyndigheten att vi ska använda självdeklarationer. Det gör vi. Vi tar in dem. Och i hela taxibranschen i Region Stockholm, som fortfarande är väldigt stor, även om vi talar om specialfordon och liknande, är det väldigt många ensamföretagare, som alltså är självanställda. De kommer inte in i en motpartssituation med Transportarbetareförbundet. Men alla våra leverantörer och alla åkare som är aktuella för kollektivavtal anger Transportarbetareförbundet som motpart när det handlar om det formella kontrollansvaret.

Detta med utbildningar är det värt att prata länge om. Strategiskt och på lång sikt är det viktigt när vi ska få en färdtjänst som verkligen är både kvalitetsmässigt och ekonomiskt hållbar på sikt. Det kommer vi att fortsätta att jobba med under hösten, så att vi vet att man kommer i kapp med detta enligt avtalen. Det är trots allt så att vi just nu har väldigt goda siffror i de index och indikatorer som vi mäter i färdtjänsten, men det är en väldigt speciell situation, och vi kommer att återkomma till frågan.

Anförande 62
Conny Fogelström (S): Vad jag är ute efter här är att detta är en politiskt styrd verksamhet. Vi får inte abdikera från det politiska ansvaret. Vi får helt enkelt inte förlita oss fullständigt på vad leverantörer säger och levererar in. Vi måste ha ett eget ansvar att kontrollera detta. Det handlar om 70 000 brukare och väldigt mycket pengar. Jag känner att det i slutändan är nämndens ansvar att detta faller väl ut.

I det läge vi har nu står bilarna på kö och väntar, för den reguljära taxibranschen fungerar inte särskilt väl. Då är det inte konstigt att vi har bra siffror nu. Men vi är tondöva om vi inte når dem

som ringer in och klagar på bemötande, på att taxin inte kommer i tid eller på att den levererar på fel adresser. Detta måste vi ta på allvar. Det är ingen annan som ska ta tag i detta. Problemet är att är stor omsättning på chaufförer också i en normalsituation. 20 procent väljer att sluta köra taxi varje år.

Anförande nr 63
M a r t h a A g u i r r e (V): Jag tar vid där Conny slutade. Anledningen till att det är så problematiskt med färdtjänsten är att det finns så många nya chaufförer hela tiden. De har dålig kunskap om hur man ska köra och dålig kunskap i svenska. Varför är det så? Det är allmänt känt att det är extremt dåliga villkor i taxibranschen, speciellt inom färdtjänsten. Vi hade en hearing i Vänsterpartiet för några år sedan där folk satt och grät. De satt faktiskt och grät och sade att de inte kunde livnära sig på arbetet. Det fanns de som hade fått hjärtinfarkt och inte kunde livnära sig längre.

Vi trycker på detta med kollektivavtal för att alla leverantörer ska konkurrera på samma villkor. Det borde väl alla kunna skriva under på. Konkurrerar man inte på samma villkor har de som inte har kollektivavtal mycket lättare. De kan betala sämre löner och ha sämre utbildningar. Då kommer de lättare undan.

Anförande nr 64
F r e d r i k W a l l é n (KD): Herr ordförande! Jag ber att få tacka alla för denna spänstiga interpellationsdebatt. Jag vill verkligen betona att vi i våra avtal kräver kollektivavtalsliknande villkor för taxiförare. Det innebär krav på garantilön enligt det svenska kollektivavtalet. Det gäller för alla våra leverantörer som har anställd personal. De som är ensamföretagare styr förstås sin egen verksamhet, och det är det ganska många som är.

Utifrån perspektivet ödmjukhet är det viktigt att komma ihåg att pandemin slår olika, och vi har olika lärdomar att dra inom våra verksamheter efter den prövning som vi nu genomgår. För oss i färdtjänsten innebär det just nu en tidspassning på 97 procent, en nöjdhet på 91 procent, och våra trygghetsvärdar, som vi ska återkomma, ligger enligt våra indikationer på 76 procent. Kort sagt går det tämligen bra för oss, och jag hoppas kunna ha kvar den här dialogen med oppositionen i dessa frågor.

§ 138 Frågestund

Fråga 1

Anförande nr 65
Regionrådet A l k u r d i (S): Ordförande! I går träffade jag sjuksköterskor på Karolinska sjukhuset, bland annat från intensivvården. Alla hade arbetat i frontlinjen av coronapandemin. De vittnar om en tuff arbetsmiljö. Allt fler specialistsjuksköterskor säger upp sig, och det är orimliga krav i en hårt slimmad verksamhet. Samtidigt har den moderatledda majoriteten här lagt stora sparkrav på regionens akutsjukhus, där de svårast sjuka patienterna vårdas. Det är just därför jag ställer den här frågan till finansregionrådet: Anser du som ansvarigt regionråd för personalpolitiken att besparingarna på akutsjukhusen kommer att skapa en bättre arbetsmiljö som gör att vårdpersonal vill stanna kvar och hantera vårdskulden?

Anförande nr 66
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Herr ordförande! Tack för en oerhört viktig fråga, Talla! Arbetsmiljön på våra sjukhus och på våra vårdcentraler i hela Stockholmsvården är otroligt viktig. Vi ska vara attraktiva som arbetsgivare i den vård som vi bedriver själva. Jag vill bara inledningsvis korrigera dig på en punkt. Det är ju inte så att vi drar ned på resurserna till vården i Stockholm. Det vet du som också sitter i hälso- och sjukvårdsnämnden. I budgeten för 2020 har vi tillfört nästan 2 miljarder kronor till hälso- och sjukvården; detta alltså före pandemin. Vad som pågår är ett

förändringsarbete för att se till att alla vårdens resurser följer med patienterna och att patienterna får rätt vård på rätt plats och i rätt tid.

Vi engagerar oss väldigt mycket i att förbättra arbetsmiljön i alla våra egenregiverksamheter. Det är otroligt viktigt och kanske också en lärdom vi kan ta med oss från pandemin att den viktigaste faktorn bakom en bättre arbetsmiljö är eget inflytande på arbetsplatsen, att man får vara med och fatta beslut, att man får styra över hur processer ska gå till och att man får delta i det aktiva förbättringsarbetet. Det var detta som gjorde att vi kunde ställa om så snabbt och med goda resultat under pandemin.

Det handlar också om möjligheter till kompetensutveckling, att man har bra fysiska lokaler för sitt arbete och också om något som vi har arbetat mycket med under pandemin, nämligen det psykiska omhändertagandet. Vi måste kunna erbjuda stöd för personal som arbetar i utsatta situationer och kan behöva få exempelvis handledning efteråt.

Anförande nr 67
Regionrådet A l k u r d i (S): Tack för svaret, Irene! De specialistsjuksköterskor som jag träffade i går påtalade tydligt och starkt att när man tappar i teamarbete och inte kan bevara rätt kompetens och har tillräckligt många kollegor brister kvaliteten, och det är just detta som man har märkt av. Det krävs otaliga övertidstimmar för att över huvud taget mäkta med den vård som ska bedrivas på våra akutsjukhus och på Karolinska.

När det kommer till omställningen och öppnandet av intensivvårdsplatser håller jag med om att det var med rekordfart. men det var inte med hänsyn till kvalitet. Det var rätt skrämmande att höra deras vittnesmål om hur skrämmande det var att ställa om och hur kvaliteten då brast. Med detta skulle jag vilja påstå att resurser spelar en roll här. Vad vi tillför till våra sjukhus spelar roll.

Anförande nr 68
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Jag instämmer med Talla i hur viktigt det är med kontinuitet i vården, att vi har personalgrupper som arbetar tillsammans i vardagen över tid, att vi har en normal personalomsättning – inte för hög omsättning – och att personalen väljer att stanna kvar. Det innebär också att man med hjälp av de kompetensstegar vi inför ska kunna få högre lön i befattning, och att man ska kunna utvecklas på sin arbetsplats är väldigt viktigt. Jag är väldigt glad över att vi har kunnat se att personalomsättningen på våra akutsjukhus har minskat under 2020 jämfört med 2019. Det är viktigt att vi kan hålla i det och se till att ha en personalkontinuitet som är så hög som möjligt.

Fråga 2

Anförande nr 69
M e h d i O g u s z o y (V): Ordförande, fullmäktige! Pandemin har utsatt den moderna sjukvården för dess svåraste prövning hittills. Personalens uppoffringar och heroiska insatser att vårda covidpatienter har uppmärksammats långt utanför sjukhusens väggar. Medborgarnas tillit och uppskattning för vårdpersonalen har ökat under pandemins tid.

All planerad vård, såsom operationer, fick ställas in på grund av covidvården. Det finns fortfarande farhågor för en andra våg av covid-19. Mot bakgrund av detta vill jag fråga om ansvarigt regionråd anser att det är rimligt att man låter varslen kvarstå mot den personal som var varslad före pandemin.

Anförande nr 70
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Herr ordförande! Tack, Mehdi Oguszoy, för frågan! Karolinska har verkligen nått högt ställda förväntningar under pandemin. Alla våra anställda har gjort enorma

prestationer. Just Karolinska är världens tionde bästa sjukhus och har spelat en väldigt stor roll under pandemin.

När det gäller det varsel som lades förra hösten vill jag säga att det halverades innan pandemin, och sedan lades allt arbete med personalförändringar åt sidan under pandemin. Det som nu sker är att sjukhuset ser över sin personalsituation. Det är sjukhusets ansvar. Det är chefers och ledningens ansvar att säkerställa att man har rätt kompetens på rätt ställe på Karolinska och andra sjukhus. Man ska ha rätt mix av undersköterskor, sjuksköterskor, läkare och vad man nu tycker att man behöver.

Just nu arbetar sjukhuset med att se över läget efter pandemin: Var har man sina anställda, vilken personalmix har man och vad är det man behöver framöver, med lärdomarna från pandemin, för att kunna klara den uppskjutna vård som blivit en följd av pandemin. Det arbetet pågår på sjukhuset. Det är ett ansvar som man har där.

Jag har all förståelse för att de medarbetare som berörs av förändringarna tycker att det är jobbigt. Jag önskar att de ska få besked så fort som möjligt om hur sjukhuset tänker sig detta. Men är det vi politiker i den här salen som ska avgöra hur många vi ska ha i olika personalgrupper, på vårdcentraler, på Karolinska eller på en öppen specialistvårdsmottagning? Nej, det tycker jag faktiskt inte. Jag tycker att det är vårdens chefer som ska avgöra vilka som jobbar var i vården.

Anförande nr 71
M e h d i O g u s z o y (V): Självklart är det personalen som ska göra golvjobbet, men det är vi som ser till att de har ekonomiska förutsättningar att anställa folk och att erbjuda medborgarna bäst vård. Samtidigt som vi varslar folk på Karolinska ska man hyra in personal för att beta av den enorma vårdskuld som har byggts under pandemin. Man ska hyra in personal för att beta av operationerna. Vem ska ta hand om eftervård och så vidare?

Samtidigt hör vi och ser vi att personal som har jobbat under vidriga förhållanden med covidpatienter är slut. De säger upp sig. Det är väl inte det bästa att fortsätta med varslen när situationen ser ut som den gör, Irene?

Anförande nr 72
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Det är oerhört viktigt att det är de som är chefer och ledare i vården som avgör vilken kompetensmix som behövs var. Det ska inte vi gå in och recensera och avgöra. Det måste göras på plats.

Du vet lika väl som jag att på et högspecialiserat sjukhus kan man inte bara ta en person från en verksamhet och flytta till en annan. Att genomföra högspecialiserade magoperationer, till exempel, kräver personal som har en kunskap om detta i botten. För att klara av omsorgen om de väntande patienterna har man hyrt in operationsteam som hjälper den fast anställda personalen att beta av väntetiderna. Man kan inte flytta personal från till exempel en ögonmottagning till en klinik där man gör bukoperationer. Det vet du också.

Jag hoppas bara att sjukhuset kommer fram till hur många medarbetare man behöver framöver för att klara sitt uppdrag och att hela Stockholmsvården är rätt bemannad, för vi utökar på många ställen.

Fråga 3

Anförande nr 73
G a b r i e l K r o o n (SD): Under pandemin insjuknade många vid våra äldreboenden i corona. För hundratals blev tillståndet så kritiskt att fokus skiftades från kurativ till palliativ sjukvård. I efterhand har flera fall uppmärksammats där SÄBO-läkare ordinerat vård i livets slutskede utan att vare sig den äldre eller dennas anhöriga har informerats.

Ett sådant fall var den 81-årige Jan Andersson, som insjuknade i covid, nekades sjukhusvård och därefter sattes på palliativ vård utan en fysisk läkarkonsultation med sina anhöriga. Det var först när sonen Tomas besökte sin far för att ta ett sista farväl som han märkte att något var allvarligt fel, och det var tack vare sonens ihärdiga krav som fadern till slut fick en ny bedömning och kunde fortsätta leva. Med andra ord räddade han sin fars liv.

Med anledning av detta fall och flera andra som uppmärksammats vill jag fråga regionrådet om hon är nöjd med hur SÄBO-läkare har ordinerat palliativ vård för äldre i särskilda boenden under covid-19-pandemin.

Anförande nr 74
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter! Tack, Gabriel, för frågan! Låt mig inledningsvis understryka att det alltid är läkare och personal inom vården som gör den medicinska bedömningen. När det gäller läkarinsatserna framkommer nu att det kan ha brustit i kontinuiteten mellan läkare och patient. Det är något som vi inte har lyckats upprätthålla under pandemin, och det tyder på att det är något som vi behöver förändra. Vi har precis haft en debatt om denna fråga och om de fördjupade granskningar som kommer att göras. Våra två granskningar går igenom statistiken, och man kommer också att göra en fördjupad journalgranskning. Därtill kommer den nationella granskning som IVO gör- Detta kommer att ge oss ett väldigt bra kunskapsunderlag i det fortsatta arbetet.

Återigen: Varken Gabriel Kroon, jag eller någon annan politiker ska eller kan bedöma vilken typ av vårdkontakt som ska ske. Digitala besök och telefon kan vara rätt om det görs av rätt personal och om det görs en professionell bedömning, men det måste ske på ett sätt som inte försämrar kontinuiteten för patienten eller kvaliteten på bedömningarna. I de allra flesta fall har läkaren på SÄBO en god kännedom om patienten och har ofta en personlig kontakt med anhöriga innan beslut om vård i livets slutskede kan fattas. Då är det en naturlig del av en längre process.

Vårdgivarna har också ett när samarbete med medicinskt ansvarig sjuksköterska i kommunen. Precis som jag tog upp i den tidigare debatten finns det över 300 särskilda boenden i vår storstadsregion. Vi har nio olika godkända utförare. Detta är inte ett jättestort vårdval, utan det handlar om att dessa vårdgivare har ett nära samarbete med regionen. Det ges också möjlighet att snabbt nå fram med information och kommunicera med dem på ett samlat sätt.

Anförande nr 75
G a b r i e l K r o o n (SD): Tack för svaret! Trots att vi, efter ett stort medialt pådrag, i Region Stockholm har tillsatt dessa utredningar kan vi redan nu konstatera att Jan inte var det enda fallet. Han kanske var det fall som uppmärksammades mest, men troligtvis fanns det många äldre som inte hade anhöriga som kunde slåss för deras liv. Tomas, Jans son, beskrev vårt sjukvårdssystem i en tidningsartikel med följande ord: ”Systemet har masslaktat en massa äldre människor.” Det är verkligen hårda ord. Det är inte bara ett underbetyg till sjukvården som skapar samhällsoro, utan våra medborgare börjar också fråga: Vad händer med mig själv om jag hamnar i äldreomsorgen?

Jag hoppas verkligen att utredningen kan tydliggöra var ansvaret ligger, om det är hos enskilda läkare, om det är hos företaget eller om det är hos de styrande politikerna eller hos tio styrande politiker som har byggt det här systemet. i måste se till att de misstag som gjorts aldrig upprepas.

Anförande nr 76
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter! Jag vill understryka att vi inte gör granskningar för att medierna har rapporterat. Medierna kan visst fungera som en viktig pådrivare, men i det här fallet har granskningarna varit planerade sedan länge. I det skriftliga interpellationssvar som kom som svar på den fråga Talla ställde står det också tydligt att granskningar ska göras och kommer att ske i två delar. Detta är alltså inga nyheter eller

hemligheter, och vi har absolut inte tillsatt granskningen i panik efter medierapportering. Det har varit planerat sedan lång tid tillbaka.

I denna speciella tid är det viktigt att vi lär oss av erfarenheterna. Vi har inte haft facit, utan det har varit lärdomar som man gör steg för steg. Nu har vi tillsatt dessa granskningar, och de kommer att utvärdera vad läkaren har registrerat i form av åtgärder och diagnoser. De ska också titta på vilken form av öppen- och slutenvård som har förekommit för dem som bor på eller har vistats i boenden för äldre.

Fråga 4

Anförande nr 77
Regionrådet A l k u r d i (S): Ordförande! På en gemensam pressträff måndagen den 7 september presenterade statsminister Stefan Löfven och Centerpartiets ordförande Annie Lööf kommande budgetförslag för välfärdssatsningar på äldreomsorgen, hälso- och sjukvården och kommuner och regioner. Bland annat går 4 miljarder till hantering av uppskjuten vård, och det generella statsbidraget höjs med 10 miljarder. Det är välkomna pengar till Region Stockholm. Med tanke på tidigare utfästelser som har gjorts av finansregionrådet om vad de statliga medlen ska gå till och att de inte ska gå till att stoppa besparingar på våra akutsjukhus utan snarast till vårdmarknaden vill jag här ställa frågan: Kan du lova att de nya statliga pengarna kommer att gå till just akutsjukhusen och primärvården och inte till nya privatiseringar eller vårdval?

Anförande nr 78
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack, Talla, för din fråga! Hälso- och sjukvården står, som alla vet, inför stora utmaningar. Pandemin är fortfarande kvar och håller oss i sitt grepp, även om vi kanske har lämnat den värsta fasen. Vi vet att vi har en stor vårdskuld. Det är positivt att vi har fått besked från regeringen och samarbetspartierna om att vi kommer att kompenseras för det. Våra ekonomiska utmaningar är dock större än så. Vi ser dippande skatteintäkter och en väldigt ansträngd situation för kollektivtrafiken. Vi har också en kostnadsutjämning att hantera.

De pengar vi har fått besked om är såklart välkomna men, menar jag, inte tillräckliga. Självklart ska varenda skattekrona användas på bästa sätt, men jag ställer mig helt frågande inför din frågeställning. Jag tänker inte lova att pengarna ska gå till någon vårdgivare, oavsett om den är privat eller offentlig. Jag tänker lova att pengarna ska gå till patienterna för att de ska få den vård de behöver. De som behöver primärvård ska få det. De som behöver akutsjukhusens vård ska få det. De som behöver vård i öppen specialistvård ska få det. Självklart!

Jag blir förvånad. Menar Socialdemokraterna på allvar att den vårdskuld som har byggts upp när det gäller patienter som behöver öppen specialistvård inte ska lösas? Ska de inte få öppen specialistvård? Ska vi inte använda skattepengar, som den här gången fördelas från staten, till att ge vård om man behöver vård utanför våra akutsjukhus och kanske hos en privat vårdgivare? Det r en jättekonstig politik som jag absolut inte håller med om.

Anförande nr 79
Regionrådet A l k u r d i (S): I förra veckan träffade jag Prostatacancerförbundet. De var väldigt oroade över all oupptäckt cancer som kan finnas därute. Det handlar om folk som inte har sökt sig till primärvården för att just följa rekommendationerna eller av rädsla för smitta. Deras uppskattning av hur många som faktiskt har oupptäckt cancer var skrämmande, kan jag säga. Det är just detta den här frågan handlar om – om den uppskjutna vården och allt det som vi inte riktigt vet om, all vård som behövs. Vi vet att vi har en hel del oupptäckt cancer och att primärvården är en viktig första instans för det 70 procent av alla cancerfall upptäcks av primärvården, och det är just därför jag vill säkerställa att vi också prioriterar resurser dit.

Men jag vet att vi också har en hel del uppskjuten vård och väntande operationer på våra akutsjukhus. Det är just därför jag vill prioritera dit. Politik handlar i mångt och mycket om prioriteringar.

Anförande nr 80
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Mitt löfte till invånarna i Region Stockholm är att de resurser vi har för att hantera vårdskulden också ska användas till just det, och det ska ske utifrån en prioritering. Den som har störst behov ska ha företräda. Jag tänker inte bry mig om vem som är ägare till vårdcentralen, sjukhuset eller specialistmottagningen. Jag tänker bry mig om vad patienterna har för behov.
Om jag ska ge dig ett råd, Talla, håller jag verkligen med om att det är bra att göra studiebesök. Besök några verksamheter som har privat öppen specialistvård. Då kommer du att märka att det finns patienter av kött och blod med stora vårdbehov där. De får den vården utanför akutsjukhusen. Vi har ju tillsammans varit överens om att vi ska genomföra Framtidens hälso- och sjukvård, vår framtidsplan, som handlar om att mer vård ska ges utanför akutsjukhusen om inte akutsjukhusens resurser behövs.

Fråga 5

Anförande nr 81
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande, ledamöter! Vi har i den här regionen en väldigt ojämlik hälsa. Vi har stora områden med stor ohälsa, och vi har områden med väldigt god folkhälsa, till exempel Östermalm.

Vi har inte heller startat en enda vårdcentral i egen regi sedan 2009. VI har helt förlitat oss på en privat marknad av aktörer. Nu har vi dessutom en väldigt ansträngd ekonomi i regionen, och behovet av att prioritera våra resurser i vårdsystemet är nog viktigare än någonsin. Vi pratar alla om att primärvården måste få mer resurser och kunna jobba hälsoförebyggande och att vi ska utplåna hälsoklyftor. Då är min fråga: Är det verkligen på Östermalm som Kry behöver öppna sin vårdcentral?

Anförande nr 82
Regionrådet N ä s s é n (M): Herr ordförande! Tack, Jonas, för frågan! Man kan dela upp bakgrunden till frågan om att prioritera våra resurser på rätt sätt och en nyöppnad vårdcentral på några olika sätt. Ett sätt är att ändå välkomna att det öppnas nya husläkarmottagningar. Det är i grunden positivt. Vi vill och har en spridning över hela länet. En viktig utgångspunkt är också att om man uppfyller nuvarande regler och krav ska man få öppna. Det finns en rättssäkerhetsaspekt i detta också.

Det kan också vara så att Kry i det här fallet bidrar till att det sker en förflyttning från utomlänsavtalet till att verka inom det avtal som finns i region Stockholm, vilket gör att vården sker på ett billigare sätt – samma vård för en billigare peng. Då skulle det bidra positivt till att utnyttja resurserna på bästa sätt.

En annan aspekt är att vi inte tror att det sammantaget leder till något positivt att vi detaljstyr. Jag hade tidigare ett uppdrag som ordförande i utbildningsnämnden i Nacka kommun, och innan jag tillträdde där hade nämnden på sitt bord att besluta om de kommunala skolornas matsedel. Detta illustrerar hur illa det kan gå om man ska detaljstyra. Ska vi sitta med en karta och peka ut exakt var en ny mottagning ska öppna? Det tror jag inte leder till bättre resurseffektivitet.

En tredje punkt är att om en ny aktör öppnar i ett område där det förvisso inte är den hårdaste belastningen på vården kan det ändå leda till att man får ett annat arbetssätt, och så småningom sker det ett lärande i organisationen, så att andra snappar upp om det är ett positivt sätt att arbeta som leder till bättre resurseffektivitet för helheten.

Anförande nr 83
Jonas Lindberg (V): Det är märkligt att du pratar om detaljstyrning när den här regionen utmärker sig för att ha de mest detaljstyrande ersättningssystemen i svensk primärvård. Vi har också en överetablering av vårdcentraler i områden där människor mår bäst, och vi har en hälso- och sjukvårdslag som säger att vård ska ges där behoven är störst, och den ska vara jämlik. Då måste politikens uppgift vara att prioritera resurserna utifrån det.

Problemet är att den fria etableringsrätten i lagen om valfrihetssystem gör att vi släpper hela det politiska ansvaret på privata vårdbolag, som själva får välja sin etableringsort och sina patienter utifrån vad de har för ekonomiska intressen av att ge sig in i hälso- och sjukvårdssystemet. Det är klart att det är märkligt. Att du som tillhör ett parti som annars vill ställa hårda krav på människor som får skattestöd inte kan tänka dig att göra en inskränkning i den fria etableringsrätten är för mig en gåta.

Anförande nr 84
Regionrådet Nässén (M): Herr ordförande! Vid införandet av Vårdval husläkarmottagning, som är ett obligatoriskt vårdval i hela Sverige, blev följden en tydlig ökning i Stockholms län och på andra håll av antalet husläkarmottagningar. I grund och botten är detta en positiv utveckling. Sedan kan vi absolut diskutera detaljer som finns i avtal och som vi kan behöva minska successivt. Jag tror också på mer av raka rör och inte ett väldigt lager på lager av olika detaljstyrande åtgärder, så där kan vi nog hjälpas åt. Men vi ska behålla vår valfrihet, och att det då kan öppnas nya framtidsinriktade mottagningar som kan ge människor vård oavsett om de bor på Östermalm, är listade där eller jobbar i närheten.

Fråga 6

Anförande nr 85
L e o n i d Y u r k o v s k i y (SD): Herr ordförande! Jag väcker den här frågan med anledning av att det förekommer omfattande fusk under kulturnämndens tak. Det är nämligen så att de så kallade studieförbunden, i alla fall en del av dem, har tagit emot pengar för kurstillfällen som aldrig ägt rum. För närvarande uppgår kulturnämndens stöd till studieförbunden till 35 miljoner kronor, och då kan man förstå att den här sortens brister blir kännbara. En sannolik rot till problemet är det något besynnerliga faktum att studieförbunden själv ansvarar för sin granskning. Det är som gjort för att sådana här problem ska uppstå, helt enkelt.

Man kan tycka att situationen ska hanteras med kraft. Man kanske ska tillsätta en granskning, och varför inte avslå framtida bidrag till de berörda studieförbunden under en tid? Men tyvärr verkar man inte vara inne på det spåret. Därför ställer jag frågan: Avser majoriteten att vidta åtgärder för att förhindra framtida bedrägerier?

Anförande nr 86
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Tack, Leonid, för din fråga! Det korta svaret är ja, det avser majoriteten verkligen att göra. Fusk, bedrägeri och stöld är aldrig acceptabelt, och det ska vi motverka. Naturligtvis ska det också vara en fråga för polis och rättsvårdande myndigheter, som får hantera de kriminella. Vi ska naturligtvis arbeta aktivt med den här frågan.

Först och främst vill jag säga att vi verkligen tar detta på största allvar, och jag tror att det gäller alla partier här. Det har ju visat sig inte minst genom de kraftfulla åtgärder som redan har påbörjats inom kulturnämnden – man skred ju omedelbart till verket och började agera så fort fusket hade uppdagats i januari. Man har haft diskussioner med de berörda studieförbunden och deras samarbetsorganisation. Handlingsplaner har begärts in, medel har stoppats från fortsatt utbetalning, och polisanmälan är också upprättad.

Diskussionen med länsbildningsförbunden och studieförbunden har pågått och fortsätter framöver, för vi behöver få en bättre ordning för dessa. I början av september hade kulturnämndens ordförande och förvaltningschefen ett möte med Folkbildningsrådets generalsekreterare, som har informerats om regionens ökade insatser. Där lyftes också frågan hur vi ska forma våra bidragssystem så att de ger ett större utrymme för kvalitativa aspekter i bidragsgivningen. Jag är också övertygad om att vi behöver hitta kontrollmekanismer som gör att vi får ett bra grepp om detta.

Det här är avarter som vi aldrig ska acceptera, men studieförbunden i stort gör otroligt viktiga insatser. Den verksamheten vill vi värna och fortsätta stödja.

Anförande nr 87
L e o n i d Y u r k o v s k i y (SD): Tack för svaret! Jag är glad över att man har valt att fördjupa sig i ämnet, men jag upplever att man fortfarande till viss del hänvisar till befintliga processer. Man är inne på samma spår mycket, att ha en ömsesidig dialog med studieförbunden och försöka hitta en bilateral lösning, om man kan kalla det så. Men jag vill påminna om att det är nuvarande processer som har möjliggjort och föranlett den rådande situationen. Kulturförvaltningen har i dag inga andra verktyg för uppföljning än att begära in redovisning. Man har begärt in analyser och handlingsplaner. Till viss del hänvisar man också till Folkbildningsrådet, men de mäktar uppenbarligen inte med uppgiften. för de tar inte tag i den här frågan utom i de allra värsta fallen.

Vi kan konstatera att det inte utgår någon sanktionsavgift, och inga studieförbund förklaras obehöriga för framtida bidrag. Och regionen verkar inte vilja ta på sig ansvaret att faktiskt granska förbunden i framtiden. Då ser jag naturligtvis fram emot de kommande åtgärderna. För närvarande får man konstatera att våra skattepengar inte ligger säkra i kulturnämndens händer.

Anförande nr 88
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Jag tycker att vi ska ta i med hårdhandskarna mot dem som beter sig kriminellt, och det görs också. Det ska vara en rättssäkerhet i det. Det behöver naturligtvis föras en process vidare. Vilka slutsatser som ska dras av den får vi naturligtvis avvakta med tills vi ser vad domstolar och så vidare kommer fram till. Under tiden ska vi jobba för att ha en bra process kring vår bidragshantering när det gäller studieförbund och andra verksamheter. Vi ska ha uppföljning på en nivå som är hanterlig för oss och förstås också för kulturliv och studieförbund och som säkerställer att resurserna används på det sätt de ska. Detta ska ske i dialog med de studieförbund som trots allt gör ett väldigt gott arbete och där de allra flesta som är engagerade är hederliga människor. Det ser jag som naturligt. Det är ingen motsättning mellan detta och att vara helt glasklar och skarp när vi motarbetar de kriminella inslagen, för dem ska vi aldrig acceptera.

Fråga 7

Anförande nr 89
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Kära fullmäktige och eventuella åhörare! Nu är det snart två år sedan Irene Svenonius sade att personalpolitiken skulle ta en ny inriktning. Jag minns det eftersom både jag och Irene blev intervjuade av P4 Stockholm, och det var min första intervju i P4 Stockholm.

Sedan dess har inhyrningskostnaderna fortsatt att skena. Bara mellan 2018 och 2019 ökade de med 21 procent. Sylf presenterade i förra veckan sin AT-rankning. Där har tre av sju sjukhus i vår region en tydlig negativ trend, två har en ganska neutral trend och endast två går bra.

Trots 200 miljoner mer till utbildning och ett mål om 300 AT-platser har dessa under perioden bara blivit två. Min fråga är: Kan du, Irene Svenonius, fortfarande känna dig nöjd med hur personalpolitiken förs i denna region när så många parametrar pekar åt fel håll?

Anförande nr 90
Regionrådet Svenonius (M): Herr ordförande, fullmäktige! Tack, Robert, för frågan! Personalpolitiken är oerhört viktig. Den kommer alltid att vara ett område där vi kan arbeta med ständig förbättring. Jag tror att det också är viktigt att vi kan se när saker och ting går åt rätt håll. Jag kan vara lite bekymrad, även m jag förstår att det är oppositionens inneboende roll att alltid leta svårigheter, hinder och tillkortakommanden och att hellre se de halvtomma glasen och aldrig de halvfulla glasen. Samtidigt kan jag vara rädd för att den typen av svartmålning hela tiden faktiskt kan försämra möjligheterna till rekrytering långsiktigt. Vi ska ha en realistisk diskussion om vad som är bra och mindre bra och vad vi gör åt det.

Om vi ser till att personalomsättningen i hälso- och sjukvården – jag antar att det är detta du framför allt tar sikte på, även om du och jag har ansvar för personalfrågorna i hela regionen – kan vi se att den sjunker. Det är väldigt roligt. Det är en bra väg framåt att personalomsättningen sjunker. Det är färre som slutar och fler som stannar kvar. Om vi jämför de första sju månaderna 2019 och 2020 kan vi också se att det sjunker. Men vi ser under båda åren att vi har lyckats rekrytera fler i vården än vad som har slutat. Vi har alltså ökat antalet anställda i vården båda åren.

Vi har sjukhus som har tagit tag i inhyrningsproblemen, och trots pandemin ser vi alltså inte någon dramatisk ökning av inhyrningarna. När det gäller läkare är det 23 procent mer, trots pandemin.

Anförande nr 91
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Jag skulle vilja visa en bild här. Inhyrning är något väldigt intressant. I går träffade jag ett gäng anestesisjuksköterskor. En av dem jobbade på operation i Huddinge, och hen sade att de skulle hyra in operationsteam för att lösa den så kallade vårdskulden, men de kommer inte att lösa någonting. Det enda de kommer att lösa är att de får ta sig an den vård som inte kan anstå efter alla som har slutat efter denna tunga, tunga vår. Vi ser också att AT ökar från 17 till 19 månader under denna treårsperiod. Du kan mycket väl ha rätt i att personalomsättningen sjunker, men det är från väldigt höga nivåer. Jag tycker inte att det är svartmålning att tala om verkligheten. Jag tycker att det är problematiskt när vårdpersonalen får höra från höga tjänstemän att de ska orka en omställning till. Det känner de är ett slag i magen. De är slut, de behöver fler kollegor.

Anförande nr 92
Regionrådet Svenonius (M): Våra sjukhus och våra vårdgivare arbetar stenhårt för att man ska få fler kollegor. När det gäller just sjuksköterskor, som du hade träffat i går, vill jag säga att det anställs allt fler sjuksköterskor i vården. Det stavas öppna vårdplatser. Det ger en god vård till våra patienter. Vi kan också glädja oss åt fler sökande till varje ledig tjänst i Stockholmsvården. Det är ett annat gott tecken på att det går åt rätt håll. Vi ser allt fler som vill studera till vårdyrken. jag tycker att det är väldigt roligt, och jag är också nöjd över att vi i medarbetarundersökningar har sett att man är mer positiv till sin arbetsgivare. Man trivs bättre på jobbet. Det ska vi hålla fast i. Ska vi vara nöjda och luta oss tillbaka? Nej det får vi baske mig inte göra! Vi måste fortsätta att se till att förbättra. Men kollegorna blir fler på sjuksköterskesidan.

Fråga 8

Anförande nr 93
Ann-Marie Engel (V): Ja, Tomas, du är ansvarigt regionråd för tillgängligheten i kollektivtrafiken. Sedan i mars har regionen avrått alla resenärer från att använda kollektivtrafiken utom för absolut nödvändiga resor. Stockholmarna uppmanas att stanna hemma, gå eller cykla, och det har upplevts som ett hån från framför allt äldre medborgare som har nedsatt rörelseförmåga och inte har bil.

Efter sex månader och inför den kalla årstiden borde det väl nu vara dags att anpassa trafiken så att alla kan resa på ett smittsäkert sätt? Det borde finnas en plan hos er för hur informationen ska gå ut och hur det ska vara bäst att resa och hur man ska låta alla medborgare använda kollektivtrafiken. Den ska ju vara en samhällsfunktion som vänder sig till alla.

Jag vill fråga dig: Finns det en sådan plan? Hur arbetar du för att kollektivtrafiken ska bli tillgänglig för alla?

Anförande nr 94
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Tack, Anne-Marie, för frågan! Naturligtvis ska jag ge ett svar, och svaret är naturligtvis ja. Jag arbetar varje dag här på jobbet med bland annat denna fråga om hur kollektivtrafiken ska göras tillgänglig för alla. Det är ju, precis som du vet, så att vi lever med de restriktioner som följer av de rekommendationer som Folkhälsomyndigheten ger. Folkhälsomyndighetens rekommendationer är att alla resenärer, oavsett funktionsgrad, så att säga, ska undvika att göra icke nödvändiga resor med kollektivtrafiken, Det gäller alla.

Men under hösten kommer vi ändå att införa en del insatser för att så gott vi kan möjliggöra för både äldre och dem med funktionsnedsättning, vilka ofta är riskgrupper också av andra anledningar, att kunna nyttja kollektivtrafiken. Framför allt handlar det om att förbättra resandeinformationen. Det vill säga att man på ett bättre sätt kan informera resenärerna om när man kan åka och hur man kan åka för att undvika trängsel eller att på annat sätt riskera att drabbas av smitta.

Det som jag blir lite fundersam över när jag hör frågan är m ni är ute och far efter att vi ska göra fysiska anpassningar i kollektivtrafiken som på något sätt skulle förenkla för denna grupp att resa. Det skulle bli ganska svårt att genomföra på den tid vi nu talar om och dessutom leda till ganska stora kostnader i investeringsmedel för åtgärder som skulle vara helt onödiga, förhoppningsvis redan om ett halvår, när ett fungerande vaccin finns. Men svaret på frågan hr och nu är: Ja, vi jobbar dagligen för att göra kollektivtrafiken tillgänglig för alla.

Anförande nr 95
A n n - M a r i e E n g e l (V): Det vi resenärer hittills har sett är bara lustifikationer, som helsidesannonserna som ni har haft i tidningarna till en kostnad av över 1 miljon. Där står det: Se upp med avståndet mellan säng och soffa", "Tack för att du stannar hemma!". Det är många som tycker att det är pinsamt att SL inte tar på allvar de stora problem som folk möter som faktiskt inte kan använda kollektivtrafiken till vad som för dem ofta är nödvändiga resor. Det kan vara resor till läkarbesök, till apotek eller till familj. Jag hoppas verkligen att ni tar tag i detta. Jag tycker att det är ganska senfärdigt att ni nu börjar fundera över hur man skulle kunna göra. Det är många som har lidit ganska länge av detta. Det första borde vara att ni ger en vettig information till resenärerna om när man lämpligast kan åka och hur man ska kunna använda kollektivtrafiken, i stället för att göra er lustiga över att folk inte kan använda den.

Anförande nr 96
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Jag får erkänna att jag blir lite brydd över den här frågeställningen och inte heller håller med om det som är premisserna för själva frågan. Det känns jättekonstigt om någon har missat att det råder restriktioner för hur man ska resa i kollektivtrafiken. SL har informerat om detta från dag 1, och det har vi gjort på ett väldigt tydligt sätt. Vi har också varit tydliga med att det ytterst är upp till individen att följa de rekommendationer som finns.

Vi jobbar med tillgänglighet i kollektivtrafiken på det sättet att vi gör den tillgänglig för alla att åka med, men det ligger inte inom det möjligas horisont, och jag har heller inte uppfattat ett sådant förslag från Vänsterpartiet i trafiknämnden, att vi ska bygga om hela kollektivtrafiken på ett halvårs tid för att vissa grupper ska kunna åka på något särskilt sätt. Det är liksom inte möjligt. Däremot ska vi naturligtvis fortsätta att informera om hur man på bästa och säkraste sätt kan färdas i kollektivtrafiken.

Fråga 9

Anförande nr 97
M s c i w o j S w i g o n (SD): Herr ordförande! Trots uppmaningar att hålla avstånd och undvika trängsel fortsätter tiggeriet att florera i Stockholms kollektivtrafik. Frågan är särskilt viktig u när trängseln har ökat i och med att sommarlovet är slut. Krav på munskydd har heller inte införts. Resenärerna har sedan tidigare sagt sitt, och skarpare ordningsföreskrifter mot tiggeriet har önskats. Ett tiggeriförbud i kollektivtrafiken är en nödvändig åtgärd. Trafikregionrådet Kristoffer Tamsons från Moderaterna ville ju förbjuda tiggeriet helt och hållet. Socialdemokraterna i dåvarande landstinget förklarade strax före valet att de inte vill ha ett tiggeri över huvud taget i kollektivtrafiken.
Den socialdemokratiske statsministern var före valet tydlig med att regeringen ska se över ordningslagen. Men tiggerifrågan blev inget annat än ett tomt vallöfte från Moderaternas och Socialdemokraternas sida. Därför frågar jag: Avser trafikregionrådet att ta itu med problematiken kring tiggeriet i kollektivtrafiken?

Anförande nr 98
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! Låt oss återigen konstatera i denna församling att tiggeri inte är något som regionen kan vare sig tillåta eller förbjuda. Det är tydligt utrett. Det är en fråga som handlar om lagstiftning. Det handlar om ordningslagen och en förändring däri som kan möjliggöra för regionala kollektivtrafikmyndigheter och trafikhuvudmän att genomföra denna typ av ändring i sina ordningsregler. Låt mig med detta säga att jag misstänker att frågeställaren inte är obekant med min eller mitt partis ståndpunkt i frågan. Men den ligger alltså inte på den här församlingens bord att besluta om.

Den här frågan handlar annars om smittspridningen och den problematik som finns kopplad till detta. Det är väl bra att vi kan få lite klarhet om hur det egentligen ser ut med smittspridningen i vårt samhälle. Det börjar nu dugga ganska tätt med studier som handlar om hur och på vilket sätt man smittas. French Public Institute on Health Information landade i en ganska stor studie i att endast 1 procent av covidklustren kunde länkas till transporter, däribland kollektivtrafiken. Det var på arbetsplatserna, i hemmen eller i sjukvården som de flesta blev smittade och de flesta kluster gick att finna.

På samma sätt har Folkhälsomyndigheten och Smittskydd Stockholm steg för steg kunnat belägga var smittorisken är stor. Man har konstaterat att den är låg i kollektivtrafiken. Jag tycker att det är viktiga besked att ha. Det kan lugna många av dem som har känt en väldigt stor oro för att resa med kollektivtrafiken. Det visar också att de insatser som vi har gjort i kollektivtrafiken för att minska trängseln, öka turtätheten, intensifiera städinsatserna och visa särskild omtanke om medarbetarna i kollektivtrafiken har gett resultat. Vi kommer att fortsätta det arbetet under hösten.

Anförande nr 99
M s c i w o j S w i g o n (SD): Herr ordförande! Tack, Kristoffer, för svaret! Jag tolkar det som att det återigen är en fråga för en annan instans. Därmed kan jag fråga: Hur kommer det sig att vi har obehöriga individer som befinner sig i kollektivtrafiken? Betyder det att Stockholms kollektivtrafik är en frizon, eller lever SL inte upp till de krav som faktiskt har ställts vad gäller trygghet och minskad smittspridning? Det finns ju fortfarande en risk för smittspridning. Det är inte så att den har försvunnit helt.

Jag vill inte att detta med trygghet och smittskydd ska vara resenärernas eget ansvar. Jag vill också att vi som har det politiska ansvaret även tar ansvar för detta och styr upp det på ett bra sätt.

Anförande nr 100
Regionrådet T a m s o n s (M): När det gäller smittspridningen i kollektivtrafiken är det viktigt att konstatera att den, precis som jag sade, bedöms som låg. Det är viktigt att vi kommer ihåg detta, så att vi inte sprider en falsk bild av kollektivtrafiken som en form av centrum för klustersmittan. Det finns inga belägg för att det skulle vara så.

När det gäller ordning, säkerhet och trygghet – extremt viktigt under inte minst det som vi nu går igenom – har det varit viktigt att vi har kunnat vända extremt höga sjukskrivningstal bland våra ordningsvakter. De var uppe på 40 procents sjukfrånvaro i våras men är nu tillbaka på nära full bemanning igen. Vi har på olika sätt kunnat återstarta biljettkontrollerna och intensifiera trygghetsinsatserna där de är som viktigast. Tryggheten är viktig. Den ska vi aldrig kompromissa med. Det gäller inte minst i de tider vi nu går igenom. Vi vet att när många andra följer rekommendationerna och inte reser kollektivt finns det risk för att buset tar tomrummet i besittning. Det ska de inte få göra, inte på vår vakt.

Fråga 10

Anförande nr 101
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Socialdemokraterna har under flera år drivit frågan om att införa ett lågtrafikkort, exempelvis mellan kl. 9 och 15 på vardagar samt under helger i syfte att sprida ut resandet och minska trängseln.

Varje vecka rapporteras i medierna och även till oss i presidiet om trängseln ombord på tåg och inte minst bussar. Det är viktigt att följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer bland annat att stanna hemma om du är sjuk, hålla avstånd och även att kunna jobba hemifrån. Vi måste ge plats för dem som inte kan undvika kollektivtrafiken och minimera risken för smitt spridning. Redan före pandemin fanns det majoritet här för att införa ett lågtrafikkort som ett sätt att styra om resandet från rusningstid till övrig tid i syfte att jämna ut resandet över dygnet. Nu höjs fler röster från flera forskare för att denna anpassning borde var möjlig och viktig.

Detta skulle dels minska trängseln under pandemin, dels möjliggöra för oss att ta tillbaka delar av våra intäktsförluster.

Alla partier utom M och KD är öppna för att införa och utreda detta. Mot bakgrund av att det finns majoritet i fullmäktige för att införa ett lågtrafikkort vill jag fråga: Är du beredd att införa detta för år 2021?

Anförande nr 102
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! Hur vi ska ha det med vårt biljettsystem stöts ju och blöts ju i väldigt många olika sammanhang. Jens Sjöström verkar nu ha hittat en forskningsrapport skriven av Tobbe och hans gäng på Urban 1, och det tycker jag är bra. Han verkar dock inte ha läst den, i alla fall inte helt och fullt. Den slår bland annat fast att den typen av lågtidstaxa som han ju talar sig varm för i storstadsregioner som Stockholm, som har en väldigt utdragen och stor peak, faktisk kan ha motverkande effekt.

Låt mig, med det sagt, ändå säga, vilket jag tror att jag alltid har sagt i den här församlingen och i den här talarstolen, att ett taxesystem aldrig ska vara ristat i sten. Jag tror att det är väldigt farligt att göra så. Jag tror att man är dum om man som politiker binder sig och säger att den här tekniska lösningen tror vi på, den ska vi driva igenom till varje pris.

Jag är stolt över att vi för några år sedan kunde samlas, både experter och forskning och inte minst politiken, till att reformera taxesystemen och införa enhetstaxan. Det gjorde länet lite rundare, det gjorde resorna lite rättvisare på olika håll och kanter i länet. Innan vi ska samla oss till nya förändringar av taxesystemet så tror jag att det är viktigt att vi ställer oss några frågor: Vad är det vi vill uppnå? Vad är det för problem vi ser? Vad klarar de tekniska plattformarna i vårt system av? Och så vidare.

Då har jag sagt: Låt oss inte rista detta i sten. Låt oss bara ställa oss frågan så här: Bortom denna pandemi, när vi ska återstarta samhället så kommer väldigt många av våra verksamheter att behöva förändras och då behöver de ställa sig frågan hur och på vilket sätt de ska locka tillbaka resenärerna, beta av vårdköerna, se till att det fungerar på ett sådant sätt som vi önskar när det gäller våra arbetsplatser och annat. Då ska vi absolut gå igenom inte bara hur vi bedriver trafiken och hur vi jobbar med trygghets-, säkerhets- och hållbarhetsfrågor och mycket annat. Vi har då också skäl att studera biljettsystemet. Det tror jag absolut är sunt och viktigt.

Men att stå här i en talarstol och göra som Socialdemokraterna tycker att de kan göra, att här säga att jag kan lova hundratals miljoner i än den ena än den andra riktningen och göra om och mixtra med tekniska system som är ganska komplicerade det vore inte ansvarsfullt, det tänker jag inte göra för det tror jag inte att resenärerna nämligen betjänta av.

Anförande nr 103
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Det var ungefär det svar som jag väntade mig. Jag är naturligtvis också glad för att vi återinförde enhetstaxan som vi socialdemokrater först införde.

Vi vet att just trängseln är ett tungt skäl till att människor väljer bort kollektivtrafiken. Detta visade senaste resvaneundersökningen; kollektivtrafiken tappar stort i regionen i förhållande till bilen mellan åren 2015 och 2019, alltså före pandemin.

När vi vet att vi har en enorm höjdpunkt av resande på morgnar och eftermiddagar då trängseln är stor och risken för smittspridning som följd av detta hög, när vi vet att forskare nu framhåller att styrning via taxor kan göra att alla bussar och tåg kan utnyttjas jämnare över dygnet, när vi vet att trängseln även utan pandemin gör att man väljer bort kollektivtrafiken och när vi vet att det finns en majoritet för lågtrafikkort och för att utreda detsamma i fullmäktige, då måste det väl ändå anses vara tjänstefel att inte göra någonting åt detta?

Anförande nr 104
Regionrådet T a m s o n s (M): Jens Sjöström far åter en gång med faktafel. Det som vi har kunnat se de senaste åren är alltså hur resandet med kollektivtrafiken ökat snabbare än befolkningsökningen, och vi har alltså därmed brutit en negativ trend som gällde när bland annat Socialdemokraterna styrde här i landstinget, nu regionen.

Det vi också har kunnat se, och det vi kan se när det gäller pandemin, är att vi inte exakt vet hurdant resandemönstret förändras, tar sig uttryck och ser ut. Vi har bland annat kunnat se hur behovet av arbete med kanske flexibla skolstarter är något som kanske är mycket viktigare, någonting som vi måste driva och att vi också behöver jobba med att olika arbetsplatser kan öppna vid olika och andra tidpunkter.

Vi jobbar på med en lång rad sådana här olika frågor och kommer att fortsätta att göra det. Som sagt ska vi också ställa oss frågan om hur framtidens biljettsystem ska vara beskaffat. Vi jobbar nu med att bygga en teknisk plattform som är robust och bra, men vi kommer också att vilja slå vakt vid förändringar av biljettsystemet om enkelheten, det som enhetstaxan gav oss när vi införde den.

Jag är lite orolig för att Socialdemokraternas förslag helt huvudstupa riskerar detta med det sätt som de nu tvångsmässigt angriper våra nya biljettsystem.

Fråga 11

Anförande nr 105
M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande! Seco Pendelklubben har polisanmält misstänkt människohandel bland inhyrda städare hos en entreprenör som MTR har anlitat.

Enligt klubben har människor utnyttjats i en situation där de är totalt beroende av sin arbetsgivare eftersom de måste ha ett heltidsjobb för att få stanna i Sverige. De inhyrda städarna har enligt Pendelklubben haft betydligt sämre arbetsvillkor än de ordinarie städarna. De har även saknat utbildningen Vistelse i spårmiljö, vilken är en förutsättning för ett säkert arbete i depåer.

Därför frågar jag dig: Avser du att vidta åtgärder för att säkerställa att regionens trafikoperatörer eller deras underentreprenörer inte utnyttjar arbetskraft som befinner sig i en utsatt situation?

Anförande nr 106
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande! Nu nämns ett enskilt fall som jag vet har besvarats av vår operatör MTR. De har nu gått till botten med att både titta på sanningshalten i detta och omfattningen av detta, och där man har vidtagit ett antal åtgärder i de fall man har bedömt att detta eventuellt har varit fallet eller där detta har gått att belägga.

Det hela verkar vara en företeelse i väldigt liten skala, något som ännu inte ens juridiskt har blivit bedömd eller avdömd. Därför ska vi avhålla oss från att dra några slutsatser om hurdan situationen är. Detta är inte omfattande, och det är vi mycket glada över.

Dessutom är det ju som så att vi har en grund i hur vi redan nu styr med väldigt tydliga direktiv och riktlinjer för hur vi följer upp, upphandlar och hur vi säkerställa allting från den lagstiftning som finns till Sveriges regioners gemensamma uppförandekod till ILO-konventionerna och de delar däri som tas upp rörande mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter och mycket annat. Till detta kan vi nu också foga, på ett initiativ som vi ju har tagit härifrån regionen, att vi också kommer att ställa krav på sociala villkor vid infrastrukturbyggen. Det är en innovation på så sätt att också Trafikverket, alltså statens egen myndighet, tycker att detta arbete är så intressant att verket vill vara med i det och också vara en del av detta.

Jag tycker att det känns bra och positivt att vi här i regionen kan vara föregångare när det handlar om att ha högt ställda krav på att det ska vara sjyst konkurrens och sjysta villkor och att vi aldrig ser mellan fingrarna när det uppkommer oegentligheter på något sätt. I stället tar vi oss snabbt an den typen av frågor, belägger huruvida de är med sanningen överensstämmande, jobbar med de juridiska verktyg som finns eller på andra sätt ställer till rätta de fel och brister som uppkommer men också fogar ständigt nya verktyg till verktygslådan. På det området är vi pionjärer just nu när det gäller upphandling av offentlig verksamhet, när det gäller infrastruktur byggen. Det är jag stolt över.

Detta visar att den här regionen står upp för att jobbarna ska ha bra villkor när de utför sitt viktiga arbete för oss, det är ett arbete som fortsätter här i regionen och tillsammans med våra operatörer.

Anförande nr 107
M a r i a M u s t o n e n (V): Jag är också glad om det här är bara ett enskilt fall och att det inte händer någon annanstans i vår verksamhet.

Det är väldigt oroväckande att sådana här signaler kommer från vår kollektivtrafik och de anställda i kollektivtrafiken.

Det görs en del arbete för att förbättra villkoren, men om vi har en sådan situation som jag beskrev i frågan då borde det ansvariga regionrådet ta itu med frågan och se till att det verkligen inte har förekommit någon människohandelsliknande arbetssituation för de här städarna.

Pendelklubben gjorde en polisanmälan eftersom de sade att MTR, som regionen har avtal med, inte har agerat för att rätta till situationen.

Anförande nr 108
Regionrådet T a m s o n s (M): Jag har uppgifter som talar för motsatsen, sedan kan vi dividera om detta.

Det är viktigt för mig när jag hör den här typen av rykten, när jag hör den här typen av bilder ta form någonstans att se till att få fram fakta. Har detta hänt och i vilken omfattning? Hur har det tagit sig uttryck? Hur har man agerat? Hur säkerställer man, om det har hänt någonting, att det inte händer igen? I det här fallet går det helt enkelt inte att leda i bevis genom de utredningar som hittills har gjorts att detta skulle vara någonting som har inträffat eller som har varit fallet, inte på det sätt som du här nu står i talarstolen och beskriver.

Därför tycker jag att det är allvarligt att vi ibland försöker svartmåla vår kollektivtrafik eller dess operatörer på så sätt som nu sker. Låt oss snarare ha respekt för att här finns bra och goda uppföljningsrutiner, anmälningsrutiner. Här finns också så klart goda möjligheter att göra sin röst hörd inom ramarna för svensk lagstiftning.

Men låt oss inte föregå den typen av arbete och säga att någonting har hänt som ännu inte har blivit belagt har skett eller haft den innebörden som här har beskrivits. Då gör vi vare sig kollektivtrafikens medarbetare eller dess verksamhet en tjänst.

§ 139 Bekräftande av regionfullmäktiges beslutsförhet

O r d f ö r a n d e n : Vår bedömning är att sammanträdet efter interpellationsbehandling och frågestunden sannolikt kommer att ta den tid som vi har kvar i dag. Men om det skulle vara så att vi är väldigt snabba så kan vi alltid hitta lite andra saker och fortsätta att debattera senare i kväll om vi skulle vilja. Och det vill vi ju så klart, eller hur? Folkets jubel uteblev.

§ 142 Bordlagd motion 2019:15 av Mikael Strandman (SD) och Gabriel Kroon (SD) om att utreda en parlamentarisk granskningsgrupp

Anförande nr 109
G a b r i e l K r o o n (SD): Tack för ordet! Denna motion kom till i ljuset av att det under de senaste åren har inträffat ett antal särskilt allvarliga händelseförlopp och incidenter som avviker från den normala oppositionshanteringen.

Några exempel på dessa är de avancerade skatteupplägen för att kringgå skatt inom SL, diskrimineringen av judiska läkare på Karolinska sjukhuset och samtalsläckan hos underleverantören till 1177. Processen som följer på att en allvarlig incident uppdagats är ofta densamma. Oppositionspartierna kräver insyn och ifrågasätter att majoriteten inte har haft vetskapen eller kunnat förutse att händelsen skulle kunna inträffa, medan majoriteten i sin tur genomföra interna utredningar som senare vidarerapporteras genom regionstyrelsen.

Tyvärr är ofta informationsflödet mellan majoritet och opposition bristfällig vid utredningen av de här särskilda händelserna och incidenterna. Information delges ofta vid informella samtal eller i samband med att informationen görs offentlig och tillgänglig för allmänheten.

För att decentralisera och samla upp informationsinhämtningen så har vi, Sverigedemokraterna, föreslagit att utreda en tillsättandet av en särskild granskningsgrupp som består av regionens folkvalda där varje parti ges insyn. Granskningsgruppen kan i sin tur utgöra den direkta kanalen och den första instansen till vilken tjänstemän förmedlar information allt eftersom den uppkommer för att främja likvärdig ärendeuppdatering och informationsinhämtning mellan opposition och majoritet.

Granskningsgruppen ska komplettera revisorskollegiet genom att den löpande och framför allt under året, ständigt, kan initiera nya väsentliga utredningar samt att folkvalda politiker från respektive parti utgör gruppen där fokus ligger på folkvalda.

Det här är således inte ett substitut till revisorskollegiet utan ett komplement till de annars opolitiska revisorerna vid särskilda incidenter under året. Med detta sagt yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas motion!

Anförande nr 110
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande, fullmäktige! Regionstyrelsen yrkar avslag på den här motionen, och här i dag yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag! Varför gör jag då det?

Den här funktionen finns ju redan. Du nämner den själv, Gabriel Kroon. Det handlar om regionrevisorerna som är fullmäktiges organ för att följa upp och se till att nämnder och bolagsstyrelser i denna region gör det de ska utifrån av fullmäktige fattade beslut i budget, i strategier och i riktlinjer. De ska också se till att vi har följt lagarna.

Den är ju dessutom parlamentariskt tillsatt i den meningen att det är förtroendevalda revisorer som leder arbetet och anger inriktningen till den tjänstemannaorganisation som utgör stödet till revisorerna.

Vad ni vill – samtidigt som vi säger att vi ska effektivisera administrationen, att vi ska se till att varje skattekrona används så klokt som möjligt – är ju att dubblera och skaffa en funktion till som ska göra det som regionrevisorerna har ett uttryckligt ansvar att göra och det är otroligt viktigt. Det finns dessutom ytterst en möjlighet för revisorerna att avstyrka att berörda nämnder eller styrelser ges ansvarsfrihet av oss och fullmäktige.

Jag förstår vad du pratar om, Gabriel, men det här är tårta på tårta och ni har varit lite för kreativa.

När man strävar efter att minska administration och byråkrati är det viktigare att se till att vi kraftsamlar kring det som är revisorerna än att sprida ut resurser åt olika håll.

Jag vill också framhålla att vi har demokratiska instrument i form av både enkla frågor och interpellationer, sådant som vi just har ägnat oss åt under förmiddagen, och dessa är oppositionens verktyg. Vi har dessutom omfattande politiska resurser från regionen till de partier som sitter i regionfullmäktige för att underlätta opponerandet och att ha möjlighet att gräva fram ytterligare underlag.

Slutligen vill jag varna för att undergräva det ansvar som varje nämnd har. Om det uppstår problem i verksamhet av det slag som du gav några exempel på, så är det den berörda nämnden som har ansvar från fullmäktige att utreda sina problem, vidta möjliga åtgärder och vid avvikelser återrapportera uppåt i organisationen. De rättelserna kan ju inte några andra göra, och därigenom får alla partier information i ärendeflödet.

Anförande nr 111
G a b r i e l K r o o n (SD): Självklart är även jag en vän av en positiv och god effektivisering, men det innebär inte att alla nya funktioner nödvändigtvis är negativa om de syftar till att uppnå bättre granskning.

Jag vill särskilt framhålla att revisorskollegiet är en oberoende enhet. De består inte av parlamentariskt folkvalda, de är alltså inte folkvalda i Region Stockholm även om partierna kan nominera sina ledamöter till revisorskollegiet.

Den här motionen har väckts just på grund av svårigheterna att hålla reda på den massiva mängden utredningar där viss kanske hamnar i byrålådan, vissa rapporteras till allmänheten och där andra förblir internt arbetsmaterial.

Det finns en vikt, tycker jag, att särskilja oppositionens vardagliga och granskande arbete som handlar om att följa upp och granska majoritetens operativa strategiska beslut. Revisorskollegiets roll som oberoende organ är att en gång per år fatta beslut om en stor mängd material, alltså särskilda granskningar. Men däremellan kan det uppkomma incidenter av särskild vikt som kanske föregås av någon journalists grävande undersökning eller externa forskares grävande undersökning, där det finns ett behov av att anlita en mer gedigen extern utredare eller att göra en intern utredning av förvaltningens tjänstemän. Några av de exemplen var det som jag återgav tidigare med samtalsläckan och så vidare.

Det jag eftersträvar här är egentligen att formalisera den här processen och förtydliga att det finns ett gemensamt forum där den här informationen framkommer och där det är tydligt vilka utredningar som pågår med tydlig avrapportering.

Självklart finns det en uppföljning i nämnderna också och det är ju positivt, men med en stor region och med många utredningar som kontinuerligt initieras där vissa är av större vikt, vissa av mindre vikt och vissa är uppkomna på grund av särskilda incidenter, så finns alltid risken att de hamnar i glömska hos de olika nämnderna eller helt enkelt inte redogörs för i tillräcklig utsträckning.

Det var anledningen till vår motion som vi fortfarande yrkar bifall till.

Anförande nr 112
Regionrådet S v e n o n i u s (M): Fru ordförande! Regionrevisorernas verksamhet har du nog fått en felaktig bild av om du tror att de sitter vid ett runt bord en gång per år och gör någonting. Det är en grov förenkling av revisorernas viktiga verksamhet.

Revisorerna genomför löpande granskning av alla nämnder, av alla bolag. De kan också fatta beslut om att genomföra särskilda granskningar av särskilda händelser som de tar initiativ till utifrån det som faktiskt händer i nämnder och bolag under ett år.

Det känns faktiskt som om ni bara vill lägga till någonting för att någon har fått en idé. Ibland kan man få goda idéer, men man kan också, Gabriel, komma på att det här vid närmare eftertanke kanske inte var den bästa idén.

Vi ser till att vi har revisorernas verksamhet som är det granskningsinstrument som rapporterar tillbaka till fullmäktige. Det är jätteviktigt!

Anförande nr 113
G a b r i e l K r o o n (SD): Jag kan börja med att konstatera fakta, och fakta är att region-revisorernas uppgift är att en gång per år bestämma vilket urval av undersökningar och utredningar de ska göra. Det sker en gång per år.

Däremot sker naturligtvis undersökningsarbetet löpande under året. Det har jag inte ifrågasatt.

Mitt problem är att initiativet bara kan tas en gång per år och att det därtill görs ett flertal viktiga interna granskningar i Region Stockholm som är splittrade, som hamnar i byrålådan och som det inte ges tillräcklig möjlighet att följa upp.

Jag vidhåller att det här är ett väldigt viktigt förslag för den lokala demokratin och det är ett bra komplement till regionrevisorerna som återigen bara kan initiera nya förslag en gång per år.

§ 143 Bordlagd motion 2019:16 av Gabriel Kroon m.fl. (SD) om att avskaffa positiv särbehandling i Region Stockholm

Anförande nr 114
Gabriel Kroon (SD): Nu fortsätter mitt motionsrally. Nu har vi kommit till det här fullmäktigesammanträdets, i alla fall enligt min mening, kanske konstigaste beslutsärende. Om ett avslag brukar betyda ett avslag så är ett avslag i det här fallet i praktiken ett bifall. Det är alltså en motion vars förslag har genomförts efter att vi väckte den år 2019 men som nu i stället föreslås avslås. Hänger ni inte heller med i svängarna så kan jag förklara för er hur det hänger ihop.

Den 12 mars 2019 väckte Sverigedemokraterna en motion i fullmäktige som uppmärksammade att patientnämnden använde sig av särbehandlingar vid nyanställningar. Vi påtalar att patientnämndens policy lyder: Vid lika meriter ska företräde ges till manliga sökande, personer med funktionsnedsättning och sökande med annan etnisk bakgrund än svensk. Jag repeterar det sista så att ni inte missar det: med annan etnisk bakgrund än svensk.

Inte nog med att dåvarande policy bröt mot lag, den var även direkt rasistisk.

Efter att motionen lämnats in behandlades den på patientnämndens möte den 26 november 2019, alltså nästan ett halvår senare. Där beslutade förvaltningen att ändra sin policy i enlighet med vad motionen föreslog. Därefter ansåg de motionen besvarad.

Den nya policyn antogs då som reviderad plan i januari 2020, alltså nästan ett år efter att motionen väckts, och då genomfördes förslagen i motionen i praktiken. I min värld innebär ett bifall att man genomför förslaget. Uppenbarligen eller kanske har bifall en annan betydelse i Region Stockholms värld.

Det viktigaste är att förslaget ändrades i patientnämndsplanen och att den skrivningen neutraliserades så att de inte skulle bortprioritera vissa grupper.

Anledningen till att jag tar upp det här nu är inte för att jag vill beklaga mig över att vi inte fick ta åt oss äran av en bifallen motion, det bryr jag mig inte om. Det viktigaste är att vårt förslag har förverkligats i Region Stockholm. Anledningen är att problemen med särbehandling ännu inte är helt lösta eftersom möjligheten till särbehandling baserat på kön fortfarande kvarstår. Detta är möjligt eftersom man inte vill ta ett centralt ställningstagande mot särbehandling utan i stället påpekar att kompetens och samlad bedömning ska väga tyngst men utan att tydliggöra att man är negativ till särbehandling på grund av kön.

Det är därför min bestämda uppfattning i denna sal att vi bör bifalla den här motionen för att inte bara se till att de första intentionerna genomförs, som nu är genomförda, utan för att även se till att de genomförs som helhet.

Med detta sagt yrkar jag bifall till motionen!

Anförande nr 115
Regionrådet Svenonius (M): Fru ordförande och fullmäktige! Också här föreslår vi från regionstyrelsens sida avslag på motionen, och jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

All rekrytering i regionen ska baseras på människors kompetens och förmåga att utföra det arbete som de anställts till att utföra. Det slås också fast i vår kompetensförsörjningsplan, och vi har aldrig haft några andra centrala direktiv än detta. Vi har en lagstiftning att följa, och lagstiftningen säger att det är möjligt att särbehandla positivt när det gäller ålder och kön, alltså inte bara kön utan både ålder och kön. Men det är naturligtvis när allt annat är lika.

Huvudpoängen när vi rekryterar är att vi alltid ska få den som är bäst för jobbet, men om man väljer mellan några kandidater och har ett underskott av ett visst kön eller en kantring i ålder, och man har likvärdiga kandidater, då kanske det är någonting man beaktar för att få en bra

personalmix i gruppen — återigen utifrån verksamhetens behov och verksamhetens bästa. Så tycker jag att det ska vara. Patientnämnden, som lyftes fram, hade en plan som inte var i överensstämmelse med det som fullmäktige hade bestämt. Det var därför självklart att de skulle ändra på det utan ett fullmäktigebeslut. Det är solklart.

Därmed föreslår jag, som sagt, att den här motionen i sig ska avslås, för vi behöver inte hålla på med några ytterligare utredningar och avskaffa något som vi inte har. Det kan vi inte göra. Vi kan heller inte avskaffa det som vi måste göra enligt svensk lag.

Anförande nr 116
Gabriel Kroon (SD): Jag vill börja med att påpeka att det inte är någonting som vi måste göra enligt svensk lag. Det är en särbehandling, en positiv diskriminering, som vi *kan* göra enligt svensk lag. Det är den stora skillnaden.

Vad jag framför allt vill återkomma till är att jag förstår att vi har dessa centrala riktlinjer som ni refererar till. Jag förstår att man i svaret till varför man föreslår avslag på motionen menar att våra förvaltningar ska göra en samlad bedömning och att man därmed inte behöver vara tydlig med att utpeka att de inte ska ges möjligheten att särbehandla. Samtidigt öppnar det upp för våra förvaltningar och bolag att göra egna ställningstaganden när ärendet ligger hos dem, lite likt det som patientnämnden gjorde tidigare.

Med andra ord: Om vi inte tydligt markerar mot detta kan och bör vi förvänta oss att klausulen kommer att användas i framtiden. Baserat på den uppenbara ovilligheten vill jag vara tydlig med att markera att vi är negativa till särbehandling baserad på kön, i synnerhet då det finns skillnader. Det är alltid fråga om en gråzon. Det finns aldrig två identiskt lika kandidater, allt annat lika, utan det finns alltid skillnader. Om man då ändå förespråkar möjligheten att använda sig av särbehandlingsklausulen och inte skriver in det i vår policy och är tydlig med att vi inte vill ha den möjligheten, alltså ge våra bolag den möjligheten, så landar vi i en annan debatt. Den debatten handlar om att man anser att kön ska kunna avgöra vilken anställning du får, allt annat lika.

Som jag var inne på tidigare är världen inte svart eller vit. Två kandidater kan inte vara exakt likadana, utan det förekommer alltid skillnader i erfarenheter, i bakgrund, hur små eller stora de än må vara. Om vi fortsätter med den positiva särbehandlingen och aktivt möjliggör den rör vi oss in mot en identitetspolitisk gråzon där vi till slut riskerar att bli som USA med en samhällsdebatt som ser olika på medborgare baserad på vilket kön, vilken sexualitet eller i värsta fall vilken hudfärg du har.

Jag vänder mig alltså emot regionstyrelsens förslag att avslå motionen, och jag önskar att vi ska vara tydliga i Region Stockholm med att det inte är kön som ska avgöra vilket jobb du får utan din kompetens, erfarenhet och bakgrund samt vad du kan tillföra arbetsgruppen. Jag hoppas därför att motionen kan bifallas och att detta kan tydliggöras även i vår centrala policy.

Anförande nr 117
Regionrådet Svenonius (M): Fullmäktige! Vi har en fastställd kompetensförsörjningsstrategi från fullmäktige, som alla nämnder och bolag ska förhålla sig till. Där har du fel, Gabriel, när du säger att våra nämnder och bolag kan göra lite som de vill om vi inte tillmötesgår dina krav i din motion. Det stämmer inte. Man ska förhålla sig till fullmäktiges beslut.

Jag vill särskilt understryka att jag står helhjärtat bakom det som sägs i kompetensförsörjningsstrategin, att rekrytering alltid ska vara baserad på kompetens, att Region Stockholms arbetsplatser ska kännetecknas av mångfald, jämlikhet och jämställdhet samt vara toleranta och inkluderande miljöer utan diskriminering och kränkande särbehandling.

Anförande nr 118
Gabriel Kroon (SD): Jag vill avsluta med att påpeka att du, Irene, i ditt tidigare anförande nämnde att du ser positivt på att vissa förvaltningar ska kunna använda sig av möjligheten till särbehandling baserad på kön ifall anställningsgruppen ser ut på ett visst sätt. Jag vet inte om jag missförstod det, men det du sade näst sist och sist strider mot varandra. Som jag förstod det som du sade sist menar du att vi inte ska kunna genomföra särbehandling baserad på kön. Jag förstår det inte riktigt, och jag tror inte att våra tjänstemän och förvaltningar som ska använda sig av policyn heller förstår det. Därför skulle jag vilja förorda att vi är tydliga med vad vi tycker, och om vi tycker att särbehandling efter kön inte ska genomföras bifaller fullmäktige motionen.

§ 145 Bordlagd motion 2019:51 av Gabriel Kroon (SD) om fler deltidsbrandmän

Anförande nr 119
Gabriel Kroon (SD): Det här är den sista motionen från mig för den här gången, så ni behöver inte oroa er. År 2019 initierade Sveriges Kommuner och Regioner en aktiv kampanj för att locka till sig fler deltidsbrandmän. I ljuset av skogsbränderna och andra extraordinära händelser samt även den vardagliga verksamheten finns det stor efterfrågan på deltidsbrandmän.

Det svenska systemet för brandmän är uppbyggt på ideella och deltidsanställda krafter där närmare 11 000 personer är deltidsanställda, jourbrandmän, av totalt 16 000. Systemet med deltidsbrandmän bygger på att individen under en vecka per månad får lov av sin arbetsgivare att vara i beredskap för eventuella utryckningar samt utbilda sig ungefär 50 timmar per år.

Region Stockholm är en stor arbetsgivare med sina 44 000 anställda. Våra anställda utgörs av sjukvårdsprofessionerna samt av den administrativa personalen och förvaltningspersonalen i stor utsträckning. Som en offentlig arbetsgivare bör Region Stockholm åta sig ett ansvar för att bidra till att mätta efterfrågan på deltidsbrandmän. Eftersom många i våra verksamheter troligen varken känner till möjligheten att bli deltidsbrandman eller att regionen tillåter anställda att tjänstgöra under sin anställning vid regionen bör vi eftersträva att kommunicera detta till våra anställda.

Med anledning av det har jag föreslagit att regionstyrelsen ska ges i uppdrag att tillsammans med relevanta ledningsgrupper inom förvaltningar och bolag uppmana till och belysa möjligheten för anställda att bli deltidsbrandmän. Jag har stor respekt för att all personal, särskilt inom hälso- och sjukvårdens patientnära funktioner, inte kan anses vara tillgänglig för att tjänstgöra som deltidsbrandmän, vilket också svaret visar. Det är dock ett beslut som får fattas av respektive verksamhetschef, och där kan en möjlig regional policy även inkludera avvägningar för avdelningar och personalgrupper där det är lämpligt att kunna tjänstgöra som deltidsbrandman.

Med det sagt förordar jag att fullmäktige bör bifalla motionen och att vi bör vara tydligare i vår information till våra anställda, där så är lämpligt och möjligt inte minst med tanke på patientsäkerheten, när det gäller att kunna ta en deltidsanställning som jourhavande brandman.

Jag yrkar härmed bifall till motionen.

Anförande nr 120
Regionrådet Svenonius (M): Fru ordförande! Här är ännu en motion som tyder på att ni har kreativa tankar, Gabriel, men det här träffar verkligheten lite mindre väl. Deltidsbrandmännen fyller en fantastiskt viktig funktion i samhället för att hjälpa till i nödsituationer — släcka bränder, åka ut på olyckor. Man släpper allt vad man har för händer på sin vanliga arbetsplats för att ge sig iväg och inom en viss tid vara på plats för händelsen i fråga.

Ni föreslår att vi ska använda våra ekonomiska resurser till att både utreda och aktivt föreslå våra anställda att de ska ställa upp som deltidsbrandmän. Samtidigt är vi huvudman för huvuddelen av de anställda i Region Stockholm som arbetar inom verksamheter där det exakt omvända gäller. De har inte den flexibiliteten i sina jobb att de bara kan släppa allt de har för händer och bli deltidsbrandmän. Det som de gör på jobbet varje dag är att ta hand om sjuka människor och då

kan de inte bara säga: Hejdå, nu hinner jag inte ta ditt EKG för nu ska jag åka ut på en brandolycka. Det fungerar inte. När det däremot gäller de anställda vi har som inom ramen för sin tjänst har möjlighet att åka ut som deltidsbrandmän kan de ansöka om att få det som en godkänd bisyssla. Det är man oerhört positiv till.

Återigen: Det finns ingen anledning för oss att byråkratisera detta, att lägga skattepengar på det när vi har en verksamhet där det inte kommer att vara väl fungerande. Det är bättre att vi lägger våra resurser på att se till att vi har de händer och fötter som vi behöver i vår egen kärnverksamhet i hälso- och sjukvården.

Därav följer att vi anser motionen besvarad. Vi tycker inte att förslaget är praktiskt genomförbart. Dessutom är det olämpligt att centralbyråkratisera och lägga ökade resurser på detta.

Anförande nr 121
Robert Johansson (S): Vi menar från Socialdemokraterna att vi redan, precis som både Gabriel och Irene varit inne på, är skyldiga till detta via vårt medlemskap i SKR och de kollektivavtal som finns mellan Kommunal, Vision och VRF och SKR och Sobona. Dock tycker vi att majoriteten är lite passiv i sin skrivning till förslag till beslut. Av den anledningen kommer vi därför inte att delta i beslutet.

Anförande nr 122
Gabriel Kroon (SD): När jag läser sjukhusens remissvar i det här ärendet, som för övrigt är mycket välskrivna, kan jag konstatera att till exempel Karolinska inte alls är negativt. I stället är sjukhusen tydliga med att vissa patientnära personalgrupper, precis som Irene nämnde, inte är aktuella för detta medan personer i administrativa roller mycket väl kan lämpa sig. Det påpekar jag också i mitt förslag när jag är tydlig med att vi ska välja ut och rikta oss till lämpliga grupper av anställda och bidra med en informationsinsats. Exempelvis har vi nästan 1 000 administratörer, 3 000 handläggare, 2 000 ledningsarbetare med flera som inte är direkt patientnära. I sin helhet uppgår personalstyrkan som inte jobbar patientnära i grova drag till nästan en fjärdedel.

När vi läser remissvaret från Stockholms Brandförsvar, de som delvis organiserar deltidsbrandmännen, framgår det tydligt att behovet av fler deltidsbrandmän är stort. Här vill jag påpeka att det finns ett gemensamt kollektivt ansvar att se till att brandmän finns. Därför är det besynnerligt att ni från majoriteten i ert svar påpekar att det är en kommunal angelägenhet och därmed väljer att skjuta bort frågan från vårt eget bord. Det är helt enkelt att avstå från att ta ansvar.

Tyvärr är det samma tänkesätt som större delen av vårt samhälle har, vilket också var anledningen till att Sveriges Kommuner och Regioner genomförde kampanjen mot både regioner och kommuner att uppmuntra sina offentligt anställda att ta tjänst som deltidsbrandman. När alla tänker i samma banor som majoriteten i Region Stockholm har vi ett resultat, nämligen dagens brist på brandmän. Jag vill påstå att om ett hus brinner är det allas ansvar att hjälpa till efter förmåga, oavsett om det enligt byråkraterna är de kommunala huvudmännens ansvar eller inte.

Låt oss därför inte skjuta ifrån oss problematiken. Låt oss arbeta för att hitta en lösning och bidra med det vi kan. Vi kan såklart inte friställa hela vår personalstyrka, men om en procent av vår personalstyrka går med så är det ett tillskott på nästan 440 brandmän. Det är väl ändå värt att kämpa för genom att förtydliga informationen till våra anställda om att den möjligheten finns för de grupper som det lämpar sig för.

§ 146 Bordlagd motion 2019:52 av Britt-Mari Canhasi (SD) och Helen Schoultz (SD) om att Region Stockholm ska medverka till att regionens anställda ska stötta blodgivarverksamheten

Anförande nr 123
Britt-Mari Canhasi (SD): Jag tackar för svaret. Jag är glad för att det finns en samsyn om att det är viktigt att det ska vara enkelt för regionens egna anställda att vara blodgivare. Det är positivt att det förekommer enskilda insatser, som att rädda liv på arbetstid. Såsom också vi föreslagit har Region Stockholm uppmanat anställda att lämna blod på arbetstid inför en storhelg.

Men det skulle behöva göras mycket mer. Trots att det skedde en liten ökning av antalet blodgivare under 2019 är det ändå otillräckligt. Att ge blod är att ge liv. Varje år räddas ungefär 100 000 liv med blodpåsar. Blodpåsar som du och jag fyller är en otroligt viktig samhällsinsats. Tillgången på blod varierar kraftigt, vilket uppmärksammas när medierna rapporterar att blodlagren riskerar att ta slut, och det sker ofta inför sommaren. Trenden över tid är nedåtgående. Antalet donatorer blir allt färre samtidigt som befolkningen ökar. Dessutom ökar behovet av donatorer med sällsynta blodgrupper.

År 2018 köpte Blodcentralen i Stockholm 4,4 procent av förbrukningen till en kostnad av drygt 3,6 miljoner kronor. Om allt färre väljer att bli blodgivare samtidigt som befolkningen ökar, ja, då ökar också behovet av att köpa blod till en allt större kostnad. Under normala omständigheter används varje dag omkring 100 liter blod vid länets sjukhus. Det gäller såväl vid operationer som vid förlossningar och vid behandling av olika sjukdomar. En säker tillgång på donatorer är därför avgörande för att kunna garantera att vården klarar av att leverera såväl vid allvarliga händelser som vid eventuella katastrofer med många sårskadade.

Sedan 2014 har antalet aktiva blodgivare i Sverige stadigt minskat, och för att klara blodförsörjningen i Stockholm behöver antalet blodgivare bli dubbelt så många. Många som får frågan säger att de inte har tid att lämna blod, för de tycker att det är svårt att få vardagslivet att gå ihop. Men att lämna blod är en viktig samhällsinsats, och om oturen är framme är en givare i dag en mottagare i morgon.

Vi behöver sätta fokus på frågan för att hitta nya vägar att locka många nya blodgivare. Det är bakgrunden till förslaget att ställa en blodbuss i anslutning till Landstingshuset i samband med regionfullmäktige. På så sätt kan vi politiker föregå med gott exempel och sätta fokus på frågan. Ska vi säkra blodlagren krävs aktiva insatser för att skapa trendbrott. Jag yrkar därför bifall till motionen.

Anförande nr 124
Regionrådet Svenonius (M): Fru ordförande! Tack, Britt-Mari, för en motion i ett väldigt viktigt ämne. Att vi har tillgång på blod för sjukvårdens behov är otroligt viktigt. Att vi har många som är beredda att vara blodgivare betyder oerhört mycket för beredskapen inför att människor drabbas av oväntad sjukdom eller svåra olyckor med stora skadeutfall som kan kräva större blodmängder. Det är helt enkelt mycket angeläget med många blodgivare, och vi behöver fler blodgivare.

Vi har sedan lång tid tillbaka använt oss av blodbuss, vilket underlättar för människor att kunna ge blod, att inte behöva åka till fasta platser för att ge blod, och vi informerar allmänheten, inte bara våra anställda, om vikten av att vi behöver fler blodgivare som kan ställa upp. Det är viktigt att vi inte begränsar informationsinsatserna till vissa grupper utan faktiskt berättar för allmänheten hur viktigt det är. Vi har också sedan lång tid tillbaka underlättat för anställda som vill ge blod att kunna göra det på arbetstid när arbetet så medger, bland annat genom att blodbussen åker runt till våra anställda. Det är väldigt bra.

På samma sätt har bussen varit vid fullmäktige vid tidigare tillfällen, och det är jag fortsatt positiv till. Dock tycker jag inte att det behövs särskilda fullmäktigebeslut med dess detaljeringsgrad när sådan verksamhet ska bedrivas. Jag tillhör den skaran som tycker att fullmäktige ska undvika

detaljstyrande beslut och i stället låta verksamheten fatta den typen av beslut, alltså var blodbussen ska vara för att vi ska få in mesta möjliga mängd blod varje dag. Sedan hoppas vi naturligtvis att Blodcentralen väljer att även komma hit.

Vi föreslår således att motionen ska anses besvarad eftersom det här är sådant som redan sker i Region Stockholm, och jag yrkar därför bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 125
Britt-Mari Canhasi (SD): Regionen bör ändå aktivt arbeta för att vända trenden genom att hitta vägar att aktivera regionens medarbetare än mer. Även den längsta resan börjar med ett litet steg, och om man kan hitta en struktur där regionens medarbetare regelbundet lämnar blod finns en möjlighet att skapa ringar på vattnet. En medarbetare ingår i andra sociala sammanhang utanför sitt arbete, och där finns möjligheten att väcka ett intresse som leder till att fler i bekantskapskretsen lämnar blod. Det skulle kunna vara en väg att säkra tillströmningen av aktiva blodgivare över tid.

Vad gäller att-sats två, att ställa blodbussen utanför Landstingshuset en gång per år, skulle det inte bara bereda politiker möjlighet att lämna blod utan även övriga boende och arbetande i närheten. Men främst skulle det skicka en signal om att vi alla behöver lämna blod, inte bara prata om att det är brist och att det är viktigt att fylla blodlagren. Det skapar ringar på vattnet.

§ 147 Bordlagd motion 2019:58 av Fredrik Lindahl m.fl. (SD) om att införa ett motionsregister på Region Stockholms hemsida

Anförande nr 126
Msciwoj Swigon (SD): Fru ordförande! Motionens syfte är att öka transparensen i de politiska processerna i Region Stockholm för att på ett lättillgängligt och överskådligt sätt presentera partiernas politiska arbete och engagemang i den här salen.

Att politiska handlingar finns någonstans där ute i Region Stockholms diarium säkerställer i sig inte att dessa handlingar är lätt tillgängliga för alla medborgare. Man kan konstatera att det är enkelt för regionens tjänstemän att registrera handlingar, och säkerligen är det lika lätt för tjänstemännen att hitta dessa. Men för att kunna presentera handlingar på ett tydligt och lättframkomligt sätt för medborgarna är det något som saknas i dag. I dag hänvisas medborgarna till protokoll, till diariet och till eventuella kontakter med tjänstemän för att få ut de underlag de efterfrågar. Då är det minst lika viktigt som kostnadseffektivt för Region Stockholm att ta klivet in i 2020-talet och utnyttja de möjligheter som dagens teknik erbjuder, detta just för medborgarnas skull.

Det är viktigt att det politiska arbetet präglas av drivkraften att ständigt förbättra den demokratiska processen, att göra hela den processen mer transparent för våra medborgare och med en tydlig målsättning att öka intresset och förståelsen för regionpolitiken men även för demokratin.

Med det yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 127
Regionrådet Svenonius (M): Fru ordförande! Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till beslut, att anse motionen besvarad. Ja, det är otroligt viktigt med transparens gentemot medborgarna, vad det är för frågor vi diskuterar i fullmäktige, vad det är för beslut som läggs fram, vad det är för initiativ som tas av de olika ledamöterna i fullmäktige i form av frågor, interpellationer och motioner. Därför finns på sll.se alla motioner och hur de är behandlade så att man även kan se vad fullmäktige gjort av motionerna när de väl kommit tillbaka efter remissbehandling och ska tas ställning till. Därför menar jag att motionen slår in öppna dörrar.

Om Sverigedemokraterna har synpunkter på hur hemsidan ser ut och var dessa uppgifter ligger är det, tycker jag, lite svårt att ha politiska åsikter om det. Jag har noterat, utifrån den mängd motioner som jag varit föredragande för i dag, att ni har en förkärlek för att fullmäktige ska fatta exakta detaljstyrande beslut på olika områden. Jag tycker inte det. Jag tycker att vi ska säga att det ska vara transparent, det ska vara öppet, och sedan är det upp till våra tjänstemän att avgöra hur vår hemsida ska se ut, var saker ska ligga. Det kan säkert finnas dagar då även jag kan tycka att briljanta beslut som är fattade av regionstyrelsen borde speglas bättre på hemsidan. Men ska jag som politiker tala om var på hemsidan de ska ligga? Nej, det tycker jag inte. Det måste vi lämna till den professionen att avgöra. Vi ska inte gå in i den typen av detaljstyrning.

Detta finns, som sagt, och vi är redan transparenta beträffande vad som görs. Det är viktigt.

Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till besvarande av motionen.

Anförande nr 128
Stellan Hamrin (V): Det är viktigt, det tror jag att vi alla tycker, att politiker, allmänhet och medier kan följa den politiska processen i regionen både när den pågår och när den har avslutats. Mediebevakningen av Nya Karolinska Solna visade att detta inte fungerat. Även mycket seriösa journalister hade svårt att hitta fram. På den nivå som vi nu har lagt oss är redovisningen förhållandevis tydlig, men vi menar att den kan utvidgas. Sverigedemokraterna efterlyser tekniska förbättringar som gör det lättare att följa processen så att man i efterhand kan se vad som hänt. Det är bra. Där finns säkert en del att göra. Men vi i Vänsterpartiet tycker att man ska gå längre än så och föreslår att vi tar frågan på allvar och tillsätter en grupp som tillsammans funderar på hur man ska gå vidare med frågan, gärna med hjälp av media- och IT-folk, exempelvis från universitetet, som jobbat mycket med likande frågor. Här skulle vi kunna gå i täten, tycker jag.

Som framgår av vårt förslag till beslut finns här en del låga frukter att plocka, nämligen en tydlig redovisning av det som sker i nämnder och beredningar. Det skulle också underlätta vårt eget arbete ganska mycket. En ytterligare möjlighet vore att de olika ärenden som hanteras i beredningar, nämnder och styrelser inkluderade en tidsatt färdplan där hela ärendets gång vore given redan från början och där man kunde se var det slutar. Sådant måste säkert ändras ibland, vilket vi har full förståelse för, och det får man då göra. Det är inget större problem i sammanhanget.

Jag föreslår stöd för Vänsterpartiets förslag till beslut.

Anförande nr 129
Msciwoj Swigon (SD): Fru ordförande! Jag ser inte riktigt faran i det som Irene talar om, att vi politiker som har ett ansvar gentemot väljare och medborgare, ser till att det finns en viss transparens. Då skulle transparensen finnas och lagstiftningens krav uppfyllas, men den ska även vara tillgänglig för alla. Det finns inget svårare än det som föregående talare talar om, att man ser över presentationen och hur framkomlig den är. Det finns redan i dag andra demokratiska församlingar som har mycket bättre fungerande system som är mer transparenta och pedagogiska och där man lägger fram det demokratiska arbetet på ett mycket tydligare sätt.

Det är tydlighet som vi efterlyser. Vi efterlyser att man ska väcka intresset för regionala frågor, som är väldigt viktiga för vår region. Jag ser inga hinder för att man tar tag i detta och gör något bra av det.

Anförande nr 130
Catarina Wahlgren (V): Vårt förslag är alltså ett förslag till tilläggsbeslut till svaret på motionen.

O r d f ö r a n d e n : Du menar alltså ett tillägg förutsatt att motionen anses besvarad? Då faller alltså ert yrkande om motionen skulle bifallas.

Anförande nr 131
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ja.

§ 148 Bordlagd motion 2019:13 av Catarina Wahlgren (V) om vård för papperslösa

Anförande nr 132
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! Tack, styret, för svaret! Vi vet att det finns många goda krafter inom styret som jobbar åt samma håll som vi och som också tycker att det är oacceptabelt att inte alla som behöver vård snabbt också kan få det. Vår motion vill synliggöra ett problematiskt begrepp, ”vård som inte kan anstå”. Det är svårtolkat, och det måste tolkas av sjukvårdspersonal när sådana situationer uppkommer. Det försätter både den som är i behov av vård och vårdpersonalen i orimliga bekymmer. Vad är vård som inte kan anstå? En person som kommer in med begynnande tecken på en allvarlig sjukdom – vården kanske kan anstå en viss tid, men den vård som senare kommer att krävas kommer att bli mer omfattande och dyrare.

Att vården kan anstå betyder också att den kommer att vara tillgänglig på ett annat ställe senare, till exempel om du är på semester och drabbas av symtom som kan anstå tills du kommer hem och träffar din husläkare. Men papperslösa människor kommer troligtvis inte att komma någon annanstans där de kan söka vård för sina besvär. De kommer att leva med sina symtom tills de blir så allvarliga att de inte enligt någon längre kan anstå. Är detta verkligen beslut som vårdpersonalen ska behöva ta?

Förutom den osäkra situation som de anställda hamnar i följer en rad svårigheter som beskrivs av Röda korset, till exempel brist på kunskaper hos personalen om vad som egentligen gäller, rädsla och myndighetsskräck hos de papperslös, som inte känner till sekretesslagstiftningen, administrativa rutiner och språk som försvårar möjligheten att ge vård och risken för att detta också drabbar barn. Papperslösa barn har enligt lagen samma rätt till tillgång till vård som folkbokförda barn. För att man ska kunna leva upp till barnkonventionen, som ju är lag i Sverige, behöver man också se till att barnens vårdnadshavare kan närma sig vården.

Vi beklagar att styret inte vill bifalla motionen, som vi ser skulle eda till en bättre arbetsmiljö för vårdpersonalen, en bättre hälsa hos en mycket utsatt grupp och minskade kostnader i förlängningen. Vi hoppas dock att styret kan vara överens med oss om att se till att de tydliga riktlinjer som tidigare har funnits på varje vårdcentral och akutmottagning om hur människor ska bemötas och vilken rätt till vård de har åter kommer på plats som stöd för vårdpersonal och vårdsökande.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 133
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Herr ordförande! Förlåt min sena ankomst. Man vill ju inte trängas i hissar. Jag känner mig helt oförberedd när jag nu kastas in i denna debatt.

Jag är glad att få svara på den här motionen, som jag i och för sig tycker är intressant. Men mycket av det som föreslås i motionen pågår ju redan inom de verksamheter som finns, inte minst inom det stora arbete som görs kring forskningen i primärvården. När vi utvecklar vården och dessa insatser måste förstår det breda perspektivet finnas med i alla verksamheter. Jag uppskattar intentionerna i motionen, men jag är orolig för att den väg som motionären förslår blir alldeles för snäv. Det är inte en fråga som man kan isolera till en specifik verksamhet, utan den måste finnas med i alla de delar där forskning och utveckling pågår. Det är orsaken till att vi avstyrker motionen, även om intentionerna är viktiga och vi delar dem.

Kanske skulle vi tillsammans kunna diskutera fram en lösning på hur vi sätter mer ljus på de viktiga frågorna i det fortsatta arbetet. Det kan vi ju göra under hösten, när vi ska arbeta med vår verksamhetsplan och de uppdrag som vi ska ge för kommande år. Det pågår ett stort arbete kring primärvårdens utveckling, som du mycket väl vet. Jag tänker att vi kan diskutera de här frågorna där, men vi ska hitta en bättre form för att inte riskera att tappa bredden, där alla verksamheter inkluderas. Jag är verkligen rädd för att man låser in sådana här viktiga frågor i egna boxar, och då får de inte genomslag i den övriga organisationen, och det vill jag verkligen undvika.

Anförande nr 134
Marit Normasdotter (V): Bifall till motionen! Jag tycker också att vi kan behöva prata om begreppet ”vård som inte kan anstå”. Kan vård anstå? Om man är i behov av vård kan den väl inte anstå?

På Socialstyrelsens hemsida står: ”Begreppet ’vård som inte kan anstå’ är inte förenligt med medicinsk yrkesetik, är inte medicinskt tillämpligt i sjukvården och riskerar att äventyra patientsäkerheten.” Med detta sagt kan jag börja prata om motionen.

Röda korset är en väletablerad och välrenommerad aktör inom vården. Att Röda korset ifrågasätter och riktar kritik mot den information som går ut till vårdpersonal om vård av papperslösa behöver tas på allvar. Man ska inte behöva stå i ett etiskt dilemma som sjukvårdspersonal. Det skapar stress och frustration. Den här regionen har i grunden en god ekonomi, men vi öser ut skattepengar över aktieägare, konsulter och bemanningsföretag. En omfördelning av skattemedel och en omprioritering av vad som premieras ekonomisk skulle göra det fullständigt möjligt att utveckla och förbättra vården till alla invånare i denna region, inklusive papperslösa.

Människor kommer till Sverige av olika anledningar. Att det blir just Sverige är kanske ett val, men att man blir sjuk är inte ett val. Att göra som Västernorrland och behandla papperslösa som asylsökande är väl ett kvitto på ett medmänskligt samhälle. I synnerhet papperslösa ställs i en fruktansvärd situation när de blir sjuka. I ett modernt, solidariskt samhälle är sjukvård även till papperslösa en självklarhet, tycker jag.

Anförande nr 135
Regionrådet Starbrink (L): Nu har jag samlat ihop mig lite. Jag känner att mitt första inlägg var lite förvirrat och delvis svarade på en annan motion. Men i den här frågan håller jag inte med om din beskrivning av att vi öser ut pengar till verksamheter och sedan inte har en värdig vård för de människor som behöver det. Jag tycker också att vi ska ha en god vård som inte kan anstå för dem som är papperslösa eller tillståndslösa i vårt land. Jag tycker att vi har ett regelverk på nationell nivå som fungerar. Det kan säkert behöva utvecklas, och vi kan säkert behöva göra mer i Stockholm.

Men vi har ett bra regelverk i Stockholm. Vi har en bra information. Det vi behöver jobba mer med är att se till att detta också når ut. Medarbetarna i vården ändras hela tiden – nya kommer till och så vidare. Då ska man ha kunskaper om de här svåra frågorna. Det är svårt, och där behöver vi lägga kraft, Men jag menar att vi har ett bra regelverk i Stockholm som vi måste följa för att kunna säkerställa att de som behöver vård får det.

Anförande nr 136
Marit Normasdotter (V): Jag vill bara påpeka att jag inte sade att vi inte gav god vård, utan jag sade att vi kunde omfördela resurser på ett sådant sätt att vi kan ge vård till alla invånare, inklusive papperslösa. Jag hade ingen kritik mot vården i sig, för den är bra.

Anförande nr 137
Malin Fijen Pacsay (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det var länge sedan jag debatterade den här frågan i fullmäktige. Om ni undrar varför jag gör det är det kanske i första

hand för att jag är gammal rödakorsare. Tack och lov har vården för papperslösa förbättrats sedan 2013. Nu ger man rätt till vård för barn under 18, och de som är över 18 har rätt till vård som inte kan vänta.

För denna typ av vård får Region Stockholm ersättning av staten, och det stämmer förstås som motionären säger att det kan bli svåra avvägningar för vårdpersonalen, både när det gäller att veta vilken status en patient har och huruvida man kan erbjuda vård till den som söker för sina besvär. Ett sätt att avhjälpa det är förstås att, som motionären föreslår, inte enbart ge sådan vård som inte kan anstå utan att erbjuda alla papperslösa migranter vård på samma villkor. Det skulle underlätta för vårdpersonalen och också vara mest humant.

Men det som jag ser är att under rådande ekonomiska förutsättningar i Region Stockholm är det så tufft att vi inte kan erbjuda detta utan ersättning för staten. För de EU-migranter som söker vård har vi också utmaningen att inte alla EU:s medlemsländer är lika pigga på att ersätta svenska staten för den vård som deras medborgare ges i vårt land. Det är angeläget att svenska regeringen sätter press på dessa länder, så att de ersätter den vård som ges här i Sverige och så att medlemsländerna håller sig till patientrörlighetsdirektivet.

Även om vi kan och vill erbjuda fler personer samma vård är det inte möjligt just nu enligt den modell som motionären föreslår. Staten behöver i stället öka de ekonomiska anslagen till regionerna för att de ska kunna erbjuda en utökad vård. Vänsterpartiet har i sin motion inte kommit med något förslag till finansiering. Det står inte klart för mig hur detta ska finansieras. Det är ju trots allt lite skillnad i omfång om vi ska kunna erbjuda full vård jämfört med hur många som potentiellt kan söka vård i Västernorrland eller Sörmland.

Ett annat viktigt område är stöd till vårdpersonal för att göra bedömningar, så att man ska slippa hamna i svåra etiska dilemman. Det är inte osannolikt att riktlinjerna kan förbättras för att underlätta både för den vårdsökande och för vårdpersonalen. Jag tror att även informationen till de vårdsökande på 1177 inte är helt glasklar, och den kan säkert förbättras. Röda korset har i sin tur ett utbrett stöd till både papperslösa och EU-migranter på sina mottagningar, och även till vårdpersonal i form av informationsmaterial.

Vi ska fortsätta att ha ett humant förhållningssätt när det gäller hur och vem vi vill ge vård. Vi ska göra det, men vi behöver få täckning för kostnaderna innan vi kan ge full vård.

Anförande nr 138
B r i t t - M a r i C a n h a s i (SD): Vi sverigedemokrater står för att fördelarna med välfärdsutbudet ska vara förbehållet medborgarna och dem som vistas lagligt i landet, inte dem som av olika anledningar befinner sig här illegalt. Det ska naturligtvis också gälla sjukvården.

Det är en medmänsklig handling att rädda liv och ge vård som inte kan anstå även till människor som befinner sig här illegalt. Den rätten har de redan i dag, och i det finns ingen politisk konflikt. Vi kommer däremot aldrig att acceptera att personer som inte har rätt att vistas här ska ha samma sjukvård som medborgare och invånare som har rätt att vara här. Det får aldrig löna sig att inte följa ett avvisningsbeslut, så att man kan hålla sig gömd och därefter ändå få ta del av den generösa vård som erbjuds i Sverige.

De kraftigt subventionerade kostnaderna för läkarvård och tandvård för dem som befinner sig här illegalt skapar en ojämlik vård i förhållande till fattigpensionärer och andra ekonomiskt svaga invånare. De medel som staten ersätter regionerna med täcker endast en tredjedel av Region Stockholms kostnader för vård till människor som inte har rätt att vara här. Verkligheten kräver prioriteringar, och i dagens ekonomiska situation är det inte hållbart att erbjuda individer som vistas i landet illegalt rätt till subventionerad vård på lika villkor. Det senaste decenniets kraftiga befolkningstillväxt har redan orsakat påfrestningar på sjukvården. Ökade åtaganden skulle innebära ökade kostnader och leda till undanträngningseffekter för medborgare och personer som har rätt att befinna sig här.

Migrationen styrs av så kallade pull-faktorer, som gör ett land attraktivt. Att erbjuda individer som vistas här illegalt all subventionerad vård är en sådan faktor, som minskar motivationen hos människor som inte har tillstånd att stanna i Sverige att återvända till sina hemländer. Vi riskerar även att ännu fler söker sig till Sverige enkom för att få vård.

Sverigedemokraternas målsättning är att fler ska återvända till sina hemländer än det antal som kommer hit. Vi kommer alltid att prioritera medborgare och invånare med rätt att bo och leva här. Därför är ett avslag på motionen i linje med Sverigedemokraternas politik.

Anförande nr 139
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Jag blev lite inkastad här med kort varsel. Med detta sagt vill jag bara för Socialdemokraternas del yrka bifall till motionen.

Anförande nr 140
Catarina Wahlgren (V): Ja, vem har egentligen rätt att befinna sig på planeten jorden? Det kan man ju fråga sig.

Här pratas det om ekonomi, ekonomiska förutsättningar och att staten måste skjuta till lite mer. Om målet är att ha en befolkning med god hälsa blir det dyrare att låta vård anstå. Annars skulle vi låta all vård anstå, även till dem som är medborgare i det här landet, om det blev billigare. Men det blir det inte. Detta med ekonomiska invändningar mot motionen tycker jag alltså är lite märkligt.

Jag vet inte vilken motion Anna svarade på när hon talade om att vi inte ska stänga in detta utan ha ett bredare samarbete för att lösa frågorna. Jag tyckte att den inviten lät trevlig. Vi jobbar gärna vidare med att försöka göra detta så tydligt och bra som möjligt. I exempelvis Region Jämtland antog man 2017 tydliga riktlinjer för rätten till vård för EU-migranter och andra papperslösa. Det var samma hälso- och sjukvårdsdirektör som vi nu har här. Även om vi inte väljer den modellen är det kanske något som vi skulle kunna titta på i det vidare arbetet.

Anförande nr 141
Jonas Lindberg (V): Det som Sverigedemokraterna säger är ju lite anmärkningsvärt. Jag, Anna Starbrink och Irene Svenonius kan ha väldigt olika politiska uppfattningar om vårdens styrning och organisering, men jag tycker att det är något väldigt tydligt som framkommer i sådana här debatter, nämligen att ni sverigedemokrater anser att det är vissa grupper av människor som är orsaken till vårdens problem. Vissa patientgrupper blir alltså problemet eller orsaken till att vården inte har resurser. Då handlar det om papperslösa och EU-migranter. Det handlar om människor som behöver tolk.

De flesta sjukvårdsförslag som ni har lagt fram är projektiler mot människor som redan står väldigt lång ifrån samhället och som redan har det väldigt tufft. Jag tycker att ni kan fundera över de typerna av förslag när det finns kostnader som skenar i väg till människor som inte har särskilt omfattande och stora behov. Där lyfter i aldrig ett finger. Där säger ni aldrig något. Där har ni aldrig några invändningar.

Jag tror att med er flyktingpolitik nationellt skulle vi få fler människor som levde papperslösa och gömda i det här landet. För många är det inget alternativ att återvända till konfliktområden där de riskerar sitt liv.

Då är frågan: Vad gör vi för de människor som är här och får behov av sjukvård? Ska man vänta tills det blir absolut akut och enbart då finansiera vården? Är det billigare? Till skillnad från er har jag ofta tagit hand om akut sjuka patienter som behöver intensivvård, varav en hel del har varit papperslösa som har väntat och väntat med att söka till exempel tandvård. En elakartad tandinfektion kan ge upphov till blodförgiftning, och blodförgiftning kan kosta uppemot 100 000 kronor per dygn att ta hand om på en intensivvårdsavdelning. Hade denna typ av vård kunnat ges till dessa människor tidigare hade vi kunnat spara kostnader för samhället. Jag bara säger det.

Ni har väldigt bestämda uppfattningar som har väldigt lite förankring i hur vård går till och hur behov uppstår.

Anförande nr 142
Gabriel Kroon (SD): Tack för ditt fantastiska inlägg, Jonas! För ett par år sedan när vi framförde de ståndpunkter som Britt-Mari framförde nyss såg många på oss som extremister eller radikala. Nu kan man väl konstatera att den som har de radikala och extrema idéerna är du och ditt parti, Jonas Lindberg.

Det finns någorlunda övergripande enighet – kanske inte i ditt parti men hos många andra – om att illegala människor inte har något i Sverige att göra. Man är illegal och papperslös för att man har fått ett utvisningsbeslut. Man har fått ett beslut om att man inte har en laglig anledning att vara i Sverige. Det kan vara för att man har begått ett brott. Det kan vara för att hemlandet är säkert. Det finns många anledningar, men dessa människor ska inte vara i Sverige.

Det finns i dag flera hundra tusen människor i Sverige som inte har behov av att vara här. Om ni vill finansiera deras sjukvård finns det en tydlig patientgrupp som får stå åt sidan, och det är våra äldre. Det ser vi nu, och det kommer vi att se ännu mer i framtiden.

Anförande nr 143
Jonas Lindberg (V): Detta är ju ingen debatt om huruvida människor ska få vara här eller inte. Det handlar om vad vi ska göra när de är sjuka. Hur tar vi hand om dem? Hur gör vi det på bästa sätt för samhället, så att det inte kostar en massa mer? Det är detta som diskussionen handlar om.

Det du talar om är något helt annat. Du lägger ord i munnen på mig. Vi ställer inte papperslösa mot pensionärer, Gabriel Kroon. Det är inte där konflikten står i vår region när nätläkarkostnader kan öka med 500 miljoner kronor på tre år för ganska banala åkommor. Det tycker ni uppenbarligen är helt okej. Men människor som har flytt från krig och lever illegalt och blir sjuka ska inte få söka vård och omfattas av samma trygghetssystem som vi. Det är en ganska allvarlig anklagelse, och jag är inte ensam i den uppfattningen. Jag tror att jag har i princip hela sjukvårdspersonalen med mig när jag talar om detta, för detta är saker vi gör varje dag, och vi bävar inför vad ditt parti skulle göra om ni kom till makten.

Anförande nr 144
Gabriel Kroon (SD): Mitt parti skulle se till att de människor som inte har laglig rätt att vara i Sverige inte heller ska vara här. Så enkelt är det. Men politik handlar om att använda våra begränsade resurser till begränsade handlingar. Jag kan hålla med dig, Jonas, o att det finns många problem i vårt sjukvårdssystem. Det finns problem med nätläkare som kanske delvis är okontrollerade. Det finns problem med dålig uppföljning av vårdval. Det finns problem med dålig genomsyn av forskningen på våra akutsjukhus. Det finns många andra samhällsproblem. Men vi måste också vara tydliga med oss själva.

Detta handlar i grunden om svenska skattebetalare och vad de ska finansiera och inte. Det handlar om att vi ska finansiera den gemensamma välfärden för dem som bor i Sverige och har en laglig rätt att vistas i Sverige. Finns det då människor som inte har den rätten ska de inte heller åtnjuta de förmånerna.

Anförande nr 145
Aristide Bamane Ngabissio (S): Hej åhörare, ledamöter och presidiet! Jag är en person som en gång i tiden har varit så kallad illegal invandrare, för att använda SD:s senaste retorik. Jag var utvisad. I dag är jag fortfarande i Sverige. Jag jobbar hårt, precis som alla andra. Jag betalar och bidrar till välfärden. Jag jobbar på förskola, där jag lär barnen att det finns en framtid för andra.

Hade det inte varit för det att jag varit kvar i Sverige hade jag i dag inte haft min lillasyster eller min lillebror. Jag blir väldigt illa berörd när man talar om vissa grupper. Jag kan inte förstå retoriken. Jag förstår att man kan anse att det kostar för mycket för skattebetalarna, men jag är med och bidrar till skattesystemet i dag. Det gör hela min familj. Min lillasyster jobbar som förskollärare och hjälper också till och bidrar till den svenska välfärden.

Anförande nr 146
B e n g t L a r s s o n (V): Detta är ingen kriminalpolitisk debatt. Jag upplever att det finns många övertramp i den här diskussionen den senaste tiden. Det är lätt att peka ut individer och grupper som skyldiga. Det såg vi redan på 30-talet. Man började med den ena gruppen och fortsatte med den andra. Det var judar, homosexuella och andra grupperingar.

Jag blir illa berörd när man använder begrepp som ”dom” och pekar ut en grupp. Det är osmakligt. Låt oss stå upp för demokratin och alla människors värde. Det handlar i den här debatten om personer som är sjuka och som behöver vård, och det tror jag att alla partier utom ett är överens om. Sedan kan vi ha olika vägar fram till målet, men jag blir som sagt mycket illa berörd.

Anförande nr 147
G a b r i e l K r o o n (SD): Jag blir mycket illa berörd å våra svenska pensionärers vägnar. Jag blir illa berörd å deras vägnar som står i cancerköer. De har betalat skatt i hela sitt liv, men när de väl kommer till den svenska sjukvården bollas de runt i systemet. Ingen har kontroll över dem. De blir sjukare och sjukare, och i värsta fall får de vård först i slutet av livet.

Jag blir illa berörd när vi inte ser till att adressera de felaktigheterna först, för människor som har bidragit till vårt system och som är i Sverige legalt och har jobbat för att vi ska kunna åtnjuta den välfärd vi har. Jag blir illa berörd när vi glömmer de människorna och när vi bortprioriterar dem. Vår skyldighet är mot dem. Vår skyldighet är mot våra väljare. Min skyldighet är mot mina väljare. Jag vet inte vilken skyldighet ni har, men min är tydlig,. Se till att värna de människor som har byggt upp det här landet. Se till att värna våra äldre.

Anförande nr 148
B e n g t L a r s s o n (V): Jag kan börja med att säga att jag tillhör dem som har byggt upp landet, har jobbat och är ålderspensionärer. Sverigedemokraternas upplägg i den här diskussionen tycker jag inte borgar för en medmänsklighet. Det finns naturligtvis problem i hela vårt samhälle. Det är också vi i Vänsterpartiet medvetna om. Men vi har ett annat sätt att tackla problematiken. Vi går inte ut på detta aggressiva sätt och pekar ut olika grupper som skyldiga till det ena eller andra. Därmed vill jag avsluta det hela.

Anförande nr 149
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! En bra hälsa stärker människornas frihet. Segregation, utanförskap och ohälsa går verkligen hand i hand. Därför behöver Sverige ha en stark nationell integrations- och migrationspolitik med humana förtecken, men det är inte detta som den här debatten handlar om. Den här debatten handlar om ett förslag om vår för så kallade papperslösa, alltså människor som är här utan nödvändiga tillstånd. Jag tycker att det är en av de svåraste frågorna. Det är en av de etiskt mest brännande frågorna för hälso- och sjukvården, både politiskt och också i vårdens vardag i mötet med människor.

Jag tycker att det är viktigt att vi följer de nationella lagar som finns på det här området. Kommer det förändringar ska vi naturligtvis också anpassa oss efter det i Region Stockholm. Vi får också ersättning från staten för att erbjuda denna vård, som man i dag har rätt till. Det är vård som inte kan anstå liksom mödravård och en del annat. jag tycker att det är viktigt.

Jag tycker inte att vår roll här ska vara att i ett högt tonläge diskutera de nationella frågorna om integration och migration, hur intressant jag än tycker att det är. Det konkreta förslaget vill jag inte ställa upp på. Jag kan känna starkt för andemeningen i motionen, men jag tycker att det leder fel om vi tar på oss ett större ansvar än vi har i dag och som vi inte heller har ersättning för från staten. Däremot finns det väldigt mycket vi kan göra för att göra situationen bättre för dem som är berörda och för medarbetarna i hälso- och sjukvården. Det handlar till exempel om att regelverket ska vara väl känt och att detta är en fråga som man diskuterar i vården. Människor som arbetar där ställs inför enormt svåra frågor. Man ska göra medicinska bedömningar men också på något sätt göra en bedömning av den legala statusen på individen. Det är en väldigt svår uppgift för medarbetarna.

Tydliga regelverk är det viktigaste av allt, och naturligtvis i en human anda där vi ser att människors akuta vårdbehov måste gå före även om de i formell mening inte har rätt att vistas i landet. När det handlar om liv och död eller om att man ska få fungera som en frisk människa måste vi naturligtvis ha insatser för den gruppen. Jag hoppas att vi kommer att fortsätta vara en stark majoritet som tycker det.
Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

§ 149 Bordlagd motion 2019:14 av Catarina Wahlgren m.fl. (V) om att starta en akademisk vårdcentral med särskilt fokus på kvinnors hälsa och vårdbehov

Anförande nr 150
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! Exempel 1: Var femte kvinna i Sverige drabbas av höftledsfrakturer, och en så stor andel som 30 procent dör inom ett år efter det. Detta skulle vara enkelt avhjälp genom att man inrättar så kallade frakturkedjor, som förhindrar för tidig död och förebygger onödigt lidande. Höftledsfraktur är det fjärde vanligaste sjukdomstillståndet för personer över 65 år och drabbar främst kvinnor.

Exempel 2: Inom kardiologin visar det sig att inget sjukhus i regionen når målvärdet för kolesterol efter en stroke när det gäller kvinnliga patienter. Alla sjukhusen når målen när det gäller män. Måluppfyllelsen är i snitt 25 procent sämre för kvinnor. Om rehabiliteringen inte lyckas och kolesterolvärdena fortsatt är höga är risken överhängande för en ny stroke.

Exempel 3: Pojkar kommer ofta till BUP och får en neuropsykiatrisk diagnos i sex-sjuårsåldern och kan på så sätt få stöd och hjälp genom hela sin skolgång. Flickor kommer oftare till BUP i mitten eller senare delen av tonåren. Ofta tar sig symtomen uttryck av utmattning eller depression men visar sig så småningom vara en NPF-diagnos, som flickan har hanterat utan stöd under hela sin skolgång.

Exempel 4: Många symtom som kvinnor lider av ses som naturligt lidande. Det gör ont att föda barn. Det blir lite skador och men efter en förlossning. Sex kan göra lite ont. Det är bara naturligt. På samma sätt är det naturligt att gå upp i vikt, svettas och må illa i klimakteriet. Helst ska vi inte prata om det. På 1177 ger man gällande klimakteriebesvär rådet: fysisk aktivitet, hälsosam mat, ingen alkohol och inga cigaretter. Visst är det väl råd som skulle kunna ges för vilka symtom som helst? Det är bra för alla, men vilken konkret hjälp finns egentligen för kvinnor som lider i åratal under sin menopaus?

Exemplen visar att det saknas forskning om ohälsa och sjukdom som främst drabbar kvinnor. De visar att det saknas kunskaper om att kvinnor och män får olika symtom på samma diagnos. De visar problem med behandling, där kvinnor får sämre vård för sämre diagnos. Män får dyrare medicin för samma åkomma, och det finns ett ointresse när det gäller kvinnors besvär, som beskrivs som naturliga eller som något hon själv har ansvar för.

Begreppet ”sveda-, värk och brännkäring” är på intet sätt utdött. Många kvinnor skickas fortfarande runt bland vårdinrättningar utan att få diagnos eller behandling. Men när styret svarar att denna forskning redan finns inom det befintliga systemet håller vi inte med. Vi anser att den pågående och ojämlika vården på flera nivåer behöver ett särskilt omtag. Bifall till motionen!

Anförande nr 151
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack, Catarina, för din motion! Jag har ju redan argumenterat lite om detta fast under fel punkt. Icke desto mindre tycker jag att intentionen att stärka kvinnors hälsa är något som vi alla kan dela. I en modern sjukvård i ett modernt samhälle ska vården vara jämlik, och kvinnor och män ska få den bästa möjliga vården på lika villkor. Att säkerställa att så också sker är ett arbete som ständigt måste pågå. Du gav en lång rad konkreta och viktiga exempel, också sådana exempel som vi arbetar med och som vår förvaltning följer kontinuerligt. Man analyserar också vårdkonsumtionen i hela vårt sjukvårdssystem.

Dessa analyser måste ske utifrån en rad olika perspektiv, som kön, ålder och olika sjukdomsgrupper och andra aspekter. I en ny rapport visar man att det förekommer könsskillnader i kostnaden för slutenvård när det gäller fem stora gemensamma diagnosgrupper i Region Stockholm. Skillnaderna varierar dock mellan åldersgrupperna och inte systematiskt, det vill säga att vården inte är dyrare för ett och samma kön i alla åldersgrupper, utan det varierar. Det förekommer även könsskillnader i användningen av många läkemedelsgrupper i regionen.

Detta kan vi såklart inte acceptera. I december 2019 uppdrog vårdens kunskapsstyrningsnämnd, som ju leds av regionrådet Ella Bohlin, förvaltningen att utifrån tidigare undersökningar utreda hur regionen kan säkerställa att vård och läkemedelsbehandling ges efter behov oavsett kön. Det viktiga nya nationella sammanhållna arbetet för kunskapsstyrning har skapats just i syfte att bekämpa ojämlikhet mellan och inom olika regioner. Av de 24 olika programområden som finns berör nästan samtliga kvinnors hälsa och kvinnors vårdbehov. Kvinnosjukdomar och förlossning finns det ett särskilt spår kring också.

Målet med kunskapsstyrningen är att alla invånare ska få en god, jämlik och kunskapsbaserad hälso- och sjukvård. Den tydliga inriktningen är en styrka för jämställdhetsarbetet. Det är också detta jag menar med att vi måste se detta mycket bredare. Det måste omfatta hela hälso- och sjukvården. Jag tycker att det är ett steg tillbaka och säga att vi ska samla detta till en liten del i vår verksamhet genom att inrätta en särskild akademisk vårdcentral med inriktning just på dessa jämställdhetsfrågor,. Jag tycker att det är fel angreppssätt, även om jag helt och fullt delar intentionen att säkerställa att vården är jämlik i allmänhet i den breda definitionen av jämlikhet men också jämställd. Därför yrkar jag bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 152
B r i t t - M a r i C a n h a s i (SD): Regionerna har ett tydligt ansvar för att säkerställa att kvinnor och män får en jämlik vård när vården utvecklas. Många gånger får kvinnor vänta längre än män. Det är ett obestridligt faktum. Medellivslängden för kvinnor är högre än för män, men vi vet också att de är mer sjuka och söker vård oftare. Många studier pekar på att kunskap om kvinnors hälsa och sjukdomar är för dåliga. Det finns en rad sjukdomar där kvinnor drabbas hårdare och där kvinnor uppvisar andra symtom än män. Vid hjärtproblematik får kvinnor ofta vänta längre på diagnos och behandling, och risken för att en kvinna dör av en hjärtinfarkt är fler procent högre än för en man. Det händer ofta att kvinnor inte blir tagna på allvar när de söker för ohälsa, och deras besvär tolkas i stället som psykiska problem.

Här kan vi inte annat än instämma i Vänsterpartiets motion. Det behövs ett särskilt fokus på kvinnosjukdomar och kvinnors hälsa. Därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 153
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige! Jag förstår andemeningen i det du säger, Anna Starbrink, att detta ska genomsyra all vår verksamhet. Så kommer det att bli jämställt. Detta är ju en fråga som man vill verkligen ska finnas i alla ärenden. Det gäller jämställdhet, klimatarbete, barnperspektiv och så vidare. Men det som det brukar resultera i är en liten rubrik i våra beslutsärenden där det står ”Beslutet påverkar inte jämställdheten”. Det är detta vi är lite rädda för, att detta bara blir en rubrik som egentligen aldrig kontrolleras. Det är väldigt vanligt att det i besluten står att beslutet inte påverkar klimatet. Men det är klart att ingen har analyserat hur en ny vårdcentral påverkar klimatet när folk måste resa på ett annat sätt.

Vi vill inte smeta ut den här frågan. Vi vill ge den ett tydligt fokus, och då behövs ett tydligt uppdrag och någon som är ansvarig. En akademisk vårdcentral jobbar inte på ett sådant sätt att all kunskap bara finns där inne. De har ett uppdrag att också sprida kunskaperna till alla andra vårdcentraler.

Anförande nr 154
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Catarina, det var en väldigt dyster bild av vad våra beslut leder till, vad politikens möjligheter är och vad kompetensen i vården förmår åstadkomma! Det sker väldigt mycket mer än att det bara skrivs en rad på ett papper. Låt mig ta förlossningsvården som exempel. Sedan 20+14 har de allvarliga bristningarna i vår region gått ned med 40 procent. Det är fantastiskt! Det är ett fantastiskt framsteg för kvinnosjukvården. Kvinnors upplevelse av förlossningsvården blir allt bättre. Det är fantastiskt! Vården av cancerformer som främst drabbar kvinnor – bröstcancer och livmodercancer, till exempel – går framåt med stormsteg. Det är fantastiskt!

Det sker alltså väldigt mycket, och det kräver, tror jag, ett brett angreppssätt. Sedan ska vi inte vara blinda för att det faktiskt ibland kan förekomma diskriminering, som kan drabba olika grupper, ibland även kvinnor och kanske till och med män. Det ska vi ha ögonen på. Men jag tror inte att lösningen är att en specifik vårdcentral får det här uppdraget. Jag tror att det kräver ett bredare arbetssätt. Jag har väldigt stor tilltro till och stora förhoppningar knutna till det arbete med kunskapsstyrningen som görs i vårt land och i vår region.

Prisutdelning

Anförande nr 155
A m e l i e T a r s c h y s I n g r e (L): Ordförande, ledamöter, pristagare och åhörare! I dag är det FN:s internationella demokratidag, vilket passar lite extra bra när vi nu ska dela ut det här fina priset. Detta är ju en fråga som tyvärr ständigt är aktuell, i vardagen, i fullmäktigesalen och i hela världen. Även om utdelningsceremonin ser lite annorlunda ut i år och många ledamöter deltar på distans är jag lika stolt som tidigare över att få möjlighet att dela ut detta pris som ordförande för juryn för Region Stockholms pris för arbetet mot främlingsfientlighet och rasism, och få lyfta fram och gratulera våra pristagare för deras insatser.

År 2020 är ett annorlunda år som vi alla kommer att minnas på grund av pandemin men också på grund av vårens fysiska och digitala demonstrationer mot strukturell rasism, som visar att främlingsfientligheten och rasismen tyvärr fortfarande är stor både i Sverige och i vår omvärld. Medierapporteringen från demonstrationerna mot polisövervåld och rasism under Black Lives Matter har under flera månader pågått i USA och har spridits över världen.

Tillsammans måste vi se till att samhället efter dessa protester inte sticker huvudet i sanden utan skapar nödvändig förändring, civilsamhället och politiken tillsammans. Det är även viktigt att vi lyfter och synliggör enskilda personers, institutioners och föreningars arbete för att på olika sätt motverka främlingsfientlighet och rasism i vårt samhälle.

Jag tror att jag talar för hela juryn att det var väldigt roligt att få läsa och ta del av det arbete som sker runt omkring i vår region genom de många nomineringar som har kommit in. Att välja ut vinnarna för priset 2020 var inte lätt, men juryn är helt enig om dagens vinnare.

I dag skulle jag särskilt vilja lyfta fram två personer som genom olika initiativ och plattformar gjort skillnad i arbetet för ökad kunskap, samförstånd och tolerans bland olika kulturer.

Juryns motivering lyder: Föreningen Dröm stort startades år 2012 av Kassim Nagwere och har under flera års tid bedrivit flera projekt och aktiviteter som bidrar till integration och samexistens mellan mångkulturella grupper i samhället genom att främja social delaktighet och ungdomars mål och drömmar i socioekonomiskt utsatta områden. Dröm stort har en inkluderande värdegrund där alla ungdomar är välkomna oavsett bakgrund. Deras arbete bidrar till ökad självkänsla för unga

vuxna genom att bistå med resurser, förebilder och stöd för framtiden genom bland annat läxhjälp, föreläsningar, kultur och idrott. Arbetet bidrar också med ökad förståelse mellan ungdomar från olika kulturer och för att nyanlända lättare ska inkluderas i samhället.

För att uppmärksamma detta viktiga arbete vill juryn tilldela Dröm stort och Kassim Nagwere Region Stockholms pris mot främlingsfientlighet och rasism. Prissumman är på 30 000 kronor. Grattis!

Anförande nr 156
Kassim Nagwere: Jag vill säga tack så mycket för priset! Det betyder oerhört mycket för mig, inte minst när man ser alla tidigare som har fått priset: läkare och andra som gör viktiga insatser. Det betyder oerhört mycket att få det efter en så tuff vår som vi har haft och även detta med Black Lives Matter som har skett.

Jag är väldigt glad över att få detta pris. Det ger mig verkligen energi att fortsätta och komma på nya och bättre idéer för att lyfta ungdomarna, precis som ni är med mig just nu vill vi vara med ungdomarna. Vi vill lyfta dem, så att det inte är enbart de negativa sakerna som kommer från förorten. Det kommer väldigt mycket positiva saker också. Det är detta vi ska göra, att få alla ungdomar att drömma stort. Tack så mycket!

Anförande nr 157
Amelie Tarschys Ingre (L): Det är inte slut där. Vi har ytterligare en pristagare. Även här har juryn varit helt enig. Här heter pristagaren Lovette Jallow. Hon sprider med stort engagemang kunskap och information om rasism och förtryck samt tydliggör de strukturer som finns i vårt samhälle nationellt och internationellt. Detta gör Lovette Jallow dels genom sina Instagramkonton @action4humanity_se och @lovettejallow och dels genom föreläsningar runt om i Sverige. Här möter hon följare, företag och skolklasser. I sina möten med skolklasser kan ett förändringsarbete bli långsiktigt hållbart. Lovette Jallow inspirerar, berör och medvetandegör både ung och gammal, från norr till söder i vårt avlånga land.

För att uppmärksamma detta viktiga arbete vill juryn tilldela @action4humanity_se och Lovette Jallow Region Stockholms pris mot främlingsfientlighet och rasism. Prissumman är på 20 000 kronor.

Anförande nr 158
Lovette Jallow: Jag vill börja med att säga stort tack för priset. Detta är det sjätte pris jag fått ta emot för mitt arbete mot främlingsfientlighet under loppet av tre år. Jag trodde att det inte kunde bli bättre efter Raoul Wallenberg-priset, men här står jag inför er alla och tackar ödmjukt från hjärtat.

Jag föddes inte i Sverige Jag föddes i Västafrika, i Afrikas minsta och fredligaste land, Gambia. Jag hamnade i Sverige på grund av en statskupp. Min mormor förde mig hit till min mor i Sverige, då vår familj var särskilt hotad, för hon tillhörde oppositionspartiet.

Jag växte upp bland starka kvinnor, som var politiker, entreprenörer och humanitärer. Det är inte så konstigt att jag gör det arbete jag gör även i Sverige. Dock måste jag påpeka att under den senaste tiden har samtalsklimatet i Sverige förändrats mycket. Vi är otroligt hårda mot varandra. Vi fokuserar väldigt mycket på det som skiljer oss åt snarare än det som för oss samman. Så var det inte när jag växte upp här i Sverige, i bland annat Nynäshamn.

I mitt arbete försöker jag förädla samtalet och utbilda människor, både 11 år gamla och 95 år gamla – ja, de finns på sociala medier också. Jag får ständigt frågan: Varför gör du detta, och varför tar du emot så mycket hot och hat från människor som aldrig har träffat dig? Och varför kan du inte bara leva ett fredligt liv tyst?

Tystnaden är inget alternativ i dagsläget. Min mormor sade innan hon gick bort i cancer 2014: Vill man veta hur bra ett land är så pratar man inte med de mest privilegierade, man frågar de mest utsatta, för de är bilden av hur bra det går för landet.

Jag gör mitt arbete för att jag tror på godheten hos människor, att vi kan odla empati i stället för sympati. Sympati är ”Jag tycker synd om dig”. Vi vill ha empati. Vi är 400 000 afrosvenskar i det här landet som är särskilt utsatta både inom hälso- och sjukvården och inom politiken, i alla skikt i samhället.

Jag gör mitt arbete för jag tror på er som går omkring i maktens korridorer, jag tror på er som kan åstadkomma förändring. Vi har stora krav på er. Så mycket som priset betyder för mig, så kommer de som kommer efter det här, från ert håll och från mitt håll, spegla vilket Sverige som vi kommer att leva i. Stort tack!

O r d f ö r a n d e n : Stort grattis till pristagarna!

§ 150 Bordlagd motion 2019:50 av Gabriel Kroon m.fl. (SD) om tidsbegränsat användande av kostnadsfri språktolk

Anförande nr 159
G a b r i e l K r o o n (SD): Nu har vi äntligen kommit till den debatt som vi alla har väntat på. Inför den här debatten har vi vridit och vänt på oss under natten. Kommer det att bli en tidsbegränsad språktolk med liberala krokodiltårar som följd? Eller kommer vi efter trettio minuters debatt att lägga det här bakom oss och fortsätta med allt som vanligt?

Ledamöter och åhörare, vi har en klassisk debatt framför oss men likt föregående debatt om språktolk så tror jag tyvärr att inte heller den här kommer att leda någonstans. Så i stället för att vi alla ska upprepa samma gamla argument kan jag sammanfatta för er hur debatten kommer att utveckla sig, så sparar vi alla på vår dyrbara tid.

Så det börjar med att jag säger några ord om att kostnaderna för tolkarbete ökar, att vi saknar redovisning över tolkade språk och att vi måste utreda en modell för tidsbegränsning för användning av tolk exempelvis genom en årlig avtrappning baserad på hur länge den som har behov av tolk har vistats i Sverige.

Ett par förvirrade liberaler med sjukvårdsregionrådet Starbrink i spetsen och kanske någon vänsterpartist som håller sitt femtioelfte anförande för dagen kommer att haka på. Troligen kommer de att gå upp i talarstolen och ifrågasätta min värdegrund, min medmänsklighet och vantolka mitt anförande genom att insinuera att jag vill neka asylsökande och nyanlända möjlighet till tolk. Därefter försöker jag rätta dem och påpeka att min föreslagna tolkmodell, den liknar minsann den som Moderaterna och Kristdemokraterna har öppnat möjlighet för på det nationella planet.

Samtidigt kommer våra kollegor från M och KD att sitta tysta i salen, för det här är ju en principfråga för de partierna på det nationella planet. De vill ställa hårdare krav på integration, men lokalt får de underkasta sig Liberalerna, Miljöpartiet och kanske Centerpartiet.

Och debatten fortsätter med ord, ord och flera ord.

Nåväl. Hur ska vi komma ur det här dödläget? Ja, ni kan förstås avslå motionen, strunta i att redovisa tolkkostnaderna baserat på språk eller enhet och fortsätta som vanligt och se när kostnaderna ökar utan att vi har någon som helst aning om varför de ökar. Eller så kan vi mötas halvvägs. Ni avslår motionen men ni tillsätter en egen granskning för att förstå vilka språk och vad som driver kostnaderna. Åtminstone då får vi faktiskt ekonomisk överblick och förståelse för våra tolkkostnader och vad som driver dem, vilket i sin tur öppnar möjlighet för framtida beslut.

Så vad säger du, sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink? Ska vi mötas halvvägs?

O r d f ö r a n d e n : Innan jag lämnar ordet till nästa talare påminner jag alla som vill delta i debatten att vi är hårda mot varandra i politik och sak och snälla mot varandra som personer.

Anförande nr 160
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Jag ska vara snäll mot alla personer här.
Det kommer inga krokodiltårar, det kommer en rak rygg i stället, en liberal rak rygg, för jag har samma linje nu som jag har haft hela tiden och det är en linje som jag har ett starkt stöd för inom den styrande koalitionen, men också hos huvuddelen av oppositionen, vågar jag påstå redan så här tidigt i debatten.

Du gör en poäng av det förutsägbara. Ja, det är väl så att vi står för våra visioner, våra idéer, vår ideologi och vår syn på människor. Vi håller fast vid det. Vi kommer inte att mötas halvvägs i den här frågan.

Språktolk finns för till exempel människor som behöver sjukvård. Det kan vara så att man är orolig för sin cancerdiagnos eller ska försöka förstå vad den där Alzheimerdiagnosen egentligen betyder. En orolig mamma kanske vill veta vad det är för fel på barnet, men det är ju jobbigt när barnet kan svenska språket bättre än vad mamman kan.

Det är då språktolkarna behövs. Dem går det inte att fasa ut. Dem går det inte att ta bort. De behövs här och nu, och det får aldrig vara en fråga om en människas privatekonomi om man ska kunna ta del av en behandling av en allvarlig sjukdom eller förstå ordinationer från läkarna. Därför ska vi hålla fast vid möjligheten till tolk i talade språk.

Och vi ska göra en ny upphandling – det arbetet är på gång i våra förvaltningar – för att teckna avtal för kommande år när det gäller just språktolk eller tolk i talade språk. Målet är förstås att fortsätta att utveckla kvaliteten men kanske också att hitta nya arbetssätt. Jag tycker att det är viktigt att vi kan fortsätta med det arbetet.

Jag har ingen annan vision än att vi ska kunna sänka kostnaderna för tolkarna i framtiden, inte genom att klämma åt några människor som inte har haft den goda smaken att lära sig att tala sjukvårdssvenska i tid för att slippa drabbas av din nedtrappning, utan genom att bejaka teknikutvecklingen. Jag är tämligen säker på att vi inom några år kommer att ha fantastiska möjligheter att med teknikens hjälp lösa många av de frågor som rör tolk i talade språk på sjukvårdsområdet.

Jag tror dock att det ibland kommer att behövas mänskliga tolkar på plats i rummet, för det är människor av kött och blod som är olika och som behöver få sina behov tillgodosedda utifrån sina individuella behov. De behoven kan faktiskt vårdpersonalen avgöra. Det är de som måste bedöma när en tolk behövs.

Så, Gabriel, jag ska inte göra dig förvånad. Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 161
V i c t o r H a r j u (S): Ordförande, ledamöter, hörare! Behov ska alltid styra i vården. Patientsäkerheten ska säkerställas, och personalens villkor är avgörande. Om den här motionen skulle bifallas så skulle det skapa särskilt stora problem för inte minst de svagare grupperna i vårt samhälle, vi pratar särskilt om många äldre där det här behovet kanske är allra tydligast.

Vi tror absolut att kvaliteten på tolkstödet kan förbättras. Tillgången behöver i vissa fall förstärkas och vi måste värna ny teknik framöver. Men att försämra vårdpersonalens villkor och förutsättningar att ge vård på lika villkor och utifrån varje persons behov av vård är något som vi

aldrig kommer att tumma på. För att citera prismottagaren för en stund sedan: Döm samhället utifrån hur de mest utsatta har det.

Jag yrkar avslag på motionen och bifall till regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 162
Babak Ghourani (V): Ordförande och ledamöter! Åter en gång debatterar vi det här ämnet som gäller tolk och frågan om behovet av tolk. När vi talar om krokodiltårar blir det faktiskt lite intressant att veta vem som kommer med krokodiltårar i den frågan.
Frågan är väldigt tydlig. Enligt den lag som gäller här i Sverige om tolk så ska den som inte behärskar språket kunna få en tolk. Det är någonting som myndigheter och olika instanser ska kunna möjliggöra för den som är i behov av tolk just för att personerna ska kunna förstå varandra. Det är klart att man har rätt till rättstolkning, och i det här fallet så omfattas den ännu viktigare sjukvården av denna rätt. Innan läkaren, sjuksköterskan eller undersköterskan vet vad patienten vill ha hjälp med så går det ut på att de inte på något sätt kan åtgärda problemen utan tolk.

Det här är bara ett sätt att kringgå den humanitära syn som samhället har för de medborgare som bor här i landet, och det är just personalen som beslutar om någon är i behov av tolk eller inte. Det gör inte en politiker som har en viss åsikt om denna rätt.

Anförande nr 163
Christine Lorne (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag citerar er motion: Att göra sig förstådd vid vårdkontakt är avgörande för att få en träffsäker, effektiv och komplikationsfri vård.

Jag håller med. Det är avgörande. Men sedan förstår jag inte hur ni lyckas få den här meningen – att göra sig förstådd vid vårdkontakt är avgörande för att få en träffsäker, effekt och komplikationsfri vård – till att handla om att kostnadsfri språktolk borde vara tidsbegränsad. Sedan klagar ni över att många utnyttjat rätten till gratis språktolk och dessutom på fel sätt – hur man nu gör det. Jag tror inte att någon patient vill ha en extra person med vid vårdmöten om det inte är för att det faktiskt behövs.

Ni skriver att det är av ekonomiska skäl ni vill göra denna ändring. Jag vet inte vad detta kostar. Vet ni det? Jag tror inte att det här förslaget skulle spara en enda krona.

Dessutom, än en gång, i det läge som vi befinner oss i nu där vårdpersonal har gjort extraordinära insatser under hela våren, sommaren, de har fortsatt varje minut, då menar ni på allvar att deras tid inte är värd mer än så, att det inte spelar någon roll om patienten förstår vårdpersonalen eller inte. Eller vill ni att vårdpersonalen ska neka patienterna vård om de inte har möjlighet att betala en tolk själva?

Den här motionen saknar helt insikt om fakta som att människor som arbetar i vården är där för att de vill hjälpa människor.

Ni verkar vilja hitta incitament för att människor ska lära sig svenska, och sådana incitament är väl bra i sig. Ge dem incitament, men lägg inte den uppgiften på redan hårt belastad vårdpersonal.

Bifall till regionstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 164
Henrik Åkerlund (SD): Ordförande, fullmäktige! Jag vill bara komma med ett kort inspel i debatten.

Jag tycker att det är en väldigt intressant fråga som Gabriel tar upp och instämmer i lite av det som han beskriver i sin motion. Ett skäl till det är att språktolk frekvent förekommer i mitt jobb som

sjuksköterska då jag ofta möter det till vardags. Det är självklart att patienten i fråga ska ha rätt att göra sig förstådd när man vårdas med hänsyn till det som regleras enligt berörd lagtext.

Jag anser också att möjligheten till helt kostnadsfri språktolk inte bör erbjudas i samma obegränsade form som i dagsläget. Ett argument som jag anser stöder detta förslag är den kostnad som tolkverksamheten medför inom regionen, vilket enligt min uppfattning är en fråga om sunda prioriteringar och avvägningar som jag menar skulle generera mer och förbättrade satsningar på andra områden inom hälso- och sjukvården.

Anförande nr 165
Regionrådet Bohlin (KD): Ordförande, presidium och ledamöter! Jag vill börja med att upplysa Sverigedemokraterna om att vi är fem partier som är överens om politiken och riktlinjerna för Region Stockholm under den här mandatperioden. Det här svaret är inte undertecknat av enbart några partier.

Jag betackar mig för att du, Gabriel, lägger ut texten om vad jag och mitt parti ska tycka. Kristdemokraterna har alltid stått och kommer alltid att stå upp för alla människors lika värde. Enligt hälso- och sjukvårdslagen har en patient rätt att förstå och att kunna kommunicera med vården och den behandlande läkaren eller annan profession. Det här handlar om patientsäkerhet. Utan det är det inte möjligt för oss att ge god hälso- och sjukvård vilket lagen föreskriver.

Det vi gör nu är att följa upp kvaliteten genom att genomföra en ny upphandling, och det är också det som vi kan göra. Vi ska säkerställa att det här går rätt och riktigt till och att man håller den höga kvalitet som också vi som beställare efterfrågar.

Bifall regionstyrelsen!

Anförande nr 166
Anne-Marie Strömberg (V): Jag kan inte hålla mig tyst i den här debatten. I en tidigare debatt talade sig Sverigedemokraterna varma för de äldre. Nu undrar jag hur ni har tänkt när det gäller de äldre invandrarna.

Vi har väldigt många människor som kommer från ett annat land, som har bott i Sverige och jobbat under många år här i landet, men när det gäller språk så fungerar hjärnan enligt principen sist in först ut. Det innebär alltså att man, fast än man har kunnat svenska, arbetat under många år och försörjt sig, tappar det svenska språket och kvar sitter modersmålet. Kan de här äldre människorna då inte få hjälp med tolk för de har i allmänhet passerat den tidsgräns som ni vill ha?

Jag kan också säga att jag har jobbat som socialarbetare i många år och varit verksam i väldigt invandrartäta områden. Den här frågan om tolk handlar också om rättssäkerhet för såväl socialarbetare som sjukvårdspersonal och människor inom rättsväsendet. Man måste förstå varandra.

Det förhåller sig inte så att ert förslag från Sverigedemokraterna skulle innebära att man lär sig svenska bättre och fortare. Det finns en klar risk att det som hände för många år sedan upprepas, alltså att människor använder sig av släktingar och vänner och i värsta fall av minderåriga barn som tolkar. Man lägger ett alltför stort ansvar på barnen och det kan bli felaktiga översättningar och katastrofala följder med detta.

Så, skärp er sverigedemokrater! Det här handlar om rättssäkerhet för personalen men framför allt för patienterna och allra mest för de äldsta patienterna som har gjort sig förtjänta av att både förstå och bli förstådda.

Anförande nr 167
Gabriel Kroon (SD): Kul att det här väcker sådan debatt! Jag visste att det skulle göra det.

Jag vill börja med att bemöta ett par inlägg. Först och främst till Ella Bohlin. Ella, det är inte mina ord. Det är din partiledares ord hämtade ur DN. Därutöver vill jag även konstatera att även Region Blekinge faktiskt har gått före och genomfört i stort sett det som vi föreslår. Det är en allians som styr där.

Jag vill också påpeka väldigt tydligt att det här inte handlar om att nyanlända och asylsökande som nyss har kommit till Sverige inte ska kunna ges tolk och möjlighet att göra sig förstådda. Det här handlar först och främst om att utreda och förstå kostnaderna. Vi har absolut ingen aning om varifrån våra tolkkostnader kommer. Vi vet inte fördelningen per språk, vi vet inte fördelningen på hur många år människor som behöver tolk har varit i landet, vi vet inte hur många människor som har bott i landet kanske fem, tio, femton, tjugo år och fortfarande gång efter gång behöver tolk.

Någonstans måste den sunda logiken säga att om vi har en kostnadsökning så måste vi förstå varifrån den kommer. Jag förstår inte varför det skulle vara så dramatiskt i det här fallet.

Om vi då får den här utredningen på plats, som vi föreslår, så vill jag först och främst påpeka att den här utredningen ska prövas i enlighet med de lagar som finns. I likhet med Region Blekinge finns det en möjlighet att se över olika konstruktioner för att kunna lyckas med tidsbegränsad tolk. Det kan vara ett slags patientavgiftskonstruktion, att man inför patientavgifter. Det kan vara olika krav på att man måste bekosta sin egen språktolk om man har varit i landet ett visst antal år, det kan vara en modell med avtrappning över längre tid. Det kan vara en massa olika sätt som inte skadar patientsäkerheten.

Ni argumenterar för att språk kan göra så att människor inte söker sig till sjukvården. Patientavgifter som finns i dag i sjukvården kan också leda till att människor inte söker sig till sjukvården.

Jag köper inte ert argument, jag tror inte att det finns någon logik i det. Det vi i stället behöver är en riktig utredning som undersöker hur den kostnadsfria språktolksverksamheten kan begränsas. Det har att göra med vår syn, den sverigedemokratiska synen, på incitament. När man bor i ett land i många år ska man också lära sig språket. Det är orimligt att vi har medborgare som år efter år efter år inte behärskar språket.

Avslutningsvis vill jag bemöta punkten från Vänsterpartiet gällande äldre som glömmer sitt nya språk. Ofta i de fallen gäller det individer som kommer till ett demensboende eller får någon speciell psykisk eller kognitiv svikt. Det är ju en patientgrupp i sig som man kan behandla separat och göra separata riktlinjer för.

Med detta sagt yrkar jag bifall till motionen!

Anförande nr 168
Elinor Odeberg (S): I politiken är man ibland rätt så van vid att man har meningsmotståndare som tror att om man bara förklarar en gång till så kommer de att förstå. Men den här frågan handlar inte om att vi inte förstår dina argument, Gabriel. Den handlar om att vi inte håller med. Det handlar dels om värdegrund dels om frågan i sak.

Vi tror inte att det är det förhållandet att man blir berövad kostnadsfri tolk som skapar incitament att lära sig det svenska språket, om man exempelvis har drabbats av en farlig sjukdom eller liknande. Det är satsningar på språkutbildning, det är satsningar på att få folk ut i arbetslivet, det är det som får människor att lära sig svenska. Det gör de inte genom den här typen av piskor som egentligen bara kommer att drabba patientsäkerheten för redan väldigt utsatta grupper.

Anförande nr 169
Gabriel Kroon (SD): Tack för ditt inlägg! Det markerar väldigt tydligt skillnaden mellan våra partier.

När vi föreslår Gör din plikt, kräv din rätt, så förespråkar ni enbart Kräv din rätt. Detta är en grundläggande skillnad som jag tror att väljarna tar och kommer att fortsätta att ta ställning till. Vill man ställa krav på de människor som kommer till Sverige eller vill man inte ställa krav på de människor som kommer till Sverige?

Jag förespråkar den första linjen och det verkar som om ni förespråkar den andra.

Anförande nr 170
A n n a H o r n (L): Ordförande, ledamöter och ni på länk! Jag tänker inte bli långrandig.

Som vanligt har vi hört den här debatten förut. Men en sak har ändrats sedan vi debatterade den här frågan förra gången, och det är ju covid-19/corona-pandemin. Om det är någonting som vi bör ha lärt oss och ha sett från den här pandemin så är det att de svagaste grupperna, de mest utsatta, de grupper som framför allt finns i det största utanförskapet, de drabbas hårdast. Deras hälsa drabbas hårdast. Om vi ska kunna förhindra detta, om vi ska kunna skapa likvärdig vård för alla människor i vårt land så förutsätter det att vi har tolk. Och det är någonting som coronapandemin har visat.

Anförande nr 171
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att du är rak och tydlig, Gabriel, i din argumentation. Det går ju inte att missa vad du tycker. Jag vill vara lika rak och tydlig tillbaka.

När du undrar varför vi inte vill utreda vad kostnaderna hänför sig till, vilka språk som är dyrast, så är mitt svar att jag inte vill ta reda på det för jag vill inte slösa pengar på det. Jag tycker inte att det är intressant.

Jag tycker att det viktiga är att vi säkerställer att varje människa som behöver hälso- och sjukvård får sina vård behov tillgodosedda utifrån sina förutsättningar. Ibland förutsätter det språktolk, oavsett vilket språk det handlar om.

Du argumenterar här med andra ledamöter om vilken linje man har, eller vilken människosyn man har eller kanske syn på integration – vill vi politiker ställa krav på invandrare eller vill vi bara att invandrarna ska kräva sin rätt?

Jag tycker inte att det finns någon motsättning i det. Jag tycker att vi ska ha en politik som handlar om att ställa krav på människor. Man ska lära sig svenska om man ska bo och verka i Sverige. Jag tycker att vi ska ställa språkkrav för den som vill få svenskt medborgarskap till exempel. Jag tycker att vi ska ställa krav på obligatorisk språkförskola för nyanlända barn.

Jag tycker att den som blir sjuk, även om man inte har levt upp till våra krav, faktiskt ska ha rätt till vård och att den som inte har tillägnat sig svenska språket på en tillräcklig nivå för att till exempel kunna diskutera sin cancerdiagnos inte ska behöva avstå från vård för att man inte har möjlighet att få tolk om man inte har pengar till det.

Det är kanske ännu värre att föräldrar ska känna att det krävs att de använder sitt barn som tolk. Det tror jag inte att någon förälder vill, och jag tror att vi, var och en, kan förstå vad det gör med barn att försättas i den situationen att de tvingas ta ansvar för så allvarliga frågor för sina föräldrar.

Därför tycker jag att dina förslag inte är viktiga att lägga pengar på. Jag tycker att du har fel i sak. Jag tycker att vi ska använda våra skattepengar på ett bättre sätt. Jag tycker att vi får en bättre arbetssituation och även mer välfungerande vård för patienterna på ett, som jag bedömer det, rätt så kostnadseffektivt sätt dessutom, som inte kräver att man gör stora individuella bedömningar av socialbidrag och annat när man snabbt måste ta in en tolk och personen kanske inte har råd att betala själv.

Jag tycker att det öppnar för så mycket bekymmer för människor, och det utmanar verkligen min syn på etik och hur vården ska fungera. Därför fortsätter jag att yrka bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 172
Gabriel Kroon (SD): Om man anser att en kostnadsökning på 20 procent mellan två mandatperioder, motsvarande flera hundra miljoner, inte behöver analyseras, utredas eller ens funderas över — ja, då kan man ifrågasätta vilka fler beslut som behandlas på samma sätt.

Jag ifrågasätter inte rätten till vård. Jag ifrågasätter inte rätten till att göra sig förstådd eller att kunna prata med sin läkare om man får en cancerdiagnos. Jag ifrågasätter med vilken rätt man år efter år ska kunna få en avgiftsfri språktolk. Jag säger det återigen: Självklart ska vi kunna kräva språktolk. Självklart ska det inte vara upp till vårdpersonalen att säkerställa att individen har en språktolk om han eller hon inte själv kan förstå. Det ska vara det system som vi politiker bygger upp som ska förenkla för vårdpersonalen. När en individ kommer dit ska det redan finnas en tolk om man behöver det. Om man själv betalar för det eller om det offentliga betalar får tiden i Sverige avgöra.

Jag konstaterar, återigen, att det finns olika uppfattningar. Jag tycker det är beklagligt att det finns partier som nationellt driver den linjen men som lokalt inte vågar det.

§ 152 Bordlagd motion 2019:12 av Talla Alkurdi (S) och Robert Johansson (S) om att samtliga vårdgivare måste ta ansvar för utbildningar av ST-läkare

Anförande nr 173
Robert Johansson (S): Fru ordförande, kära ledamöter och åhörare! Jag skulle vilja börja med att rekapitulera en interpellationsdebatt som Lina El Yafi och Kristoffer Tamsons hade. Av deras interpellationsdebatt lärde jag mig att om MTR stänger en spärrkiosk åker de på ett bötesbelopp, något som jag tolkade som pang-bom-direkt. Det finns såklart problem med det. Det belyste inte minst debatten, men problemet är snarare ensamarbetsnormen än bötesbeloppet. I grunden tycker jag att bötesbeloppet är rätt.

Upphandlingspolitik är i grunden ungefär som sport, exempelvis att spela fotboll. Det ska finnas tydliga regler, alla ska känna till dem och om någon bryter mot reglerna ska en påföljd delas ut. Det är så man skapar sund konkurrens. Marknaden älskar nämligen förutsägbarhet. Det blir dessutom konstigt när man från borgerligt håll vill ha hårdare tag mot diverse grupper i samhället men inte mot vårdvalsföretagare.

Vad beror det på? Jag tänker inte falla i fällan och säga att det beror på kompisband mellan borgerliga partier och sjukvårdsentreprenörer. Inte heller tror jag att det beror på naivitet från majoritetens sida, det vill säga att man tror att alla företag är snälla. Jag köper inte dessa förklaringar. De är fel, och de flyttar fokus. Jag tror att svaret är mycket enklare än så. Jag tror att man tycker att sjukvårdssystemet ska vara något slags mjölkko för näringspolitiska insatser.

Inför den här debatten frågade jag förvaltningen vad som hänt under de ett och ett halvt år som gått sedan jag och Talla skrev motionen. Man kan sammanfatta det med att det som tidigare skulle göras på anmodan — jag tror att jag i en tidigare debatt med Ella Bohlin kallade det för ”arga lappar” — nu har bytts mot ska-krav, och det sker successivt. Det är bra, men fortfarande finns inga direkta sanktionsmöjligheter. Ingenting. Nada. Nothing. Detta trots att det, och nu citerar jag förvaltningen gällande ST-läkare inom allmänmedicin, ”funnits behov av tvingande skrivningar om volymer”.

Så vad har hänt, fru ordförande, på ett och ett halvt år? Eller ska jag fråga vad som hänt sedan de första vårdvalen infördes 2007? Ja, nästan ingenting. Om ingenting är noll, och vi är på en skala noll till nio, kanske vi har rört oss uppåt till två, om jag är snäll.

I morse såg jag fram emot den här debatten, men när jag skrev mitt anförande kände jag en klump i bröstet. Jag vet inte hur länge jag ska behöva slå mitt huvud i den betongvägg som detta är för att ni ska förstå. Hur kan ni dessutom tillåta en sådan osund konkurrens mellan olika vårdgivare? Om vi tittar på vårdcentralerna ser vi att en tredjedel av dem inte tar emot ST-läkare. Hur kan ni fortsätta att acceptera det? Varför låter ni en så stor del av vårdvalsentreprenörerna åka snålskjuts på andra, av vilka en stor del dessutom utgörs av vår egenregiverksamhet. Tacka tusan för att den privata vården är billigare och snabbare! Ser ni inte vad som händer? Jag blir på riktigt ledsen.

Jag yrkar bifall till motionen, och om ni vill göra mig glad så rösta för den.

Anförande nr 174
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium och ledamöter! Jag började på allvar fundera på om Robert Johansson diskuterade rätt motion i början av sitt anförande. Jag hörde mjölkkor, vårdmarknader, borgerliga och så vidare.

Vi ska alltså diskutera fortbildning och kompetensförsörjning inom läkarkåren. Det är en jätteviktig fråga, men med den här motionen tycker jag att Talla och Robert slår in vidöppna dörrar. Vi är helt överens om att utbildning av ST-läkare är en av hälso- och sjukvårdens kärnuppdrag och en av de viktigaste framtidsfrågorna för vår region. Därför skärpte vi 2017 i avtalen skrivningar från ”bör” till ”ska” för samtliga vårdgivare när det gäller kravet att ta in ST-läkare. Vi har avsatt 200 miljoner kronor mer än tidigare för långsiktiga kompetensförsörjningsåtgärder. Det är inga kaffepengar. Det är en rejäl satsning. I den satsningen finns ett utökat stöd för ST-tjänster inom bland annat allmänmedicin.

Sedan kan alla inte ta emot ST-läkare, och det är heller inte lämpligt. Vi har fler än 200 vårdcentraler, och det skulle inte vara lämpligt, men alla de som kan ska också göra det. Vi kan på anmodan begära att de gör det. Vi har varje år ökat antalet ST-platser inom allmänmedicin, från 357 år 2006 till 595 i januari i år. Det vill jag att Robert särskilt lyssnar till, för han säger att ingenting har hänt. Det är stor skillnad mellan 357 och 595.

Socialdemokraterna skriver i sin motion att väntetiderna för att få genomföra sidotjänstgöring ofta är väldigt långa, vilket de menar skulle försena ST inom allmänmedicin. Men när vi kollat upp det — vi har fått underlaget från hälso- och sjukvårdsförvaltningen — kan vi inte hitta någon ST-läkare i allmänmedicin som fått sin specialistbehörighet försenad på grund av brist på placering för sidoutbildningar. Någon sådan information finns inte att hämta hos förvaltningen, och jag vill därför gärna veta varifrån ni fått den, alltså att man skulle försenas i sin specialistbehörighet.

Dessutom har vi i våras inrättat en helt ny avdelning inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen med specifikt uppdrag gällande utbildning. Det ger oss mycket bättre förutsättningar att mer effektivt arbeta med styrning, dimensionering och uppföljning av ST-utbildningarna.

Därmed anser jag att motionen ska vara besvarad.

Anförande nr 175
V i c t o r H a r j u (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Utbildningsuppdraget ska täcka alla, men ett ”bör” eller ett ”ska” spelar ingen större roll om det inte medför några konsekvenser. Vi har i dag inga sanktioner på det här området, vilket är ett problem. Åtminstone borde vi titta på möjligheten att se över det.

Stockholm ligger hopplöst efter sett till den stora utmaning vi har långsiktigt vad gäller kompetensförsörjningen på det här området. Vi har, mycket riktigt, problemet med många små mottagningar där det kanske inte är rimligt att varje mottagning tar det fulla ansvaret, men då behöver vi titta på hur vi kan säkerställa ett system som fångar upp dessa, exempelvis genom att ett gäng mottagningar tillsammans tar det ansvaret. Där skulle vi kunna göra mycket mer. Att skriva ”ska” i stället för ”bör” leder uppenbarligen inte tillräckligt snabbt till resultat. Vi behöver göra mycket mer, och det behöver gå fortare.

Anförande nr 176
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande och ledamöter! Tack, Robert, för en bra motion och relevanta frågor! Vi kommer ofta in på området fortbildning i Stockholms sjukvårdsystem, hur vårdvalsaktörer bidrar till fortbildning, forskning och kompetensutveckling.

Jag blir lite upprörd över en mening i motionssvaret. Det står: ”Flertalet av vårdgivarna inom vårdvalen uppfyller inte de krav/förutsättningar som föreligger avseende Socialstyrelsens normer kring utbildande enhet för ST-utbildning”. Egentligen är det en tragedi. Vi har alltså auktoriserat in vårdbolag i vårt sjukvårdssystem som inte kan vara med och bidra till sin egen framtida kompetensförsörjning. Sedan inbillar vi oss att en meningsändring i avtalen, från ”bör” till ”ska”, kommer att lösa det. Det tror inte jag.

Jag tog mig friheten att förra veckan prata med en randande ST-läkare i allmänmedicin som var placerad på min arbetsplats angående hennes sidotjänstgöringar. Hon har fått sin sidotjänstgöring inom gynekologi och barn 2023. Hon har behövt boka de placeringarna sex år i förväg! Det är huggsexa om att få dessa platser, och det har inte blivit bättre. Dessutom ska hon vara klar med sin ST-utbildning i allmänmedicin 2022, så hon får en av de viktigaste sidotjänstgöringarna ett år efter att hon ska vara klar. Det är bara ett exempel och är kanske inte talande för hela systemet, men när jag pratar med ST-läkare säger de återkommande att det är just inom barn och gynekologi som det här är jättebesvärligt.

Ett problem med hur ni styr framför allt vårdvalen tror jag är att man ser dem som en produktionsapparat för tillgänglighet. Man tänker inte på att vården är mer komplex, att där ska utbildas, forskas, handledas, kompetensutvecklas och att det ska pågå kontinuerligt i verksamheterna samt att det bör finnas en ersättningsmodell som gör att vårdgivaren hela tiden tar in dessa aspekter.

Men era ersättningssystem är inte konstruerade så. Om man vill gå på en fortbildningskonferens tar det tid från produktingivande intäkter. Fråga läkarna inom vårdval allergologi när de senast var på en konferens i fortbildning. Jag tror att det var för fem sex år sedan. När de lämnar sin arbetsplats får den arbetsplatsen nämligen inte intäktsgivande besöksersättning. Där har ni en orsak till varför det här problemet inte blir löst.

Anförande nr 177
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Fru ordförande! Du är en duktig demagog, Ella, det ska jag verkligen ge dig, men det fråntar inte det faktum att om man ska ha en sund konkurrens mellan olika aktörer ska det finnas tydliga regler, reglerna ska gälla för alla, alla ska känna till dem och om man bryter mot dem ska det få konsekvenser. Det kallas i brottsbalken för straff, påföljd och inom det civilrättsliga för konsekvens. Jag vet inte, jag är inte jurist, men det måste få konsekvenser.

Jag ska svara på din fråga om förseningar i specialistbehörigheten och varifrån vi fått uppgifterna. De kommer från professionen. Det är inte något som vi suttit på vår kammare och hittat på. Det tydligaste exemplet på att vi har rätt — det kan ha förändrats sedan vi skrev motionen eftersom den malt i förvaltningens kvarnar så länge — är att vi öppnade en öron näsa halsmottagning i egenregi för att vårdval öron näsa hals inte klarade av att fixa ST-utbildningar.

Nu har jag svarat på den fråga du ställde till mig, och jag skulle vilja fråga dig: Varför tycker ni att direkta brott mot avtal inte ska ge konsekvenser? Jag undrar ärligt: Varför ska man kunna skriva ett avtal med Region Stockholm där det finns ett ska-krav, och om man inte följer det händer ingenting? Inom kriminalpolitiken brukar man hånfullt säga att de som vill ha en humanare kriminalpolitik vill bjuda buset på saft och bullar. Det är precis det ni gör här. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen bjuder dem som struntar i de avtal vi skrivit på saft och bullar. Det i sin tur får enorma konsekvenser för utbildningen av specialistläkare i den här regionen.

Jag har någon gång tidigare sagt att vi alla här är motståndare till riksdagsmajoritetens skatteutjämningssystem, men vi får inte glömma att resten av Sverige förser oss med läkare. Vi klarar inte ens av att vara självförsörjande.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 178
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium och ledamöter! Det du säger, Robert, stämmer inte. Vi har möjligheter att vidta åtgärder. Vi kan och ska säga upp avtal med aktörer som inte följer avtalen. Det verktyget har vi, och det tror jag att du mycket väl vet, precis som jag vet det.

Faktum kvarstår: Att någon ST-läkare i allmänmedicin inte skulle ha fått sin specialistbehörighet i tid på grund av brist på placering på sidoutbildningen känner förvaltningen inte till. Det måste ni i så fall upplysa om. Jag tror att förvaltningen har på fötterna när de visar oss den informationen. Vi har ökat platserna inom allmänmedicin från 357 till 595 i januari i år; det finns nästan 600 platser.

Till Jonas vill jag säga att jag tror att det bygger på ett missförstånd. Socialstyrelsens riktlinjer måste vi följa. De är ganska tuffa när det gäller att se till att man får en bra utbildningsplats. Det handlar om lokalerna, att de ska vara anpassade, det handlar om bemanningen, om rätt kompetens. Det gäller såväl fristående aktörer som våra egna. Det är inte säkert att en liten SLSO-mottagning uppfyller Socialstyrelsens kriterier. Det här handlar inte om vem som bedriver vården. Jag vill också påminna om att vi ökat budgeten med 200 miljoner kronor, och därför kommer vi att vara bättre rustade för att säkra kompetensförsörjningen i vår region.

Det är en jätteviktig fråga. Jag tycker att man nästan raljerar om den. Att vi inte har några verktyg för att kunna vidta åtgärder stämmer inte. Vi har alla möjligheter att säga upp avtal med aktörer som inte följer avtalet, och då är ändringen från ”bör” till ”ska” oerhört viktig. Vi kan anmoda vårdgivare att ha ST-platser.

Jag har som regel när jag är ute och besöker vårdgivare, såväl fristående som våra egna, att alltid fråga: Hur har ni det med ST? Finns det någon ST på plats? Jag får nästan alltid svaret att det har de. Ofta när man inleder besöket säger de: Kom och träffa vår ST. Han — eller hon — är jätteengagerad och vi är så glada att ha honom — eller henne — på plats här. Jag har hittills inte mött någon vårdgivare som sagt: Nej, nej, det där tänker vi inte göra. Det vill vi inte ha. I stället frågar nästan alla: Hur kan vi skapa en utbildningsplats? Vi är intresserade. Vi vill hjälpa till. Möjligen är man inte lika pigg på det inne på akutsjukhusen, men jag kan säga att varenda vårdgivare som jag träffar är väldigt intresserad av att vara med och utbilda för framtiden i Region Stockholm, och det är ett styrkebevis för vår region.

Anförande nr 179
M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Ella Bohlin slår sig för bröstet och säger att man ökat antalet utbildningar för ST-doktorer och talar om hur mycket pengar man avsatt. Jag vill gärna fråga hur det ser ut i verksamheterna inom sjukvården vad gäller den framtida kompetensförsörjningen. Vi har data på hur medelåldern ser ut, hur många som kommer att gå i pension, alltså olika specialister. Jag hoppas att jag kan få svar på det.

Pengarna och antalet platser som du refererar till säger inte så mycket om hur behovet ser ut i Stockholms län. Som någon nämnde i ett tidigare anförande som gällde vårdval öron näsa hals var man tvungen att införa egenregi för att trygga den framtida försörjningen. Jag undrar: Är systemet självreglerande vad gäller behovet av olika specialister inom sjukvården i Stockholms län?

Jag vill gärna ha svar på mina frågor.

Anförande nr 180
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium och ledamöter! Att utbilda ST-läkare är ett av hälso- och sjukvårdens kärnuppdrag. Vi tar det på stort allvar. Sedan tror jag att det skulle ta nästan hela dagen om vi räknade upp exakt i vilka specialiteter det brister. Såsom frågan hanteras följer avtalsutskottet nu upp alla vårdval för att se hur det ser ut med ST, och när vi reviderar och går igenom vårdval blir det nya villkor för aktörer som kommer in.

Vi har möjligheter och verktyg till att säga upp avtalet med de aktörer som inte följer avtalet. Det kommer att ske om de inte skärper sig och verkligen följer det.

Inom de bristspecialiteter som vi har i dag, till exempel öron näsa hals, kan vi göra speciallösningar. Det har vi gjort på Danderyds sjukhus. Vissa områden kommer att kräva sådana speciallösningar. Det kan handla om att man har en väldigt homogen grupp och att flera går i pension samtidigt. Då får vi göra en speciallösning för det, och det gör vi.

Anförande nr 181
M e h d i O g u z s o y (V): Jag fick tyvärr inte svar på min fråga om antalet specialister som inom den närmaste tiden kommer att behövas. Det är vi som har ansvaret som måste garantera att kompetensförsörjningen fungerar så att man även i framtiden kan erbjuda korrekt och trygg vård för medborgarna.

Anförande nr 182
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande! Självklart finns sådana fakta hos hälso- och sjukvårdsförvaltningen, men jag kan inte stå här i fullmäktige och säga att vi saknar två specialister inom en viss särskild kompetens eller att vi saknar tre inom en annan. Jag tror att du förstår att det inte går att här räkna upp allt sådant. Men dessa fakta finns såklart hos hälso- och sjukvårdsförvaltningen, och de finns även på den nya avdelning som skapades i april 2020.

Anförande nr 183
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Fru ordförande! Precis som både Mehdi och Ella varit inne på är det brist inom en rad specialiteter, till exempel gyn, allergologi och öron-näsa-hals. Det stora problemet, som tas upp i denna motion, är randningen. Det finns också frågor om varför hälso- och sjukvårdsförvaltningen driver krav på tvåläkarsystem. Varför slås större mottagningar ihop? Varför driver man på detta? Jo, det beror på att förvaltningen ser revorna i utbildningsuppdraget.

Jag har förstått att du tycker att det är fråga om en sanktion när man häver ett avtal. Jag är inte jurist och skulle inte kalla det för sanktion – en hävning är en hävning. En sanktion är ett direkt straff. Varför är ni inte för detta? Jag kan tänka mig att kompromissa och bara yrka bifall till att-sats två om det är en lösning för att få majoritet här i salen. På trafikområdet fungerar ju detta.

§ 153 Bordlagd motion 2019:18 av Henrik Åkerlund (SD) och Helen Schoultz (SD) om att införa avgiftsfri hälsoundersökning för patienter äldre än 75 år

Anförande nr 184
H e n r i k Å k e r l u n d (SD): Ordförande, fullmäktige! Motionen handlar om att Region Stockholm bör ha för avsikt att utreda om det är möjligt att införa avgiftsfria hälsoundersökningar för personer från 75 år och uppåt. Tittar man på rapporten *Hur mår stockholmarna efter 65?*, som kom 2018, ser man att det förefaller finnas en ökad risk att drabbas av hälsoproblem och övriga sjukdomar vid stigande ålder. Rapporten säger också att det finns en risk att drabbas av flera sjukdomar och hälsoproblem samtidigt. Det är väldigt vanligt att många äldre utvecklar så kallad multisjuklighet. I rapporten framgår vidare att det under 2018 visades sig att nästan hälften av äldre mellan 65 och 84 år i regionen upplevde sin hälsa som mindre bra.

Vad som är viktigt att ha i åtanke i relation till den här motionen är att andelen fattigpensionärer i Sverige ökar. Sverige har nu högst andel fattigpensionärer av alla länder i hela Norden, vilket säkerligen berör många äldre här i Stockholmsområdet. Jag tycker att ett tydligt och väldigt sorgligt exempel på detta är när man kan se allt fler äldre människor som går omkring på gator och torg för att leta efter pantburkar eftersom de inte får ekonomin att gå ihop. Enligt min uppfattning är det helt förfärligt. Kanske frågar de sig om det här var det samhälle de slet för.

För de många äldre i regionen med låga pensioner, vilka i många fall är i behov av sjukvård, medför detta såklart svårigheter med att kunna tillgodose sina basala behov i vardagen. På grund av att äldre många gånger har en ekonomiskt ansträngd situation drar sig många ofta för att söka vård då de exempelvis inte har pengar till ett läkarbesök.

Ordförande! Detta förslag innebär att människor från 75 år och uppåt ska ges möjlighet till en avgiftsfri hälsoundersökning som syftar till att upptäcka om personen i fråga befinner sig i riskzonen för att drabbas av till exempel hjärt-kärlsjukdomar eller potentiella cancersjukdomar. Det här är två sjukdomstillstånd som har väldigt hög dödlighet. Sverigedemokraternas uppfattning är att förslaget kan ge goda incitament för många äldre i regionen att söka den vård som de annars skulle ha avstått ifrån. Jag tror att det här också skulle kunna bidra till en förbättrad livskvalitet för många äldre.

Jag vill kort bara kommentera något i svaret. Förvaltningen skriver att man vill undersöka frågan närmare. Det är förvisso bra. Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 185
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter! Andelen äldre av befolkningen i vår region ökar. Som en följd av detta förändras sjukdomspanoramat. Vi kommer att se fler behov som behöver mötas av hälso- och sjukvården. Hälsa är ett mångfasetterat begrepp som omfattar både livsstil och välbefinnande. Begreppet hälsofrämjande handlar om att dels ge individen möjlighet att öka kontrollen över sin egen hälsa och dels göra insatser för dem som ännu inte har blivit sjuka. Under perioden 2010–2013 prövade Region Stockholm att ge vårdgivarna ersättning för hälsosamtal till 75-åringar. Tyvärr valde ganska få att delta. Deltagarantalet var upp till 50 procent. Det var inte en målbild man hade när man skulle testa detta.

Jag tror att det förebyggande arbetet absolut behöver stärkas för att vi ska nå målet om en god och jämlik hälsa. Många sjukdomar debuterar tidigare i befolkningsgrupper som lever i socioekonomisk utsatthet. Vi har i vår region betydande hälsoklyftor. Skillnaden i förväntad livslängd kan vara så stor som 18 år mellan orterna Vårby och Danderyd. Det här är något som vi måste arbeta mycket intensivt med, och det är något som vi inte kan vara stolta över. Hälsan är ojämlikt fördelad inom befolkningen i vår region. Därför är det bra om det förebyggande arbetet inleds i ett tidigt skede i livet.

Jag ska berätta om några av de insatser som vi redan gör. Vi har dels Rinkebyprojektet, som är regionens utökade hembesöksprogram för förstagångsföräldrar. Det är ett effektivt och bra sätt för att förebygga ohälsa hos barn. Varför tar jag upp barn när vi diskuterar 75-åringar? Jo, för att de hälsofrämjande insatserna måste starta tidigt. Det finns evidens för att de då har effekt. Vi har dels också hälsosamtal för vissa åldersgrupper, exempelvis 40-, 50- och 60-åringar, som kombineras med undersökning, provtagning och motiverande samtal med en genomgång av levnadsvanor. Detta har visat positiva resultat. I budgeten för 2020 fanns därför ett uppdrag att utreda konceptet riktade hälsosamtal för prevention. Ett eventuellt införande av hälsosamtal behöver prövas efter utredningens slutförande genom att man beaktar de ekonomiska förutsättningarna.

Ensamhet är ett stort folkhälsoproblem. Ofrivillig ensamhet drabbar fler äldre och medför en förhöjd risk att drabbas av ohälsa. Vi har ett pågående pilotprojekt – eller som skulle ha pågått – på fyra husläkarmottagningar. Jag anar att det har pausats något på grund av coronan. Ambitionen är dock fortfarande att genomföra projektet. Jag hoppas och tror att arbetet kommer att få positiva effekter.

Utöver detta har SMR, Stockholms medicinska råd, antagit ett reviderat vårdprogram för ohälsa och levnadsvanor som heter Prevention och behandling. Vårdprogrammet lyfter specifikt upp äldre och ger rekommendationer om vad som kan göras och vad man särskilt behöver uppmärksamma inom vården.

Anförande nr 186
V i c t o r H a r j u (S): Fru ordförande! Socialdemokraterna deltar ej i beslutet om denna motion. Vi hänvisar till vår egen budget och våra egna förslag om hälsoundersökningar som vi anser har en bättre utformning.

Anförande nr 187
B e n g t L a r s s o n (V): Ordförande, regionförsamling! Jag vill kommentera några saker i förvaltningens skrivelse. Ella har helt rätt när hon säger att de projekt med hälsoundersökningar som har prövats har varit mindre lyckosamma. Däremot har det före detta landstinget genomfört projekt med hälsosamtal. I de utvärderingar som har gjorts av Cefam har dessa projekt visat sig vara väldigt lyckosamma. Skillnaden mot hälsoundersökningarna är att samtalen har prövats på 16 vårdcentraler i länet. Distriktssköterskan har kommit hem till den enskilde, vilket har visat sig vara väldigt lyckosamt. Som enskild person öppnar man upp sig mycket mer när man befinner sig i sin egen miljö och känner sig trygg. De personer som har haft mest nytta av dessa samtal är äldre med låg utbildning eller som är ensamstående, vilket Ella också tar upp.

Jag tror alltså att man ska byta fokus och hellre ha ett hälsosamtal i den enskildes hem. Detta kan i sin tur rendera ett fysiskt besök på vårdcentralen.

Anförande nr 188
H e n r i k Å k e r l u n d (SD): Ordförande! Jag vill ta replik på Ellas svar – eller rättare sagt på förvaltningens svar. Jag konstaterar att förvaltningen överväger att titta på olika modeller av hälsosamtal inom regionen som eventuellt kan vara användbart i berörd verksamhet. Men om hälsosamtal är tillräckligt eller inte ska jag låta stå osagt. Vi har någonstans uppfattat att man hellre sett att det görs riktade hälsoundersökningar.

I svaret framgår också att man med hänsyn till den budget som regionen har antagit överväger att avsätta ekonomiska medel till detta, vilket är bra. Förhoppningsvis kan något positivt falla ut av det.

Jag vill gå vidare till hänvisningen om en Cochranerapport som säger att generella hälsoundersökningar inte minskar sjuklighet och dödlighet. Enligt min uppfattning är detta lite märkligt eftersom det samtidigt framkommer att fastställda medicinska diagnoser ökar, varpå man kan bedöma om medicinsk behandling är aktuell eller inte. Detta är i sin tur ett sätt att arbeta förebyggande.

Jag menar att det finns ett både ekonomiskt och mänskligt värde i att tidigt identifiera svåra sjukdomar som annars riskerar att belasta olika vårdinstanser i och med att enskilda fall och sjukdomstillstånd tillåts att eskalera oupptäckta.

Anförande nr 189
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter! Jag har i mitt svar räknat upp en hel del insatser som redan görs. Jag tror att vi behöver arbeta på flera fronter här. Vi behöver också se till att det finns evidens för eventuella insatser som vi gör. Jag tycker inte att vi kan vara nöjda med ett 50-procentigt deltagande. Jag har dock räknat upp en hel del insatser som görs för hälsoprevention. Jag kan också nämna att vi har läkemedelsgenomgångar, som är obligatoriska och som primärvården står för. I vissa kommuner kan även sjuksköterskor vara ett stöd och hjälpa till genom att göra hembesök och genomföra samtal med äldre. Det sker då i kommunens regi, men vi olika huvudmän behöver hjälpas åt med sjukvårds- och omsorgsinsatser så att hälsan blir bättre. Det här behöver ske inte bara bland äldre utan i alla åldersgrupper.

Ett arbete pågår alltså på många håll. Som ordförande i vårdens kunskapsstyrningsnämnd vet jag att vi också hanterar frågan om kunskapsstyrning och kunskapsstöd till vården så att vården blir bättre på prevention och förebyggande insatser som gör att hälsan ökar för alla.

Bifall till regionstyrelsens förslag!

O r d f ö r a n d e n *:* Det har framkommit ett önskemål. Om det är okej med fullmäktige skulle Sverigedemokraterna vilja få fört till protokollet att de inte deltog i beslutet när det gäller det föregående ärendet, det vill säga dagordningspunkt 23. De vill även anmäla ett särskilt uttalande.

Jag frågar därför fullmäktige om det är okej att vi noterar till protokollet att SD inte deltog i beslutet i föregående ärende och att de får lägga ett särskilt uttalande till protokollet. Jag finner så.

§ 154
Bordlagd motion 2019:21 av Talla Alkurdi m.fl. (S) om behovet av mer fortbildning, utveckling och forskning inom primärvården

Anförande nr 190
V i c t o r H a r j u (S): Herr ordförande, ledamöter, åhörare! Framtiden finns i den nära vården, vilket vi talar mycket om i den här salen och i andra politiska församlingar i Sverige. Den omställning som sjukvården just nu genomgår gör också att väldigt stora patientgrupper finns utanför våra sjukhus. Det gäller redan i dag, men framför allt kommer de att finnas där i framtiden. Det här gäller inte minst kronikerna. Samtidigt ser vi att forskningen och utbildningsinsatserna inte riktigt hänger med. Vi talar ofta om akademiska vårdcentraler som ett fantastiskt initiativ. Jag tror att vi är överens om det över partigränserna. Problemet är bara att de akademiska vårdcentralerna har väldigt lite resurser till sitt förfogande.

En akademisk vårdcentral har exempelvis ett uppdrag att bedriva forskning på sin egen inrättning men också gentemot ett större nätverk av vårdcentraler samt att förmedla kunskap. Problemet är att detta oftast ska göras på halvtid, och de som jobbar med det här upplever att de har extremt få möjligheter att göra arbetet på ett tillräckligt bra sätt. Vi tror att mer resurser behövs både till de akademiska vårdcentralerna och till Akademiskt primärvårdscentrum som samlar dem.

Ett annat problem är delade tjänster. I dag är det ganska vanligt att man jobbar exempelvis på både Karolinska sjukhuset och Karolinska institutet där man forskar. Det är dock svårt att få tjänster som också innefattar primärvården i denna konstellation. Vi i regionen behöver hitta bättre lösningar för kombinationstjänster.

Vidare måste vi från politiskt håll ställa krav och uppmana till ökad fortbildning. Regionen behöver tydliggöra att detta är något som måste prioriteras i vården. Jag tror helt enkelt att vi behöver göra primärvårdsforskning lite sexigare. Det handlar om ersättningssystem, prioriterade resurser och kombinationstjänster. Man måste också få ut forskning från sjukhusen och göra det mer intressant att syssla med forskning i primärvården.

Bifall till motionen!

Anförande nr 191
Regionrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter! Jag tackar för motionen. Det är en viktig motion som handlar om mer fortbildning, utveckling och forskning inom primärvården. Jag tror att vi här är helt överens om att behovet av forskning och utbildning aldrig kan sägas vara fyllt. På grund av ny medicinsk teknik, ny kunskap, nya behandlingsmetoder och nya läkemedel är detta behov konstant, det vill säga det ökar hela tiden. Vi kan inte säga: Nu är vi klara, och nu har vi gjort den forskning som behövs.

Den primärvårdsstrategi som hälso- och sjukvårdsförvaltningen har arbetat fram och som hälso- och sjukvårdsnämnden nyligen har fattat beslut om lyfter just fram primärvårdens utvidgade uppdrag för alla dessa tre områden. Ersättningarna har blivit färre och mer målinriktade för att minska den administrativa bördan för personalen, eftersom vi inte vill detaljstyra. Vi vill följa

kvaliteten och ha en förtroenderelation till aktörerna inom vårdvalssystemet men givetvis även till dem i den egna regin.

En fortbildningsgaranti enligt Socialdemokraternas förslag innebär dock i stället en ökad administrativ börda för vården, enligt vår analys. Det kan innebära mer detaljstyrning av våra husläkarmottagningar, något som inte är ändamålsenligt eftersom de ser olika ut. De är olika stora och har olika kompetenser, olika personalstruktur och olika patientgrupper. Vi vill gå ifrån en detaljstyrning av vården som vi vet minskar trivseln bland personalen och gör arbetet mindre attraktivt.

Vi har i dag flera aktörer som erbjuder fortbildning till primärvården. Vi har till exempel Akademiskt primärvårdscentrum, som är en väldigt stor enhet. De håller samman forskningen inom primärvården. De får FoU-medel baserat på antalet anställda lektorer, professorer och specialistläkare. De får även aktivitetsbaserade medel och kan söka ALF-medel. Jag håller inte riktigt med Victor när han säger att mer resurser behövs till Akademiskt primärvårdscentrum. Det här är en väl resurssatt organisation. Men givetvis måste vi titta framåt. Personalkostnader och allt annat har en tendens att öka, men jag håller verkligen inte med honom när han säger att vi har snålat på resurserna till Akademiskt primärvårdscentrum.

Region Stockholm utlyser dessutom 10 miljoner kronor per år som sökbara FoU-medel för primärvården. Inriktningen är innovation. Vi har vidare Strama som erbjuder fortbildning om god antibiotikabehandling. Enheten erbjuder fortbildning för husläkare om rationell läkemedelsanvändning. Vi har QRC Kvalitetsregister Stockholm som också erbjuder kurser och seminarier inom området systematiskt förbättringsarbete.

Med dessa ord anser jag motionen vara besvarad.

Anförande nr 192
Gabriel Kroon (SD): Jag vill bara påpeka att också Sverigedemokraterna tycker att motionen lyfter fram ett väldigt viktigt problem, nämligen forskningen inom primärvården och kanske även forskning generellt sett men även fortbildning. Vi sverigedemokrater har dock ett eget förslagspaket som vi har presenterat i vår tidigare budget och som vi också kommer att gå fram med i vår nya budget om ungefär en månad. Vi vill se till helheten och avser därför att avstå från att delta i beslutet. I övrigt hänvisar vi till vår egen budget och vår helhetssyn på forskningssystemet.

Anförande nr 193
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Inom PA-forskning och forskning om human resources finns något som är väldigt tydligt, nämligen att den faktor som gör att man stannar kvar på ett jobb är stark om man har en möjlighet till fortbildning. I dag är möjligheten till fortbildning för vårdpersonal väldigt varierande både inom våra egna verksamheter och hos de entreprenörer som producerar vård åt oss. Att införa ett krav på husläkarmottagningarna att ha en fortbildningsgaranti skulle skapa det som jag talade om i en tidigare debatt, det vill säga samma krav på alla vilket skulle göra att vårdentreprenörer inte kan konkurrera om sämre villkor. Det blir lika regler för alla, alla känner till spelreglerna och alla följer dem. Vi konkurrerar på sunda villkor. Marknaden får en förutsägbarhet, vilket är något som marknaden tycker om.

Med det sagt delar jag Ellas åsikt att det behövs mindre detaljstyrning. Men jag tror att om det är något som man faktiskt ska styra är det sådant som skapar lika förutsättningar. Det gäller framför allt för personalen som är vår viktigaste tillgång, vår ”humana resurs” om man översätter det populära engelska uttrycket. Med risk för att det kanske redan är borta – jag visar min okunnighet – tror jag att det är bättre att fokusera på krav här än att ha krav på att husläkarmottagningar ska rapportera hur många batterier eller hur många liter handsprit de gör av med. Sådana detaljer på mycket låg nivå, som vi ibland kräver i våra avtal, är betydligt bättre att ta bort, tror jag. I stället borde vi höja möjligheterna till likabehandling, utbildning för personalen och faktorer som främjar att man stannar kvar.

Bifall till motionen!

Anförande nr 194
S u s a n n e N o r d l i n g (MP): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag håller med om väldigt mycket som har sagts här, det vill säga att vi behöver flytta forskningen närmare patienterna och verksamheterna. I det blir APC:erna väldigt viktiga, eftersom de nu också kan bli forskningsenheter. Det betyder att vi får en snabb utväxling till verksamheterna när det gäller evidens, och det erbjuder även våra verksamheter en ständig utveckling. Detta behöver dock börja ske inom ramen för ett förebyggande- och främjandearbete. Där har det digitala verktyget vid oro i anslutning till corona varit viktigt. Det är ett verktyg som vi har tagit fram i samarbete med KI, och det har skett väldigt snabbt.

Bland era att-satser finns en om kunskapsteam inom relevanta områden. Utifrån psykiatrin och första linjen är den besvarad. Vi har en större satsning på just fortbildnings- och vidareutbildningsmöjligheter som innebär att vi kommer att digitalisera så mycket som möjligt. Vi ökar flexibiliteten för när man kan få sin utbildning och när man kan gå ifrån på jobbet, så att man ständigt kan känna att man befinner sig i en utveckling. Detta är ett område som vårdcentralerna själva har lyft upp. De har sagt att de behöver detta stöd i bakgrunden för att kunna möta förstalinjeuppdraget i och med den förändring som vi arbetar för inom ramen för strategin. Vi hoppas att de därmed ska känna en större trygghet när det gäller att kunna kompetensutveckla den personal som behövs i första linjen.

”Besvarad” är det svar som vi lyfter fram från regionstyrelsen.

Anförande nr 195
J o n a s L i n d b e r g (V): Ordförande! Även Vänsterpartiet vill yrka bifall till motionen. Vi tycker att den är bra och angelägen, särskilt i dessa tider då vi också antar strategier om primärvården. Enligt dem ska primärvården göra mer, ansvara för mer och kunna mer. Jag tror att det är dåligt om man samtidigt inte också ställer krav på att det ska finnas större rättigheter till tid för fortbildning och kompetensutveckling. Det handlar inte bara om att det ska bli gemensamma och bra villkor för alla som är inblandade – man tävlar på lika villkor – utan också om patientsäkerhet och om att på allvar leva upp till kunskapsstyrning av vården.

Vi vet att Stockholm inte är bra på fortbildning och utbildning av sina allmänläkare. Vi utbildar fler, vilket är jättebra, men vi ser också att de slutar. De jobbar dessutom inte heltid, eftersom de inte har möjlighet till fortbildning och kompetensutbildning. De har heller inte forskningstid.

Vi i Vänsterpartiet hade kanske formulerat våra att-satser lite annorlunda. Jag hade gärna sett en sådan variant som man bland annat har på Gotland med 80 procent klinisk tjänstgöring och 20 procent avsatt tid för fortbildning och kompetensutveckling som man som medarbetare själv får disponera.

Det är mycket riktigt att vi inte ska detaljstyra för mycket, men är det något som professionen själv vill att vi ställer som krav är det faktiskt fortbildning. Är det något som arbetsgivarna ofta tar bort från medarbetare när det fattas folk och när det behöver sparas pengar är det tid för kompetensutveckling och fortbildning.

När jag började i vården talade man ofta om att sjukvården måste lära sig av flyget, för flyget är bland de säkraste branscherna i världen och sjukvården är faktiskt bland de mest riskabla. Jag tror att det skulle vara helt otänkbart att man stryker den simulatorträning som piloterna får var sjätte månad eller att man ställer in olika säkerhetsutbildningar. De är minutiöst schemalagda på återkommande basis, eftersom man vet hur viktigt detta är för att inte äventyra säkerheten. Jag tror att ett sådant tänk även vore bra i sjukvården.

Bifall till motionen!

Anförande nr 196
Victor Harju (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Flera av oss har varit inne på att forskningen måste hänga med i omställningen. Det är lätt att föra ut mer av vården från sjukhusen och akutsjukhusen så som har gjorts under en period, men då måste också forskningen till viss del hänga med. Det handlar om att hänga med patienterna och finnas där patienterna finns. Vi måste börja ställa krav på fortbildning på ett annat sätt och titta på hur vi från politiskt håll åtminstone kan uppmuntra det på ett tydligare sätt. Det är över huvud taget alldeles för få inom primärvården som har forskningstid som en del av sin tjänst.

Det handlar också om att hitta en infrastruktur och att förbättra den befintliga infrastrukturen. Det är positivt när exempel på att det sker framsteg från sådant som psykiatrin lyfts upp, men det behöver ske på fler områden och gå i ett lite tydligare tempo.

Bifall till motionen!

Anförande nr 197
Regionrådet Bohlin (KD): Ordförande, presidium, ledamöter! Jag håller verkligen med om intentionerna i motionen, det vill säga att forskningen behöver öka inom framför allt primärvården men även att fortbildning behöver bli en konstant i sjukvårdspersonalens arbetsliv och utveckling. Jag tycker också att liknelsen med flyget är intressant, även om den inte är jämförbar rakt av.

Jag vill dock påminna om det arbete som vi redan gör. Vi har Akademiskt primärvårdscentrum som också har ett organisatoriskt ansvar för de åtta akademiska primärvårdsenheter som finns i regionen. Akademiskt primärvårdscentrum har en budget på närmare 50 miljoner kronor, och jag menar att det är ganska väl resurssatt. Vidare har vi 49 000 studentdagar hos vårdgivare, 750 fortbildningsaktiviteter för 13 500 deltagare samt 225 AT-läkare och 560 ST-läkare i allmänmedicin. Vi har dessutom 80 vetenskapligt publicerade artiklar. De har åstadkommits av 98 medarbetare. Flertalet har delad tid mellan klinisk verksamhet och APC eller akademisk vårdcentral. Dessa siffror är från 2017. Efter det har det skett en ökning.

Jag hävdar att vi ändå gör goda insatser. Vi vill främja forskning och utveckling i framför allt primärvården. Men vi tror att en garanti är fel väg att gå, eftersom det kan öka den administrativa bördan.

Bifall till motionen!

Förste vice ordföranden: Bifall till regionstyrelsens utlåtande menade du förstås.

Anförande nr 198
Regionrådet Bohlin (KD): Ja. Förlåt, det börjar bli sent.

Anförande nr 199
Victor Harju (S): Jag trodde att vi hade lyckats övertala dig om att det här var en förträfflig idé. Synd att vi inte hade det!

Du lyfte upp de akademiska vårdcentralerna. De är en fantastisk del av infrastrukturen, men problemet är att de som ska bedriva jobbet ute på de akademiska vårdcentralerna har så otroligt lite resurser. Det finns åtta stycken sådana. De har ett upptagningsområde där de ska vara ansvariga för ytterligare tio, tolv eller femton enheter och fördela kunskap och jobba med forskning. De jobbar ofta halvtid. Organisationen där ute är väldigt anorektisk, även om grundinfrastrukturen är mycket bra. Ta vara på det som är bra men utveckla det!

Anförande nr 200
S u s a n n e N o r d l i n g (MP): Vi har en ny struktur för universitetssjukvård i regionen. APC:erna kan ansöka om att bli universitetssjukvårdsenheter och därmed bedriva forskning. De första ansökningsdatumen var i fjol, nämligen den 1 november och den 31 december. Det tar lite tid innan hela processen är igång, innan de har tillgång till resurser som de har ansökt om och innan de känner sig som delaktiga universitetssjukvårdsenheter och därmed har möjlighet att forska. Ge dem chansen att vara med i utvecklingen så att de inte är låsta vid väggarna på universitetssjukhusen utan verkligen kan bedriva forskning nära människor.

Jag vill också säga att det är APC Gustavsberg och Centrum för psykiatriforskning som för vår räkning kommer att hålla i arbetet med fortbildning inom första linjen.

§ 156 Bordlagd motion 2019:41 av Maria Mustonen m.fl. (V) om klimatnödläge

Anförande nr 201
M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande, fullmäktige! Denna motion skrevs sommaren 2019. Det känns som en annan tid. I år har coronakrisen tagit all vår uppmärksamhet, medan mänsklighetens största kris, klimatkrisen, pågår med full kraft men får mindre rubriker. Från nyhetsrapporteringen får vi ändå höra om bränderna som härjar i Kalifornien och Amazonas och hur permafrosten smälter i Sibirien. Man kan förstås fråga sig vad Amazonas eller Sibirien har med oss i den här salen att göra. Vi ska ju ta hand om sjukvård, kollektivtrafik, regionplanering och kultur. Frågan skulle vi kunna ställa till de klimataktivister från hela landet som för två veckor sedan ockuperade gator i Stockholm. De gjorde det i ren förtvivlan. De känner att vi politiker i olika demokratiska församlingar varken lyssnar på deras nödrop eller agerar utifrån vetenskapen, som talar talspråk om klimatkatastrofen. Det är därför vårt ansvar, även vi i denna sal, att säga som det är: Vi befinner oss i ett klimatnödläge.

Det ansvariga regionrådet, en miljöpartist, anser motionen besvarad eftersom olika styrdokument redan har antagits för att minska utsläppen och för att regionens territoriella utsläpp har haft en minskande trend. Det är förstås bra, men samtidigt vet vi att våra åtaganden är otillräckliga för att få ned utsläppen till en nivå som planeten tål. Min fråga till Tomas Eriksson och Miljöpartiet är: Är det inte bättre att vi säger som det är, det vill säga att vi befinner oss i ett klimatnödläge?

Att utlysa ett klimatnödläge är inte bara symbolpolitik. Det betyder att vi ska göra allt som står i vår makt att vända utvecklingen och få ned utsläppen. Det betyder att vi inte kan anta klimatmål utan tydliga styrmedel för att nå dit. Det betyder att vi inte kan lobba för fler motorvägar och utökad flygkapacitet och på det sättet reducera våra klimatmål till vackra ord utan verkligt innehåll. Det vore helt enkelt bäst att vi säger som det är, det vill säga att vi befinner oss i ett klimatnödläge, och agerar därefter.

Bifall till motionen!

Anförande nr 202
Regionrådet E r i k s s o n (MP): Herr ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag vill visa en bild som bakgrund till debatten.

Vänsterpartiet har i en motion till fullmäktige yrkat bifall till att vi i Region Stockholm ska utlysa det som kallas klimatnödläge. Jag vill vara väldigt tydlig på en punkt, framför allt mot bakgrund av den bild jag visar som nyligen är tagen i San Fransisco och som på ett högst påtagligt sätt visar effekterna av de klimatförändringar som just nu pågår. Den fråga vi ska debattera i dag handlar för min del inte om huruvida det faktiskt råder ett klimatnödläge. Att så är fallet är för mig ett fullkomligt faktum. Vi människor håller genom vår egen livsstil på att orsaka oåterkalleliga förändringar på den livsmiljö som vi själva är helt beroende av. Det får i sin tur konsekvenser i form av bränder och översvämningar men även krig och sociala oroligheter i kölvattnet av exempelvis torka och övriga svårigheter.

Jag delar alltså motionärens både engagemang och starka vilja att vi i Region Stockholm och i alla andra beslutande församlingar ska ta vårt ansvar för klimatfrågan. Jag delar också motionärens bedömning att vi har ett ansvar att agera. Vi brukar tala om att klimatfrågan är global, men alla utsläpp är faktiskt lokala.

Låt oss gå in på vad det innebär att utlysa ett klimatnödläge i Region Stockholm. Faktum är att Region Stockholm redan har inlett resan mot att bli världens första klimatneutrala storstadsregion. Det är genom att genomföra denna resa och den klimatfärdplan som vi har antagit samt att arbeta systematiskt och konstruktivt för att minska vår klimatpåverkan tillsammans med regionens kommuner och den nationella nivån som vi kan uppnå det som anges i motionen. Det är på detta sätt som vi kan bidra. Jag konstaterar att innebörden av att utlysa ett klimatnödläge är något som vi genom vårt arbete i Region Stockholm i dag till mycket stor del redan uppfyller.

Något jag däremot inte tror är särskilt konstruktivt när det gäller att utlysa ett klimatnödläge är att vi ska ha en särskild dag då vi ska tala om eller uppmärksamma klimatfrågor här i regionfullmäktige. Jag ämnar varje dag gå till jobbet här i regionen med en vilja att uppmärksamma klimatet och arbeta för att det ska bli bättre.

Anförande nr 203
S t e l l a n H a m r i n (V): Ordförande! Jag blir lite förvånad över Tomas svar. Miljöpartiet är ganska bra på att föra fram långtgående idéer för att väcka entusiasm och engagemang utan att de är särskilt konkret grundade. Nu gör ni på något sätt tvärtom.

Vi har föreslagit att man ska utlysa ett klimatnödläge. Vi har radat upp ett antal saker som man ska göra. Det gäller inte minst den sista punkten, det vill säga att man en dag samlar hela regionen för att se vad man har gjort och se vad som återstår att göra samt diskuterar detta. Jag tycker att det är en strålande idé, och jag trodde att Miljöpartiet skulle gilla den.

Man ska inte underskatta vikten av att verkligen utlysa ett klimatnödläge. Jag gillar inte när man enbart gör detta, eftersom det blir plakatpolitik. Men vi har också konkreta saker på förslag. Man skulle kunna säga att RUFS 2050 på ett sätt är en sådan symbolisk handling. Vi är alla överens om vart vi ska, men vi har ingen aning om hur vi ska ta oss dit. Och vi är sannerligen djupt oense om vägen. Denna fråga återstår att lösa.

Region Stockholm fick tillsammans med Region Skåne den 1 april i år äran att vara pilotprojekt för regional samordning av en regions klimatarbete. Det är ett arbete som ska utvärderas nationellt, och det förpliktar och understryker vikten av att man handlar och gör som vi säger i vår motion.

Majoriteten hänvisar i sitt svar till vad man har gjort och tycker uppenbarligen att det är tillräckligt. Det tycker inte vi.

Regeringen har tagit fram ett program som, skulle jag vilja säga, är mer konkret än vad regionens är. Det har fått betyget C, enligt den gamla hederliga betygsskalan, av en oberoende granskningskommission tillsatt av regeringen själv. Det har den fått bland annat för att den saknar åtgärder, en tydlig färdplan och en effektbedömning. Jag tror att regionens förslag också hade fått ett C. Vi måste därför handla. Vi i Vänsterpartiet vill med vår motion ta initiativ till ett konkret handlande så att det inte bara blir planering och fastställande av mål som man inte riktigt vet hur man ska uppnå. Självfallet krävs en seriös planering så att det blir effektivt och så *lite* dyrt som möjligt.

Jag vill nämna några saker som vi föreslår. Bland annat handlar det om en kraftigt utbyggd kollektivtrafik med nolltaxa till 2030 så att bilen kan stå. Vi vill att alla motorvägsbyggen runt våra städer stoppas. Vi vill ha ett permanent skydd av skog kompletterat med ett hyggesfritt skogsbruk för att lagra maximal mängd kol. Vi vill även ha åtgärder för att anpassa samhället inför de oundvikliga klimateffekterna, bland annat genom att man planerar för en havsnivå som är två meter högre än dagens och genom att samordna hela regionens vattenhantering, precis som man gjorde i Skåne för 40 år sedan.

Anförande nr 204
M a l i n F i j e n P a c s a y (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag vill börja med att tacka motionärerna för att de lyfter upp klimatfrågan i fullmäktige. Vi i Miljöpartiet delar som bekant engagemanget för klimatet.

Låt mig till en början säga att det inte finns några tvivel om att det råder ett klimatnödläge. Trots pandemi och minskade utsläpp har andelen koldioxid i atmosfären ökat under det senaste året. För varje år, månad och dag som vi inte lyckas vända trenden blir det ännu jobbigare och mer bråttom att göra det. Det jag nu vill diskutera är dock nyttan av att utlysa ett klimatnödläge i Region Stockholm.

De flesta partier och politiker talar fint om klimatet men tycker ändå att de kortsiktiga ekonomiska vinningarna är viktigare. Vi har exempelvis sett när Kanada utlyste ett klimatnödläge. Dagen efter fattade de beslut om oljepipeliner. Fler exempel finns. Klimatnödläge utgör inte i sig en definition och kopplas inte automatiskt samman med vare sig en specifik handling eller betydelse, även om ni har förslag. Risken för att klimatnödlägen används för greenwashing är överhängande, tycker jag. Klimatnödläge skulle till exempel av vissa användas som en förevändning för att säga att vi måste bygga ut en viss flygplats för att det är hållbart eller att vi av klimatsvepskäl måste satsa pengarna på en jättestor motorväg. Där vill vi inte hamna. Det är lätt att säga något, men det är i handlingarna som vi gör skillnad.

De åtgärder som motionärerna föreslår, utöver själva utlysandet, arbetar vi med. Som bekant antogs för två år sedan en klimatfärdplan med skarpa mål som baserats på Parisavtalet och våra nationella mål. Vi har ett klimatkansli som arbetar med de konkreta insatser som krävs för genomförandet.

Under hösten kommer en första uppföljning att göras av klimatfärdplanen. Då kommer vi att ha en speciell dag då detta uppmärksammas och diskuteras. Men som Tomas säger räcker det naturligtvis inte med en specifik dag. Vi arbetar nära tillsammans med länets aktörer inom kommun, offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Vi fortsätter att fördjupa detta arbete för att aktörerna aktivt ska åta sig att uppnå länets klimatmål med det övergripande målet att vi ska hålla oss inom Parisavtalet och framför allt inom planetens gränser. Alla kan och måste bidra. Det vi gör är att underlätta för länets aktörer. Men det räcker inte att skippa plastsugrören i en verksamhet. Mitt viktigaste jobb är därför att gjuta mod i alla aktörer för att de ska våga ta helt nödvändiga och modiga beslut för klimatet.

Bifall till regionstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 205
Regionrådet S e h l i n (V): Herr ordförande, ledamöter! Tack, Tomas Eriksson, för svaret på vår motion! I svaret skriver ni att allt arbete som behövs redan pågår. Jag förstår att du i din roll som majoritetspolitiker måste säga så. Om du hade sagt något annat hade det varit ett sätt att visa att Region Stockholm tyvärr inte jobbar så som man behöver jobba för att nå klimatmålen eller göra det som vi måste göra för klimatet. Det här är alltså inget konstigt. Vår roll som oppositionspolitiker är däremot såklart att säga att vi inte tycker att detta är tillräckligt.

I svaret står det att det exempelvis pågår en utbyggnad av kollektivtrafik och att flera objekt har tidigarelagts. Det är visserligen sant, men väldigt många objekt har också senarelagts. Jag tänkte ta upp en sak som visar att regionens klimatarbete inte riktigt når upp så högt som vi skulle vilja. Det gäller andelen av de motoriserade resorna som sker med kollektivtrafik. Nu har vi haft en lång period utan siffror, men tyvärr visade den senaste resvaneundersökningen att andelen som reser med kollektivtrafiken har minskat från 49 procent till 47,5 procent. Jag tycker att detta visar att vi inte når upp till vårt mål. Det visar också att vårt klimatarbete, vår kollektivutbyggnad och vårt arbete generellt sett inte når upp. Jag tycker att detta är jättealarmerande.

En annan sak är att vi, med all rätt, har varit väldigt fokuserade på coronapandemin. Den pågår fortfarande, men vi ser också att det har hänt saker under pandemin. Jag skulle som oppositionspolitiker – men det gäller nog även majoritetspolitiker – säga att vi nog har lärt oss någonting av coronapandemin, nämligen att omvärdera och se att vi kanske måste göra mer och göra saker på ett annat sätt. I svaret på motionen hade man kunnat nämna något om att vi har lärt oss det ena eller det andra av pandemin, till exempel att människors resande väldigt snabbt kan förändras, att man kan börja jobba hemifrån eller att man kan använda digitala lösningar. Kanske behöver man inte flyga lika mycket. Men jag upplever återigen att vårt nuvarande arbete inte räcker. Vi ska ju klara omställningen till ett hållbart samhälle och klara av att få ned våra klimatutsläpp, men vi är inte där. Och vi har tyvärr inte tillräckligt högt satta mål. Jag tror att ni i Miljöpartiet också hade sagt detta om ni hade varit i opposition. Det hoppas jag att ni hade sagt. Det är dock inte er roll nu.

Bifall till motionen om att utlysa ett klimatnödläge!

Anförande nr 206
F r e d r i k S a w e s t å h l (M): Herr ordförande! Det är naturligtvis väldigt bra att vi återigen får tillfälle att tala om klimatfrågor i regionfullmäktige. Vi gör väldigt mycket, och vi har väldigt konkreta planer. Det går framåt. Men det finns alltid mer att göra. Det kommer alltid en morgondag då vi kan vidta nya åtgärder. Vi känner i dag dessutom inte till en del av de åtgärder som vi behöver vidta om några år. Forskningen går nämligen framåt. Det händer mer och mer saker, och vi kommer att få nya metoder och nya sätt att bekämpa de klimatförändringar som pågår.

Visst är den kris som pågår omkring oss på riktigt. Men man löser inte kriser genom att lägga sig på Norrbro framför kollektivtrafiken och blockera människor i deras vardag. Man löser inte kriser genom att deklarera nödlägen i fullmäktiges talarstol. Man löser kriser genom att lyssna på forskare och göra de faktiska saker som man behöver göra. Då kan man på riktigt göra något åt utsläppen i samhället. Vi behöver mer elektrifiering och digitalisering. Vi behöver ställa om våra transporter. Vi ser dock att alla dessa saker är möjliga. Det händer mer nu än på länge. Se bara på den klimatpolitiska vägvalsutredning som presenterades i februari. Där ser man vilken enorm potential som finns i Sverige att genomföra mycket stora utsläppsminskningar. Man kan till och med skapa klimatpositiva kolsänkor i en utsträckning som är fantastisk och som bidrar till att ställa om inte bara Sverige utan också Europa.

Inte för att jag vill stå här och hylla regeringen, men vi har de senaste dagarna sett en del utspel. De ligger precis i linje med åsikter som även Moderaterna har på en del områden. Det här är intressant för här kommer det att hända saker på riktigt. Kraven skärps på alla håll och på alla nivåer – ja, utom möjligen på andra sidan Atlanten. I morgon kan vi se fram emot att EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen kommer att hålla sitt state of the union-tal. Vi kan förvänta oss nya krav och nya steg vad gäller klimatomställningen och hur snabbt EU:s omställning ska gå.

Det finns väldigt många saker som vi faktiskt gör här i regionen och på alla andra politiska nivåer. Det finns också människor som gör oss optimistiska inför att det faktiskt går att hantera de problem vi står inför. Man löser dock inte problem genom att sabotera andra människors vardag. Man löser heller inte problem genom att slå upp plakat där det står ”Nödläge” eller något annat. Det är inte en kampanj vi bedriver; vi bedriver förändring på riktigt.

Anförande nr 207
M a r i a M u s t o n e n (V): Att utlysa ett klimatnödläge är inte bara plakatpolitik eller symbolpolitik. Det betyder att vi faktiskt inte kan fortsätta som vanligt. Den tredje att-satsen i motionen säger att alla politiska beslut i regionen ska fattas utifrån klimatnödläget. Det är kärnan i motionen.

I och med coronakrisen som nu pågår har vi, precis som Anna sade, en chans att omvärdera vår verksamhet. Coronakrisen och allt det hemska som kommit i dess följd har också visat oss att vi kan mobilisera när vi inser att läget är akut och att vi måste agera.

Det gläder mig att Moderaterna ger sig in i debatten. Det brukar vara ganska tyst från det moderata hållet när man talar om klimat eller miljö. Jag håller helt med Fredrik Saweståhl om att det är möjligt att ställa om, men det börjar bli bråttom nu. Vi i denna sal måste ta vårt ansvar.

Vi som politiker driver inga kampanjer. Det är inte vår roll. Men de som driver kampanjer – aktivisterna – gör det för att vi inte lyssnar på dem. Och nu är det dags för oss att helt enkelt lyssna på klimataktivisterna och vetenskapen.

Det känns lite konstigt att Socialdemokraterna är helt tysta i denna fråga. I Stockholms stadshus lade vi fram en liknande motion, och då var Socialdemokraterna med oss om att bifalla motionen om ett klimatnödläge. Jag har en fråga till Socialdemokraterna här. Hur ställer ni er till denna fråga? Tycker ni att vi har ett klimatnödläge i vår region och på vår planet?

Vi hör heller inget från Centerpartiet, som brukar profilera sig som klimatvänner. Vad tycker Centerpartiet i den här frågan?

Slutligen måste jag konstatera att det för en miljöpartist måste ta emot att i talarstolen propagera för att inte utlysa ett klimatnödläge i det akuta läge som vi i dag befinner oss i.

Anförande nr 208
Fredrik Saweståhl (M): Herr ordförande! I all enkelhet vill jag upprepa min huvudpoäng. Vi åstadkommer förändring genom att vidta riktiga åtgärder i verkligheten. Det görs genom förändringar och genom att ha rätt incitament, genom att elektrifiera och digitalisera, genom att på olika sätt plocka bort utsläpp och genom att ta forskningen på allvar. Man gör det inte genom att utlysa nödlägen, att demonstrera på ett sätt som förstör människors möjligheter att ta sig till jobbet en vanlig vardag eller något liknande.

I all enkelhet vill jag säga att jag har all respekt för att detta är något som engagerar väldigt många människor. Det engagerar mig och många av oss, och har gjort så i många år. Jag är övertygad om att alla i majoriteten och i oppositionen delar engagemanget för att vi ska göra mycket. Vi *gör* väldigt mycket, och vi kommer att göra ännu mer nästa år och året efter det, för det här är ett arbete som aldrig tar slut. Det kommer dessutom att öka i intensitet. Låt oss dock fokusera på sådant som faktiskt ger resultat, inte på det som bara är ord.

Anförande nr 209
Maria Mustonen (V): Det händer inte så ofta men nu är vi helt överens. Vi i den här salen måste göra mer. Vi måste göra allt vi kan. Det finns stor potential, och det här *är* möjligt.

Anförande nr 210
Stellan Hamrin (V): Herr ordförande! Malin talade om en dag för klimatet. Det är jättebra. Varför öppnar vi inte upp för fler att vara med än bara för oss som finns i regionhuset? Fredrik talar om åtgärder, och säger att det finns åtgärder. Det är sådana vi saknar och vill se. Majoriteten säger i det skriftliga svaret att man har gjort det som behövs på regional nivå och menar att vår motion därför är onödig.

Utsläppen måste minska med minst 10 procent från och med detta år. Nu kommer vi kanske att komma nära den siffran tack vare den värsta pandemi som har drabbat världen på hundra år och har kostat oss flera hundra miljarder kronor. Så kan vi inte lösa problemen. Men är det någon här som tror att utsläppen minskar med 10 procent nästa år om pandemin är borta? Jag tror inte det. Alla prognoser tyder på oförändrade utsläpp. Då har vi förlorat två år – eller egentligen bara ett år.

Majoriteten ändrade sitt svar till gällande miljöprogram. Jag har läst det. Där finns åtaganden, där finns prognoser, där finns bedömningar men praktiskt taget inga konkreta åtgärder. Man hänvisar till att budgetarbetet nu är klimatanpassat liksom investeringspolicyn, vad det nu innebär. Innebär det att klimatpåverkan numera är överordnat priset när man väljer? Man hänvisar till en klimat-, risk- och sårbarhetsanalys från december 2019 som jag inte kunnat hitta någonstans. Jag undrar vad den innebär.

Men vi har ju en klimatfärdplan. Räcker inte det? Nej. Det gör det inte. Den är visserligen mycket bättre så att oppositionen tvingat fram en helt ny plan, och den är bra på många sätt. Den ger en bakgrundsbeskrivning, den visar var de viktigaste satsningarna måste ske och den talar om hur arbetet ska inriktas. Den talar också om vilka mål som ska uppnås, men den talar inte om hur detta ska ske, hur mycket det kostar och när de olika åtgärderna ska vara genomförda, för vi kan ju inte göra allt på samma gång. Allt det arbetet återstår att göra, och vi menar att det är dags att ta itu med det nu, det är hög tid att göra det, det kanske är mer bråttom än vi tror.

Vi diskuterade nya Slussens livslängd för två veckor sedan. I stället för en livslängd på utlovade hundra år kan den i värsta fall bara bli 25 år gammal. Att denna värsta farhåga blir alltmer sannolik framgår av förra onsdagens Svenska Dagbladet utifrån den senaste vetenskapliga studien. Det vi har varnat för i tjugo år, säger professor Michael Tjernström, tycks nu besannas. Det är bråttom att göra något, det är bråttom att skydda Vättern från giftigt gruvvatten och konsekvenserna av Försvarsmaktens skjutningar, och det är bråttom att fixa vattenledningar. Sådant tar lång tid. Det har vi lärt oss av Skånes borrningsprojekt som man var förutseende nog att påbörja 1965. Vi borde sätta i gång.

Anförande nr 211
Regionrådet S e h l i n (V): Herr ordförande! Klimatnödläge innebär alltså att man studerar besluten och ser vilken klimatpåverkan besluten får. Det innebär också krasst att Region Stockholm, om man skulle följa det, inte skulle kunna fatta några beslut som innebär stor miljöpåverkan. Kanske är det till och med så att vissa redan fattade beslut måste omvärderas eftersom de har för stor klimatpåverkan. Även tunnelbaneutbyggnaden har miljö- och klimatpåverkan. Det är ju det som vi försöker säga, nämligen att vi är i vissa fall på god väg till att exempelvis bygga ut kollektivtrafiken, att vi har minskat våra koldioxidutsläpp och så vidare, men det räcket inte. För att nå målen måste vi ta till mer radikala åtgärder, och då kan det till och med vara så att till exempel våra investeringsobjekt måste bedömas igen med nya glasögon, så att säga.

Någon sade att Centerpartiets företrädare är lite tysta i debatten, men det var en väldigt upplysande liten intervju med Gustav Hemming i medierna nyligen, där han sade om den nya länsplanen att det viktigaste där är Södertörnsleden, och så är Östlig förbindelse väldigt viktig. Och dessutom väginvesteringar.

När en företrädare för majoriteten säger så, så raserar det min vision om att det inte bara blir *business as usual*. Ni kommer att satsa på Arlanda, ni kommer att satsa på vägar. Så är det.

Vi har, precis som flera redan har sagt, ett miljöprogram. Det är bra. Det ska ersättas av ett hållbarhetsprogram. Det kanske blir ännu bättre. Än så länge har vi inte sett så mycket av det. Vi har sett den där hållbarhetspolicyn som är väldigt vag, men när det handlar om stora beslut – när man sitter på pengarna, när länsplanepengarna kommer in eller när vi ska fatta beslut om nya pengar, en fortsättning på Sverigeöverenskommelsen – då kommer ni ändå att sätta er och säga att ni ska ha nya vägar och det är det som regionen ska satsa pengarna på. Kollektivtrafiken kan fungera vid sidan av, men när det handlar om de stora prioriteringarna då kommer det ändå att handla väldigt mycket om vägar och väldigt mycket om flyg, tyvärr.

Då känns det som att ett klimatnödläge kanske skulle kunna få även majoritetspolitiker att omvärdera de besluten och faktiskt satsa på någonting som inte ökar våra utsläpp, och som kanske – som jag berörde i mitt första inlägg – skulle göra att våra andelar av dem som reser med kollektivtrafiken jämfört med dem som reser med bil faktiskt skulle kunna öka. Bifall till motionen!

Anförande nr 212
Daniel Sunesson (C): Ordförande, ledamöter! Maria, jag blir ärligt talat både som centerpartist och som Daniel jätteledsen över det faktum att den här motionen måste skrivas. Jag känner med dig och jag tycker att det är superbra att du har tagit upp de här frågorna och, precis som kollegan här sade, att denna fråga tas upp gång efter annan för det är så viktigt. Tack, Maria, för att du tog initiativ till att skriva den här motionen!

Om vi alla blundar så kommer vi att se samma sak för vårt inre när jag säger Hälsingland 2018, Australien 2019, Kalifornien 2020. Det är just det som händer här och nu, och det är det som är så oerhört viktigt att vi tar itu med när det gäller vårt klimat och i det läge som vi befinner oss i. Men jag är också tacksam för att befinna mig i denna fullmäktigeförsamling, i den här salen, där jag vet att de steg och de åtgärder som Region Stockholm vidtar innebär att vi gör väldigt stora saker för vår del och vad vi kan göra tillsammans. Det som måste ske är så klart att vi gör detta tillsammans, olika delar i landet, i världen i denna världsvida fråga.

Det har tidigare nämnts att vi i Stockholm kan vara stolta över att vi är duktiga och har minskat koldioxidutsläppen med 69 procent sedan år 1990. Vi har vårt miljöprogram. Vi arbetar med hållbarhetsstrategin, med klimatfärdplanen och vi har inrättat ett klimatkansli. Vi jobbar jättemycket och bygger ut vår kollektivtrafik och vi miljöklassificerar våra fastigheter med mera.

En särskild klimatdag räcker inte. Vi kan inte ha en dag, vi måste ha alla dagar som klimatdagar. Det är på det sättet som vi vänder vår utveckling. Med detta sagt bifaller jag, Maria, regionstyrelsens förslag!

Anförande nr 213
Maria Mustonen (V): Jag blir upprörd över den tredje att-satsen i motionen. Den säger att alla politiska beslut i regionen tas utifrån klimatnödläget. Det handlar inte om bara en dag per år.

Anförande nr 214
Robert Johansson (S): Herr ordförande! Det finns mycket gott i den här motionen men det finns också, menar jag, saker som är betydligt mer centrala. Jag tror och hoppas, det kanske finns något undantag, att vi alla här inne är överens om att vi står inför en enorm utmaning. Om vi pratar om en storm under pandemin så är väl det här en tornado.

Det faktum att vi är överens menar vi från Socialdemokraterna är det viktiga. Då handlar det om att alla här inne ska ställa upp bakom det som vi har kommit överens om. Det handlar om att alla här inne ska stå bakom RUFS:en. Det handlar om att alla här inne som har sagt att de ska göra det i alla fall ska stå bakom klimatfärdplanen och trafikförsörjningsprogrammet.

Jag är mer orolig över att det finns partier som sade sig stå bakom de här sakerna men som i dag kanske inte gör det. Vi har fått en del sådana signaler; bland annat har trafikförvaltningen signalerat om att konsumtionsmålen inte är viktiga. Det tror jag är A och O. Därför kommer vi socialdemokrater i dag att bifalla regionstyrelsens förslag. Vi förutsätter att alla ni andra också följer de gemensamma överenskommelserna, saker som vi har tagit i hand på. Och gör ni inte det så tycker jag att de partier som tycker att dessa överenskommelser är viktiga kanske ska fundera på vilka ni samarbetar med.

Anförande nr 215
Regionrådet Eriksson (MP): Herr ordförande! Det känns som att det finns många aspekter på den här frågan att belysa och besvara, sådana som har tagits upp här i debatten.

Till att börja med vill jag vara noga med att återkomma till det som var kärnan i mitt första inlägg. Frågan här i dag är alltså inte huruvida det råder klimatnödläge. Frågan här i dag är huruvida ett uttalande från Region Stockholm om att utlysa klimatnödläge är det som är avgörande för regionens klimatarbete. Mitt svar på den frågan är nej.

En av anledningarna till detta är att det inte finns någon tydlig definition, varken juridisk eller för den delen internationellt fastslagen vad klimatnödläge de facto skulle innebära. Vänsterpartiet här har i dag skrivit ett antal olika saker. Jag har försökt poängtera att majoriteten av dem är sådana som vi redan jobbar med i den här regionen.

Sedan vill jag också vara tydlig med att jag anser att Vänsterpartiets företrädare här är felinformerade om resultatet av den resvaneundersökning som presenterades i trafiknämnden. Tvärtom så har resandet med de kollektiva färdmedlen ökat under den senaste perioden. Jag har dock inte det papperet framför mig så jag kan inte ge det till er i Vänsterpartiet, men vi kanske kan höras av efter det här sammanträdet så kan vi bli överens om vilka fakta som faktiskt föreligger.

Beträffande arbetet framåt kan jag säga att jag kanske inte må dela Fredrik Saweståhls åsikter om de klimataktivister som häromdagen demonstrerade. Jag är kanske något mer positiv i min bedömning av dem, men jag ska vara väldigt tydlig med att de har samma hängivenhet kopplat till att faktiskt åstadkomma riktiga resultat ute i verklighet snarare än att i den här salen fatta beslut med tveksam praktisk innebörd.

Det handlar om att koldioxidekvivalent för koldioxidekvivalent pressa tillbaka utsläppen från Stockholmsregionen. Det handlar om att vi ska göra vår del av det arbetet och den nationella nivån ska göra sin del. Vi måste se till att vi får fler och mer effektiva nationella styrmedel.

Jag vill säga en sista sak som är väldigt, väldigt viktig. Det vi har tagit i hand på i den styrande majoriteten, i den här koalitionen, det gäller verkligen. Regionens pengar, alltså de pengar som våra skattebetalare ger oss till den regionala nivån, går till att bedriva sjukvård, de går till att bygga ut kollektivtrafik. De går inte till någonting annat. Det är en väldigt viktig och väsentlig del av vår överenskommelse.

Vi har regionala styrdokument, till exempel RUFS. Både Vänsterpartiet och jag vet att det som är utpekade riksintressen kan vi inte plocka bort enligt gällande lag, hur gärna vi än vill det.

Det är kanske ingen hemlighet heller att det finns åsiktsskillnader mellan mig och andra i majoriteten och även andra i oppositionen här, i fråga om vissa infrastrukturprojekt. Men fram till denna dag har vi alltid kunnat hitta bra kompromisser på de områden som till och med Vänsterpartiet ställt sig bakom.

Anförande nr 216
M a g n u s P e r s s o n (C): Ordförande! Vi fick höra tidigare hur Anna Sehlin berättade en del om de uttalanden som Gustav Hemming, vårt centerpartistiska regionråd, gjort beträffande utvecklingen av vägtrafiken i området runt Stockholm.

Jag håller med Anna Sehlin om att det är jätteviktigt att kollektivtrafiken spelar en stor och större roll i vår region, men jag vill också påpeka att det är jätteviktigt att vi också ser till att göra en klimatomställning av vägtrafiken där ju regionen kanske spelar en liten roll och väldigt mycket större roller spelas av andra aktörer. Det är faktiskt den absolut allra största utmaningen, framför allt i Sverige vad det gäller klimatomställningen, eftersom det förutom viss tung industri, är den absolut tyngst fossilberoende bransch och näring som vi har i det här landet.

Samtidigt händer det saker. Vi har en pågående elektrifiering, vi har diskussioner om elvägar. Scania lanserar nyheter på löpande band. Jag såg att de har lanserat sina nya ellastbilsmodeller. Det där är en väldigt intressant utveckling som jag definitivt tycker att regionen ska följa, och våra företrädare har också varit aktiva när det gäller att lansera vägen till Nynäshamn som en av de första sträckorna att göra om till elväg.

Det här är en stor utmaning, det ska inte råda någon tvekan om det, men det är också något som behöver lösas de närmaste tio åren.

Om Anna Sehlin är sugen på det så diskuterar jag gärna mer med henne efter fullmäktigesammanträdet. Jag kan utlova en provtur i en fossilfritt driven bil, nämligen elbil, för den diskussionen om hon önskar det.

Anförande nr 217
Stellan Hamrin (V): Anna Sehlin sade egentligen det som behöver sägas, tycker jag. Det viktigaste var kanske att vi alla måste vara beredda på att ompröva beslut. Det måste vi vara och det måste ni vara. Sedan finns det beslut som omprövar sig själva, så att säga. Vi fick i går höra att Bromma flygplats behöver läggas ned. Där finns chansen att verkligen göra någonting åt alla negativa effekter av flygtrafiken. Det tar lång tid innan elen har ockuperat flygplanen, så det ska vi inte vänta på. Vad säger ni om det? Tar ni chansen att nu förbättra situationen när det gäller klimatet?

Det som Robert Johansson sade var också väldigt viktigt, tycker jag. Ska jag vara fullständigt ärlig så litar jag inte på alla partier i Alliansen när de ställer sig bakom RUFS:en och utlovar noll-mål, netto noll, år 2045. Nu har ni chansen att visa att ni vill någonting. Begränsa motorvägarna! Stäng Bromma flygfält, och bygg inte ut Arlanda! Då hjälper ni till.

Anförande nr 218
Maria Mustonen (V): Tack, Robert, för klargörandet! Det fanns en gång en tid då välståndet i det här landet byggdes med betong. Den tiden kanske är förbi. Kanske behöver vi något annat i dag.

Jag vill hänga på Anna. Det är de stora besluten, länsplanen till exempel, som är de viktiga besluten. I den frågan får vi väldigt oroväckande signaler från majoriteten.

När man pratar om utsläpp så är det lätt att säga att utsläppen här i regionen har minskat, men vi vet faktiskt inte riktigt hurdana våra konsumtionsbaserade utsläpp är. Det finns nationell statistik, och enligt den är de konsumtionsbaserade utsläppen fem till tio gånger högre än vad planeten tål.

Nu är det dags att omvärdera. Som Stellan sade säger företrädare för Swedavia att det inte är lönsamt att driva Bromma flygplats längre. Därför ska vi inte heller lobba för det flygfältet, och inte för utbyggnaden av Arlanda heller.

Det här är lite som klimatlagen. Bifall motionen!

Anförande nr 219
Regionrådet Sehlin (V): Centerpartiets inlägg var ju väldigt klargörande. I stället för att satsa på Nynäsbanan och bygga dubbelspår och frakta godset från Norvik den vägen, så ska vi bygga elväg på väg 73, tycker ni. Det är precis det här som vi menar.

Om man nu ska fatta beslut i regionen som ska leda åt rätt håll så måste man se det hela utifrån ett klimatperspektiv. Med vårt förslag om att utlysa klimatnödläge så skulle ett sådant beslut inte kunna fattas. Då satsar man på en mer hållbar lösning och så kör man inte lastbilar vare de drivs med el eller med fossila bränslen.

Det handlar ju om resurser, och resurserna är inte oändliga. Vi måste använda våra resurser, även biobränslen och el och allt sådant, på ett smart sätt. Därför måste vi fatta smarta, klimatsmarta beslut. Därför utlyser vi klimatnödläge. Bifall motionen!

Anförande nr 220
Magnus Persson (C): Jag trodde ju att utgångspunkten var att ta alla beslut enligt motionen enligt vad som är klimatsmartast, inte utifrån vad som är lastbil eller inte lastbil, vilket ju inte är självklart. Det måste man i så fall räkna på, göra en utsläppskalkyl för det.

Jag hoppades också på en konstruktiv ton i det här inlägget även utifrån det faktum att jag faktiskt håller med Anna om att det är jätteviktigt att satsa på kollektivtrafiken också. Jag vill ärligt talat betacka mig för din ton, som jag upplevde lite grand förminskar våra åsikter i ditt svar på mitt inlägg.

Anförande nr 221
Regionrådet S e h l i n (V): Jag ber om ursäkt! Jag vill inte förminska er. Jag vill bara förtydliga att det är precis det här som vi pratar om.

Det finns möjlighet att bygga hållbar infrastruktur, och det finns möjlighet att fortsätta på det spår som vi har använt oss av hittills med mycket tung och energiintensiv infrastruktur. Där är ju elvägarna tyvärr fortfarande, tycker jag, inne på den tunga energiintensiva infrastrukturen. I det fallet skulle det vara väldigt skönt om Centerpartiet till exempel kunde lobba för att vi ska bygga ut Nynäsbanan i stället för att satsa på elvägar.

Jag är ledsen om jag var lite hård. Det här visar ändå just den här intressekonflikten. Man vill fortsätta med den infrastruktur och den struktur vi har nu, men vi säger att det inte går, vi måste tänka i helt annorlunda.

Anförande nr 222
M i c h a e l a H a g a (C): Ordförande, ledamöter, ni som är med digitalt och åhörare! Vår resa har börjat, men den här omställningen går ju inte att genomföra över en natt. Det pågår ju ett arbete om hur vi kan ställa om våra godstransporter så att de blir mer klimatneutrala. Det finns också ett mål att flytta över mer gods till sjöfart och till järnväg, men i vårt avlånga land så är vägarna också ett viktigt komplement till det för att godset ska komma fram.

Tvärförbindelse Södertörn är också viktig för att kunna transportera gods genom regionen och för att transportera gods in och ut från vår region. Hela transportsektorn är en bransch som har varit väldigt konservativ och trögrörlig men som nu faktiskt är på alerten och vill se en omställning. Med incitament och nationella mål som också ska hållas kommer också den här branschen att ställa om. Det ser vi också exempel på runt om, vilket också Magnus berörde.

Så till frågan om vad som gäller i Region Stockholm, vilka krav ställer vi vid våra upphandlingar, vilka energisparåtgärder har vi i våra fastigheter? Bygger vi ut kollektivtrafiken så att människor ska ha ett alternativ till bilen? Ja, det gör ju vi. Vilka krav ställer vi på trafikoperatörer som ska köra kollektivtrafiken? Vi är ju inte en aktör som ensam ska klara av det här. Vi är däremot ett föredöme som i många delar har gått före. 100 procent förnybart när det gäller busstrafiken, och nu bygger vi ut kollektivtrafiken som aldrig förr. Vi har redan satt i gång det här arbetet, och jag ser fram emot att vi fortsätter att driva det arbetet framåt.

Anförande nr 223
M a r i a M u s t o n e n (V): När det gäller godstransporterna så finns det redan järnväg till Nynäshamn, till Norvik. Det finns redan hamnar i Mälaren och längs kusten som man skulle kunna styra de här transporterna till.

Det handlar om politisk vilja att utarbeta rätt styrmedel. Alla lösningar finns inte här i regionen, men om alla politiska nivåer skulle samspela så skulle vi kunna slippa bygga fler vägar för godset.

Anförande nr 224
M i c h a e l a H a g a (C): Och du behöver fortfarande vägar som ett komplement för att transportera detta gods.

Förste vice ordföranden: Jag har en fråga till Sverigedemokraterna. Ni hade ett yrkande i regionstyrelsen. Har ni för avsikt att följa upp det. I så fall får du ordet, Gabriel. Ni har yrkat avslag på motionen men jag har inte hört det här i salen.

Anförande nr 225
Gabriel Kroon (SD): Vi yrkar avslag på motionen!

§ 158 Motion 2019:32 av Gabriel Kroon (SD) och Mikael Stigenberg (SD) om att avsluta samarbetet med Lugna gatan

Anförande nr 226
Gabriel Kroon (SD): Jag tackar för svaret, och jag tackar också för handlingen! Den här motionen väcktes år 2019, kort efter att Lugna gatan uppmärksammades för väldigt grova incidenter. I samband med det ställde jag en fråga till trafikregionrådet och frågade om han var beredd att säga upp samarbetet. Jag fick ett ganska luddigt svar, där kontentan var att de skulle undersöka det här.

Vår motion var väldigt tydlig med att vi ville avsluta det här samarbetet då.

Efter det har trafikregionrådet agerat i den riktning som vi ville och valt att avsluta samarbetet, vilket självklart är positivt. Det kan förefalla som om vår motion kanske inte formellt har blivit bifallen men ändå genomförts i praktiken, som en annan motion som vi behandlat här i dag.

Med detta har jag inte så mycket mer att anföra utan tackar för den skriftliga handlingen och yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 227
Regionrådet Tamsons (M): Ordförande, fullmäktige! Vi ska ha ordning och reda i våra verksamheter i Region Stockholm. Det gäller inte minst vårt viktiga trygghets- och säkerhetsarbete i kollektivtrafiken. Av den anledningen genomför vi, när vi genomför upphandlingar av verksamheter och när vi kontrakterar såväl professionella aktörer som civilsamhälle, en mängd olika granskningar av dem, både när de ska få tillträda uppdrag åt oss och fortlöpande. Vi agerar också hårt på bilder och rapporter om missförhållanden, eller för den delen missgrepp som kan tänkas begås inom ramarna för våra olika verksamheter, inte minst inom trygghets- och säkerhetsområdet.

Det var bakgrunden till att vi initierade en internrevision av vårt samarbete med Lugna gatan, som jag ska erkänna historiskt sett tjänade oss väl och fyllde en viktig funktion på 1990-talet då man initierade det arbetet. Men det kan konstateras att det i olika sammanhang har tagit vändningar och tagit sig uttryck som kanske inte längre riktigt är den typen av samarbete som vi önskar ha långsiktigt. Mot bakgrund av detta genomfördes internrevisionen, och den var ganska nedslående.

Utifrån internrevisionen vidtog förvaltningen, med stöd från den politiska ledningen, en mängd olika åtgärder där man som ett led i detta snabbt skar ned kostnaderna, skiftade om dem från Lugna gatan till regelrätta trygghetsvärdar och sedan gick vidare i ett nästa steg och tillskrev polisen att få dessa uppgifter, som vår internrevision kunde belysa, vidimerade. Polisen kunde kontra, och utifrån den grunden valde vi att resolut avsluta samarbetet. Det är beklagligt. Det är beklagligt att den typen av element har smugit sig in i vad som en gång var en viktig verksamhet.

Jag hoppas att det tydliga agerandet som vi haft från Region Stockholms sida manar till eftertanke också hos andra aktörer, som fortsatt har ett samarbete med Lugna gatan, inte minst många kommuner och andra verksamheter, så att de gör motsvarande genomlysningar och säkerställer om det är en rätt och riktig samverkan de har och om det får önskvärt resultat.

Sedan en tid tillbaka, sedan i somras, är Lugna gatan helt och fullt inte bara ute ur vår verksamhet, för det skedde redan tidigare, utan dess resurser är också till stor del omstyrda till ordningsvaktsutbildade trygghetsvärdar. Det tycker jag är bra. Det ger oss en helt annan möjlighet att följa upp och få en tydlighet i trygghets- och säkerhetsarbetet på ett klokt och bra sätt där vi verkligen behöver det.

Summa summarum kan jag sammanfatta ärendet med: Sett, agerat och levererat.

§ 159 Motion 2019:25 av Marit Normasdotter (V) om att förbjuda spelreklam i kollektivtrafiken

Anförande nr 228
Marit Normasdotter (V): Ordförande! Det var i maj 2019 som jag väckte den här motionen. På den tiden var det extremt mycket provokativ spelreklam i kollektivtrafiken. Vi översköljdes av den överallt i hela samhället, på tv och överallt. Mängden av reklam är inte lika påtaglig längre, men den är fortfarande alltid tillstädesvarande när man åker buss, tunnelbana och pendeltåg. Man ser den fortfarande.

Att AB Stockholms lokaltrafiks reklampolicy behöver revideras med etiska riktlinjer är fortfarande aktuellt, inte minst för att förebygga liknande situationer i framtiden. Att mängden reklam nu gått ned kan också bero på coronaepidemin. Det är inte lika attraktivt att köpa reklamplats i kollektivtrafiken när antalet passagerare har reducerats så kraftigt som har skett. Att å ena sidan ha huvudansvaret för att ge stöd, behandling, rehabilitering till människor som fastnat i spelberoende för att å andra sådan tillåta spelbolagens mycket frestande reklam i regionens egen verksamhet, vilket fortfarande är lika aktuellt, är en mycket märklig strategi, skulle jag vilja säga. Fortfarande ökar spelmissbruket i hela landet. Dessutom är kollektivtrafiken en flitigt använd skolväg för en grupp som är mest påverkbar, våra barn och ungdomar.

Vi ser, som sagt, att spelberoendet ökar kraftigt i samhället, och då ska väl inte regionen vara med och trigga det. Det hade varit klädsamt om en ambition om en revidering av policyn hade funnits så att vi kunde undvika liknande situationer i framtiden. Det är väl ett av syftena med policyer, att förebygga.

Anförande nr 229
Regionrådet Tamsons (M): Ordförande, fullmäktige! Jag tror att vi haft den här debatten tio gånger. Nu har Vänsterpartiet varit uppe i talarstolen och sagt att de vill förbjuda all spelreklam i kollektivtrafiken. De tror att detta är en quick fix och vill att vi i och med det på något sätt ska frångå alla typer av förbindelser vi har, allt arbete som finns när det gäller att tillsammans med andra utforma regelverk och praxis beträffande hur vi tillämpar och arbetar med reklam. Inom kort kommer en socialdemokrat att gå upp i talarstolen och säga ungefär samma sak som vänsterpartisten, och så kommer jag att på något sätt vara den som försöker åberopa fakta och sunt förnuft och försöka peka på att detta rimligen inte är en fråga där vi agerar helt på egen hand utan tillsammans med övriga branschen, tillsammans med aktörer som Stockholms stad, som ju har kopierat vår reklampolicy, och att vi dessutom kanske gör klokt i att invänta den statliga utredning som nu tittar på frågan och som man planerar att presentera senare i höst, i oktober—november.

Ungefär så kommer debatten att gå, men det ni inte kommer att få svar på av dessa människor är att det här är en återkommande fråga som inte bara handlar om spelreklam. De här partierna återkommer nämligen i olika sammanhang och är alltid emot reklamen som idé. Jag har under de senaste åren haft debatter inte bara om spelreklam utan om att förbjuda all reklam i kollektivtrafiken. Vi har haft debatter om att förbjuda all politisk reklam, att förbjuda reklam för vissa kroppsideal och för vissa typer av måltider och mat, och vi har också historiskt sett haft en diskussion om att förbjuda inte bara reklam utan till exempel vissa företeelser i kollektivtrafiken. En gång i tiden ville ett politiskt parti här förbjuda mobiltelefoner i kollektivtrafiken.

Vi är glada över att dessa debatter många gånger sjunker undan och vi kommer till rätta med praxis och sunt förnuft så småningom vinner. Det tycker jag är bra. Det är bra för vi behöver reklamen som en intäktskälla i kollektivtrafiken. Den inbringar i runda slängar mellan 400 och 450 miljoner per år till oss efter de senaste årens utökningar, och det är viktiga pengar som behövs för att köra tåg och bussar, betala chaufförernas löner och göra olika typer av insatser när det gäller utvecklingen av trafiken.

Då finns det, tycker jag, några saker man bör svara på när man ständigt återkommer till denna debatt och åker på stryk i den här församlingen. För det första: Är det så att ni vill förbjuda all reklam i kollektivtrafiken, och varför säger ni i så fall inte det, eller vill ni bara förbjuda viss reklam och i så fall vilken?

För det andra: Vill ni fortfarande, vilket framförts av de partier som strax kommer att gå upp i talarstolen igen, idka förhandscensur genom att politiker ska sitta och bestämma vilken typ av reklam som ska finnas i kollektivtrafiken, och gäller det enbart reklam eller ska det även gälla kultur, samhällsinformation och annat i kollektivtrafiken, eller har ni backat från detta?

Sist men inte minst, för det tredje: Är det så att ni har en idé om hur de 400—450 miljonerna ska hämtas in i stället, eller är ni svaret skyldiga där? Om det sistnämnda gäller är vi intresserade av att höra hur finansieringslösningen ser ut kring detta, för det har ni heller aldrig svarat på.

Tre raka frågor. Kan vi få tre raka svar? Tack ska ni ha, låt oss höra reprisen!

Anförande nr 230
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! En del saker kommer kanske att upprepas, Kritoffer, men förmodligen kommer det att vara en likadan debatt på det sättet att ingen från sjukvårdssidan hos den styrande majoriteten går upp i debatten och pratar om den ganska utmanande verksamhet som man bedriver, och måste bedriva, för att ta hand om alla de människor som daglig dags och varje år drabbas av spelreklamen och spelmissbrukets tunga baksida.

Om jag inte missminner mig är Kristoffer Tamsons även ordförande i Mälab. I det bolaget finns också regler för reklam, bland annat att inte ha spelreklam. Detsamma gäller SJ. Vi vet att andra entreprenörer som kör tåg i vår region, men som också har långdistanståg på en annan marknad, till exempel MTR, inte heller tillåter spelreklam. Det är inte så konstigt.

Du pratar om intäkter. Vi är inte dogmatiska motståndare till reklam i vårt parti. Däremot har vi genom åren ifrågasatt sexistisk reklam som förekommit, och vi har varit starka motståndare till all form av spelreklam. De 450 miljoner kronor som du nämner är ju inte enkom spelreklam. Jag vet ungefär vilken retorik du kommer att ha, att det här ligger inom ramen för gemensamma kontrakt med stora reklamföretag och är omöjligt att bryta ut. Men det går väldigt bra för andra trafikoperatörer och i andra system, till exempel det som du själv är ordförande för på den andra stolen.

Det finns ett skäl bakom allt detta. År 2018 gjorde Folkhälsomyndigheten en redovisning av Swelogs undersökning 2018. Den visar att ungefär 335 000 människor i det här landet har viss risk för spelproblem, förhöjd risk för spelproblem eller spelproblem. När vi sedan tittar på hur stor andel av spelandet som kommer från människor som redan i dag finns inom problemsektorn för spel ser vi att 70 procent av de pengar som satsas på poker, spelautomater eller kasinospel kommer från just dem som befinner sig inom problemsektorn.

Från Spelberoendes Förening säger de att det här handlar om att man vid varje möte med spelreklamen utsätter sig själv för en risk. Ni pratar ofta om arbetslinjen i ert parti. Varför ska man inte kunna ta sig till sin arbetsplats från sitt hem utan att riskera att hamna i spelberoende och spelmissbruk? Jag vet sedan tidigare debatter som vi haft att här finns en linje som skär genom flera partier, och jag vet att det finns de som skulle vilja rösta på vårt förslag.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 231
Sverre Dahlstedt (MP): Herr ordförande! Till att börja med vill jag säga att det här är en motion där det finns bra intentioner. Spelreklam är ett problem, och det är viktigt för oss att reglera detta. Men precis som sägs i svaret pågår det en utredning på nationell nivå om att reglera spelreklamen ytterligare. Det är ett tilläggsdirektiv som regeringen lagt fram, och det ska redovisas senast den 31 oktober. Vi tycker därför att det är rimligt att vi väntar på tilläggsdirektivet för att se vad vi som region åläggs att göra utifrån det och hur den nationella lagstiftningen kan komma att förändras.

I direktivet till utredningen på nationell nivå står det beträffande syftet: Det finns skäl att överväga hur omfattning och marknadsföring av spel kan minskas, särskilt i syfte att skydda sårbara grupper som personer med spelproblem eller förhöjd risk för spelproblem samt unga. Det framgår alltså tydligt att man riktar in sig på just de problemen. Det är vi i Miljöpartiet de gröna som tillsammans med Socialdemokraterna arbetat för detta i regeringen, och vi tycker att vi ska invänta förslaget och helt enkelt se vad det leder till. Vi gröna vill förändra på det sättet genom att förändra den nationella lagstiftningen, och det blir jättespännande att se vad det blir för förslag.

Med detta vill jag yrka bifall till regionstyrelsens förslag, för vi tror att utredningen kommer att förändra hur vi arbetar med reklam även på regionnivå.

Anförande nr 232
Elinor Odeberg (S): Ordförande, presidium, ledamöter och åhörare! Jag kan konstatera att Moderaterna inte bara inspireras av Sverigedemokraterna vad gäller politiska förslag utan även av deras retoriska grepp. Men vare sig det gäller rätten till språktolk eller frågan om spelreklam handlar det inte om att sunt förnuft ska segra utan helt enkelt om skilda uppfattningar som stöts och blöts. Det är det som hör demokratin till.

Som de flesta av er vet fanns det före 2005 ett förbud mot alkoholreklam. Det var inte en tid som präglades av censur eller att det inte fanns någon annan reklam. Tvärtom var det positivt, skulle jag vilja säga. Det får gärna komma tillbaka i politiken. Det är alltså inte korrekt att göra den typen av generaliseringar och dra allt över en kam och påstå att ett förbud mot spelreklam skulle innebära censur eller att kulturyttringar inte skulle kunna finnas. Det stämmer helt enkelt inte. Det blir bara en löjlig nivå på debatten.

Låt mig göra en liten utvikning. Min första politiska tanke var när jag som nioåring tyckte att det kändes omoraliskt att min fotbollsplan finansierades av alkoholförsäljning och syftade då på Systembolaget. I skolvalet röstade jag på Folkpartiet, för jag tänkte att det var ett parti för folket. Jag har gjort en liten resa sedan dess och insett vilket som är det verkligt folkliga partiet, men på något sätt är den där nioåringens tänkesätt relevant även i den här debatten.

Den vinstkalkyl man här gör är väldigt cynisk. Jag tycker inte att det är värt de tragiska livsöden med familjer som slås sönder på grund av spelmissbruk för att vi gör mindre vinster på att spelföretag kan ha obegränsat med kommersiellt utrymme i vår kollektivtrafik. Det är inte värt det. Det är heller inte värt ur det rent kostnadsberäknande perspektivet. Om vi tittar på psykiatrins kostnader för beroendevården av den patientgruppen skulle jag säga att regionen definitivt går back på att uppmuntra den typen av spelmissbruk. Ännu mer beklämmande är det när vi är mitt i en pandemi och ser att spelmissbruket ökat, särskilt det farligaste, nämligen onlinespelandet, som ju också har en mycket aggressiv marknadsföring i vår kollektivtrafik. Och ändå är man inte beredd att ta ett steg tillbaka och fundera på om vi kanske inte måste se över vår policy och våra riktlinjer för att förhindra att människor faller ner i den typen av tragiskt och destruktivt missbruk.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 233
Regionrådet Tamsons (M): Ordförande, fullmäktige! Jag har några raka funderingar utifrån de ganska tvärsäkra ståndpunkter som tidigare talare hade. Elinor Odeberg sade att detta är ett

omfattande problem, inte minst när det gäller annonseringen i vår kollektivtrafik. Har du någon aktuell statistik att hänvisa till beträffande hur vanligt det är att spelbolag annonserar och vilka spelbolag det är som i störst utsträckning annonserar i vår kollektivtrafik eller är det bara en lös känsla du har?

Min andra fråga är en fortsättning på det. Om det är så att ni vill förbjuda reklam, vilken annan reklam vill ni förbjuda som ni tidigare motionerat och talat om? Eller är det återigen bara ett uttryck för att vi den här gången ska diskutera spelreklam och sedan ska ni komma tillbaka nästa gång och vilja förbjuda någon annan reklam som ni för dagen är emot?

För det tredje har jag en fråga som inte är helt irrelevant och som du själv nu har väckt, nämligen ditt eget partis lotteri. Här öppnar du för att det omoraliska är att tjäna pengar på spel, och så tillhör du ett parti som drar in storkovan på spel varje år. Hur ligger den moraliska dubbelmoralen i detta?

Anförande nr 234
Elinor Odeberg (S): Jag ger inte så mycket för de där retoriska piruetterna, Kristoffer Tamsons, för du försöker göra det goda till det bästas fiende. Om reklamen i kollektivtrafiken så bara träffar en enda människa som då går in på ett onlinespel och spelar bort hela sin familjs tillgångar säger jag att det är värt att vi inför en policy som tar bort den planschen från tunnelbanan, oavsett hur stor omfattningen av reklamen är i kollektivtrafiken.

Sedan tror jag att alla vi som åkt i kollektivtrafiken har mötts av Ninja Casino och liknande. Du som kollektivtrafikansvarig och trafikregionråd borde känna till omfattningen av detta i kollektivtrafiken. Du har själv stoltserat med att du åker kollektivt med munskydd. Gör då inte det goda till det bästas fiende utan se i stället att det här är ett viktigt förslag, ett av många steg som behöver tas för att minska spelberoendet i vårt samhälle.

Anförande nr 235
Regionrådet Tamsons (M): Ordförande! Jag tolkar det som att det inte finns något svar på mina frågor. Det är bara löst tyckande. Det här är inte fråga om retorik. Det handlar om att vi ska vägledas av fakta när vi fattar våra beslut i den här församlingen, inte bara av känsla, även om jag har full förståelse för att känslan kan finnas där. Jag ska i ett senare inlägg återkomma till att redogöra för hur stor problemet är, för jag tycker att det ibland är intressant att se hur en fråga i den här församlingen kan få så oerhört stor dignitet när den knappt rör, berör eller ens skapar några krusningar på ytan då man frågar våra resenärer.

Sedan har vi dessa moraliska riktlinjer. Om du, Elinor Odeberg, utifrån din roll som politiker vill tvinga dem på andra verksamheter måste du bli svaret skyldig: I vilket sammanhang och på vilket sätt har du agerat i ditt eget parti för att där sluta med den destruktiva spelverksamhet som bryter ner människor och som ni tjänar hundratals miljoner på varje år?

Anförande nr 236
Elinor Odeberg (S): Jag hade så sent som i våras ett möte med Stödlinjen just för att jag ville höra hur spelberoendet har utvecklats, om behovet av deras stödinsatser har ökat under pandemin. De svarade ja, och de sade också att spelreklam är en viktig faktor när människor fastnar i spelmissbruk.

Jag sitter som andra vice ordförande i psykiatriutredningen, och vi får dagligen rapporter från beroendevården. Därför vet jag att reklam är en faktor som kan dra in människor i spelmissbruk. Sedan finns den reklamen inte enbart i kollektivtrafiken, utan den finns även digitalt och på andra platser, men låt oss göra det vi kan för att flytta fram positionerna i den här frågan.

Det är beklagligt att du inte gör den typen av prioritering. Du må vara trafikregionråd, men du borde som regionpolitiker också se till hälso- och sjukvårdens viktiga prioriteringar och hela samhällets bästa.

Anförande nr 237
K a r l H e n r i k s s o n (KD): Herr ordförande! Jag tycker att det är viktigt, oavsett vilken position vi har i den här församlingen och i den här regionen, att alla gemensamt ser att vi har ett socialt ansvar. Vi har ett ansvar för människorna som bor i vår region. Vi behöver alla se att spelmissbruk är ett verkligt problem. Det är en utmaning i vårt samhälle, och vi måste se hur vi på ett klokt sätt kan jobba för att motverka spelmissbruk. Inom sjukvården ser man en del av de direkta konsekvenserna, inom kommunernas socialtjänster ser man förmodligen ännu betydligt mer. Det är ett samhällsproblem som vi måste hantera på olika sätt.

Med det sagt står jag ändå bakom regionstyrelsens förslag till beslut. Det pågår en statlig utredning. Den kommer att komma med ett förslag, förhoppningsvis inom ett par månader. Vi ska med stort intresse läsa vad den statliga utredningen kommer fram till. Vi kommer också att se till att vi har samtal med den bransch som berörs, och då tänker jag inte i första hand på spelbranschen — ja, den är också viktig — utan på hela reklambranschen. Man kommer nog att agera gemensamt över gränserna inom det här området. Det är viktigt att vi agerar gemensamt för att på ett bra sätt motverka ett ökat spelmissbruk i samhället. Även om vi kan tycka att SL är stort och viktigt är SL dock bara en liten del i det flöde som den vanliga mediekonsumenten möter. Tv-reklamen kanske är ett betydligt större problem än att det står en affisch i ett tunnelbanetåg.

Det viktiga är att vi först tar den statliga utredningen, och sedan går vi vidare till en eventuell policyöversyn.

Anförande nr 238
M i c h a e l a H a g a (C): 335 000 är spelberoende — något sådant. Hundratusentals har någon form av ätstörning. Många har tendenser till någon form av konsumtionsstörning, köpberoende, och har ingen kontroll på sin ekonomi. I grunden kanske det finns bakomliggande faktorer — sårbarhet, tvångsbeteende, impulsivitet. Det är absolut så att yttre faktorer, såsom reklam, kan trigga. Men det är egentligen de bakomliggande faktorerna som behöver bearbetas för att få bukt med problemet.

Det är allvarligt, och det finns många tragiska livsöden. Om spelandet ökat i samband med coronan beror det i alla fall inte på spelreklamen i kollektivtrafiken. Reklam finns överallt. Ska reklam förbjudas helt? Nej, det tycker inte jag, kanske inte heller spelreklam, även om den ibland förfular och också irriterar. Reklam finns i flera plattformar — i tv, i din telefon, i datorer, den förs fram av artister, idrottsutövare, influencers, av alla som vill påverka vår livsstil och våra val beträffande de produkter som vi köper.

Ska vi sätta upp spärrar för den reklam som vi visar i vår kollektivtrafik — den jag gillar, alternativt inte gillar, och den du gillar, alternativt inte gillar? Det finns massor med reklam som provocerar och för den delen också väcker begär. Jag tycker att det är klokt att följa den lagstiftning vi har, och marknadsföringen ska hålla sig inom de ramar som är nationellt fastställda. Även jag ser fram emot den utredning på nationellt plan som kommer att presenteras, för att eventuellt begränsa reklamen generellt, men då i alla plattformar.

Anförande nr 239
B e n j a m i n D o u s a (M): Fru ordförande! Jag hade inte tänkt ge mig in i denna debatt. Jag tyckte att framför allt Kristoffer Tamsons redogjorde för mina argument, både de praktiska argumenten, att det i grund och botten handlar om resurser, att man ska ta hänsyn till och ansvar för skattebetalarnas pengar, och då måste man ta in kapital från annat håll, och de principiella argumenten, kopplade till yttrandefrihet och näringsfrihet.

Jag blir så enormt provocerad av den jargong som både Jens och Elinor har i denna debatt. Detta hyckleri som återigen kommer från just Socialdemokraterna! Jens säger: Vi har varit motståndare till all form av spelreklam. Det ironiska är att i detta nu, i dag, gör Socialdemokraterna reklam för Kombispel på tv. I dag går den tv-reklamen, och det säger inte Socialdemokraterna ett enda ord om. Man har dessutom historiskt gjort reklam för Kombispel i kollektivtrafiken.

Jag roade mig med att gå tillbaka till gamla S-kongresshandlingar, och jag ser inte en enda motion som Jens och Elinor väckt där de vill begränsa sitt eget spel. De vill bara begränsa andras. Det ironiska är att Socialdemokraterna gång på gång undantar sitt eget spel, som de årligen tjänar 300 miljoner kronor på, från den här typen av lagstiftning, skatter, begränsning på insättningar, licenssystemet. Vad gäller den statliga utredningen vi pratar om— tror ni inte att Socialdemokraterna undantagit sitt eget spel från den utredningen också? Det är just hyckleriet jag vänder mig mot.

Jag skulle vilja ha svar av Elinor och Jens: Vad gör ni för att begränsa Kombispels reklam, där ni dessutom sålt till pensionärer som inte velat köpa lotterna, där ni drivit pensionärer till kronofogden? Svara på den frågan innan ni går upp och vill begränsa andra företags spelreklam.

Anförande nr 240
Robert Johansson (S): Jag förstår att det svider i Benjamin Dousas moderata själ när det visade sig att Socialdemokraterna kunde driva ett lotteri med vinst medan H-lotteriet gick i konkurs. Nu har ni startat ett M-lotteri. Vi får väl se hur det går.

Jag har en fråga till dig, Benjamin Dousa: Har du någon empiri som bevisar att skraplotter och månadslotter har samma beroendeframkallande effekt som spelmaskiner? Där tycker jag att du är svaret skyldig, om du ska kalla andra för hycklare.

Sedan vill jag gärna se underlag till att Socialdemokraterna får 300 miljoner. Jag messade en i styrelsen för A-lotterierna och frågade om detta. Vinsten förra året var 54 miljoner. Jag förstår att de 54 miljonerna svider i den moderata själen, när man vill påstå att man kan näringsliv och näringsidkande men inte ens klarar av att driva ett lotteri.

Anförande nr 241
Jonas Lindberg (V): Jag tänker på att den här motionen handlar om spelreklam i vår gemensamma kollektivtrafik. Jag hade uppskattat om man haft en debatton som tog den frågan på allvar i stället för att ägna sig åt pubertal MUF-retorik.

Jag kan undra vilka ledband ni går i. Vi vet sedan tidigare att det är svängdörrar mellan Moderata samlingspartiet och diverse bolag i näringslivet. Den som är generalsekreterare för branschföreningen för onlinespel i Sverige och som kraftigt lobbar mot alla former av restriktioner för spelreklam är en före detta moderat riksdagsledamot. Så vems ärenden går du egentligen?

Anförande nr 242
Marit Normasdotter (V): Jag vet inte riktigt vilken ända jag ska börja i. Jonas sade väldigt kloka saker, så jag tänker inte upprepa dem. Jag tänker så här: En av orsakerna till att jag väckte den här motionen var att jag jobbar som behandlare i öppenvården i Botkyrka kommun, där vi bland annat behandlar personer med spelberoende. Det har jag gjort i 14 år, och jag har träffat väldigt många med spelberoende. De jag pratar med är inte resenärer i SL-trafiken, utan jag pratar med klienter och företrädare för föreningar som jobbar med just den här gruppen av beroendepersoner. De betonar oerhört starkt att det här är en jobbig sak.

Det är den stora anledningen till att jag skrev denna motion. I början av förra året gick det ju till ytterligheter.

Vi kan inte göra något åt det som finns i det övriga samhället. Det är inte det vi håller på med här. Vi är regionfullmäktige, och det här handlar om kollektivtrafiken. Den kan vi förändra. Jag ville bara påminna om detta.

Det finns restriktioner om reklam riktad mot barn, och det här är i många fall våra ungas skolväg. Det är det färdmedel som barn och ungdom i den här regionen använder.
Det blir lite beige när man talar om reklamintäkterna. De äts ju upp av den andra handen som håller kostnaderna för behandling av den här målgruppen. Jag vet inte hur mycket man tjänar på reklamintäkter om man samtidigt är tvungen att lägga väldigt mycket resurser på att behandla människor som har sökt hjälp. Jag kan utifrån min yrkesroll räkna upp hur många livsöden som helst som visar hur detta har påverkat familjer i stort när människor har fastnat i spelberoende.

Det vore klädsamt om man kunde se över resepolicyn och få till en begränsning så att man kan förebygga att det här händer i framtiden igen. Debatter som denna är sådant som skapar opinion.

Anförande nr 243
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Jag var lite orolig, Benjamin, eftersom du inte hade anmält dig till talarlistan. Kristoffer sade ju att debatten skulle se ut som den gjorde förra gången. Men sedan kom du fram som gubben ur lådan, vilket vi är glada över.

Michaela var inne på reklam som man gillar eller inte gillar. I dag har vi i SL-trafiken dock förbud mot reklam för tobak och alkohol. Det har vi för att dessa båda är klassade som preparat som man kan hamna i ett beroende av. Det är också därför vi har gjort vårt ställningstagande. Mälab, SJ, MTR och andra har lagt till även spelreklam, vilket inte är konstigt. Spelmissbruk är nämligen numera även lagstiftningsmässigt likställt med substansmissbruk. Detta är viktigt att komma ihåg. Vi snackar ju inte om vad som helst, utan det här är klassat som missbruk, ingenting annat. Punkt.

Om man tittar på opinionen kan man konstatera att vi ligger rätt i kurs, om man nu tycker att det är viktigt att ta hänsyn till vad våra resenärer och andra tycker. Det ska bli intressant att höra Kristoffers nästa inlägg. När man gjorde en opinionsundersökning förra året såg man att 53 procent tyckte att spelreklamen skulle förbjudas. 76 procent tyckte att reglerna för spelreklam borde skärpas kraftigt.

Såväl Michaela som Karl och Sverre var inne på att vi ska vänta på den statliga utredningen. Men vi har ju ett eget beslutsansvar. Vi sätter själva våra regler. Vi har att gå före. Varför ska vi vänta? Helt plötsligt är statliga utredningar och regeringens politik jättepopulära i den här församlingen. Det där brukar inte alltid komma särskilt högt i rangordningen. Men nu är det plötsligt jätteviktigt att vänta in sådant. Ardalan Shekarabi har tillsatt utredningen just för att det här har visat sig vara ett väldigt stort problem. Men det är inte så att han har sagt att resten av Sverige måste vänta med att införa begränsningar. Han har tvärtom varit tydlig och sagt: Sätt de regler som ni anser er behöva så att vi kan reglera det här på ett vettigt sätt.

Låt mig övergå till favoritämnet A-lotterna. Jag måste ändå fylla på här. Folkhälsomyndigheten beställer ju mätningar av sådant, och när man har frågar om detta säger de: Skraplotterier och vanliga lotterier är inte mätbara, så vi redovisar inte det. Det ligger så pass lågt. När man talar med folk i de spelberoendes förening får man nästan ett leende till svar. De säger i princip att man inte blir beroende av att sitta med skraplotter, eftersom man får ganska ont i handen efter en kort stund.

Detta är väl lite raljerande, men det är så här det faktiskt ser ut. Det är inte mätbart i dag. Därmed inte sagt att vanliga lotter inte heller kan utgöra en risk.

Anförande nr 244
A n n M a r i E n g e l (V): Kristoffer Tamsons! Du började debatten med att redogöra för vad du trodde att alla andra skulle säga och gjorde sedan en recension. Det kan ju vara *en* metod. Men du får nog finna dig i att vi fortsätter att kritisera sådant som vi tycker är dåligt, även om du tycker att

det är bra. Och vi kommer att göra det många gånger. Det är demokratins förutsättning. Vi talar dessutom om olika politiska inriktningar och inte om fakta, vilket du försökte få det till.

Jag tror att debatten lite grann speglar hur vi ser på vad SL och kollektivtrafiken är i vår region. För oss är det en samhällsnyttig verksamhet. Man har ansvar för ett stort antal offentliga rum. Det är en väldigt viktig del av stadens offentliga rum. Vi tycker inte att dessa rum ska fyllas med sådant som är skadligt för människor. Det finns, som du säkert vet, mycket annat som vi mycket hellre skulle se på väggarna. Vi skulle uppskatta om det fanns mer information och mer konstnärliga uttryck, sådant som folk njuter av och tycker om att titta på. Men det där är en avvägningsfråga.

Vi vill inte helt ta bort reklamen, men vi vill begränsa den så mycket som möjligt. Framför allt vill vi ha bort sådant som vi tycker är skadligt, såsom spelreklam, sexism och rasism. Det finns mycket. Ni talar väldigt föraktfullt om någon sorts moraliska riktlinjer. Jo, men vad vore politiken utan några moraliska riktlinjer? Vi måste faktiskt lägga grunden för vad vi vill förmedla, vad vi vill att vår stad ska vara, hur det offentliga rummet ska vara och vad vi vill att vår kollektivtrafik ska användas till.

Det är lite samma anda när Benjamin Dousa säger att det handlar om yttrandefrihet. Men yttrandefrihet handlar inte om vem som har mest pengar och kan köpa sig plats. Vad yttrandefriheten är utgör ett generellt problem. Vilka röster ska få komma till tals? Vem ska få synas? Vi tycker inte att det är rimligt att det som ska synas mest i vår kollektivtrafik är från sådana som kan betala mest och som dessutom kan betala för att göra reklam för sådant som kommer att skada många av våra invånare.

Det här kommer vi att fortsätta säga. Du får tyvärr finna dig i att lyssna på det, Kristoffer.

Anförande nr 245
Regionrådet T a m s o n s (M): Jag tror att det är ganska farligt för en vänsterpartist att utmana en exilbalt i tävlingen om var vi har våra politiska intentioner och våra politiska rötter. Men jag tänker inte lyfta upp den handsken i dagens debatt.

Däremot tänker jag ställa några frågor, och dem får gärna du, Ann Mari, svara på eftersom ingen annan av Vänsterpartiets partiföreträdare har gjort det. Är det så att ni vill förbjuda *all* reklam i kollektivtrafiken, vilket ni tidigare har föreslagit? Om inte, vilken reklam tycker ni ska vara tillåten?

Vidare: Vill ni fortfarande idka politisk förhandscensur av vad som får synas i kollektivtrafiken? Ska det bara gälla reklam eller ska det även gälla information och kultur?

Min sista fråga är: Hur ska ni hämta hem de pengar – de 400–450 miljoner kronor – som reklamen inbringar om ni säger nej till dessa intäkter?

Jag skulle vara väldigt tacksam om jag kan få svar från dig i och med att ingen annan i ditt parti kunde svara mig. Jag tror att det skulle skapa klarhet i den här politiska debatten.

Anförande nr 246
A n n M a r i E n g e l (V): Jag tycker att du ställde frågor om det jag just svarade på. Jag sade nämligen att vi inte vill ta bort all reklam, utan vi vill begränsa den. Framför allt tycker vi inte att det ska vara reklam för sådant som är direkt skadligt för människor. Vi vill inte ha någon förhandscensur. Det blir larvigt när du säger att vi ska förhandscensurera konstnärliga uttryck. Det tror jag att också du vet att vi inte vill. Vi tycker dock att man ska kunna göra avvägningar när det gäller reklam, och det är fråga om rent kommersiell reklam som man köper sig plats till.

Du frågade mig varifrån pengarna ska tas. De kanske kan tas från Förbifarten eller något annat. Det här handlar om en totalbudget, och det är fråga om avvägningar av vad man tycker är viktigast. Vi tycker att det är viktigt med en bra och fungerande kollektivtrafik som är till för alla, som känns

trygg för alla och där alla känner sig välkomna. Därför vill vi inte ha skadlig reklam. Det är inte svårare än så.

Anförande nr 247
Regionrådet T a m s o n s (M): Tack för svaren! Vänsterpartiet har ju tidigare motionerat om att förbjuda all reklam i kollektivtrafiken. Jag tolkar detta som att ni nu är på reträtt från den ståndpunkten. Det välkomnas i så fall. Välkomna in i högerburen, eller vad vi ska kalla det!

Vidare har ni tidigare sagt att ni vill förbjuda politisk reklam. Är det något som ni tycker är skadligt för människor och för människors konsumtion? Vänsterpartiet har ju självt annonserat i SL-trafiken.

Avslutningsvis konstaterar jag att ditt svar om hur ni ska lösa bortfallet av de 400–450 miljonerna helt och fullt lyser med sin frånvaro. Det blir en intressant debatt att diskutera vilka busslinjer som ska dras in, vilka avgångar som inte ska bli av och vilka satsningar som ni inte kommer att ha råd med i och med att ni säger nej till nästan en halv miljard av kollektivtrafikens intäkter. Men ibland är det bra med klargörande besked. Det tackar vi för.

Anförande nr 248
S t e l l a n H a m r i n (V): Det här blev en riktigt intressant debatt till slut!

Moderaterna är ärliga. De följer pengarna. Kristdemokraterna, Centern och Miljöpartiet berättar om reklamens skadliga effekter. Sedan frånsäger de sig allt eget ansvar. Liberalerna är tysta. De är väl kluvna som vanligt.

Anförande nr 249
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Jag letade efter en uppgift som jag nu har hittat. Jag kan berätta för församlingen här att av dem som spelar på poker har 6 procent inte några spelproblem. Av dem som spelar på spelautomater och kasinospel har 14 procent inte några spelproblem. Av dem som spelar på lotterier och nummerspel har 88 procent inte några spelproblem. Om man ser till dem med allvarliga spelproblem handlar det om 4 procent av dem som spelar på lotterier medan det är 71 procent av dem som spelar på poker.

Jag vill återigen ställa en fråga till Kristoffer: Vad är det som gör att ordföranden i Mälardalstrafik tycker att det är viktigt att det finns ett förbud mot spelreklam på Mälardalståg? Och vad är det som gör att ordföranden i SL tycker att det är viktigt att vi *inte* har ett förbud mot spelreklam inom SL-trafiken?

Anförande nr 250
N i c h o l a s N i k a n d e r (L): Liberalerna är kluvna, sade Stellan Hamrin från Vänsterpartiet. Jag tror att det mer handlar om att klockan är kvart över sex och att vissa av oss kanske tycker att man inte behöver begära ordet för att säga det som redan har sagts tio gånger. Alla partier delar uppenbarligen inte den bedömningen.

Jag ägnar mig egentligen inte åt anekdotisk bevisföring, men på vägen hit – jag åkte både pendeltåg och tunnelbana – tittade jag med anledning av den här motionen på reklamen i kollektivtrafiken. Det var reklam för försäkringsbolag, smoothies, RUT-städning och nya bläckpatroner till skrivare. Men jag såg ingen spelreklam, i varje fall inte på den tunnelbana och det pendeltåg som jag åkte med. Det betyder naturligtvis inte att detta inte finns, men det är inte ett lika uppenbart förekommande fenomen som det var när motionen skrevs. Frågan är då om det inte är lämpligare att invänta den statliga utredning som ändå görs, så att vi inte lägger ned en massa tid på att lokalt här i Stockholm lösa ett problem som inte är ett stort problem just nu. Det är väl rimligare att använda vår energi mer effektivt?

Jag yrkar bifall till regionstyrelsens förslag.

Anförande nr 251
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! Vi har sedan länge jobbat fram tydliga och bra regelverk för hur vi ska arbeta med reklam i kollektivtrafiken. De tar fasta på Internationella Handelskammarens riktlinjer och regelverk och den lagstiftning som finns i Sverige. Därutöver har vi utarbetade riktlinjer genom våra olika reklamoperatörer som ytterligare förstärker hur man arbetar med att synliggöra kommersiella budskap i vår kollektivtrafik.

Det här är regelverk som har tjänat oss väldigt väl, så pass väl att när Socialdemokraterna och Vänsterpartiet under förra mandatperioden styrde i Stockholms stad och saknade en dylik policy för reklam i det offentliga rummet i Stockholm kopierade man SL:s reklampolicy helt och införde den som Stockholms stads reklampolicy för reklam i det offentliga rummet. Den har bevisligen tjänat Stockholm så väl att man inte har föreslagit att den ska ändras, i varje fall inte i Stockholms stad.

Det är intressant att det som sitter i tunnelbanan eller på bussen betraktas som mycket allvarligare än det som möter en när man går av bussen eller går ut från tunnelbanestationen. Men det är måhända den där moraliska aspekten igen – vi gör inte som vi säger, utan vi säger som vi säger.

Man kan ställa sig frågan vad detta i grund och botten egentligen handlar om. Jo, det handlar om att vi även i fortsättningen kommer att jobba med att på olika sätt säkert förändra hur vi arbetar med riktlinjer och regler för reklamen. Det kommer vi dock att göra utifrån lagstiftningen, eftersom det är den praxis som väldigt tydligt har utvecklats i SL-trafiken under lång tid och som har tjänat oss väl. Nu finns en utredning som tittar på dessa frågor. Låt den verka färdigt! Låt det finnas en debatt om den och låt oss se vad den landar i! Sedan ska vi på bästa tänkbara sätt såklart implementera dess slutsatser också i vår trafik.

Så har vi redan gjort med den omreglering som regeringen gjorde av spelmarknaden och som gjorde att vi fick hacket i kurvan avseende spelreklam. Vår stora reklamaktör, Clear Channel, har som ett led i de riktlinjer och krav vi har till exempel tagit fram inte mindre än 21 tillkommande regler och krav för att man ska få göra reklam för just spel i kollektivtrafiken.

På detta sätt jobbar vi, det vill säga genom att normera marknaden. Vi jobbar fram hur begrepp som måttlighet och annat ska tolkas. Det har gjorts med framgång, får sägas. Därigenom kan vi summera hur stort detta problem är innan vi går till beslut.

Låt oss konstatera att SL fram till den 14 september i år har tagit emot 259 857 ärenden. Av dessa rör 65 synpunkter på vår reklam, och bland dessa finns noll synpunkter på spelreklam.

Till detta kan avslutningsvis nämnas att den reklam som finns har minskat kraftigt. Under detta år har det hittills funnits ca 18 tillfällen då det gjorts reklam för spel i kollektivtrafiken. Merparten av dessa har varit från statliga Svenska Spel.

Anförande nr 252
S u s a n n e N o r d l i n g (MP): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! WHO har klassat spelberoende som en beroendesjukdom. Det skedde 2018. I och med det innebär det att vi inom vården givetvis har att erbjuda vård och stöd till den som spelar på ett sådant sätt att det påverkar såväl den fysiska som den psykiska hälsan men också relationer till familj och närstående liksom ekonomin.

Sedan 2018 har det givetvis vidtagits ett antal åtgärder i vår region, i vår nation och runt om i världen. Ni som var i Almedalen i fjol noterade kanske att man diskuterade spelberoende intensivt och huruvida det borde finnas en begränsning av spel i reklamsammanhang. Regler som kom var att man måste hänvisa till stödlinjer, till exempel Spelpaus.se, Stödlinjen.se, Spelberoende.se eller Spelberoendegruppen.com. Det finns alltså ett antal åtgärder runt spelreklam.

Man kan fråga sig var gränsen för spel går. Gäller det alla dataspel eller bara vissa? Hur ska det klassas? Med tanke på att det pågår en statlig utredning har vi att följa den. Det här påverkar inte bara oss i Region Stockholm, utan det påverkar alla i hela landet och vårt förhållande till företag som finns runt om i Europa.

Vi behöver givetvis följa detta område, för det handlar om en beroendesjukdom. Och de som behöver vår hjälp ska få vår hjälp.

Anförande nr 253
Marit Normasdotter (V): Första gången jag stod i talarstolen här i fullmäktigesalen debatterade jag rökförbud med Kristoffer Tamsons. Exakt samma argument användes som skäl till att man inte skulle göra något åt det. Ett och ett halvt år efteråt kom ett rökförbud. Det är alltså jätteviktigt att lyfta upp dessa frågor. Man skapar opinion, och det händer någonting.

Jag tycker att det är ganska nonchalant att sitta och vänta in en utredning från regeringen i stället för att göra någonting. Man skulle kunna göra en revidering som förebygger effekten. Det är upp till ordföranden i trafiknämnden att ta initiativ till en sådan grej.

Det är kanske inte i första hand de som är beroende som klagar på reklam.

Anförande nr 254
Regionrådet Tamsons (M): Nej. Och spelreklamen förekommer i praktiken inte längre i SL-trafiken, vilket jag ju nyss kunde leda i bevis. Men fortsätt ni! I grund och botten handlar detta inte om spelreklam, utan om att Vänsterpartiet gång efter annan vill förbjuda en mängd olika reklamuttryck. Det handlar ibland om politisk reklam och ibland om reklam med vissa kroppsideal, som man för stunden tycker är fel. Ibland handlar det om att man vill förbjuda spelreklam och ibland om reklam i vissa delar av kollektivtrafiken men inte i andra. Det handlar alltså mer om förbud. Det verkar vara så oavsett om det finns en statlig utredning på gång eller inte. På så vis är ju ni i förbudspartiet konsekventa.

Samtidigt är ni inte särskilt konsekventa, eftersom det inte finns någon rättstrygghet eller rättspraxis som ni hänvisar till vad gäller hur ett sådant regelverk ska värkas fram eller fungera för att vara jämförbart och spårbart i samhället. Det är förbud här och nu, och det ska vara i SL-trafiken. Men ni fattar själva beslut om precis samma policy för gaturummet i Stockholms stad. Detta hänger faktiskt inte ihop.

Anförande nr 255
Marit Normasdotter (V): Det är fortfarande upp till dig hur du vill tolka detta. Vill du göra en revidering kan vi kanske mötas halvvägs och införa en policy där vi begränsar detta. Det handlar faktiskt om sådant som skadar våra medborgare och våra resenärer i kollektivtrafiken. Det handlar inte bara om att man vill ha ett förbud, utan det handlar om att se till ett beteende och huruvida någon kan skadas av detta. Man måste se om reklamen är nyttig eller inte. Och som sagt: Det man tjänar på reklamintäkter försvinner ut som kostnader för behandling av spelberoende.

Anförande nr 256
Regionrådet Tamsons (M): Ordförande, fullmäktige! Vid den här tidpunkten kokar debatten alltid ned till precis vad det handlar om. Det som är nyttig reklam eller inte, säger Vänsterpartiets representant. Vem ska då bedöma det? Tidigare har vi hört att man ska tillsätta politiska råd som ska göra en förhandsgranskning och förhandscensurering när man bedömer vad som är nyttigt och inte nyttigt. Och då kommer vi tillbaka till frågan huruvida det bara ska gälla reklam eller även samhällsinformation och kanske till och med kultur. Då säger ni: Nämen det ska det inte göra. Men lik förbaskat kryper bockfoten hela tiden ändå fram. Det handlar om ett förbud som ska baseras på ganska godtyckliga ställningstaganden om politisk moral, som är Vänsterpartiets moral. Men ni vill

aldrig riktigt berätta för mig eller någon annan här inne vilken reklam som till syvende och sist ska vara tillåten. Vem ska bestämma det?

Varför ska vi inte invänta lagstiftningen så att det finns en likvärdighet? Det måste finnas en jämförbarhet i hela Sverige när det gäller lagar och regelverk för reklam. I stället vill man hitta en egen trollformel här och som är er, någon som ingen annan förstår.

Anförande nr 257
M a r i t N o r m a s d o t t e r (V): Angående nyttig reklam är det just detta som en revidering av reklampolicyn ska komma fram till. Det är du som är högsta ansvarige för detta och som kan starta en sådan revidering. Det har du alla möjligheter att göra, oberoende av en regeringsutredning. Jag förstår inte problemet. Vad som är skadligt och vad som är nyttigt är ju just det man ska komma fram till.

§ 163 Interpellation 2020:21 Jens Sjöström (S) om trafikens segregation och smittspridning

Anförande nr 258
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Jag vill börja med att tacka ansvarigt regionråd för svaret på min interpellation.

Coronapandemin med alla mänskliga lidanden – många är svårt sjuka, och avlidna sörjs av anhöriga och vänner – sätter spår hos oss alla för resten av livet. Vi som beslutsfattare måste mitt i detta göra vårt yttersta för att minimera risken för ytterligare smittspridning där fler liv sätts på spel. Vi måste mitt i en situation som ingen av oss här inne tidigare har upplevt dra lärdom inför framtiden.

Vi vet att vissa geografiska områden i länet har drabbats hårdare än andra. Det har varit mycket omfattande variation mellan olika bostadsområden. Smittskydd Stockholm rapporterade tidigt i pandemin om en överrepresentation av antalet smittade personer och avlidna främst i stadsdelarna Spånga, Tensta, Rinkeby och Kista. Regionens eget Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin gav redan i april ut rapporten *Coronapandemin och socioekonomiska skillnader* med ett antal rekommendationer. Under Särskilda rekommenderade åtgärder kan man under underrubriken Arbetsplatsanpassning och kollektivtrafik läsa följande: ”Vidare har studier visat en korrelation mellan pendlingsvolym och lokal spridning av influensa … Det är viktigt att distans mellan resenärer kan hållas i kollektivtrafiken, exempelvis genom att bibehålla eller rentav öka trafikfrekvensen under rusningstider samt på sträckor med mycket resenärer.” Detta skrevs alltså i april 2020.

Efter diskussioner inledde presidiet i trafiknämnden den 19 mars kontinuerliga avstämningsmöten flera gånger i veckan med anledning av pandemins påverkan. Det blev en viktig och nära dialog inom presidiet och förvaltningsledningen med såväl rapporter som intensiva diskussioner om rådande situation. Detta har jag uppskattat. Redan den 26 mars fördes en diskussion om linje 179 och den trängsel som uppstått på bussarna. Sedan dess har detta varit en följetong. Så sent som i förra veckan var frågan återigen uppe till diskussion.

I förra veckan kunde vi läsa i Dagens Nyheter om att bussförare på den aktuella linjen har larmat om hög trängsel över 400 gånger på en vecka. Samtidigt upplever inte förarna att extrabussar skickas ut när de larmar. Visst har människor ett eget ansvar att hålla distans och minska smittspridningen, men det är SL:s ansvar att det går att åka kollektivt utan att riskera smittspridning.

När antalet smittade i regionen fram till den 6 april uppgick till 13 fall per 10 000 invånare rapporterade Rinkeby–Kista 47 fall och Spånga–Tensta 37 fall. I Ces-rapporten kan man fram till juni utläsa att också överdödligheten exklusive SÄBO var stor i dessa områden. Antalet avlidna med covid-19 per 10 000 invånare var 8,5 i Stockholm totalt medan det för Rinkeby–Kista var 16,7

och för Spånga–Tensta 12. Man kan även se en stor socioekonomisk variation mellan olika bostadsområden inom stadsdelarna.

Anförande nr 259
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande! Tack, Jens, för interpellation! Jag vill också tacka för en väldigt god samverkan under våren. Jag tror att vi kan summera till närmare ett sextiotal tillfällen med presidiemöten eller möten inom ramarna för SL:s styrelse. Vi har där kunnat få en lägesbild och prata oss samman för att ligga på förvaltningen och ge den möjlighet att känna stöd att göra ytterligare insatser för att hålla trafiken rullande under en svår tid. Det lyckades vi också med, med undantag av några skakiga dagar i början då sjukskrivningstalen var höga. När vi var på väg att åläggas restriktioner som handlade om att ställa om trafiken för att möta ännu högre sjukskrivningstal valde vi en annan väg, nämligen att köra så mycket som möjligt och gärna mer därtill och det för alla tillgängliga resurser eller mer än tillgängliga resurser.

Resultatet av detta känner vi till. Vi har lyckats hålla SL-trafiken rullande genom den kanske största kris som har upplevts i Sverige i modern tid. Om vi summerar perioden har det skett till nära nog 99 procent. Det är en bedrift, och vi ska tacka kollektivtrafikens medarbetare för den. Detta har dock inte skett utan ansträngningar.

Här och var har vi haft situationer där väldigt många människor plötsligt har bytt resmönster eller har fått för sig att börja resa. I delar av systemet har vi sett en återkommande trängsel, men kom då ihåg att det handlar om en trängsel där 50 procent av sittplatserna är på väg att bli eller precis har blivit upptagna. I sådana fall flaggar vi just nu för att det är trängsel på en av våra busslinjer. Vi har alltså inte överfulla bussar, och om vi har det gäller det väldigt få. Men det kan uppkomma. Trafikförvaltningen flaggar nu i höst grönt i systemet som helhet, men de vet att det finns enskilda dagar, tidpunkter, linjer och avgångar som kan vara tungt belastade. Dessa är dock inte mer än några procent i det totala system som fortfarande möjliggör över 3 miljoner resor per dag, även om de just nu är nere på kanske 1 ½.

En av de busslinjer som vi har återkommit till är busslinje 179, som både jag och Jens har legat på förvaltningen om. Vi har sagt att vi fått signaler och att vi vill att de gör mer. Det har också gjorts mer just där. Det har dessutom gjorts mer inför höstens trafikstart. Denna busslinje trafikeras nu med mer än femminuterstrafik under rusningstid. Vi har lyckats samla oss till närmare 40 extra turer varje vardag i förhållande till de turer som avgick i våras, då vi ändå körde väldigt tät trafik. Vi jobbar mycket med kundvärdar och annat för att få trafiken här att flyta bättre. Den är dock fortfarande inte utan utmaningar. Därför är signalen till SL även fortsättningsvis att jobba för att göra mer, om det går. Det handlar bland annat om att sätta in förfogandevagnar. Något jag så sent som i går hade en dialog med SL och förvaltningsledningen om var huruvida det finns möjlighet att till och med ändra linjedragningar runt omkring för att få en avlastning.

Mer finns att göra på området. Men vi ska inte klä SL-trafiken i säck och aska, trots en svår och tuff tid.

Anförande nr 260
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Herr ordförande! Kära ledamöter här och på distans! Åhörare! Sjukhusens personal skalade upp IVA-kapaciteten med flera hundra procent. Det är en bedrift som saknar motstycke i modern svensk historia, och den kom när det var mycket svårt att göra om situationen för den utmattade vårdpersonalen. Trafikförvaltningen och SL tog bort biljettkontrollerna för att öka den sociala distanseringen. På kort sikt var det absolut ett korrekt beslut. Men därefter hände ingenting.

Det har funnits hur mycket som helst att göra – förutom att peka på regeringen – för att säkra intäkterna, öka trafiken och minska trängseln. Saker man hade kunnat göra var att ge biljettkontrollanter selfiepinnar, använda förare och bussar från turistbussbranschen och installera kortläsare vid alla dörrar på bussarna. Nu kan inte ens de som vill göra rätt för sig enkelt göra det när de åker buss. Men sheriffen, Kristoffer, glömde att ta på sig tänkarmössan. I stället har han gjort ett antal tramsiga utspel om munskydd och 5 000 fler turer. Låt oss då nagelfara dessa!

I stället för att följa myndigheters rekommendationer gör man utspel om tygstycken i ansiktet. Den som tittar på ett tyg i ett mikroskop vet att det inte är en tät materia. 5 000 fler turer byggde på att man gick från sommartidtabell till vintertidtabell. När jag själv påpekade detta för trafikregionrådet Kristoffer Tamsons och frågade om det handlade om ett siffertrixande blev han tyst. Låt mig citera det före detta statsrådet Carl Lidbom: ”Det du håller på med är trams.”

Herr ordförande! Historiens dom över Kristoffer Tamsons agerande under pandemin 2020 kommer nog att vara betydligt hårdare än min. Min dom är att det känns varken särskilt trovärdigt, vuxet eller seriöst.

Anförande nr 261
Regionrådet S e h l i n (V): Herr ordförande, ledamöter! Tack, Jens, för en bra interpellation! Redan tidigt i pandemin försökte vi i Vänsterpartiet lyfta upp dessa frågor: Hur kan de som ska och måste resa med kollektivtrafiken resa på ett säkert sätt? Hur kan vi förstärka kollektivtrafiken? Hur gör vi med busschaufförerna? Hur gör vi med blippapparater vid bakdörrar och så vidare? När det gällde att stänga framdörrarna på bussarna på grund av busschaufförernas arbetsmiljö var trafikförvaltningen jättesnabb. Vi var imponerade. Det gick fort. Alla de chaufförer som jag har pratat med har sagt att de tycker att det var ett bra beslut och att de stöder det. De slipper på så sätt konflikter med resenärer som inte vill betala. Det här är de glada över, eftersom det innebär att de kan fokusera på att köra buss. Att man skulle kunna gå på genom bakdörrar och att det skulle finnas blippapparater där var något som vi drev på för redan före pandemin.

Utöver det lutar jag åt Roberts håll. Efter detta har det inte hänt så mycket. När det till exempel gäller buss 179 har presidiet, som vi fått höra i dag, flera gånger lyft fram att något måste göras, men det har varit svårt för trafikförvaltningen att få till något. Vi är helt övertygade om att det beror på att det handlar om en beställar–utförar-modell. Trafikförvaltningen sitter fast med kontrakt. Det är svårt att föra över både personella resurser och bussar mellan avtalsområden, och det är svårt att styra trafiken. Vi tror på egen regi. Det skulle gå mycket lättare. Vi tycker att pandemin har visat att egen regi skulle kunna underlätta vid många av de problem som har framkommit. Också mycket bra har gjorts. Förvaltningen har på olika sätt försökt, men den har varit begränsad av de modeller och de avtal som finns.

Det här är en jätteviktig fråga. Vi måste jobba vidare med det här för att kollektivtrafiken ska fungera för dem som måste resa med den.

Anförande nr 262
M i c h a e l a H a g a (C): Ordförande! Denna interpellation riktar in sig på och lyfter upp just den trängsel som finns på linje 179. Även om buss 179 har haft hög belastning har andra pendelbussar också berörts, bland annat de till Nacka och Värmdö liksom de i nordost. Samma sak har även gällt på annat håll där det inte finns spårbunden trafik som binder ihop viktiga målpunkter med varandra. Att vissa stadsdelar och kommuner drabbas hårdare än andra beror absolut på socioekonomiska förutsättningar, om hushållen har bil och kan ta den i stället för att åka kollektivtrafik, var arbetsplatser ligger och om man har samhällsviktiga funktioner där man bor. Även stadsmiljöns utformning har en påverkan på huruvida man på ett vettigt sätt kan ta sig till fots eller med cykel över kommungränser eller inom staden.

Linje 179 är en viktig busslinje som kopplar ihop stadsdelar och kommuner i västerort. Det är inget snack om den saken. Bussen går för fulla muggar och finns till för dem som behöver ta sig till jobbet. Den tar även elever till skolan eller fritidsaktiviteter. Men om alla andra som inte behöver använda kollektivtrafiken inte gör det vore det bra. Vissa skulle kanske kunna gå eller cykla. Att det blir trängsel på bussarna är till besvär för många resenärer. Det här är något som både majoriteten och oppositionen vill undvika. Buss 179 är en av de linjer som har fått förstärkningstrafik, men det är också en väldigt attraktiv linje.

Här kommer andra aktörer in som kan spela roll. Det gäller arbetsgivare som kan schemalägga på ett annat sätt så att inte alla i personalen …

(Andre vice ordföranden: Tack så mycket!)
Nämen vad snabbt det går! Hade jag bara två minuter på mig? Eller var det där tre minuter? Äsch!

(Andre vice ordföranden: Det var två minuter.)

Anförande nr 263
Regionrådet Sjöström (S): Ordförande! Du har helt rätt, Michaela, i att många andra busslinjer också berörs. Vi har haft problem på Ekerö. Vi har trängsel på Nacka–Värmdö-linjerna och så vidare. Det som skiljer är det som mycket tydligt framgår i Ces-rapporten. Dödligheten utifrån ett rent folkhälsoperspektiv blir väldigt tydlig i dessa områden. Därför blir den här frågan extra viktig.

Min fråga till Kristoffer är därför: Är du beredd att ta upp bollen inför fortsättningen för att också diskutera och se över hur avtalen är utformade? Det duger inte att SL inte med nuvarande avtal kan få trafikföretag att köra den trafik som behövs. Redan tidigt erbjöd sig turistföretag och Flygbussarna att bistå med förare och fordon. Men inte vare sig SL eller de bolag som kör för SL var särskilt intresserade av detta. Ordningsvakter, biljettkontrollanter med flera borde kunna ha hjälpt till mer med förstärkning för stationsvärdar och trafikinformatörer för att guida passagerare till bussar med lägre antal resande. Men inte heller detta har gjorts i någon större omfattning i det aktuella fallet. Regionen har heller inte förmått kommunerna att i någon större omfattning ändra starttider för skolorna för att avlasta kollektivtrafiken i rusningstid.

Läs gärna rapporten *Coronapandemin och socioekonomiska skillnader*! Det är en skildring av den utsatthet och det utlämnande som de med låga inkomster – ofta i serviceyrken – är fångna i. Det är yrken där arbete på distans inte är möjligt. Den låga lönen är den försörjning man måste få för att överleva. Och drömmen om en egen bil är just bara en dröm. Detta gäller särskilt i en tid av pandemi.

Ja, vi är en region i ett land där kollektivtrafiken fortsätter att rulla och inte stängs ned. Vi skulle behöva än mer statliga resurser för innevarande år då vi tappar intäkter. Och ja, vi har ett individuellt ansvar för att begränsa smittspridningen. Men alla har inte samma förutsättningar. Pandemin slår olika i olika samhällsklasser, och då är det samhällets – i detta fall regionens – ansvar att säkra liv och hälsa.

Anförande nr 264
Maria Mustonen (V): Jag tänkte säga ungefär samma sak som Jens var inne på, nämligen att det här också handlar om klass. Klass handlar i mycket om att kunna välja. De som är arbetarklass måste åka till jobbet varje dag. De som är medelklass kan jobba hemma på distans.

Vi i den här salen har ansvaret att säkerställa att de människor som gör att vår vård och omsorg fungerar varje dag dygnet runt kan ta sig till jobbet på ett säkert sätt. Det är vår skyldighet att göra det. Vi kan inte lägga hela ansvaret på individen.

De människor som är illa tvungna att åka med linje 179 till jobbet är väl medvetna om att det innebär en smittorisk. De riskerar sin hälsa och kanske till och med sitt liv för att ge vård eller jobba som lärare. Vi kan inte tacka dessa människor genom att utsätta dem för risk.

Anförande nr 265
Benjamin Dousa (M): Herr ordförande! Jag håller faktiskt med både Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Jag tror att alla gör exakt samma problembeskrivning. Och det gäller inte bara buss 179, som jag själv åker med flera gånger i veckan. En av busstationerna ligger precis utanför platsen där jag bor. Just den sträcka som är mest trafikerad i rusningstrafik, det vill säga mellan Kista och Tensta via Rinkeby, är den som jag själv ofta åker.

Det är heller ingen hemlighet att just min stadsdel är överrepresenterad i dödlighet per capita. Vad det exakt beror på vet vi inte. Det kan exempelvis bero på den generella hälsan, vilket jobb man

har, överrepresentation av unga som är ute eller som är i skolan eller ekonomin som gör att människor inte har råd med eller ens äger en bil som de kan ta till jobbet med. Jag håller faktiskt med om att det till stor del också handlar om klass.

Det jag kanske inte håller med om är vad som sägs om själva driftsformen av bussarna. Man gör det lite enkelt för sig när man säger att om det hade varit i offentlig regi skulle det ha varit mycket enklare att sätta in bussar. Trafikförvaltningen säger ju att det knappt går att sätta in fler bussar än den femminuterstrafik som redan finns i rusningstid.

Jag ser ett annat tydligt problem. Alla som någon gång har åkt med buss 179 i rusningstrafik före pandemin men även under pandemin vet att väldigt många fuskåker. Före pandemin kunde man själv sitta på bussen och se att nästan halva bussen blev full utan att folk blippade kortet. Nu under coronapandemin vet man att fuskandelen som lägst är 16 procent, och då räknar man inte dem som avvikit från kontroll eller vägrat låta sig kontrolleras. Det kan mycket väl handla om så mycket som 30, 40 eller 50 procent. Om nästan en tredjedel eller mer inte betalar handlar det självklart om personer som inte borde befinna sig på bussen och som tar upp platser från dem som gör rätt för sig och jobbar och sliter. Detta är det riktigt stora problemet.

Anförande nr 266
M i c h a e l a H a g a (C): Kunskap om trångboddhet och kunskap på arbetsplatserna har förstärkts i pandemin vilket gjort att man kunnat minska smittspridningen. Det gäller även kunskapen på skolor. Man ska hålla avstånd och ha god handhygien.

Vi ska inte lägga hela ansvaret på SL. Det finns aktörer som kan bidra till att minska trängseln. Det är arbetsgivare som kan schemalägga så att inte all personal behöver åka i högtrafik. Det är skolor som kan förskjuta skolstarten under dagen. Alla behöver hjälpas åt för att minska trängseln.

Som interpellanten skriver ska alla personer i Stockholmsregionen ha rätt till en pålitlig och trygg kollektivtrafik. Det kan jag hålla med om. Det vill jag också. Däremot behöver vi kanske en kompensation för den trafik som vi kör för att kunna undvika trängseln. Vi behöver ha möjlighet att avisera biljetten, men framför allt behöver vi ett statligt stöd. Vi kan inte balansera kostnader med de intäkter vi har för då gröper vi snart ut den här möjligheten.

Anförande nr 267
L i n a E l Y a f i (V): Jag vill bara kommentera Benjamin Dousas inlägg när han sade att det inte spelar någon roll hur trafiken styrs. Jag menar att det spelar en avgörande roll. Vi som arbetar i kollektivtrafiken vet att trafiken liksom sjukvården gick in i pandemin otroligt dåligt rustade. Varje upphandling leder tyvärr inte till mer personal utan tvärtom till mindre. När man säger att vi ska sätta in mer trafik skulle vi förstås ha kunnat göra det, om vi hade haft mer resurser. Att i det läget skylla det här på att plankare tar plats är befängt, tycker jag. Det handlar helt enkelt om att vi hade klarat krisen på ett mycket bättre sätt om vi hade haft en annan styrning och inte var så beroende av biljettintäkter.

Anförande nr 268
Regionrådet S e h l i n (V): Som Lina var inne på tror även jag att om vi till exempel hade satt in biljettmaskiner vid bakdörrarna hade det varit lättare för resenärerna att blippa sina kort. Och om inte all trafik hade varit upphandlad och om vi inte helt saknat anställda som körde trafiken skulle det ha varit lättare att styra om den. Det är jag helt övertygad om. Som Lina också var inne på tror jag att vi hade kunnat se var vi behövde göra förstärkningar om vi hade haft egen personal som körde trafiken.

Nu har trafikförvaltningen gjort så gott den har kunnat. Men man har suttit i samtal med operatörerna, och de har gjort så gott de har kunnat. Vi menar dock att de avtal som regionen är fastlåst vid liksom de ersättningssystem, till exempel VBP och annat, som inte har fungerat gör att det blir svårare att styra trafiken.

Anförande nr 269
Regionrådet T a m s o n s (M): Ordförande! Som svar på din fråga, Jens, tror jag mycket på de extra 40 turer som vi har satt in och på det trettiotal förfogandevagnar som nu finns i området. Men vi måste nog också lyssna på experterna, som säger att infrastrukturen inte klarar mycket mer, framför allt inte i rusningstid. Risken är annars att det blir trafikstockningar, vilket gör att inga bussar kommer fram.

Vi såg detta vid ett tillfälle precis i samband med termins- och skolstart och när folk skulle hem från semestrarna. Då sjabblade Trafikverket bort en asfaltsläggning vid Tomteboda, som redan vid fyrarycket på morgonen gjorde att stora delar av Stockholms väg- och gatunät korkade igen. Där fastnade bussarna, och den här linjen blev extra sårbar.

Möjligen finns en lösning i det som förvaltningen har öppnat för nu. Man tittar på om man kan justera linjer runt omkring på ett sätt som gör att man får upp kapaciteten. Det tror jag kan vara en nyckel i detta.

Vi ska komma ihåg att problemet verkar avta, i alla fall just nu. Antalet covidknapptryckningar har minskat med en femtedel sedan DN skrev sin artikel. Jag tycker att det är ett gott tecken, men mer behöver göras. Vi ska nog hålla detta område under särskild uppsikt, eftersom vi vet att trafiken där är känslig och att många är i behov av den.

Vi ska dock inte förneka att det kan finnas en koppling till och en utmaning i att fusket och tjuvåkningen historiskt sett har varit större här. När vi körde igång biljettkontrollen var det just på buss 179 som 15 av de 15 först kontrollerade helt och hållet saknade färdbevis. De hade inte ens en tillstymmelse till biljett. Om det går igen i att 16 procent – uppskattningsvis var sjätte eller var femte – fuskar eller tjuvåker och över huvud taget inte har något slags färdbevis innebär det att var femte plats på dessa bussar upptas av människor som faktiskt inte har där att göra då de inte har någon giltig biljett. Jag tror därför att en fungerande biljettkontroll också är viktig. Vi måste arbeta med det. Men en fungerande ombordstigning på bussarna kommer att vara den stora nyckeln för att få bukt med den här utmaningen. Låt oss hoppas att vi har den på plats om några veckor!

Anförande nr 270
Regionrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Äntligen får vi en seriös debatt med Benjamin Dousa. Det var kul att höra vad han sade, men jag håller inte med honom. Jag som interpellant har inte sagt ett enda ord om någon annorlunda driftsform. Det vill jag säga för tydlighets skull.

Vi har i nämnden lagt fram en skrivelse som handlar om att utvärdera och titta på vilka olika erfarenheter man gjort. Jag vädjar till dig, Kristoffer, om att ha ett öppet sinnelag och en diskussion om kommande avtal. Jag konstaterar att vi i dag har problem med att kunna göra en trafikplanering. Vi har för lite resurser, eftersom de finns hos trafikföretagen. Vi har problem med att flytta personal och bussar mellan trafikområden. Vi har problem med att ta in turistbussföretag, då avtalen begränsar detta. Vi har problem med att prioritera linjer över trafikområden, om vi har behov att göra så.

VBP-avtalen har utvärderats i Skåne. De har även utvärderats för vår del. Det har visat sig att de inte har fått någon jätteeffekt i och med de extrema VBP-nivåer som vi har i vår region.

Sedan är det självklart att alla ska göra rätt för sig och att vi ska ha viseringsmaskiner också längst bak i bussen.

Anförande nr 271
A n n e - M a r i e S t r ö m b e r g (V): Med tanke på det väldigt stora problem som Kristoffer Tamsons tycker att plankandet är så är det väldigt märkligt att han har en sådan ovilja mot att tillåta resenärerna att betala för sig.

Tänka sig, Gotland införde på nolltid möjligheten för sina resenärer att visera sina kort. Man satte upp kortläsare vid de bakre ingångarna och i Göteborg har det i alla år gått att ha kortläsare vid de bakre ingångarna. Vad är det som gör att det som är möjligt i Göteborg och på Gotland inte är möjligt i Stockholm? Det är kanske en sak som Kristoffer kan förklara för mig.

I övrigt är det väldigt sorgligt att sjukvården har varit oerhört mycket duktigare på att ställa om till en annan verklighet som vi lever med nu i coronatider, än vad kollektivtrafiken har varit. Detta har samband med att det är utförarna som styr och bestämmer. De bestämde till exempel att vissa busslinjer skulle köras med färre turer fastän de tvärtom borde ha haft fler turer.

Vi skulle behöva ha mycket mer muskler i den politiska ledningen i denna region, och det är vad vi i Vänsterpartiet arbetar för.

Anförande nr 272
Regionrådet T a m s o n s (M): Jag håller givetvis inte med om den bild som du beskriver.

Om man talar med kollegor runt om i Sverige och i andra huvudstadsregioner och annat, så får man ju höra att de tittar med intresse på just den Stockholmsmodell som vi har haft och det arbete vi har bedrivit för att hålla i gång vår trafik. Vi lyckades nämligen med någonting som man inte lyckades med i någon annan storstadsregion i hela världen: att hålla i gång vår kollektivtrafik och mer därtill. Det finns inget annat exempel i världen ni kan hämta och visa att de klarade av detta på det sätt som vi gjorde. Det är vi stolta över, och den stoltheten ska vi rikta till alla kollektivtrafikens medarbetare som klarade av den bedriften.

Avslutningsvis. Varför kan man inte bara bygga om bussar, och sådana saker? Det som är den gemensamma kollektivtrafikbranschens inställning är ju att vi måste ha en fungerande ombordstigning, och den sker i bussens främre del. Därför jobbar vi med en sådan lösning.

När det gäller frågan om plankarna så handlar det inte om dem som har pengar på kortet och inte kunnat blippa det, utan det handlar om dem som medvetet inte ens har pengar på kortet, som inte ens har försökt att skaffa sig en biljett någonstans. Det är dem som vi talar om och som utgör den här procentandelen. Det är ett problem som vi inte löser genom att flytta på en viseringsmaskin.

Anförande nr 273
M a r i a M u s t o n e n (V): Det stör mig lite i den här debatten att man nämner siffror som inte är verifierade. Varje gång som vi i Vänsterpartiet gör det i olika debatter så får vi en känga av Kristoffer Tamsons – men nu kommer han själv med siffror som inte är säkerställda över antalet plankare till exempel.

Man kan inte gå ut med sådana här ”sanningar” om man inte har verifierat antalet plankare. Det är bara gissningar, inte ens kvalificerade gissningar. Fakta på bordet, tack!

Anförande nr 274
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Herr ordförande! Det är ju både och, menar jag. Vi vet ju att när man i Västmanland flyttade sina automater så drog det in 850 000 kronor, jag är inte helt säker på den exakta siffran – jag är väldigt ödmjuk i den frågan –, men jag tror att det skedde under en tid av två veckor.

Jag är övertygad om att det finns en stor andel resenärer, och jag har själv hört flera anekdotiska berättelser om resenärer som reser på reskassa men som inte har kunnat blippa sitt kort eftersom de kliver på vid en hållplats där det inte finns automater. De får inte, på goda grunder, för bussförarnas hälsas skull, gå fram och visera sina biljetter.

Vi måste hålla två bollar luften samtidigt. Det finns tyvärr naturligtvis de som plankar, men det finns också en stor grupp som vill göra rätt för sig och det här sättet hade kunnat vara en intäktssäkring.

§ 164 Interpellation 2020:22 av Talla Alkurdi (S) om uppskjuten vård, personalbrist och sparkraven på akutsjukvården

Anförande nr 275
E l i n o r O d e b e r g (S): Ordförande och ärade fullmäktige! Coronapandemin har som bekant påverkat alla delar av regionens verksamheter. Planerade operationer har skjutits på framtiden eller ställts in. Förlossningsvården är en av de verksamheter som tvingats till stora uppoffringar och omställningar i coronakrisens spår. I det här sammanhanget är det också viktigt att komma ihåg att förlossningsvård inte är elektiv vård utan akutverksamhet. Det är en vårdform som likt annan akut sjukvård gått in i den här pandemin med stora strukturella utmaningar vad det gäller bemanning, kontinuitet och arbetsmiljö.

Det regelverk som har gällt på de flesta sjukhus är att medföljande tillåtits komma in på förlossningsavdelning enbart under förutsättning att den personen har varit symtomfri. Inga medföljande har tillåtits på BB eller MVC. Detta har naturligtvis inneburit en väldigt stor påfrestning för många gravida och lett till stor oro när de inte har kunnat få samma stöd av en person närvarande under vårdprocessen som de annars skulle ha fått. Det har också inneburit en tyngd på många partners och pappor som velat vara mer delaktiga. Man har ställs sig frågor som: Kommer jag att hålla mig frisk? Kommer jag att kunna få det stöd om jag behöver när det är dags? Dessa frågor har förstås varit ännu mer närvarande än vanligt. Vi ska också komma ihåg att ett mottagningsbesök eller ett ultraljud inte alltid handlar om det där lilla klappande hjärtat på bilden, utan ibland handlar det om att det är ett tungt sorgebesked som ges.

En kvinna som hört av sig till mig, vi kan kalla henne Karolin, var en sådan patient som vid en ultraljudsundersökning tidigt under graviditeten fick veta att fostret inte längre levde, utan medföljande. Hon fick senare föda fostret på förlossningsavdelningen, utan medföljande. Restriktionerna kring medföljande har naturligtvis varit för de födandes eget bästa, för att minska risken för smitta, men man kan ändå fråga sig om det alltid har stått i proportion till de negativa effekterna. Detta tror jag – som regionrådet Anna Starbrink skriver i sitt svar – är oerhört viktigt att löpande utvärdera eller ompröva. Nu hävs till exempel besöksförbudet på äldreboendena, och jag hoppas verkligen att restriktionerna kan lättas även inom förlossningsvården.

Även om proportionaliteten i restriktionerna i dagsläget kanske är svårare att försvara så är vikten av trygghetsskapande arbete och vikten av psykosocialt stöd, vilket den här interpellationen handlar om och efterlyser, ändå glasklar. Mot bakgrund av denna svåra tid som förlossningsvården har genomgått och fortfarande genomgår och den oro som många föräldrar känner så vill jag fråga ansvarigt regionråd om vilka kompensatoriska åtgärder som har satts in för att möta förlossningsrädda och säkerställa ett fullgott stöd i en tid då intensivvårdsresurserna varit hårt belastade och partners och stödpersoner inte kunnat vara lika fysiskt närvarande.

Jag måste säga att jag tyvärr inte är nöjd med det svar som i princip säger att ingenting har förändrats.

Anförande nr 276
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack, Elinor Odeberg, för din interpellation om förlossningsvården under coronapandemin, en pandemi som ju fortfarande ligger över oss.

Du beskriver en situation som jag tror att många känner igen sig i. Den här pandemin har slagit oerhört hårt och många människor har gjort personliga uppoffringar som vi önskar att man inte skulle behöva göra. Samhället har drabbats hårt, enskilda människor har drabbats hårt och hälso- och sjukvården har påverkats mycket starkt.

Sjukvården i vår region med alla sina medarbetare och alla sina ledare har ställt om på ett fantastiskt sätt för att möjliggöra fler vårdplatser och för att minska smittspridningen, men det har naturligtvis varit kännbart. Och det är precis det som du Elinor Odeberg också beskriver.

Samtidigt har förlossningsvården, precis som den övriga vården, visat stor möjlighet till flexibilitet och tidigt genomfört de insatser som man från början trodde var de rätta. Man hade ju väldigt lite kunskap om den här smittan. Inte bara i Stockholm utan globalt så är det en kunskap som väder hela tiden. Det hela ledde till besöksrestriktioner inom förlossningsvården. Jag tror att det var på goda grunder som de infördes, men det är naturligtvis en medicinsk bedömning som ska göras och inte en politisk.

Det här har inneburit, precis som du beskriver, att partners inte har fått vara med vid besök hos barnmorskan och alla specialistmödravårdsenheter i regionen har då infört möjligheter till digital medverkan, digitala besök. Ett stort antal eftervårdsbesök genomförs digitalt. Jag tror att det för många har varit en fullgod lösning, men inte för alla.

Partners med symtom har inte fått vara med under förlossningen, naturligtvis en förskräcklig sak men samtidigt på goda grunder. Det har ändå gjorts individuella bedömningar. För dem med extrem förlossningsrädsla, till exempel, så har partnern ändå fått närvara iförd skyddsutrustning trots symtom. Det har funnits flexibilitet på den punkten också. Partners har inte fått stanna kvar efter förlossningen, det tror jag att många har varit ledsna över, men däremot har möjligheterna till tidig hemgång och möjligheterna att få stöd i hemmet utökats för att på så vis kompensera till en del.

Det är som du beskriver, nämligen att det här inte är elektiv vård som man kan skjuta upp. Det är akutsjukvård som måste ske här och nu, och utifrån de premisserna är min bedömning att förlossningsvården har gjort sitt allra bästa.

Du ställer en högst relevant fråga om ifall åtgärderna står i proportion till sitt syfte, alltså att begränsa smittspridningen. Den frågan återstår nog för oss att utvärdera och blir något att dra lärdomar av inför framtida händelser.

Anförande nr 277
M a r i t N o r m a s d o t t e r (V): Jag tycker att det här är väldigt intressanta frågor. Det är, som Elinor har sagt, den här coronaepidemin har påverkat all vård som vi har, det kan vi nu konstatera. Den ordinarie vården har fått stå tillbaka i regionens verksamhetsområde. Vi pratar mer och mer om den växande vårdskulden.

I svaret står det att förlossningsvården inte har blivit så negativt påverkad. Jag finner det ganska överraskande att det är så inom just den här vården. Kan det verkligen vara så? Vi får larmrapporter på sommaren om vården av personalen och den stämmer inte helt överens med den information som vi får från ledningarna. Personalen vittnar om att de är väldigt utsatta, men beskeden från politiken är att det fungerar.

Jag ser verkligen fram emot en fördjupad analys för att få veta vilka eventuella konsekvenser som åtgärder och restriktioner som vidtagits under epidemin har fått på förlossningsvården.

Jag kan bara konstatera att de av mina kollegor på mitt ordinarie jobb i Botkyrka som har varit gravida med sitt andra eller tredje barn nu vittnar om en annorlunda mödravård under pandemin, bland annat med glesare besök och inte lika mycket stöd.

Om den här utredningen visar på brister eller stöd så hoppas jag att det kommer att göras en åtgärdsplan, att det kommer förslag till hur vi kan fånga upp och eventuellt hjälpa dem som har lidit psykiskt eller fysiskt till följd av försämrad vård. Vi kommer att bevaka den här frågan framöver.

Anförande nr 278
E l i n o r O d e b e r g (S): Ordförande! Utmaningarna inom förlossningsvården varken börjar eller slutar med covid-19, men de här restriktionerna har aktualiserat den fråga som jag försöker väcka i och med den här interpellationen om vikten av psykosocialt stöd, om förstärkt eftervård, av att se till att öka den typen av kapacitet för blivande föräldrar och nyblivna föräldrar.

Förlossningsvården ska varken skönmålas eller svartmålas, den måste diskuteras utifrån verkligheten. Jag kan konstatera att trots att förlossningsrädsla ökat, särskilt bland omföderskor som upplevt en tidigare traumatisk förlossning, trots att sommaren har varit en av de mest ansträngda i den här regionen på lång tid och trots att regionen genomgår en pandemi som i ett slag hindrat partners från att följa med fysiskt på ultraljudsundersökningar, begränsat BB-vistelserna och så vidare så har ni inte ens förmått att hålla Auroramottagningarna öppna under sommaren. Auroramottagningarna ska möta just förlossningsrädda och behandla förlossningsrädda.

Ni har heller inte vidtagit åtgärder för att tillgängliggöra föräldrautbildningar digitalt. Utbildningarna har på många platser i stället ställts in. Vi har heller inte en fungerande uppföljning av mödrar, sådana som Karolin, som kanske har ett livslångt trauma med sig till följd av de här restriktionerna.

Min poäng är egentligen inte att recensera restriktionerna. Jag tror, som Anna Starbrink, att det är för tidigt att genomföra en utvärdering nu, att det måste löpande utvärderas. Jag tror snarare att vi ska fånga upp och ha ett starkare skyddsnät och på den punkten är regionen sällsynt illa rustad med tanke på de strukturella utmaningar som vi hade när vi gick in i den här pandemin och den bristande utbyggnaden av eftervården som var ett faktum.

På den här punkten hade jag önskat mer och förvånades faktiskt över att det arbetet inte har ökat mer. Det handlar just om undvikbara vårdskador vilket bland annat IVO också påpekar är en följd av hög arbetsbelastning, inte minst inom förlossningsvården.

Utmaningarna börjar inte och slutar inte med covid-19. De börjar och slutar med det här politiska styret.

Anförande nr 279
Regionrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Den här pandemin är det största och värsta som jag har upplevt, och jag tror att det gäller för många av er andra också. Jag vet att det gäller för många medarbetare i vården. Det är klart att det har varit att ställa om, det är klart att det har varit negativt att göra det.

Jag tycker att vi har talat mycket om det här, om vår stolthet över medarbetarnas insatser men också om hur bekymrade vi är över att det här naturligtvis inte går smärtfritt förbi. Det här påverkar medarbetare och det påverkar självfallet patienterna.

Jag har redogjort för några av de restriktionerna och hur illa det har varit och är. Jag tycker att det är viktigt att regionen följer de instruktioner, de anvisningar, de riktlinjer som utarbetas på nationell nivå men är också ständigt beredd att ompröva det vi gör i takt med att kunskapen växer. Det är det som interpellationen handlar om, läget under coronapandemin.

Jag är stolt över vad våra medarbetare har åstadkommit, och vi sörjer att människor naturligtvis far illa i den här pandemin.

Nu vidgar ni frågorna till förlossningsvården i stort och försöker måla upp en bild av att den är hemskt dålig. Den bilden är inte sann. Sverige har en av världens bästa och tryggaste förlossningsverksamheter. Det tycker jag att vi ska vara väldigt stolt över. Den behöver ändå utvecklas.

Vi behöver säkerställa att vi har en kompetensförsörjning som blir hållbar över tid. Notera ändå att trots de synpunkter och trots de fel och brister som finns och som vi ska jobba med så har vi i dag ett läge där förlossningsskadorna i vår region i form av allvarliga bristningar har minskat med 40 procent på bara några år. Det är jag jättestolt över. Föräldrar, svenska föräldrar som föder barn på svenska sjukhus blir allt mer nöjda. Det är jag också väldigt stolt över. Men det hindrar inte att det finns krav på oss som vi ska ta på oss och utveckla vården än mer.

Anförande nr 280
Susanne Nordling (MP): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag vill bara ge en bild av det stöd som finns rent generellt oavsett vilken typ av akutvård man kan ha behövt under den här tiden och också lite specifikt för dem som har fött barn under coronatiden. Det har hela tiden funnits tillgång till krissamtal som man bland annat kan boka via Alltid öppet. De få gånger som jag har varit inne på sidan har det alltid funnits tid för samtal samma dag. Jag har även kolleger som har varit inne på sidan, och även de dagarna har det funnits möjligheter till samtal samma dag.

Vad som infördes under förra året var möjligheter för MVC och BVC att inom ramen för sitt uppdrag få utföra psykosociala samtal familjevis, två stycken med tydlig ersättning, och därmed kan de också guida vidare om det är så att man för någon av familjemedlemmarna behöver söka vård hos annan vårdgivare.

Faktum är att Huddinge sjukhus även har utfört ett antal hemförlossningar för förlossningsrädda kvinnor som inte har vågat komma in till förlossningsavdelningen. Detta sker givetvis inom ramen för den extraordinära situation som coronapandemin ändå har utgjort. Det finns en del speciallösningar både med samtalsmöjligheter och guidning in till första linjen men också givetvis till psykiatri, genom krissamtal digitalt och även fysiskt. Det finns en del att bistå med.

Anförande nr 281
Elinor Odeberg (S): Det finns mycket i den här regionen som görs bra på psykiatrisidan, Susanne Nordling, men det blir också lite fånigt att behöva hänvisa till psykiatrins traumavård. Det är inte där vi ska fånga upp kvinnor som har haft en traumatisk förlossning. Det ska fångas upp tidigt i eftervården. Detta har vi debatterat om och om igen i den här fullmäktige salen.

Jag skulle ha accepterat dina ambitioner, Anna Starbrink, om det här hade varit år ett av ert styre, kanske till och med om det hade varit år två eller tre, men nu är det tomma år. Det har gått 14 år och den här regionen har ännu inte någon ordentlig eftervård. När vi nu har en sådan här vårdkris och, vad jag tror, också ett ännu större mörkertal av kvinnor som lider av psykisk ohälsa, kanske efter sin graviditet eller sin förlossning, desto viktigare är det att bygga upp den här eftervården och säkerställa uppföljningen, men det har inte gjorts.

Auroramottagningarna har hållits stängda under sommaren till exempel. Vi har fortfarande bara ett besök i förlossningsvården, nu görs detta enda besök till och med digitalt, så man gör alltså inte ens en fysisk undersökning alla gånger. Det är under all kritik.

Vi måste rusta eftervården, vi måste ge kvinnors reproduktiva hälsa den dignitet som den faktiskt förtjänar.

Anförande nr 282
Regionrådet Starbrink (L): Ordförande! Tråkigt att du väljer det tonläget så här i slutet på debatten, men det är naturligtvis din ensak.

Jag är stolt över svensk förlossningsvård och Stockholms förlossningsvård, och jag är väldigt stolt över de insatser som våra medarbetare och våra verksamheter gör för att stärka kvinnors ställning, för att stärka vården före, under och efter förlossningen. Det är tråkigt att inte ni kan bejaka det. Det är ju en bragd av våra medarbetare att ha kunnat minska förlossningsskadorna så otroligt

mycket. Allt fler känner sig nöjda med vården, och många av de insatser som görs för att stärka kvinnors hälsa ger väldigt god effekt. Därmed inte sagt att vi inte ska göra ännu mer.

Du inledde med att säga att man inte ska svartmåla. Nej, det tycker inte jag heller att man ska. Man ska inte heller skönmåla. Men jag tycker faktiskt att du svartmålar lite grand nu när du inte på något sätt och vis kan se de fantastiska insatser som faktiskt görs.

Andre vice ordföranden: Elinor, du har egentligen inte rätt till ytterligare inlägg men jag ger dig ändå 59 sekunder att tala.

Anförande nr 283
Elinor Odeberg (S): Har Auroramottagningarna varit stängda under sommaren? Ja eller nej. Har vi mer än ett besök inom eftervården? Ja eller nej.

Det här är inte tillräckligt. Det har du själv hållit med om när vi har diskuterat motioner som har berört det här området specifikt.

Min förhoppning och min förväntan inför den här debatten var faktiskt att det skulle ha skett ett utökat arbete just med tanke på de restriktioner som gällt och risken för psykisk ohälsa i samband med dem. Jag kan bara hoppas att det som du säger nu, Anna Starbrink, kommer att leda till mer offensiva satsningar på psykosocialt stöd för födande kvinnor och en mer utbyggd eftervård.

Andre vice ordföranden: Tack för det inlägget. Då måste jag ge Anna Starbrink en minuts inlägg också.

Anförande nr 284
Regionrådet Starbrink (L): Nu begärde jag ordet för ordningsfråga. Jag tycker att det är märkligt att ordföranden låter debatten fortsätta efter talartidens slut. Men om fullmäktige tycker att det är härligt att fortsätta så kan vi absolut göra det.

Vi är i en pandemi. Det är klart att det påverkar. Det är klart att det är beklagligt att kvinnor som väntar barn, föder barn och behöver eftervård drabbas av detta, liksom deras partners. Det tycker jag är förfärligt. Vi måste ta oss ur den här pandemin och vi måste fortsätta att arbeta för att utveckla förlossningsvården.

Andre vice ordföranden: Jag gav Elinor Odeberg ordet bara för att jag ansåg att hon var personligen apostroferad.

Avslutning

Andre vice ordföranden: Det här var ett bra digitalt möte, tycker jag. Det var mitt första, som jag sade. Även om jag var lite ringrostig till att börja med så tror jag att jag tog mig lite på slutet i alla fall.

Med detta vill jag förklara mötet avslutat. Det som vi har debatterat hela dagen och som är väldigt viktigt vill jag att ni tänker på när ni åker hem: Håll avstånd!

Tack för i dag!